

FRANC. PEREZII BAYERII

ARCHIDIAC. ET CANON. VALENTINI

SER. HISP. INFANTVM CAROLI III.

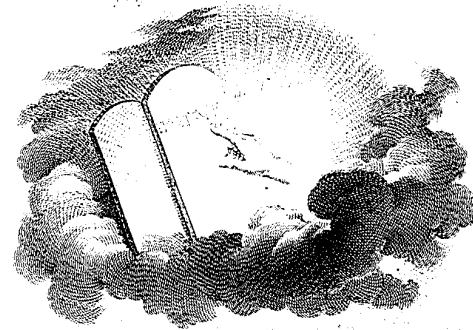
REGIS FILIORVM INSTITVTORIS PRIMARI

REGIAE BIBLIOTH. MATRITENSIS PRAEFECTI

NVMORVM

HEBRAEO-SAMARITANORVM

VINDICIAE.

VALENTIAE EDETANORVM
EX OFFICINA MONFORTIANA

MDCCXC.

in ea etiam peregrinatione et postquam ad propria redii non poenitendum mihi eorundem numerum spicilegium accessit: quod itidem brevi commentario auctum eidem Regiae Bibliothecae curae interea meae concreditae privato consilio destinabam. Verum eodem tempore nuperus Scriptor Germanus, vir ceteroquin doctus, qui vulgato prius Germanico opere numerum Hebraeo-Samaritanorum fidem oppugnaverat, quique Latine mecum saepius per literas de eodem argumento egerat, ex insperato libellum Hispanicum, peregrino nimirum ipsi idiomate conscriptum atque editum, Matrili atque alibi per Hispaniam crebris exemplis disseminavit, acri eosdem numos et Samariticam scripturam convicio excipiens, arcanissimaeque litis arbitrium promiscuae et imperitae multitudini permittens: tantum videlicet eius intererat profanum gentis nostrae vulgus numerum Hebraeo-Samaritanorum falsitatem edocere! Iam vero cum singula eius libelli obiecta seorsum à me discutienda ac refutanda essent,

sen-

sensim prior ille labor in libri molem assurgit, eiusque NOMINI TVO devovendi cogitatio continuo animum pervadit. Nec diu deliberandum de eo fuit, cum CAROLVS Parens, cuius non modo regnorum et imperii heres sed eximiarum quoque virtutum aemulator es, non parum his lautitiis delectaretur, et in eodem argumenti genere illustri ac nunquam intermorituro exemplo Tibi praeiverit. Verùm est praeterea cur numerum Hebraeo-Samaritanorum apologia Te potissimum atque Hispaniae Reges Patronos iure suo adsciscat et quodammodo sibi vindicet; cum illorum scriptura, primigenia meraque Punico-Hispana, id est, Poenorum Baeticae olim oram ad utrumque mare incolentium fuerit, uti ex una Samariticorum cum numis Punico-Gaditanis collatione manifestissime apparet: prorsus ut qui utramvis, ambas eadem opera tueatur.

Quicquid autem hoc rei est, REX AVGVSTISSIME, ut placido ac benigno vultu accipias quaeso, nec tam donum quam donantis animum inspicias,

qui

qui ut omni laude cumulatus incedas , cunctaque
Tibi ex voto eveniant , praecipue vero ut Te , le-
ctissimam Coniugem , Prolemque Regiam et ve-
re auream sospitet ac diutissime servet assidue
DEVM precatur et orat ,

REX AVGVSTISSIME

N. M. Q. T

devotissimus

FRANCISCVS PEREZIVS BAYERIVS.

LECTORI.

PAVCA praemonendus es, Lector, quae et Typographi et Curatoris editionis, et nostram diligentiam effugerunt. Ea vero ne incurras, in operis limine exhibenda eademque operâ emendanda sunt, nimirum:

Pag. 73. lin. 3. *detergeret*, lege *detegeret*.

....131. lin. 6. *dharabachâne*, lege *dharabchâne*.

....151. lin. pen. *γροπλαμασι*, lege *γροπλαμασι*.

....152. lin. 14. *Barco-Kebam*, lege *Bar-Chochebam*.

....169. lin. 2. MDCLXXI. lege MDCLXXI.

Ib. lin. 12. et 13. *Digramm.& Plut.* lege *Digramm.&c. Plut.*
interiecta scilicet incisi seu commatis notâ, : ut sensus sit: *Di-*
grammate signato &: *Pluteo* IV: n. 22.

Plura et fortasse graviora ne irreperent in opere praesertim ob characterum exoticorum varietatem typographicis mendis quam maxime opportuno, D. Ioachimi Bergon et Navarro, Valentini, Patriae Academiae à Bibliotheca et in eadem Arabicae Linguae perpetui Antecessoris assiduus effecit labor, perpetuumque de me benemerendi studium: quo nomine plurimum ei me debere agnosco et profiteor.

Pag. 38. Not. 2. D. Emmanuelem Trabucum Canonicum *Cordubensem* dixi; cum Canonicus *Malacitanus* sit.

Pag. 19. *Siclos et semisiclos hactenus detectos ad primum et secundum Simonis Machabaei Pontificatus annum pertinere* statui, *neque ulterius procedere*; postea vero è literis D. Iacobi Bartholemi Numophylacii Regis Galliarum Custodis primarii, Parisiis 16. Augusti 1790. intellexi exstare in eo unicum fortasse sub caelo, atque indubium anni tertii Simonis siclum cum

cum literis Samariticis יב שחין , *Ghîmel* supra urnam, ponderis 256. granorum Gallicorum: cuius ectypum, suo loco sistendum, Vir clarissimus atque amicissimus benigne ad me transmisit. An non et sequentis, id est quarti Pontificatus Simonis, anni siclum in apricum olim aetas proferet, ut Vaseri oracula impleantur?

..... *Quid non speremus amantes?*

De chartae nitore ac typorum elegantia, deque reliquo editionis ornatu, tua existimatio, tuum esto iudicium.

ELEN-

ELENCHVS CAPITVM.

CAPVT I. *Quae causam huic scripto dederint. Controversiae cum D. Olao Gerardo Tychsenio status atque historia.* Pag. 1.

CAP. II. *Notanda de numis Hebraeo-Samaritanis. Perpetui eorum canones. Animadversiones in D. Tychsenium. Pro siclis numisque à Simone Machabaeo cusis coniecturae ac centumvirale de iisdem iudicium. Semisicli ac numorum mox edendorum historia, ectypa, et peculiaria singulorum gnorismata.* Pag. 15.

CAP. III. *Recensio historica locorum ad numos Hebraeo-Samaritanos spectantium è literis D. Tychsenii. Editae Eius opuscula et literae de eodem argumento, cum apocryphis.* Pag. 50.

CAP. IV. *Expenduntur rationes et argumenta quibus D. Tychsenius in Refutatione Hispanica et literis numorum Hebraeo-Samaritanorum fidem impugnat.* Pag. 90.

CAP. V. *Varia de eodem argumento ex editis D. Tychsenii opusculis et literis.* Pag. 129.

APPENDIX. *De auctore Hispanae Homeri Odysseae versionis quae sub Gundisalvi Perezii nomine circumfertur.* Pag. 166.

Ioannis Paëzii de Castro ad Philippum II. Hispaniarum Regem Nuncupatoria: et eiusdem ad Gundisalvum Perezium Familiaris. Pag. 188.

Ac-

Accedunt ad calcem Operis
D. Iacobi Barthelēmii Christianiss. Regis Galliar. Numophylacii Custodis primarii, de numis Hebr. Samar. binae literae Paris. xx. April. et ix. Iul. MDCCXC. . Pag. I.
D. Tychsenii Refutatio Hispanica argumentorum pro numis Hebraeo-Samaritanis. Pag. XVII.

NVMORVM
 HEBRAEO-SAMARITANORVM
 VINDICIAE.

CAPVT PRIMVM.

Quae causam huic scripto dederint. Controversiae cum D. Olao Gerardo Tychsenio status atque historia.

GRESSVM me vixdum atque expeditum à Veteris Scriptorum Hispaniae Bibliothecae typis edendae cura in quam muneris mei rationes impulerunt, intermissa diu de Phoenicum et Graecorum in Hispania numis, quorum tractationem ultro susceperam deque ea fidem meam publice obstrinxeram studia revocabant. Atque eodem impensae pridem in eo argumento operae multorumque annorum labores praecipue vero bonus nescio quis Genius ac minime invitum abripiebat, cui ut obsequeretur arduum sane ac periculosum nec paucorum mensium iter per littoralem Baeticae ac Lusitaniae oram ad utrumque mare septuagenario

maior aggressus sum: nimirum ut oppida urbesque in quibus ii numi cusi ferebantur praesens inviserem, eorumque situm, gradus, intervalla locorum invicem, aliaque his affinia et plane necessaria penitus nossem, eque superstitibus hodierna nomina cum antiquis conferrem horumque vestigia et reliquias exquirerem. Accidit vero ut in ipso eius itineris limine praeter spem atque opinionem omnem in Israëlís semisiclium, numerorum quotquot ab Hebraeis cusi sunt rarissimum, integrum indelibatamque ac nulla non ex parte sibi constantem inciderem, quem possessor ultro mihi ac perbenigne utendum plenoque iure habendum concessit, moxque in non minoris fidei atque integritatis siclium, et postquam Matritum redii in alios subinde atque alios numos Samariticos ad secundum ac tertium Simonis in Israëlís principatus annum pertinentes: quos seu sponte oblatos sive prece aut pretio redemptos mihi comparavi.

Ac semisiclium quidem saepius ego in diversoriis animi causa, numos autem domi postea mecum tacitus observabam ac veluti munus è caelo delapsam intuebar: unum interea dolens quod non mihi ad manum fuissent quo tempore de numis Hebraeo-Samaritanis tractatum edidi, cum ad eorum fidem consolidandam mirifice faciant. Et erant qui ut eosdem continuo in lucem emitterem suaderent, veriti scilicet ne interciderent; mihi vero abunde utrisque provisum videbatur si Regiae Bibliothecae Matritensi cum iis quos pridem vulgaveram et in eadem adservantur custodiendos atque Eruditís sine invidia communicandos traderem: id quod propediem exequendum erat.

Ve-

Verum ineunte Octobri MDCCLXXXVI. delatus mihi fuit per cursores publicos è Vasconia quemadmodum ferebatur, sed re ipsa ex Hollandia, literarum fasciculus nomine meo inscriptus, cui sub simplici involucro inerat libellus XIV. octavae minoris formae paginarum Hispanice editus absque Loci et Typographi notatione, hoc titulo: *Refutatio argumentorum quae Dominus D. Franciscus Perezius Bayerius nuper allegavit pro numis Samaritanis, auctore D. Olao Gerardo Tychsenio Serenissimi Ducis Mecklenburgensis Consiliario* cet. cet. 1786⁽¹⁾: in cuius initio *numorum Samaritanorum falsitas demonstrata ab Eo dicitur*⁽²⁾, et *momenta quibus in vulgato de iisdem numis tractatu eorum fidem et antiquitatem tuitus olim fueram usque adeo nullius esse roboris, ut nisi Auctori in opusculo de eodem argumento Germanice antea edito elliptica quaedam atque ad detegendam impostorum qui hos numos phantasticos Reipublicae Literariae intulerunt fraudem conspirantia hac occasione in vulgus emittenda essent, minime in illis dissolvendis bonum otium contrivisset*⁽³⁾.

Per-

(1) Refutacion de los argumentos que el Sr. D. Francisco Perez Bayer ha alegado nuevamente en favor de las Monedas Samaritanas: por D. Olao Gerardo Tychsen del Consejo de S. A. S. el Duque de Mecklenburg, Profesor de Literatura Oriental y Bibliothecario en la Universidad de Butzow, 1786. *Libelli fons.*

(2) Habiendo llegado à noticia del Sr. D. Francisco Perez Bayer el Discurso, que publicò en 1779. demonstrando la falsedad de las Monedas Samaritanas, al tiempo que imprimia su Libro de Nu-

mis Hebraeo-Samaritanis, quiso refutar en el Prologo mis argumentos cet. *Libelli init. n. 1.*

(3) Pero sus razones son tan de ningun valor, que no me huviera ocupado en responder à ellas, sino fuese por aprovechar esta ocasion de dar al publico algunas observaciones que faltan en la Edicion Alemana de mi Obrita, y conspiran à descubrir el engaño de los monederos falsos que introduxeron en la Republica literaria estas fantasticas monedas. *Num. 1.*

Perculit me hoc fâtor; nec tam libelli stilus fâstusque quam sermonis Hispani novitas in viro extero quique non semel antea Latinas ad me literas easque humanissimas perpetuò dederat animo infixi haerebant: quasi non tanti Eius interesset me à veritatis tramite deviantem Hispanosque qui Latine nôrunt et reliquas Europae nationes, quanti unius gentis nostrae vulgus numorum Hebraeo-Samaritanorum falsitatem edocere. Et vero non tanti Eius intererat postquam literariae atque à vulgi captu remotissimae litis arbitrium promiscuae et imperitae multitudini permisit: nimirum, ut, quemadmodum Ipse iactat atque intelligi vult, *universa Hispanorum natio de ea iudicare possit*, re autem ipsa ut vanissima quae libellus continet ostenta pro firmis rationibus vendiderit, nugasque meras rudi harum rerum populo atque errori opportuno absque examine hauriendas propinet. Pergit enim: *Quando autem cum viro Hispano doctrinae atque eruditionis non vulgari laudè commendato concertatio inita est, congruus quoque visum fuit ut argumentorum eius refutatio, proprio, id est vulgari Hispanorum sermoni in lucem prodiret, nimirum ut universa eius gentis natio de controversia statuere ac pronuntiare valeat* (1): quod mihi aequè ineptum videtur ac si vicissim ipse ob easdem causas Germanice ad libelli obiecta responderem. De eo tamen alias.

Ac libellus quidem pluribus exemplis Matrîti divulgatus
et

(1) Habiendose pues empeñado la disputa con un Literato Español justamente acreditado por su vasta erudición y doctrina, me pareció conveniente, que

mi Apología se estampase en el idioma propio de su Nación, à fin de ponerla en estado de que pueda pronunciar en la presente controversia. *Nim. 1.*

et in bibliopoliis, ac si Deo placet in tonstrinis et cauponiis, apud aequos nimirum iudices et rerum aestimatores, lectus summoque omnium plausu exceptus fuit; immo etiam eodem tempore per cursores publicos ad amicos aliosque ubivis per Hispaniam viros primarios, ut postea mihi innotuit, ab Auctore directus, è quibus non pauci eum ad me remisère, ac serio admonitum non tam numis Hebraeo-Samaritanis quam nomini atque existimationi meae bellum in eo parari: nimirum ut quam laudem, ut ipsi aiebant, editus non ita pridem de iisdem tractatus mihi peperit alio traducerent atque excautarent; ac proinde per caput et fortunas meas orantes ne mihi deessem et continuo apologiam adornarem.

Haerebam ego quidem interea rumores qui de libello circumferebantur ac vulgi praeiudicia parum curans, animo autem ut semper à controversiis alienissimo; ac proinde nîl morabar amicorum hac de re studia atque incitamenta. Praeterea vix quicquam momenti in libello erat cui non plene occursum, immo quod non occupatum esset in mei tractatus prologo; contra vulgi autem placita praeceptasque semel opiniones nihil erat conandum. Verum econtrario obversabantur animo atque oculis quos pridem edideram, quique mihi postea obvenerant planeque in manus meas deciderant sîcli et numi Samaritici quasi meam fidem atque opem implorantes; eorum autem causam, cum olim deliciae meae fuissent et usque sint, in tanto discrimine deserere inofficiosum prorsus atque inhumanum videbatur. Quae cum saepe mecum volverem vicit tandem numorum fortuna et Machabai-
cae

cae gentis gloriae amplificandae studium; ac proinde semisiclum numosque Samariticos post editum de his tractatum conquisitos et novissime in Regia Bibliotheca Matritensi detectos in lucem evestigio emittere, cumque pridem à me vulgatis ab omni falsitatis et suspicionis labe vindicare, ac SIMONI ISRAELIS PRINCIPI QVOD EOS LEGITIME CVDERIT ICE-
RIT PERCVSSE-
RIT votivam in aede velatae Fidei tabulam suspendere decrevi. Sed ut ad historiam redeam

Acceperam ego. ante aliquot menses ab evulgato libello literas à D. Tychsenio manu sua optime mihi cognita exaratas in Academia Fridericiana XIII. Dec. MDCCCLXXXV. in quibus de edito à me de numis Hebraeo-Samaritanis tractatu longe aliter immo diversissime et tantum non *evarias* disse-
rit; ac propterea sub splendido Olai Gerardi Tychsenii titulo personatum aliquem è mangonum numero latère existimabam, qui mutuatis è Germanico Fius opere rationibus quibus numorum fidem elevare nititur Ipsius nomine per summum flagitium abusus fuisset ut libello auctoritatem conciliaret; nec quicquam interea sollicitabar, nisi ut rationum quas libellus continet momentis, à quocumque tandem profecta essent, occurrerem atque obviam irem.

Interea vero divulgato Matriti libello frequentes ad me amici atque in horas singulas ventitabant nuntiatum in bibliopolarum ac negotiatorum tabernis ad Ianum medium, atque ubivis in compitis ac trivivis nomen meum impune proscindi ac dilacerari, quasi nubem pro Iunone fumosque pro sinceris et antiquis Hebraeorum numis venditasset. Nec mihi quid

quid reponerem in promptu erat, neque ullo pacto in sapientem atque honestum virum cadere unquam posse existimabam, ut qui non ita pridem Latinas ad me literas humanissimas suaque manu exaratas dederat, quodque omnium caput est, qui lecto quem edideram atque ad Eum direxeram de numis Hebraeo-Samaritanis tractatu non satis causae suae fidere videbatur, litemque de iisdem ambiguam et ancipitem in literis edixerat⁽¹⁾: Idem postea libellum peregrino Ipsi idiomate editum sub simplici involucro et absque literis ad me mitteret, in cuius primo limine *numorum Hebraeo-Samaritanorum falsitas ab Eo demonstrata, et momenta à me pro eorundem fide adducta nullius omnino ponderis esse* affirmantur. Perstiteri igitur, immotaque insedit animo vetus illa suspicio, nimirum vero Domini Olai Gerardi Tychsenii nomini nebulonem subesse aliquem qui inter nos dissidium veller.

Amici vero quibus utcumque pacandis autographas D. Tychsenii literas ostenderam legeramque, rogare urgere ac tantum non cogere me ut eas cum libello conferendas evestigio ederem: unum hoc et ad obturanda invidorum ora, et ad utrumque id est ad verum et subditium Tychsenium internoscendum necessarium et praesentissimum fore affirmantes. Ego contra, inexpectata D. Tychsenii venia numquam aiebam commissurum ut privata inter nos colloquia in vulgus emanarent. At illi rursus atque identidem in aurem instillabant plus nimio me scrupulosum dictitantes, et maxime cum

(1) Ad Samaritanos tuos quod attinet implicatam eorum causam strenue defendisti: : Si causa cadendum mihi sit te-
eam malim obtinere quam quemvis alium; verum enim vero stet cadatve lis oct. D. Tychs. in lit. a. d. XIII. Dec. MDCCCLXXXV.

eum prior D. Tychsenius libellum edidisset; praeterea nihil arcanum aut viro sapiente indignum in literis quominus in lucem emitterentur contineri aiebant; cumque unus ex iis aliquis cui plurimum ego tribuebam literarum si per me liceret utroque sermone, id est Latine et Hispanice edendarum provinciam ultro ad se recepisset, eius tandem precibus acquiescendum mihi fuit, atque eidem literarum apographum una cum libello typis ut libèret evulgandum permisi: quod utrumque ubi primum evasis prela tuto ad D. Tychsenium deferri curavi, simul cum eodem ipso libelli exemplo quod pridem ad me directum fuerat, et literis quibus enixe Eum rogabam ut quam posset disertissime num libellus ad Se pertineret ediceret: addens id quidem mihi, qui nec unco trahendus essem ut libellum ab Ipso profectum crederem, superfluum prorsus ac supervacaneum; ad eos tamen qui econtra D. Tychsenii nomine et auctoritate se tuebantur revincendos et in officio continendos omnino necessarium fore.

Atque haec quidem fide optima et in unius D. Tychsenii gratiam, ira me Deus amet, eatenus gesta fuere, videlicet ne siquis Eius literas cum libello committeret parum constantem suique dissimilem et plane ἀναλόγου deprehenderet. Namque ut rationibus quae in libello, quisquis demum eius auctor sit, adversus numerum Hebraeo-Samaritanorum fidem adducuntur plene satisfacerem, immo ut eas suberis umbra leviores ostenderem abunde mihi atque in numero erat. Atque utinam ego parum alia moratus ab iisdem convellendis illico exorsus fuisset!

Et

Et literas ego quidem ad D. Tychsenium pridie Cal. Nov. MDCCCLXXXVI. dederam, easque cum nonnullis Eiusdem ad me literarum exemplis Latine atque Hispanice vulgatis transmissoque Refutationis Hispanae libello Berolinum direxeram ad Exc. Dominum Michaëlem Galvezium Catholici Hispaniarum Regis ad Borussos Legatum, quo securius citiusque ad D. Tychsenium deferrentur; Ipse vero lentissimo eadem gradu ad se pervenisse dolet, nimirum diu postquam suorum exempla utroque sermone edita ab amicis Matritensibus accepisset.

Quoniam autem earum Editor atque Interpres in prologo Pseudo-Tychsenium, libelli auctorem catenus creditum, multo non tamen inurbano neque illiberali sale defricuit, D. Tychsenius novam pro eo, immo ut videtur pro se Ipso, apologiam adornavit ediditque Butzovii MDCCCLXXXVI. Latine, hoc titulo: *Vindicatio Refutationis Hispanae scriptae ab Anonymi Hispani obiectionibus, auctore O. G. T. cet. nudumque eius exemplum per cursores publicos ad me deferendum curavit. In ea primum omnium dolet quod Ipsius literae bona fide scriptae se inscio in lucem et aspectum hominum protractae sint: eorum se Tychsenium libelli seu Refutationis Hispanicae auctorem sistit: novam subinde ac diversissimam cur Hispanae eam scripserit causam adiicit: in siclos et numos Hebraeorum eorumque fidem denuo involvitur, atque ut mittamus alia Refutationis Hispanicae exordium cum Eiusdem ad me literis XIII. Decembris MDCCCLXXXV. id est se Ipsum sibi conciliare studet.*

D.

Hae-

Haesi cum haec legerem artonito similis, et maxime ubi D. Tychsenium Refutationis Hispanicae auctorem prodere sese nihil veritum esse intellexi, ac mecum tacitus hominum fidem inclamabam, proprioque periculo edoctus tum demum vere Astraeam atque honestatem omnem terras reliquisse aiebam. Et subibat interdum animum suspicio, num et recens haec Apologia è furtiva itidem, ut prior illa Refutatio, subornati alicuius Pseudo-Tychsenii officina prodiisset: id quod non pauca in utroque scripto de me deque rebus meis ex Hispania dubio procul Butzovium perlata suadebant⁽¹⁾. Verum quicquid hoc demum esset, uni deinceps mihi meoque nomini consulendum statui, atque in obvios quosque hostes, Troës Tyriive forent, nullo discrimine districtum ensempulo tenus infigendum.

Nec defuit dignum novae patellae operculum. Pauci effluxère dies ab illata in Hispaniam Latina D. Tychsenii vindicatione, quum utroque sermone id est Latine atque Hispanice lucem vidit Marriti MDCCLXXXVI. apud Hilarium Santos interprete D. Thoma Firmino Arteta publico Regiorum Studiorum Matritensium ad Sanctum Isidorum Hebraicae Linguae Professore⁽²⁾. Fuerat huic mecum nil certe tale commerito, ut Ipse coram plurimis atque idoneis testibus meque etiam praesente ultro atque ingenue confessus fuit⁽³⁾, vetus et occulta similtas quae postea in apertum bellum erupit.

(1) Vidend. *Refut. Hisp.* n. xvii. et *Vindicatio Latina* n. 1.

(2) Act. Liter. Hisp. (*Memorial Lit. de Esp.*) mensis April. 1787. pag. 335.

(3) Verene id commemorem, quando ut verocunde hoc faciam locus quodammodo me cogit, superstes Ipse et locuples adesto testis.

pit. Etenim cum in tentamine Hebraico anno MDCCLXXXVI. die xxvi. Iulii in altero è Sancti Isidori gymnasiis publice habito thesibus ibidem propugnandis è meo de numis Hebraeo-Samaritanis tractatu locum falso inseruisset ut me crassissimi in Lingua Hebraica erroris auctorem faceret: Regio Decreto xix. Augusti eiusdem anni palinodiam ad pridem ab Eo editarum ac distributarum thesium oram scripto manumque sua testari compulsus fuit; ac proinde nactus opportunitatem nomini meo insultandi vacuam è manibus elabi noluit.

Vulgata igitur Hispanica Vindicationis Tychsenianae versione novi in me tumultus concitari, litisque impeditissimae et arcanissimae arbitrium confusae vulgi multitudini denuo permissum fuit; atque exinde Marriti passim in nundinis et compitalitiis ludis inter nucum frictique ciceris emtores de numis Hebraeo-Samaritanis eorumque fide disceptari, atque ad D. Tychsenium, è cuius aientis vel negantis ore delecti ab Eo iudices pendere videbantur, provocari coeptum; Interpres autem in popularium et congerronum circulis classicum canere atque epinicia celebrare iussit.

In tanta igitur caligine una restabat literarum D. Tychsenii spes; namque editis eatenus libellis, quamquam uterque nomen Eius in fronte gerat, non usque adeo fidendum videbatur, cum neuter Ipsius manum aut subscriptionem afferat. Atque ea interea spe desiderium ego meum atque amicorum quotidie ad me ventitantium studia leniebam aegreque sustentabam, paene ut animum utrique desponderemus. Verum ineunte Ianuario anni sequentis seu MDCCLXXXVIII.

allatae ad me fuere per cursorem publicum è Toletō literae à Silvestro nescio quo Saravia eius urbis Academiae Scholare Linguarum Orientalium studioso ac D. Tychsenii, qualem se ipse iacrat Apollinem suum vocans, amico et perfamiliari, quique ab Eodem in mandatis accepisse ait ut contentas in fasciculo quem ad me direxit literas mihi reddendas procuraret. Inerant autem fasciculo perbreves D. Tychsenii ad me literae absque cera et lino, quibus nuntiabatur ad manus tandem Eius pervenisse quas pridie Cal. Nov. MDCLXXXVI. dederam, nullaque interiecta mora respondisse, atque Hebraeo-Hispanum Pentateuchi Codicem quem olim pollicitus mihi fuerat Berolinum illico ad D. Galvezium in Hispaniam deferendum remisisse.

Verum cum et literae resignatae, et à D. Tychsenio Matritum directae essent (ad unum videlicet aliquem ex amicis qui mihi eas in manus traderet aut reddendas curaret) infirmitatem ego earum fidem dolebam, tum cui bono Toletum delatae indeque Matritum ad me remissae fuissent non satis dilatare poteram, et quorsum tandem hi ambitus et circuitiones evasurae essent paulo curiosius expectabam. Sed neque de illo quem praedixi Silvestro ut quis demum vir esset agnoscerem quicquam intermisi, donec certo comperi fictitium id nomen esse atque inter Toletanae Scholae Doctores alumnosve à saeculo inauditum; subque eo Salvatore quemdam Dorothaeum de Iriarte Iuris Civilis in eadem Baccalaureum non sine magna veri specie latere intellexi. Falsa et fucata omnia, de quibus fortasse alias.

Pan

Pauci admodum postquam gesta haec sunt intercessere dies cum exoptatae D. Tychsenii literae Butzovii XVII. Cal. Dec. MDCLXXXVII. Ipsius manu exaratae ad me pervenerunt; eas vero cum primum apud me tacitus, deinde amicis qui ex ore meo pendere videbantur legissem, tum demum utrosque mirum in modum frustratos planeque delusos sensimus, ac pro thesauris quos somniaveramus carbones in manibus nostris extare vidimus. Etenim cum in iisdem de Arabica quadam quae nuper prodiit aut propediem edenda est numerum Hebraeo-Samaritanorum interpretatione, deque alia eorum tantum qui ignotos characteres gerunt Cl. Thomae Christiani Tychsenii Professoris Theologiae Gotingensis, de Kochio, de Klemmio, de Ekkhelio eorumque scriptis, ac de aliis bene multis quae me nôsse parum intererat, de quibus certe D. Tychsenius minime à me rogatus fuerat, plurima ingerat: de *Hispanica*, quod omnium caput erat quodque enixe ab Eo petieram, argumentorum meorum pro numis Hebraeo-Samaritanis *Refutationis* num scilicet ab Eo profecta esset, altum omnino silet, ac ne de nupera quidem sub Eiusdem nomine Butzovii Latine edita *Refutationis Hispanicae Vindicationis* mentionem iniicit, his verbis literas exorsus: *Nudius tertius per cursores publicos Berolino ad me perlatae sunt exoptatissimae Tuas prid. Cal. Novembris MDCLXXXVI. scriptae, sed lentissimo gradu profectae literae, quas mirifice vellem celerime ad me pervolâsse, ut exortae è sensu alieno suspiciones statim praecaveri potuissent. Iuvat autem anteacta non tangere; raro enim vita humana sine fabula est:* quibus ad meum

épâ-

ἑρῶνυμα responsum claudit, sermonem alio detorquens et iniecta morali sententiolâ facta transacta omnia reputans, immo litem seriam in ludum vertens. Atqui cum D. Thoma Firmino Artêta longe liberalius egisse videtur ad quem non ita pridem scribens, ultro Se Refutationis Hispanicae auctorem sistit, si vera nobis narrat Actorum Hispaniae Literariae Scriptor ⁽¹⁾: prorsus ut post biennii investigationes et commutatas utrimque super hoc argumento literas, de iusto Refutationis Hispanicae parente, num scilicet à D. Tychsenio cuius nomen gerit profecta sit, nihil adhuc certi affirmare possimus.

Quorsum autem hae latebrae et sobrium D. Tychsenii silentium pertineant, quis divinaverit? Mihi quemadmodum gesta haec legi pro suscepto hactenus Historici munere commemoranda fuere; atque unum inde hoc videor elicere, parum sibi à numerum Hebraeo-Samaritanorum impugnantibus prospectum, neque satis ex fide quae literas earumque cultores decet, in huius controversiae negotio processum ab iisdem fuisse. Viderint ipsi tamen, multaue merces unde potest eis defluat.

Atque hic proprius videbatur locus quae hactenus narrata sunt literis et opusculis D. Tychsenii comprobandi; quia tamen

(1) NOTA. Hemos visto una carta manuscrita con fecha de 22. de Marzo de este año (1787.) escrita por el mismo Tichsen (Olao Gerardo) à D. Thomas Fermin Artêta Cathedratico de Lengua Hebrea en los Estudios Reales de esta Corte en que le dice: Siente mucho que le hayan atribuido (esto es à Artêta) ser autor de la Refutacion Castellana contra el Señor Bayer, no habiendo tenido trato con él hasta la presente carta. En esta misma afirmación de nuevo que es suya (la Refutacion); pues es natural à cada uno defenderse quando es acometido de otro. *Act. Liter. Hisp.* (Memorial Literario) April. 1787. pagg. 536. 537.

men in his continentur Eiusdem obiecta adversus numerum Hebraeo-Samaritanorum fidem quae huc adducere ac refellere importunum ac nimis prolixum esset: placuit ad numos quos suscepi edendos, id est ad primarium huius tractationis scopum propius accedere, ac praemissis nonnullis cognitu necessariis eosdem fide optima aeri incisos Eruditorum conspectui sistere, seraeque posteritati consecrare.

CAPVT SECVNDVM.

Notanda de numis Hebraeo-Samaritanis. Perpetui eorum canones. Animadversiones in D. Tychsenium. Pro siclis numisque à Simone Machabaeo censis coniecturae ac centumvirale de iisdem iudicium. Semisicli ac numerum mox edendorum historia, ectypa, et peculiaria singulorum gnorismata.

LICEAT mihi prius quam semisiclium Israëlís numosque Samariticos quorum ectypa proxime vulganda sunt eruditibus Lectoribus et Antiquitatis studiosis diiudicandos exhibeo, de iisdem deque reliquis in universum Hebraeorum numis pauca praefari, dispellendis nimirum tenebris ex illorum animis qui aut proprio ductu aut aliorum placitis innixi eos ut adulterinos respuunt, ut ne plus quam par est in hac re sibi tribuant, aut tantum apud eos praedudicata possit opinio ut etiam sine ratione valeat auctoritas.

I. Et quidem de raritate siclorum Israëlís numerumque Samaritico caractere insignium, quod primum omnium pra-

praefandum erat, nórunt Eruditi quique his epulis delectantur quanta ea sit, vix ut in multis numorum millibus apud veteris rei numariae Auctores atque in amplissimis Regum et virorum principum numophylaciis unum aliquem reperire liceat: id quod alicubi D. Tychsenius proprio periculo edoctus agnoscit, *nondum Se fortuna adiutum*, inquit, *ut Iudaeorum Hierosolymitanorum qui quotannis Butzovium adeunt Eumque invisunt interventu et ope numos Samariticos Hierosolymis effossos quovis pretio acceperit*, subdensque: *omnes ad memoriam suam nullos ibi repertos esse uno ore ac persancte Ipsi affirmasse* ⁽¹⁾; econtrario vero Assyriacis, id est vulgaribus hodiernis Hebraeorum literis inscriptos Romae praesertim atque ubivis per Italiam prostare in auctionibus et scrutariorum reculis, ac nullibi non obvios esse et paene diabolares: ut pronum inde sit conicere horum copia illorum paucitatem obrutam fuisse, praeciudicatamque de falsitate numorum Hebraeo-Samaritanorum opinionem, quae iam pridem multorum insedit animis, non aliunde originem ducere.

II. Siclis numisque Hebraeo-Samaritanis à nemine hactenus doctorum virorum qui eos reiciunt, ac neque à D. quidem Tychsenio obiectum unquam fuisse quod in Hebraeorum historiam et chronologiam, aut in eorum leges ritus et stata solemnia quae symbolis expressa gerunt, aut in literarum numero et formis vel in re minima peccent aut iis quoquo modo adversentur: id quod in tanta numorum varietate et inscriptionum copia ut ne accideret nisi legitima auctori-

ta-

(1) *In literis ad me, Butzovii xviii. Cal. Dec. MDCCCLXXXVII.*

tate maturoque consilio percussi essent, ac nisi omnes ab eodem fonte manassent, vix fieri aut humana unquam solertia provideri potuisset.

III. Controversiae de qua agimus summam huc redire: *Sincerine sint vulgati Hebraeorum sicli et numi Samariticis literis inscripti?* Cui problemati et istud subest: *Verène Simon siclos numosque cuderit?* Hoc vero facti controversiam continet ac proinde ad historiam spectat, in qua non tam rationes et coniecturae quam testium et instrumentorum, atque in hypothesi nostra, si per D. Tychsenium licet, numorum de quibus agimus fides consideranda sunt; eam autem fidem non nisi contraria atque invicem pugnancia probatissimorum Scriptorum testimonia ex eorum genere quae *positiva* vocant, infirmare aut elidere valent.

IV. Peritiam veteres, omne genus, numos internoscendi legitimosque à spuriiis separandi duplicem esse, alteram liberalem et ingenuam quae raro nec nisi pervigili studio iugique Historicorum prisca aevi lectione comparatur, efficitque ut si quid numis absurdum temporumve rationi aut historiae fidei parum consentaneum inest, evestigio in illorum qui hanc peritiam adepti sunt oculos incurrat; vulgarem atque è plebe aliam quae solo numorum veterum usu et assidua contrectatione, interdum etiam absque ullo literarum praesidio (ut Romae olim non semel atque alibi per Italiam in sordidis quoque hominibus qui hanc mercaturam exercebant periculo facto didici) sensim acquiritur; ea vero, quod mirum profecto videri debet, rarissime fallit. De

c

hac

hac alicubi Relandus⁽¹⁾ adversus Sperlingium: *Sed ubi rerum, inquit, testimonia adsunt quid opus est verbis? Aut quatuor numi de quibus egimus* (egerat autem de quatuor Hebraeo-Samaritanis quorum icones in fronte operis exhibet) *genuini sunt, aut nulli prorsus; ipsa enim inspectio facile quemvis persuadet.*

Atque ego quidem ut prioris illius peritiae plane me hospitem atque expertem agnosco, nisi si quid mihi è fortuita saepiusque interrupta Scriptorum rei numariae veteris lectione atque ex amicorum colloquiis haesit: ita in posteriore hac, cum famosiores per Italiam numarias gazas instructissimamque Regiae Bibliothecae Matritensis fidei meae concreditam lustraverim atque ob oculos habeam, cumque in numerorum veterum usu et tractatione aetatem consumserim, nonnihil profecisse, ac si quid mihi assumo meo id iure quodammodo facere videor; ut proinde in praeiudicialibus, qualis controversia nostra est, veterum numerorum causis suffragium in meo censu ferre nihil haesitem.

QVONIAM autem D. Tychsenius sub eius quem praedixi libelli initia *pomposas siclorum inscriptiones*⁽²⁾ *insolentemque ac portentosam symbolicarum quas numi exhibent figurarum varietatem* appellare nihil dubitat, *eamque propterea à genio et moribus Hebraeorum alienam* pronuntiat⁽³⁾: utrasque in universum

(1) *Diss. 1. de num. Samar. pag. 47.*

(2) Como es posible (*inquit*) que Josefo: huviere llamado el privilegio de acuñar (*Simon*) moneda y las inscripciones pomposas de los siclos? *Ref. Hisp. n. VIII. fin.*

(3) Por lo que respecta à las figuras simbolicas, su estraña y portentosa variedad, especialmente en las medallas que

se atribuyen à los años segundo y tercero de Simon, manifesta que son agenas del genio y costumbres de los Judios. *Refut. Hisp. n. XVIII...* Et n. xx. Tampoco es verosimil que Simon en tanto apuro y en el reducido espacio de quatro años acuñase moneda con tan notable diferencia de figuras è inscripciones.

sum è vulgatis hactenus siclis et numis Hebraeorum colligere, unoque obrutu Lectoribus conspiciendas sistere; necnon perpetuos de iisdem siclis numisque canones edere decrevi, quibus utriusque Tychseniani obiecti falsitas, et discors, ut ita dicam, planeque mirabilis eorum et secum invicem et cum Hebraeorum historia chronologia et ritibus concordia ad oculum pateat. Sint igitur

De siclis semisiclis et numis Hebraeo-Samaritanis

CANONES PERPETVI.

- I. Sicli et semisicli omnes ad hanc diem detecti ad primum et secundum principatus Simonis Machabaei annum pertinent, neque ulterius procedunt.
- II. Sicli et semisicli omnes mannae calicem sive *שכר הוֹמֶר* *homer* in adversa cum *שְׁקֵל יִשְׂרָאֵל* *scékel israel*, id est *siclus Israël*, vel cum *חֲצֵי הַשְּׁקֵל* *chat'sî hascékel* *dimidium sicli*; in aversa vero ramum seu florem Aaronis trifidum, et *יְרוּשָׁלַם קְדוֹשָׁה* *ierusalem kedóscah*, seu *Ierusalem sanctam* exhibent.
- III. Sicli et semisicli omnes prioris quidem principatus Simonis anni principem alphabeti Hebraici literam *א* *áleph*; secundi autem secundam *ב* *beth*, numerales primique et secundi anni indices calici sive urnae mannae insidentes in adversa gerunt. Secundi autem anni siclis et semisiclis literae *ב* *beth* praeponitur *ש* *scin*, capitalis et compendiaría vocis *שְׁנָה* *scenath*, qua *annus* significatur.

- IV. In siclis et semisiclis omnibus ad primum principatus Simonis annum pertinentibus aversae inscriptio *Ierusalem sancta* decem tantum literis absolvitur, nimirum ירושלם קדושה *ierusalém kedóscah*; eadem tamen in secundi anni siclis et semisiclis tredecim omnino literis constat ירושלם הקדושה *ierusalám hakedóscah* ⁽¹⁾.
- V. Numi ad primum principatus Simonis annum pertinentes, si unum et alterum eosque rarissimos demas, palmam arborem pendente utrimque fructu, et circa truncum arborem pendente utrimque fructu, et circa truncum cum ישראל שבען נשיא *simhôn nasi israël*: id est, *Simon princeps Israël* in adversa gerunt; in aversa vero pampinum sive vitis folium extensum, aut botrum cum haerente pampino et circum ipsum שי ארת לנארת *scenáth acháth legheulát is*. id est: *anno primo redemptionis is. compendiarie, pro Israël*.
- VI. Numi ad secundum Simonis annum pertinentes, maioris quidem moduli palmam item fructiferam cum nudo Simonis circa truncum nomine שבען נשיא *simhôn*, id est *Simon* in adversa; in aversa vero vitis folium extensum cum compendiarie circa ipsum epigraphe ישראל. ב. לחר. ש. ב. *scin. beth. lechr. isr.* id est *anno secundo liberationis Israël*; minoris autem, calicem sive mannae urnam utrimque ansatam et patulam cum שתיים שנת *scetháim scenáth*, id est *anno secundo* in antica; in postica vero circum extensum pam-

(1) Consultò hoc loco omisi canonem: Siclos omnes et semisiclos argenteos esse; cum bini priores numi aerei ad quartum Simonis annum pertinentes, quos in Tracta-

tu Tab. iv. e regione pag. 122. edidi, praeferant voces חצי *chatsi*, et רביע *rebiáh*, id est *dimidius*, *quadrans*: quae partes ad siclos forsitan aereos referri debeant.

- pampinum חרת ציון *charáth tsiôn*: id est *liberatio Sionis*; vox autem חרת *charáth* trilatera in iis est semoto servili ו *vau*.
- VII. Numi ad tertium Simonis annum spectantes hactenus detecti minoris moduli omnes atque uniusmodi sunt. Vrina item *diartos* sive utrimque ansata sed acuminato operculo tecta, et circum eam שנת שלוש *scenáth scelósc*, id est *anno tertio* in adversa; in aversa vero חרות ציון *charúth tsiôn*, seu *liberatio Sionis* circum vitis folium extensum, omnino ut in minoribus anni secundi numis; nisi quod in tertii, vox חרת *charúth* servile ו *vau* penultima et ultima literae insertum habet, estque quadrilatera.
- VIII. Quarti demum Simonis anni numi aut duplicem in adversa ramorum fasciculum, *luláv* Hebraeis dictum, cum intermedio malo citreo erecto et in aversa palmam arborem; aut duplicem tantum *luláv* in adversa malo citreo in aversam reiecto; aut mannae calicem in adversa gerunt et simplicem *luláv* cui bina hinc inde mala citrea item erecta in aversa respondent. Omnibus autem eadem est epigraphe, nimirum in adversa שנת ארבע *scenáth arbáth*, id est, *anno quarto*; לנארת ציון *leghezuláth tsiôn*, seu *redemptionis Sionis*.
- IX. Ultra quartum principatus Simonis annum nulli hactenus numi detecti sunt.
- X. Numis reliquis qui epochen non praeseferunt si paucos excipias qui Machabaeorum sepulcrum, lyram, tubas, coronas lauream, quernam, gemmeam exhibent, typus fere

fere idem, *palma* scilicet *vitisque folium*: epigraphae parum absimiles, *Simonis* nomen et *liberatio Ierusalem*. Videndi Huberus Froëlichius Villalpandus, atque è nostris Tab. V. è regione pag. 141.

HIS autem canonibus rei numariae Hebraeorum summa continetur, quos si quis cum siclis numisque ad hanc diem detectis atque editis cumque proxime vulgandis contulerit firmos stabilesque et paucissimis ἀναμάλιας obnoxios deprehendet. Quae cum ita sint quo iure D. Tychsenius *pomposas siclorum inscriptiones* vocet, cum è praecedenti canone secundo constet unam omnium eamque simplicissimam inscriptionem esse, nimirum: *siclus Israël: Ierusalem sancta?*

Numorum symbola paulo ante novimus. Ea vero ad commemoranda Dei erga electum olim populum beneficia et miracula, ad stata Iudaeorum solemnia, ad ferias diesque laetitiae, ad Machabaicae gentis gloriam, ad ubertatem denique Iudaeae significandam aptissima et congruentissima esse quis non videt? Aut meliora nos et praesentiora D. Tychsenius, qui unus fortasse omnium priscos Iudaeorum mores geniumque intime nôsse atque in numerato habere videretur, edoceat. Praeterea nihil in symbolis absonum, nihil incohaerens, nihil non est historiae fidei et temporum rationi ⁽¹⁾ ac Iudaicis ritibus apprime consentaneum: quod in tanta

eo-

(1) Quod ad Historiam et Chronologiam spectat, prioris anni numi libertatem *Israëlis* et *Ierusalem* insculptam gerunt; *Sionis* autem non meminere. Eo enim anno, qui Seleucidarum CLXX. fuit, non

adhuc recuperata à Simone fuerat *Sionis* arx. Ab anno autem secundo ac deinceps numi *liberationem* ac *redemptionem Sionis* praeseferunt; cum secundo eius, seu CLXXI. anni, mense (*Itar*) die vigesima ter-

eorum varietate miraculi loco habendum. Gratis ergo *eam*, ac tantum non temere *insolentem portentosamque et à Iudaeorum genio et moribus alienam* D. Tychsenius pronuntiat; falsissimum autem est quod in eius asserti confirmationem adiicit, nimirum *eam varietatem maxime elucere in iis numis qui secundo ac tertio Simonis anno tribuuntur*. Numi quos hactenus novimus maioris moduli ad secundum Simonis annum spectantes uniusmodi sunt, palmamque arborem et vitis folium extensum perpetuo gerunt. Anno Simonis tertio nulli eius moduli numi percussi, saltem nulli ad hanc diem detecti sunt, ut è VI. et VII. canone liquet: nulla est ergo varietas, sed neque comparatio. Minores vero secundi anni Simonis numi ab iis qui sequente seu tertio percussi fuere nihil omnino discrepant, nisi quod illi parulam hi contectam mannae urnam seu calicem exhibent; in reliquis seu typum et scripturam, sive aeris colorem, fabricam, modulum et circumsectionem consideres, nec ovum ovo similis. Confer Tabulas nostras II. et III. è regione pagg. 95. et 116. et praecipue numorum mox edendorum icones. Levia tamen haec sunt; illud intolerandum quod D. Tychsenius continenter addit mirabundo similis: *Quis vero unquam legit Iudaeos pro ἑπιμύασι habuisse vitis folia, palmas, urceos, aliasque figuras plane absurdas?* ⁽²⁾ Immo, inquam ego econtrario, quis

tertia populus Sionis arcem ingressus fuisset (*Mach. I. XIII. 51.*) Inquis tamen: Secundi anni sicli et numi maioris moduli *Israëlis* nomine inscribuntur, nulla iniecta *Sionis* mentione. Quid ita? Percussi sub eius anni initium fuerant, et ante

diem XXIII. secundi mensis in populo vulgati.

(1) Quien ha leido jamas que estos (nimirum Iudaeos) tuviesen por armas hojas de vid, palmas, jarros y otras figuras disparatadas? *Ref. Hisp. n. XVII.*

quis non legit, aut quis non vidit palmam Iudaeae symbolum in Vespasiani, in Titi, Domitiani et Nervae, immo etiam in Herodis Tetrarchae ⁽¹⁾ numis passim apud Scriptores obviis? Quis non apud Tacitum ⁽²⁾ palmas et opobalsamum Iudaeae fructum? Palmas optimas ad Engaddi urbem iuxta lacum Asphaltida stadiis non amplius ccc. ab Hierosolymis dissitam apud Iosephum ⁽³⁾? Caryotas in Hierichunte apud Plinium ⁽⁴⁾? Pinguia demum Herodis palmeta apud Horatium ⁽⁵⁾? De vitis autem foliis vineisque ac de botri torrente et valle in terra Chanaan passim in Numerorum ac Deuteronomii libris ⁽⁶⁾; deque vineis Engaddi in Canticis ⁽⁷⁾; ac ne è domesticis exempla sive, ut in Scholis loquuntur, principium petere dicamur, exstat Herodis Ethnarchae numus apud Harduinum ⁽⁸⁾, Spanhemium ⁽⁹⁾, Diodatum ⁽¹⁰⁾ in quo botrus cum extenso vitis folio visitur; nec dubito iam nunc quin ad Iudaeam pertineant quatuor illi quos Alexandro Iannaëo aut iuniori Aristobulo vanus olim coniecto adscripsi ⁽¹¹⁾, quique item botrum cum extenso pampino decussatos atque è surculo pendentes exhibent. *Vid. not.* ⁽¹²⁾ De δῶρα denique urceo ac de illa-

(1) Ap. Harduin. de num. Herod. p. 12.
 (2) *Histor. V. G. T. III. Brotierii p. 302.*
 (3) *Antiq. IX. 1. n. 2. De bell. IV. VIII. 3.*
 (4) *Lib. v. 14. fin. et lib. XIII. 4.*
 (5) *II. Epistolar. II. v. 184.*
 (6) *Num. XIII. 24. XXXII. 9. Deut. I. 24.*
 (7) *I. Cant. 15.*
 (8) *De num. Herod. pag. 4.*
 (9) *De praest. et us. num. Diss. VIII. T. I. p. 521.*
 (10) *De Christo Graece loquente. Part. II. pag. 85.*
 (11) *Tract. de numis Hebr. Samarit. c. IX. p. 202.*
 (12) Quatuor hos numos quod urnam pampino in adversa, botrum cum decussato pampino ex horizontali surculo pendulos in aversa gerant, ac praeterea ex incisionis ratione et fabricae, quae omnino Iudaica est, indole Alexandro olim Iannaëo aut iu-

illata eius figurae occasione Iudaeis ab Apione calumniae, quasi aureum caput asininum in templi adyto servassent coluis-

iuniori Aristobulo per coniecturam adscripseram; verum cum casu postea in eundem omnino numum inciderim, in cuius tamen adversa ad dextrum urnae connectae latus litera L, ad laevum A, sive *ami primi* nota conspicua est, atque in aversa supra surculum ΙΟΥΔΑΙΑ clarissime legitur: sententiam libens muto, melioraque edoctus quatuor illos numos, utur Iudaici sint, è Samariticorum albo expungendos censo. Iuvat autem numum sistere, quod ut existimo editus hactenus non sit.

Penc. mc.

Quin autem ad Iudaeam, atque ad IVLLIAM sive ad IVLLADEM Galilaeae aut inferioris Gaulanitidos urbes, immo etiam ad Herodem aut Philippum germanos fratres Herodis Magni è Cleopatra filios pertineant, mihi extra dubium videtur. Iosephus postquam Archelai Iudaeae Regis obitum pecuniamque eius Caesari à Quirinio ad dictam narrat (*Antiq. XVIII. 2. 1.*) Herodem et Philippum, illum Galilaeae et Peraeae, hunc Gaulanitidos, Trachonitidos et Batanaeae Tetrarchas in suae utrumque Tetrarchiae possessionem invasisse scribit; atque Herodem Sephorim urbem munivisse totiusque Galilaeae ornamentum fecisse, Betharamphtham vero moenibus cinxisse et IVLLADEM ab uxoris Imperatoris nomine appellasse; Philippum vero Pancadem urbem construxisse eamque Cenesaream vocasse; et continuo: Κόμισι δὲ Βεθσαϊδῶν πρὸς λίανη δὲ Γαλιλαίας ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἀπέχθησαν, καὶ ἐκείνη ἐκαλεῖτο Πανάδα. id est: Vicium

autem Bethsaidam lacui Gennesaritico aditum, cum ad dignitatem urbis pervenisset multisque habitatoribus atque potentia auxisset, nomen et dedit ab IVLLIA Caesaris filia: quae postrema verba dubium relinquunt IVLLIAM eam, an IVLLADEM appellaverit. Eusebius (*Chron. p. 45.*) Philippus, inquit, Tetrarcha Pancadem in qua plurimas aedes construxerat Caesaream Philippi vocavit, et IVLLADEM civitatem aliam. Iosephus urbem in qua Philippus sepulcrum sibi primum struxerat et in qua mortuus fuit IVLLADEM quoque appellat: τὴν δὲ ἰουδαίαν (*Antiq. XVIII. 4. 6.*) atque alibi (*De bell. II. 9. 1.*) Philippum in inferiore Gaulanitide IVLLADEM condidisse: καὶ τῆς κατὰ Γαλιλαίαν ἰουδαίας. Meminit etiam IVLLADOS Plinius (*v. 15.*), eamque locat ab Oriente lacus Gennesareth. Prolemaeus (*Palaeest. et Ind. sit.*) in Galilaea, sed haec vetus olim Herodis Betharamphtha fuerit. Pellerinius (*Recueil. T. II. Tab. LXXXV. n. 18.*) numum aereum

luisentque; praeter Tacitum ⁽¹⁾, notissimus est Iosephi locus ⁽²⁾ quem supra quam dici potest eximie illustravit Relandus ⁽³⁾.

Eiusmodi haec sunt quae D. Tychsenium latuisse absque insigni Viri docti iniuria dici aut credi nequeat, ac propterea verus illa suspicio, verene Is scilicet *Hispanicae Refutationis* auctor sit, non semel animo recurrebat. Viderit tamen Ipse, qui ei libello in *Latina* eiusdem *vindicatione* Butzovii anno MDCCLXXXVII. edita nomen suum accommodavit, ac postea enixe à me rogatus ut quid tandem id rei esset plane ac simpliciter ediceret silere maluit sermonemque alio detorsit.

IAM vero ad coniecturas quibus siclos numosque Samaritanorum exhibet in cuius adversa IOTAIA

intra sertum laureum legitur, et in aversa ramus trifloridus cum singularibus utrimque literis L. T. eumque (pag. 241.) explicans dubitat simplexne an duplex IVLIA aut IVLIAS urbs fuerit. Mihi ex praedictis aut duplicem IVLIADEM, aut simplices IVLIADEM ET IVLIAM, binas tamen urbes fuisse (quemadmodum duplex quae nomen utriusque dedit IVLIA fuit, nimirum Caesaris Augusti uxor alias Livia dicta et eiusdem filia Tiberii postea uxor) probabilius videtur: alteram scilicet in Galilaea Betharamphtha primum, ac mutato deinde ab Herode nomine IVLIADEM dictam; alteram in inferiore Gaulanitide olim Bethsaidan, quae postea à Philippo IVLIA sive IVLIAS vocata fuit. Cuiusne autem ex his urbibus numus noster fuerit, quamquam IVLIAE nomen, non secus atque à Pellerinio vulgatus, in fronte gerat; atque ad Herodemne an ad Philippum pertineat, inquirere non vacat,

cum teste Plinio l. c. et Galilaea et Gaulanitis in Iudaea sint, ac propterea botrus et pampinus, quorum causa huc divertimus, ad Iudaeam spectent.

(1) Effigiem animalis quo monstrante errorem sitimque depulerant (*Iudaei*) penetranti sacravere. *Hist. v. 4. Brotier T. III. p. 296.*

(2) *Contra Apionem II. 7.*

(3) Et parum abest quin hinc (*id est ab urci utrimque ansati figura*) natam esse turpem illam Graecorum et Romanorum calumniam suspicer, dicentium Iudaeos ASINI CAPVT AVREVM in sanctissimo templi loco sacrasse quo duce famem depulerant: Et quid erat in sacratissimo illo loco quem *ἀγία Λύλια* dicimus, quod ulla cum veri specie ASINVS dici poterat: quid, precor, nisi vas hoc, amphora haec aurita quam contemtim Genres, quibus Iudaei iusus et risus erant, *ἄσιν* sive ASINVM dixerunt? *De num. Samar. Diss. II. pag. 56. seq.*

riticos à Simone magno Hebraeorum Duce et Principe Israelis percussos fuisse cum maxima veri specie dici posse suadeam. Primum autem omnium de Iudaeorum rebus, deque Hasmonaeorum gentis gloria sub Mathathia et filiis Iuda, Ionathane et Simone Hebraeorum Ducibus nonnulla è Machabaeorum libris atque è Iosepho breviter commemoranda hoc loco sunt: nimirum quod toris viginti quinque annis, id est à CXLV. ad CLXX. Erae Seleucidarum cum Apollonio, Serone, Ptolemaeo, Nicanore, Gorgia, Lysia, Bacchide et Timotheo utriusque Antiochi, Epiphanis scilicet atque Eupatoris ac Demetrii Seleuci filii Soteris ducibus, continenter bellum pro libertate et patriis legibus gesserint eosque iteratis praeliis attriverint: quod innumeras hostium copias parva bellatorum manu straverint fuderint deleverint: quod cum finitimis Syriae atque Aegypti Regibus, cum Spartiatis, ipsisque etiam Romanis rerum dominis honestissima foedera icerint renovaverintque, promissis utrimque ubi opus foret auxiliis: quod obtenta demum universa Hierosolymorum regione, contributisque Samariae, Galilaeae et Peraeae toparchiis, tum Gazara, Ioppe et Iamnia urbibus in Simonis potestatem redactis, ac recuperata Sionis arce amplissimum sibi imperium ac firmissimum adversus Gentes praesidium constabilerint.

In tanta igitur Iudaeorum populi et Machabaicae gentis gloria quis non statim secum reputet quam primum Simoni fuerit de numis communi Israelis aut suo ipsius nomine signandis cogitare; praesertim cum finitimi Syriae atque Aegypti

gypti Reges immo etiam privatae urbes ac minorum gentium populi cudendae ac peculiari commate feriundae monetae ius sibi pridem adtribuissent. An solos Iudaeos, cum reliquae gentes metallum rude ad trutinam exigendi morem iam diu abiecissent, cum retinere voluisse regiamque numos cudendi praerogativam quae ultro eis obvenerat parvipendisse existimandum est? Et sane si quando a Iudaeis nummi percutiendi erant, unica haec atque opportunissima occasio eisdem in manus decidit, nempe quum iugo Gentium sublato ac recepta Sionis arce quae Hierosolymitanorum faucibus imminebat populus pace et otio frueretur, Regia autem urbs libera, universaque eius ditio tot locorum atque urbium accessione mirifice aucta et amplificata à Simone fuisset. Florente enim Israël Republica aut Monarchia nullus adhuc erat in populis signatae monetae usus; post captivitatem autem Iudaei totis CCCCL. annis duram servitutem à Chaldaeis, Babyloniis, Persis et Macedonibus perpassi, unice propriae ac liberorum saluti tuendae ac reculis utcumque conservandis intenti, miseram atque aerumnosam vitam tolerasse censendi sunt. Et quis praeterea credat solido quod effluxit saeculo ab Antiocho Sidete et concessa Simoni percussura proprii numismatis in regione sua ad Herodem Magnum Iudaeorum Regem, nulli ex Hasmonaeis qui Simoni in imperio successere in mentem unquam venisse ut eadem qua ille, aut propria potestate uteretur et numos cuderet? Aut utrumque Herodem, senioremq; et iuniorem Agrippas (quorum hodie indubii numi exstant) non potius Hasmonae-

OS

os in principatu decessores Simonem, Hircanum, Aristobulum, Iannaëum etc. in iure cudendae monetae continenter imitatos fuisse, quam quod post solidi saeculi intercapedinem et interruptum pecuniae usum idem sibi ius denuo assumserint, numosque Iudaeis catenus ignotos obtruserint? Et mirandum sane quod numis Herodiadum, cum non meliora quam qui à Simone atque ab Hasmonaeis percussi fuerent gnorismata gerant, nunquam hactenus à viris doctis super eorum ingenuitate lis, quod sciam, intentata sit. *Vid. not. h. l. (1)*

Haec

(1) Postquam haec scripseram succurrit. Cum Christianorum et Iudaeorum qui Italiam, Gallias, Hispaniam aliasque Europae provincias incolebant minime intreresset Herodis Regis aut Tetrarchae, quos nempe utraque Gens came peius et angue oderat (Iudaeorum odii causas vid. ap. Iosephum *Antiq. lib. xv. xv.*), ac neque senioris aut iunioris Agrippae, quorum omnium germani hodie supersunt nummi, facies habitumve nosse: proclive est conicere, nulli proinde ex Hierosolymae incolis in mentem venisse ut numos illorum effigie insculptos in Europaeorum illuc euntium gratiam conflaret ederetve. At Christianorum et Iudaeorum qui voti aut religionis causa ex Europa et undique Hierosolymam confluebant plurimum intrerant Christi Servatoris ac veterum Patriarcharum et Israël Regum, si quoquo modo possent, ora dignoscere, eorumque icones penes se habere, devotionisque et securitatis gratia secum gestare; atque inde à Hierosolymitanis argenteos aereosque numos qui eas utcumque expressas gere-

rent conflare coeptos, ac peregrinis eodem convenientibus atque harum mercium percupidis obrutos fuisse. Ac primo quidem parce id admodum ac tantum Hierosolymis factum, mox ubi devotio in lucrum versa est, ubi per Italiam atque alibi pro lubricine confectos, et cum Iesu Nazareni ac Messiae effigie et nomine, cumque Mosis-cornuti, Davidis, Salomonis, Abrahami et Sarae, Isaacii et Rebeccae, ipsorumque etiam si Deo placet Protoplastorum imaginibus pectore tenus insculptis sub ementito numorum Hebraicorum titulo venum expositos, ac per Europam brevi atque abunde divulgatos; ut parum abfuerit quin eorum copia paucissimi qui aetatem tulerunt germani et antiqui Hebraeorum sicuti et numi penitus obruerentur; atque hinc praediicata de horum falsitate opinio potuit initium sumere (Vid. not. in limine huius capituli); Herodiani autem atque utriusque Agrippae numi, quod nemo praesertim Christianorum neque Iudaeorum eorum imagines nosse cuperet, nul-

Haec autem ad statum causae coniecturalem, ac tantum ad eos pertinent qui ingenuam illam ac liberalem numos internoscendi adulterinosque à *γινώσκεις* separandi peritiam, quade in huius capituli initio egi, consecuti sunt; ad centumvirale nunc iudicium atque ad eos provoco qui non aeque liberalem aliam quaeque solo numerorum veterum usu et contractatione sensim acquiritur sibi peperere, atque iisdem semisicli et numorum mox edendorum causam, et universae litis arbitrium permitto: nimirum ut è sola ectyporum (quae fidelissime atque accuratissime aeri incisa sunt) inspectione, sepositis interea rationibus et coniecturis quae eorum ingenuitati favent aut refragantur, id est ex una eorum fabrica, typo, circumsectione, aeris colore, genio aliisque adminiculis quid tandem de eorundem fide aut *ροβία* sentiant aperte ac sincere pronuntient atque edicant.

Atque in horum censu suffragium laturus, cum praeterea semisiclium numosque mox edendos archetypos ob oculos habeam (quod diiudicandis facti controversiis praesentissimum est) eosque saepius atque otiose observaverim, quid prohibet quod cum Relando de iis pronuntiem: *Aut hi numi genuini sunt aut nulli prorsus* ⁽¹⁾; vel cum Spanhemio: *Quicumque*

nulli hactenus conflati sunt, atque adeo impugnatores carent. Sed lubrica haec sunt; illud certum tam ab Herodianis et utriusque Agrippae, quam à Simonis et Machabaeorum numis hominum omnisque animae viventis imagines prorsus abesse: id quod mirifice confirmat harmoniam inter omnes Iudaicae gentis numos; et pro utrorumque, seu Machabaicae sive He-

rodianae originis, fide validissimum argumentum suppeditat. Quod autem de singulari Archelai Iudaicae Regis Herodis Magni filii numo cum diademata eius effigie vulgo narratur, nugae sunt nugacissimae. Vid. Harduin. *De num. Herod. pag. 9. et 38. Ed. Paris. MDCCXIII.*
⁽¹⁾ *Diss. I. de num. Samar. pagina 47.*

que iis fidem denegaverit eadem opera Punicis, Graecis, Romanisque numis fidem denegaturum ⁽¹⁾? Mitto autem Villalpandum qui *probatissimae fidei siclos* se vidisse perhibet ⁽²⁾: Hottingerum qui *indubie numos Hebraicos* agnoscit ⁽³⁾: Deilingium qui *superstites hodie numos Hebraeorum indubitata genuinae antiquitatis indicia gerere, et sub Simonis Hasmonaei auspiciis cusos fuisse* asserit ⁽⁴⁾, aliosque primi subsellii Scriptores maxime post Conringium: quibus uno quasi ore adstipulantur Recentiores magnam partem superstites Clariss. Carolus G. Woide, Cracherodius, Combius, Hunterus ⁽⁵⁾, Ioannes Swinthonus ⁽⁶⁾, Beniam. Kennicottus ⁽⁷⁾, Io. Bapt. Bianconus ⁽⁸⁾, Erasmus Froëlichius ⁽⁹⁾, Iac. Bartholemius ⁽¹⁰⁾, Bonif.

⁽¹⁾ De me (*inquit*) equidem fateor incidisse in alios Iudaeorum numos, et cum Samariticis quidem literis, quos pro sinceris et antiquis cognoscere omnino compelleret: adeo singula quae id ad eorum aspectum et tractationem evincerent concurrebant, ut vel omnis antiquis numis Punicis Graecis Romanis fides eadem opera, quod nemo in iis etiam hospites facile statueret, foret deneganda. *Diss. I. de praest. et us. num. pag. 15. Et Diss. II. pag. 66.* A Ercos (*inquit*) aliquot numos Samariticos novissime inter laudata Illmi. Comitum Pembrochiaem cimelia videre et tractare mihi eius beneficio contigit, de quorum fide ac vetustate nulla certe vel minima dubitandi ansa videbatur.

⁽²⁾ Quam quidem sententiam (*de siclorum ingenuitate*) non modo probant et tenent eruditissimi viri, sed multo etiam magis probati ab eisdem sicli, quos et nos vidimus: At qui non vidit, vel hoc negat vel credat, pari dignus est fide etc. *App. r. urb. ac templ. T. III. P. art. II. Disp. IV. c. XXIV.*

⁽³⁾ *Hotting.* Numi certe (*inquit*) quotquot indubie Hebraicos agnoscimus urnam et virgam ostendunt. *Cipp. Hebr. ser. or. atque eadem de siclo satis antiquo penes se. Pag. 119.*

⁽⁴⁾ Plurique (*inquit*) Hebraeorum numi qui hodiernum supersunt, et indubitata genuinae antiquitatis indicia habent sub Simonis Hasmonaei auspiciis et principatu cusos sunt. *De re numar. vet. Hebr. ap. Vgolin. T. XXVIII. §. XI. col. 702. et §. XII. col. 704.* Hi alique Hebraeorum numi genuina ac certa antiquitatis indicia habere deprehenduntur.

⁽⁵⁾ *Ad cal. tractat. nostr. de num. Hebr. Samaritanis.*

⁽⁶⁾ *De num. quibusd. Samaritan. et Phoeniciis. Oxon. 1750.*

⁽⁷⁾ *Remarg. Crit. sur I. Samuel. Oxon. 1768.*

⁽⁸⁾ *De antiq. lit. Hebr. Bonon. 1748.*

⁽⁹⁾ *Annal. Reg. Syr. Vindob. 1754.*

⁽¹⁰⁾ *In lit. ad me in fin. tract. de num. Hebr. Samar.*

nif. Finettus⁽¹⁾, Io. David Michaëlis⁽²⁾, Gabriel Fabricius⁽³⁾, Marchio Maffei⁽⁴⁾ et Ioannes Segui⁽⁵⁾, Io. Georg. Adlerus⁽⁶⁾, Samuel Henleyus Anglus Rector ad Rendleshamum prope Ipswichum in Suffolchia⁽⁶⁾, et novissime omnium Cl. Io. Christophorus Rasche Lipsiensis cui plurimum me debere lubens agnosco ac profiteor⁽⁷⁾: tantum abest ut *Eruditi huius temporis fraude tandem* (ut D. Tychsenius⁽⁸⁾ asserit) *cognita Simonis numos ut adulterinos respuant ac nihil morentur*. Sed de his plus satis. Nunc ad semisicli et numorum historiam.

INEVNTTE vere MDCCLXXXII. ex urbe patria versus meridionalem Hispaniae plagam digressus fui; lustratisque antiquis urbibus Saetabi (hodie *San Felipe*) linificio⁽⁹⁾ et praestantissimae papyri fabrica⁽¹⁰⁾ nobili, Dianio (*Denia*) Straboni⁽¹¹⁾ et Avieno⁽¹²⁾ Hemeroscopio ad promontorium Arremisium (*Cabo Martin*), item Althaea quae nisi vehementer ego fallor maritimorum olim Olcadum oppidum fuit⁽¹³⁾, cortasisque et in Ephemeridas relatis quotquot in iis hactenus

(1) *Trattato della Lingua Samar. Venet. 1756.*

(2) *Not. ad Praelect. Dn. Roberti Lowth. Praelect. 1.*

(3) *Diatrib. Specim. Dn. Bern. Rossi. Romae 1782.*

(4) *In colloq. nostr. Veron. de quib. mox.*

(5) *Mus. Cusic. Borgian. Velitrense. Romae 1782.*

(6) *In lit. ad me xxii. Dec. MDCC. LXXXVIII.*

(7) *Lexicon universae rei numariae Veterum, Lipsiae 1789. v. Samariticae literae.*

(8) No hay necesidad (*inquit*) de estenderme mas en esto, y mucho menos en un tiempo en que los Literatos desengañados reconocen y desprecian por falsas las monedas de Simon. *Ref. Hisp. n. xxiv.*

(9) *Sil. lib. III. v. 574. seq. Catull. ad Asin. XII.*

(10) *Geogr. Nubiens. Clim. IV. Part. I. pag. 160.*

(11) *Lib. III. pag. 159.*

(12) *Or. marit. v. 476. seq.*

(13) *Christ. Cellar. Geogr. Lib. II. c. I. sect. III. n. 82.*

nus detecta sunt Romanae antiquitatis monumentis Lucentum (*Alicante*) deveni, qua in urbe à viro illustri Mariano Perezio Sarrione Hierosolymitani Ordinis Equite certior factus sum penes fratrem eius Ignatium natu maiorem Algorsae Marchionem Frumentariae (*Formentera*) Toparcham, qui paucos antè dies è Lucento fortunarum suarum sede ad hunc vicum diverterat, exstare numum Hebraicum argenteum nuper è Hierosolymis allatum, quem plurimi Ipse faceret. Eo nuntio arrectus iam tum animo Frumentariam non longe à via qua mihi eundum erat dissitam cogitabam; interea tamen die XXVII. Aprilis à prandio Lucento digressus Augustam Ilicen (*Elche*) Coloniam Romanorum immunem⁽¹⁾ cuius olim celebritas Ilicitano maris sinui nomen fecit ante Solis occasum deveni: quo in oppido civium frequentissimo procerisque et pulcherrimis palmetis undique circumsepto ab Illmo. Domino Iosepho Tormo Oriolano Episcopo vetere fautore et amico qui valerudinis causa ibidem forte aderat perbenigne exceptus Eiusque hospitio per triduum usus sum, nimirum dum antiqua eius oppidi atque Ilicitani olim portus ad Sanctam Paulam (*Santa Pola*) rudera, indeque brevi traiectu Planasiam insulam, *la nueva Tabarca* hodierno vocabulo appellatam, inviserem.

Alterà eius tridui nocte cum de more in privato cubiculo illius diei acta in Ephemeridas referrem, unus aliquis è Do-

(1) Passim in Tiberii numis ap. Cl. *Or. marit. v. 475.* De ea vir Ill. Ioann. Ant. Florezium *Col. et numic. Hisp. Tab. xxxix.* Mayansius Gregorii frater Canon. Valent. Avienus, nescio quo iure *Ilerdani* vocat, peculiari tractatu Valent. edito 1771. 4°.

mini Episcopi domesticis Eiusdem nomine argenteum ad me numulum inspiciendum atque inter coenam quae iam proxime appetebat explicandum derulit; cum autem eo vix conspecto Samaritici characteres illico in oculos incurrissent, curiosior inde effectus numi ab utraque facie epigraphen legi atque animo complexus sum; erat autem huiusmodi, in adversa quidem ל'ד'ו'א' ר'ז'ב , et hodiernis Assyriacis literis חצי השקל *chatsi hascékel*, id est *dimidium sicle*, et supra vasculum sive mannae urnam continuato circa labrum unionum ordine conspicuam in numi area, binae itidem Samariticae literae א' ב' ש' ב' ת' *scin beth*, quibus *annus secundus* principatus videlicet Simonis Machabaei designatur; in aversa vero circa trifidum Aaronis florem in periphèria $\text{א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' כ' ל' מ' נ' ס' ע' פ' צ' ק' ר' ש' ת'}$ *ירושלים הקדושה* *ierusaláim hakedoscáh*, id est: *Hierusalem sancta*, tredecim omnino literis undique conspicuis, vix ut de earum forma dubium aut scrupulus enasci posset.

Haerebam ego quidem in eius contemplatione defixus, et vel postquam diligenti adhibito examine integrum nulla ex parte sibi cohaerentem et plane ἀτρωτον deprehendi, vix oculis meis fidem tribuebam; cum ex insperato Algorfae Marchio idemque numi possessor, qui è Frumentaria Lucentum redux Oriolanum Praesulem Antistitem suum Illice in transitu salutatum venerat, cubiculum meum ingressus fuit. Eum ego de facie eareus non noveram, ubi autem nomen professus fuit, ut denuo ad Domini Episcopi conclave mecum veniret enixe rogavi, et apprehenso qui ad manus erat numo ambo una eodem devenimus. Multa ibi postquam numi

mi epigraphas et symbola ab utraque facie legi atque exposui, de eius origine, quove tempore atque occasione in Hispaniam atque ad eas oras delatus fuisset, deque priori eiusdem indicio quod Lucenti acceperam colloquia inter nos habita; cumque unum dolendum esse adicerem, nimirum quod non mihi ad manum fuisset cum de numis Hebraeo-Samaritanis tractatum edidi: *atque idem*, tum Marchio, *cum eum tractatum legerem ego indolui; verum, quod superest, eundem ex hac die libenti animo donatum tibi habeto, vindicato*. Modeste tunc ego viri eximii munus recusare, ac ne se eo numo quem Ipsi in paucis carum esse noveram in mei gratiam spoliare vellet petere: contrà Ille ex quo à Mariano fratre Lucentum me adventasse ac brevi Illicen perventurum esse intellexit, ea mente fuisse asserere ut numum explicandum ac typis olim edendum mihi daret donaret addiceret; cumque interea suadere orare non desisteret male repugnantem vincere facile fuit. Atque haec de semisiclo.

Die xxx. Aprilis à prandio Illice digressus Alonam (hodie *Guardamar*) vetus oppidum à Graecis, ut videtur, ob praestantissimas quae ipsi adiacent salinas nomen mutuatum, ad dextram fluvii Taderis (*Segúra*) in colle edito et mare late prospiciente situm deveni; atque hinc sesquidiei itinere Carthaginem novam (*Cartagèna*) alterum ex Hispaniae navallibus, qua in urbe amplissima mihi veterum monumentorum tum Romani tum Graeci, ac si Deo placet Punici etiam nominis messis obtigit; atque inde

Sabbato xi. Maii semidiei itinere versus Occasum ad oppi-

pidum non ignobile quatuor passuum millibus à mari dissitum *Almazarròn*, à soli atque agri rubedine Arabibus vocatum, quod hodie nomen retinet. Id autem olim *Ficariensem Locum* et *Ficariense* fortasse *Municipium*, veteribus Geographis prorsus incognitum, Romanorum aevo appellatum fuisse liquet è ternis elegantissimis statuis è subfusco marmore ante paucos hos annos inibi detectis et in publicis aedibus hodie exstantibus, in quarum alterius basi *Genius Loci Ficariensis* apertissime legitur; in alia vero sub singularibus literis S. M. F. *Salutarem Municipii Ficariensis Genium* contineri non improbabiler existimo. Eas autem cum in privatum usum accurate depingi fecerim atque in Ephemeridas rulerim, hoc loco Eruditis invidere religio fuit. Eccillas.

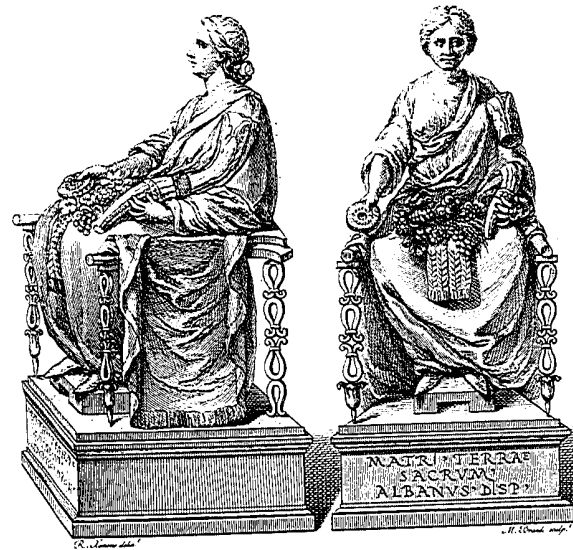
Inde ad dextram et mediterranea deflectens Ilorcin urbem (*Lorca*) non procul à Cn. Scipionis rogo ⁽¹⁾, et rursum ad laevam et littus maris Aclem, unde hodiernum *Aguilas*, nonnullis Vrcin in sinu Virgitano; atque hinc per Plinii Deitaniam et Mavitaniam ⁽²⁾, tellurem horridam atque inhospitalem, ad Baream (*Vera*) extremam Hispaniae Tarraconensis urbem Baeticae contributam ⁽³⁾: inde Murgin (*Muxáera*), Charidemum promontorium (*Cabo de Gata*), Portum magnum (*Almería*), et bidui itinere per aspera et confragosa loca Abderam (*Adra*) Poenorum opus ⁽⁴⁾, quorum tamen ne minimum quidem vestigium aetatem tulit, Romanorum autem complurima monumenta exstant. Hinc rursum ad mediterranea superato alpium iugo perpetuis ni-

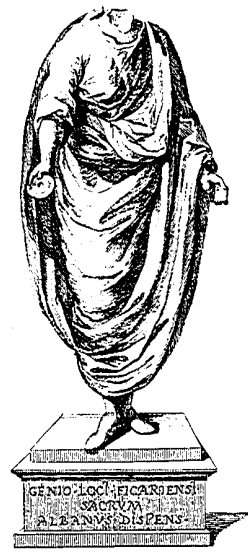
(1) Plin. lib. III. c. I. n. 5.

(2) Lib. III. 5. et ibid. Harduin. Not. 21.

(3) Plin. III. 3. et Harduin. not. 20.

(4) Strab. lib. III. pag. 157.

vibus obsito (*Sierra nevada*) Municipium Florentinum Iliberritanum, Plinio ⁽¹⁾ Iliberin (*Granada*): Accin coloniam ⁽²⁾ Gemellensem (*Guadix*): Mentisam Bastitanorum, Antonino ⁽³⁾ Bastiam (*Baëza* aut fortasse *Jaën*): Castulonis rudera Imilces Annibalis uxoris natalibus ⁽⁴⁾ clara (*Cazlona*): Tuccin sive Augustam ⁽⁵⁾ Gemellam (*Martos*): Obulconem, quod ⁽⁶⁾ Pontificense (*Porcina*): Ripéporam ⁽⁷⁾ Foederatorum (*Montoro*), ac deinde Cordubam deveni, qua in urbe mensem integrum immorandum mihi fuit, ut paene innumera quae ibidem supersunt Romanorum monumenta in schedas meas referrem, tum ut veterum numismatum apud Ill. virum D. Raphaëlem Mariam de Villazevallos, et D. Petrum Stradam Tamarizium sylloges inviserem; è quibus posterior haec à possessoris morte in Regiam Bibliothecam Matritensem concessit, in priore autem illa, quod propius nos spectat, siclum Israël's tetradrachmum primo Simonis principatus anno percussum, sincerum germanumque, ut mihi semper visus est, observare licuit. Inerat eius adversae singularis litera F, sive Assyriaca & *aleph* calici sive mannae urnae aut *חומר* *hómer* insidens, et in peripheria $\text{L}\text{F}\text{Q}\text{W}\text{A}\text{L}\text{P}\text{W}\text{.}$ *שקל ישראל* *scékel israël*; in aversa flos sive ramus Aaronis trifidus et circum ipsum $\text{F}\text{Q}\text{W}\text{A}\text{L}\text{P}\text{W}\text{.}$ *ירושלם קדשה* *ierusalem kedoscáh*, decem non amplius literis, ut in omnibus prioris Simonis anni siclis et semisiclis. Pondus granorum CCXLIX.

tri-

(1) *Lib. III. c. 3.*(2) *Plin. ibid.*(3) *Itin. pag. 402. Wesselingii.*(4) *Liv. lib. XXIV. c. XXI. Silius Puni-**cor. III. v. 97. seqq.*(5) *Plin. III. c. 1.*(6) *Plin. III. c. 3.*(7) *Plin. ibid.*

tribus videlicet usque ad CCLII. quae tetradrachmum Atticum conficiunt attritu amissis. Atque hunc ego numum irretorto oculo spectabam, atque ubiubi alias gentium venum expositum quovis pretio mihi comparassem. Sed tunc non erat his locus.

In reliquo quod à me confectum fuit per Baeticam, Lusitaniam et Gallaeciam itinere, quamvis universa quibus veterem Hispaniae chorographiam iuvare posse intellexi in aream atque horrea mea transtulerim, de numis tamen Hebraeo-Samaritanis nihil quicquam deinceps oculis meis occurrit. Sed neque in illustrium ac doctorum virorum numophylaciis Cordubae ⁽¹⁾, Malacae ⁽²⁾, Tarifae ad fretum ⁽³⁾, Hispali ⁽⁴⁾, Pace-Julia ⁽⁵⁾, Vlysipone ⁽⁶⁾, Compostellae ⁽⁷⁾ ad quae vel ultro invitatus vel facile admissus fui volam amplius eorum aut vestigium reperi.

Confecto itaque XVI. fere mensium itinere, exeunte Augusto MDCCCLXXXIII. cum iam proxime appeteret solidus aetatis annus septuagesimus secundus, in patriam redii, eo videlicet consilio ut translatis eodem quae Matrili reliqueram

recu-

(1) D. N. Carrascalii Cordubensis olim Ecclesiae Cimetariae.

(2) Ap. D. Emm. Trabucum Can. Cordubensem.

(3) Ap. D.N. eius urbis Gubernatorem.

(4) Apud vir. Ill. veteremque ac singularem amicum D. Ant. de Sôlis Comitem del Aguila. Item, ap. Ill. D. Franciscum de Bruna Regii Hispalensis Dicasterii XII. virum Stit. Iud. à quibus uno item et altero singularibus Phoenicum et Graecorum Hispaniensium numis auctus et cu-

mulatus discessi. Item, apud D. Emmanuelem Ayoram civem Hispalensem.

(5) Apud Ill. atque Exc. Dominum Emmanuelem à Coenaculo Episcopum Pace-Juliensem à quo item perbenigne exceptus ac nullo non obsequii genere prosecutus fui.

(6) Ap. Exc. D. Marchionem de Angeisa.

(7) Ap. Ill. Dominum Iosephum Paramum Somozam Canon. Compostellan. Lucensib. Infulis designatum ac praedefunctum.

reculis et libris uni deinceps mihi atque instanti senectae consulerem, et quicquid denique vitae reliquum esset ibidem quiete, ut possem, et placide transigerem, promissi olim de Phoenicum et Graecorum in Hispania numis evulgandis non plane immemor. Verum longe aliter mihi cessit alea. Vix enim à reditu meo mensis effluxerat cum CAROLI TERTII Hispaniarum Regis, Optimi Principis, nuper magno bonorum atque universae Europae luctu mortalibus erepti beneficio Matrimum ad Regiae Bibliothecae Praefecturam evocatus, novisque et alienissimis curis implexus fui; atque exinde temporis mei rationes diversissime ineundae ac subducendae fuere. Sed ut ad rem redeam.

Anno MDCCCLXXXVI. iubente eodem CAROLO Rege è Constantinopolitana urbe Matrimum venit D. Elias Sceidiacus Presbyter Alepinus Congregationis Romanae de Propaganda Fide olim Alumnus, ut in Regia Bibliotheca Custodis inter alios munere fungeretur. Attulit secum ex Oriente, nimirum ex Alepo et Damasco, praecipue vero è Mardi Mesopotamiae urbe sacculum in quo quinque circiter mille aerei minoris moduli numi continebantur, eumque bona fide mihi custodiendum tradidit, et usque penes me est. Hunc ego sacculum D. Guillelmo Lopezio Bustamantio eiusdem Bibliothecae Subcustodi, cuique à me numophylacii Regii cura commissa est, inspiciendum atque excutiendum dedi, si qualecumque tandem inter eos numulos operae pretium esset; atque is non multo post binos ad me Samariticis literis insculptos detulit ad secundum Simonis annum pertinentes integros qui-

quidem et conspicuos, quosque nec Sperlingius neque Theon ipse circumrodere unquam posset. Verum cum ipse ego non diu post cum eodem Guillelmo (qui à puero mecum altus atque educatus est ac solido tricennio mecum habitat et lateri meo perpetuus adhaeret comes) domi per otium sacculum denuo excuteremus, in alium secundi iridem liberae Sionis anni numulum, semesum eum quidem atque ut ex eius habitu apparet externa vi plurima peressum, neque tamen ideo minoris fidei ac pretii quam bini priores incidimus.

Elapsis aliquot mensibus cum nescio qua occasione eidem Guillelmo innuissem ut Regii numophylacii angulos omnes diligentissime excuteret, si quid demum in iisdem huius generis lautitiarum superesset, praesto affuit et quatuor numos aereos Samariticos ibidem à se repertos gaudens nuntiavit ac mihi obtulit. Erat autem alter maioris moduli semilacer ac pene exesus, cuius tamen habitus Iudaicam fabricam atque indolem, immo etiam, vel si inscriptio penitus deleta esset, secundum principatus Simonis annum illico oculis obiiciebat; terni minores secundi iridem anni, conspicui quidem atque integri, quibus si quis dentem quaeret illidere solido offendat necesse est.

Die demum VI. Martii MDCCXXXIX. venit ad me Empiricus quidam circulator ex iis qui Matrili atque alibi in triviis elixirem odontalgicum venditant *Monsieur Donatis*, quemadmodum se ipse indigitabat, vocatus, detulitque veteres numos complures, in quibus non pauci Arabico-Cufico caractere inscripti erant et ad Rogerium et Guillelmum Norman-

mannos olim in Sicilia Reges pertinebant. Cum autem in iis bini statim Samaritici in oculos incurrissem, vix mihi praed desiderio eosdem coemendi temperare poteram; temporis tamen ac venditoris conditioni inserviendum fuit. Itaque tacitus planeque dissimulans quasi eos non vidissem aut parum curarem praeterii, interiectaque de aliis quos minime comparandos mihi proposueram mentione lente atque ex intervallo ad Samariticos redii. Erant hi numi simul cum binis ad Rogerium pertinentibus sub eiusdem chartae involuero, venditor autem non hos magis quam illos noverat; atque ubi ad pretium ventum est singulos singulis argenti unciis proflare edixit. Id cum inaudiissem vix prae gaudio me contumui aestuante nimirum animo et vel post acceptos numos exsolutumque eorum pretium subverente ne quid contractum inturbaret. Itaque nihil iam tum aeque desiderabam atque ut venditor mature à me abiret et vacuum utrique numo liberius ac per otium contemplando relinqueret. Ambo autem minimi erant moduli, atque eorum alter secundo alter longe rarior, tertio videlicet principatus Simonis anno percussus.

ATQVE hi sunt numi Samaritici quos post editum de iis tractatum videre mihi contigit. Sed neque illud silentio praetereundum duxi quod cum in itinere meo Italico sub Augusti mensis anni MDCCCLIV. initia Veronam adventassem, ibique elogio meo maiorem Ill. Marchionem Maffei, octogenarium iam tum senem et in utriusque Historiae et Antiquitatis rei numariae veteris huius aevi facile principem, salu-

tatum ivissem (à quo, ne de hoc taceam, et perbenigne exceptus et ad familiare colloquium communemque mensam admissus fui quamdiu Veronae mansi) exhibitum mihi ab Eodem fuisse optimae notae siclum Israël's tetradrachmum, quem quanti Ipse faceret sequentia indicant. Erat inter numarias meas reculas, quas vicissim ipse Eidem atque indivulso eius comiti Domino Ioanni Seguierio Nemausensi Naturalis Historiae ac totius Antiquitatis peritissimo (cuius insigne ac perennaturum Nemausi monumentum exstat) bona fide ostendebam, aureus Hieronis primi Syracusani numus didrachmus supra quam dici potest elegantissimus atque adhuc ab incude uti apparebat calidus, quem ut venerandus senex conspexit illico labris admovit et aliquantulum ita substitit quasi aegre ab eo divelli pateretur; me autem rogante ut eum sibi numum atque è numaria mea supellectile sumeret quantum animo collibitum esset suo modo tamen Israël's siclum habendum possidendum mihi permitteret, nullo id pacto impetrare ab Eo potuisse.

Iam nunc ad semisicli et numorum peculiaria gnorismata, quod extremo loco propositum fuerat, ac primo ad semisicli cuius iconem denuo sistere iuvat.

Penae me olim March. de Egypto.

Penae me olim March. de Egypto.

Prae-

Praeter semisiclum autem quem R. Moses Nachmanides à se in Palaestina visum testatur ⁽¹⁾ moxque à R. Azaria de Rubis descriptum ⁽²⁾, existere olim alii quorum hodie fatum ignoratur, nimirum apud Alfonsum Ciaconium, à Ioanne Baptista Villalpando vulgatum, cum anni primi Simonis epoche ⁽³⁾; item apud Comitem Pembrochia cum secundi ⁽⁴⁾; apud Cardinalem Franciscum Barberinum rursum cum primi, qui à Ioanne Morino editus fuit ⁽⁵⁾. Praeterea Petrus Gassendus in vita Nicolai Peirescii *singulari eum à Scaligero filio semisiclo*, cuius tamen annum non indicat, donatum fuisse asserit ⁽⁶⁾. Archetypum paucissimos novisse existimo; certe ego quamquam in his studiis aetatem exegi nusquam antehac videram; atque hinc huius generis numorum raritas aestimanda ⁽⁷⁾.

Ad nostrum quod spectat *ἀντολίαι* est opus, ut alicubi Reilandus ⁽⁸⁾. Vix autem credam ulli unquam vel Graecorum vel Romanorum numismati illustriora inesse posse antiquitatis signa, seu metalli qualitatem (quae zygothatis nostris *nomihil ultra legem decem denariorum* est) sive fabricam et universam numi indolem consideres. AEquabilis omnino ab utraque facie area eaque minime granosa sed tenuissimis radiis quasi scintillulis extrorsum tendentibus emicans: frons utrimque hispi-

(1) *Append. ad Comment. in Pentateuch. ap. Ben. Ar. Montanum, in Ephron, sive De siclo.*

(2) In *שני תיכונ* sive: *Lumen oculorum pag. 171.*

(3) *Tom. III. Appar. Disput. de pond. et mensur. in Tab. numer. Hebr. n. IV.*

(4) *Part. II. Tab. 85. n. 2.*

(5) *Exercit. II. in Pentat. Sam. p. 207.*

(6) *Tom. V. lib. II. pag. 265. init.*

(7) Waltonus (*Appar. Polygl. Londin. pag. 58. n. 5.*) semisiclum exhibet olim Theod. Bezae, quem ipse ab Ambr. Blainero sibi communicatum narrat; et quidem eius icon optimam notam sistit.

(8) *Diss. IV. de num. Sam. pag. 151.*

hispida: canthus superne atque inferne scaber saepiusque interruptus ac prae mallei compressione in minutissimas et multifirmes rimulas dehiscens: literae hinc inde non plus aequo ab area prominentes, quarum extremae partes in orbiculos desinunt: typus in antica mannae urna sive עמר *hómer* cum perpetua eaque optime discreta ac numerabili unionum serie circa labrum; in postica vero virga seu ramus Aaronis trifidus cuius flosculi in tres itidem valvulas erumpunt, extimae autem earum incurvae et globulis in cuspidate sunt, media sive interior mucronata spiculi instar erigitur. Inscriptio denique לְטַרְטַר אֶבְרָא . . 4 ו. חצי השקל. ש ב *chatsi hascêkel..scin. beth*, id est: *Dimidium sicli.. anno secundo* in priore facie; in posteriore פְּדִיּוֹת יְרוּשָׁלַיִם הַקְּדוּשָׁה. יְרוּשָׁלַיִם הַקְּדוּשָׁה *ierusalâim hakedoscâh*, id est: *Ierusalem sancta*, tredecim omnino literis, ut in secundi anni siclis et semisiclis omnibus, eademque prorsus forma atque in hactenus editis. Conferre eum iuvabit cum vulgaris à Villalpando siclis et semisiclo, quos accuratissime aeri incisos fuisse ipsi à se satis ostendunt.

Vnum nobis, ne quid dissimulem, negotium facere potest, nimirum pondus semisicli, qui ex praeiacta in tractatu de numis Hebraeo-Samaritanis hypothesi, quam longe ante me Bouterovium ⁽¹⁾ et Ludovicum Savorum ⁽²⁾ amplexos fuisse video, grana CXXVI. seu binas sexaginta trium granorum drachmas Atticas non amplius pensitare debuit, cum ad lancem exactus CXLI. $\frac{2}{3}$ grana omnino pensiter: id vero utrum ea de causa quod

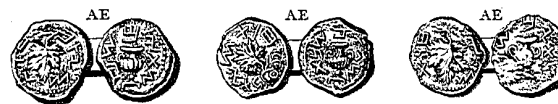
(1) *Recherch. curieuses. des monn. de III. part. cap. 7. pag. 156. Et cap. 9. France. Introd. pag. 15. pag. 168. Et cap. 21. pagg. 222. Et*

(2) *Discours. sur les medaill. antiq. 270.*

quod rudes adhuc rei numariae Hebraeorum operarii non penitus nõssent artem argenti plagulas in frusta aequalia secandi an aliunde obveniret, prorsus ignorare me fateor; neque semisicli ingenuitatem imminuit; cum et in hodiernis numis argenteis ex Orbe praesertim novo ad nos delatis idem saepissime contingat. Et facile quidem fuisset eum aeruscatioribus oblimandum atque ad iustum CXXVI. granorum pondus redigendum permittere; sed adversus mendacium aeterna auctoritas.

Numorum quos in D. Sceidiaci sacco repertos dixi fiddissima exempla haec sunt

Penes me.

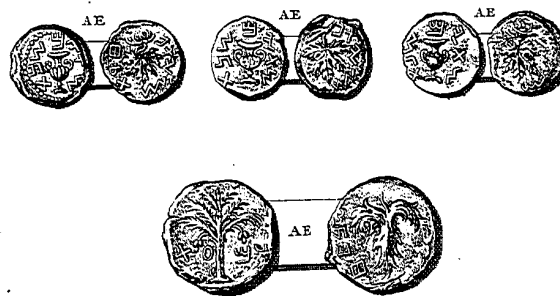
Terni autem ad secundum principatus Simonis annum referendi, inque iis pauca admodum notanda sunt. Adversae typus mannae urna, sed parula et circum eam אֶבְרָא אֶבְרָא. שנת שנים *scenâth scethâim, annus, sive, anno secundo*; aversae, pampinus cum אֶבְרָא אֶבְרָא. חַרְתִּי צִיּוֹן. *charât tsiôn.. Liberatio seu libertas Sionis*; vox autem אֶבְרָא חַרְתִּי *charâth* tribus tantum literis scribitur, quod in minoribus secundi anni numis perpetuum esse dixi supra canone VII. Pondus quadraginta circiter granorum: ambitus, fabrica, aeris color, indoles eadem omnibus, atque iis etiam quos in tractatu *Tab. II. è regione pag. 95.* edidi communis, prorsus ut qui hos et illos viderit. Prioris numi cir-

circumsectio superne atque inferne arcuata, ab utroque tamen latere recta descendit: quae lunati primo scalpri ad numos in orbem conformandos, deinde forcis ad eosdem è metalli plaga disiungendos manifestissima indicia sunt. In reliquis eadem sed non usque adeo manifeste apparent. *Vid. tract. p. 139.*

E Regiae Bibliothecae Matritensis numis terni minores ad secundum item principatus Simonis annum pertinent; eos vero seu typum atque epigraphas, sive modulum, fabricam, pondus, circumsectionem inspicias, non modo consimiles sed eosdem omnino deprehendes, ut quid de iisdem addam nihil occurrat. Et quartus itidem secundo Simonis anno percussus, sed maioris moduli est atque in typo et epigraphe non parum variat. Adversae, palma arbor pendente utrimque fructu et circa truncum Simonis nomen sed postrema litera decurtatum: שׁוֹמֵר ... שׁוֹמֵר .. *Simbo*: aversae, vitis folium, et in peripheria fugientibus literis inscriptio initio et fine elliptica... שׁוֹמֵר ... שׁוֹמֵר .. *scin. beth. lech*... id est: *anno secundo libert.* è tribus eiusdem typi ac moduli numis quos in tractatu *Tab. II. pag. 95.* protuli omnino restituenda, ut integra sit sed compendiaria, שׁוֹמֵר שׁוֹמֵר ... שׁוֹמֵר שׁוֹמֵר .. *anno secundo libertatis Israël.* Pondus granorum 192. Hunc autem numum si cum tribus à me vulgatis conferas vix internosces, nisi quod multo prae illis exesus sit ac male habitus. En omnes

Ad

In Regia Bibliotheca Matritensi.

Ad annum itidem secundum principatus Simonis pertinet alter è numis quos à Circulatore de Donatis coëntos dixi; ac proinde nihil in eius typo aut epigraphe immorandum, cum eadem omnino sit ac praecedentium atque olim à me editorum: idem praeterea pondus, modulus etc. Illud in eius circumsectione observandum quod ab utraque facie arcuati scalpri ac deinde forcis usque adeo manifesta gerat indicia ut sese illico prodant atque intuentium oculis insinuent; in fabrica autem, quod adversa eiusdem facies plena undique omnique ex parte insculpta, aversa vero superne vacua sit aequè purum in speciem phaseos Lunae decrescentis exhibeat; nimirum sculpendus in aversa typus non plene compressit oppositam adversae aream, sed nonnihil ab ea deerravit, ac proinde vacuo superne spatio relicto inferiorem numi partem atque integram vocem חַרְאֵת .. חַרְאֵת *charáth* forcici abscindendam praebuit, quae pro-

propterea inde abest: id quod in conflatis numis accidere nunquam potuisset.

Numus alter longe rarior annum Simonis tertium exhibet, cuius anni numos hactenus detectos minoris moduli atque uniusmodi esse, atque in priore facie mannae urnam sed coniectam, cum epigraphe $\text{וַיִּזְכֹּר אֱלֹהֵינוּ שְׁנַת שְׁלִישִׁית}$.. *scenáth scelósch*, anno tertio; in posteriore vero pampinum et vocem אֲרָמֵי חַרְיִת .. *charúth* quadrilateram perpetuo gerere, dictum supra canone VII. Ea vero ad amússim in hoc numo expressa statim in oculos incurrunt, ut si quis eundem cum quatuor anni Simonis tertii numis olim à me vulgatis (*Tract. pag. I 16.*) commiserit omnesque confuderit, uter eorum de novo iis accesserit non facile dignoscet. En utrumque

Penes me.

Quisquis animo à praeiudiciis vacuo semisicli et numorum allata superius ectypa peculiariaque singulorum gnorismata paulo attentius inspiciat, eaque non in iisdem modo sed in detectis atque ad hanc diem vulgatis constantissime ac perpetuo expressa observet: praeterea vix ullum è numis Samariticis inventum hactenus fuisse qui non manifesta mallei ictus seu percussiois indicia gerat, illico secum reputabit non gratis

ne-

neque temere à viris doctissimis rei que numariae Veterum peritissimis fidem iisdem adhibitam fuisse. Sed quid si in archetypis eorum genium atque indolem circumspicere liceret! Et profecto si numi Samaritici pro annis quibus cusi fuere in classes redigantur, singuli non modo generalem propriae classis characterismum, sed vel absque expressa epoche, ex una earum structura et symbolis, annum quo percussi fuere illico à se ipsis ostendant; in iis autem qui ad secundum ac tertium Simonis principatus annum pertinent non tantum eandem fabricam, sed eiusdem etiam artificis manum agnoscere licet. Atque haec de semisiclo et numis.

Verum ne quid desit informandis eorum animis qui haec legerint binos Israëlís siclos, alterum subdubiae fidei in Regia Bibliotheca Matritensi servatum, ponderis CCLI. granorum, alterum manifeste adulterinum conflatumque, granorum CCXLIV. ac dimidii, à singulari amico rei que numariae veteris peritissimo D. Antonio Iosepho Mosti Gadibus ad me transmissum aeri itidem incisos sistere hoc loco placuit, nimirum ut cum pridem atque olim à me editis et cum hactenus vulgatis conferri valeant. Eccillos

Biblioth. Reg. Matrit. subdit.

Pond. 22 gran. Negun.

Penes me adulterinum.

Pond. 244 1/2 gran. Negun.

G

At-

Atque hic mihi abrupto scriptionis filo consistendum erat, quandoquidem, quod initio propositum fuit, novo coniecturarum ac testium praesidio numorum Hebraeo-Samaritanorum fidem pro conditione causae comprobavi. Verum quia D. Tychsenius pro coniecturis Sibyllina folia poscere videtur, atque id genus testes ut parum idoneos reïicit, immo etiam Samariticis numos *phantasticos, ridiculos, impostorum opus* passim appellat, novisque subinde rationibus eorum fidem elevare pergit: susceptae semel ipsorum causae patrocinium deserere consilium non fuit; ac proinde Viri docti obiectis pro virili occurrendum censui initio ab Eiusdem literis atque editis opusculis ducto. Sit igitur

CAPVT TERTIVM.

Recensio historica locorum ad numos Hebraeo-Samaritanos spectantium è literis D. Tychsenii. Edita Eius opuscula et literae de eodem argumento, cum ἀποστέλλοις.

Priores omnium ad me literas dedit D. Tychsenius in Academia Fridericiana quae Butzovium ornat a. d. XXIII. Iulii MDCCLXXXI. in quibus post humanitatis officia cumulatissime exhibita de numis Hebraeo-Samaritanis haec scribit:

NUPER admodum retulit mihi Clar. I. Bernh. de Rossi Professor Parmensis Te edidisse hoc anno tomum primum operis de numis Hebraeo-Samaritanis, quem adhuc tres excipient. Nec minus relatam in Beniam. Kennicotti V. C. dissertatione ge-
ne-

, nerali alteri Bibliorum tomo adnexa legi Te duo numos Samaritanos possidere genuinos. En verba eius: Iudaeos quidem, scribit §. 27. pag. 13. numeros per literas expressisse annis ante Christum circiter 140. forsitan patebit ex hac inscriptione, numi Ionathanis: יתן הכהן גדל וחבריו ב si hoc modo recte vertatur: Ionathas Sacerdos summus et socii eius, secundo anno. Et inter numos Samaritanos in cimeliarchio doctissimi Ba-yeri Thesaurarii Toletani reperiuntur duo (fortasse non adulterini, quia aenei et moduli maioris) qui praeferunt nomen Simonis addito כ ש: quibus literis videtur significari annus secundus. Credibile non est quantum gaudii ex hisce relationibus ceperim, qui ipse anno 1779, in peculiari schdiasmate Germanice scripto numos Hebraicis et Samaritanis characteribus insignitos sub incudem revocavi et spuriam eorum conditionem tam ex Historia quam ex omnibus inter se collatis numis aeri incisus fuisque, quorum modo compos fieri potui, ostendere conatus sum. Confido enim fore ut ex Tua disquisitione, si vel numos Hebraeo-Samaritanos defendat meaeque sententiae contrarietur, ut fama fert, ad usus meos multa transferam uberius olim illustranda. Nam veritati, etiam si iucunda non est, unice-lito, et ratione non auctoritate superatus palinodiam confidenter cano. Iudicium Cel. Kennicotti de duobus numis apud Te exstantibus, quos non adulterinos, dubitanter licet, eam ob causam praedicat quod sint aenei et quidem maioris moduli, ita omnino comparatum est ut assensu meo nequaquam comprobem. Cur enim numis aeneis et quidem moduli maioris maior sit fides habenda quam aliis ex auro et argento cuspis et minoris mo-

, duli plane non perspicio. Sed in opere Tuo, ut profunda tua doctrina me sperare inmo plane confidere iubet, omnes tenebrae luce illata dispellentur. Quare quid de iis statuisti statim fac ut sciam si modo Tibi est commodum. Reliqua huc non pertinent.

Hae literae à D. Tychsenio Valentiam Ederanorum directae sub initia mensis Septembris eiusdem anni redditae mihi fuere Castellione Ilergavonum, Valentini Regni oppido, quo me contuleram tuendae valetudinis causa postquam menses aliquot Matriri cum lenta dubiaque febre atque inedia conficatus fui, quae me usque ad sequentis sive anni MDCCLXXXII. initia male habuere; ac proinde quo tempore uni valetudini recuperandae intentus parum ego literas et amicorum officia curabam. Post vero quam convalui, longum atque impeditissimum per littoralem Hispaniae ac Lusitaniae oram iter ingrediendum mihi fuit, quo demum confecto, id est biennio fere postquam D. Tychsenius ad me literas dederat, frigidum atque importunum responsum videri posset. Obduravi itaque ac perstiti, tacite memet neglecti officii reum arguens quoties D. Tychsenii ac literarum Eius animo memoria recurrebat.

Excitus diuturno silentio meo D. Tychsenius rursus me humanissimis literis Butzovii ex Academia Fridericiana prid. Non. Iulii MDCCLXXXIV. provocavit atque in viam reduxit. In iis quae nostra spectant haec sunt:

, quæ ad literas meas XI. Calendas Augusti ad Te, Praesul reverendissime, scriptas nil responsi tulerim, adeoque spe sat protracta sed inani adhuc me lactatum senserim, in opinionem adducor credere literas meas ad manus tuas nunquam pervenisse,

, quod

, quod sane pro infortunio maximo habeo, qui de Tua voluntate, et facultate precibus meis locum relinquendi probe persuasus eram. Scilicet omnibus Te precibus efflagitaveram ut mihi non modo opus Tuum de numis Samaritanis, sed et Augustissimi patris et doctissimi Infantis D. GABRIELIS translationem Sallustianam ob numos Phoenicios mihi pernecessariam gratiose concederes. Incertior itaque defectu responsi ad hoc usque tempus eram ac dudum antea, nec quid consilii capiendum esset, ut tuto literae meae Tibi traderentur sciebam, nisi vir mea laude superior D. Ignatius de Asso Consul Regius in Belgio mihi auctor fuisset ut literas denuo ad Te scriberem quas ad Te curaturum se velle pro suo de aliis benemerendi studio promissit, spes iam inveterata ad ultimum vitae halitum me tenuisset. Summis itaque Consulis in regionibus nostris borealibus celebratissimi erga me studiis exhilaratus repeto omni qua par est observantia supradictas priores preces, quas si audiveris est de quo vehementer laeter. Quamobrem te obsecro precibus summis, ut me in consequenda tam Celsissimi Domini Infantis translatione Sallustii quam Tuo de numis Hebraeo-Samaritanis opere adiuvers. Quod cum facies, quae me angebat cura magna ex parte considerabit. Quamvis quidem adhuc foveam de numis Hebraeo-Samaritanis sententiam a Tua discrepantem, et a Te, ut mihi nuntiatum est, sub examen revocatam, tamen hoc non obstat quo minus Te Tuamque eruditionem profundam et merita in Republicanam literariam magnopere suspiciam, inque magna meae felicitatis parte ponam talem me adversarium nactum esse qui hostes moderatione vincere solitus est. Veritati unice li-

, tans

, tans victas Tibi lubenter tradam manus statim ut cognoverim , Te viam evadendi argumentis Tuis mihi interclusisse. Est sane , materia ponderosissima et admodum intricata quae aurificis statera omnino debet examinari. Mirum itaque non est me cupiditate Tua asserta legendi fere consumi, qua potius felicitate sine mora animi mei sensa candide Tibi aperiam. Roma heri mihi narratur etc. Alia omnia.

Has ego literas cum accepissem nihil habui antiquius quam ut meum de numis Hebraeo-Samaritanis opusculum una cum libello de literis et sermone Phoenicum Regiae Sallustiano-Hispanicae versionis inserto (quem D. Tychsenius percupere significabat) ad Eum Parisios primum et Berolinum, deinde Butzovium lento vehiculariorum gradu deferendum curarem: ratus abunde mihi otium fore ut per cursores publicos Eidem rescriberem prius quam uterque libellus ad manus Ipsius perveniret. Verum dum diem ex die duco longiusque quam par esset spatium mihi indulgeo, librorum fasciculus Butzovium maturius delatus est, et ecce tertio me occupant humanissimae D. Tychsenii literae XVIII. Dec. MDCCLXXXV. quibus de accepto utriusque libelli involucrio cum supereffluente gratiarum actione me certiozem facit, id unum iure quidem sed amice dolens ac mihi imputans, quod nihil ad Eum interea literarum dederim. Ac literarum D. Tychsenii exemplum hoc est:

IL-

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO

D. FRANCISCO PEREZIO BAYER

S. P. D.

OLAVS GERHARDVS TYCHSEN.

NUPER cursu publico ad me advehebatur fasciculus nomini , meo inscriptus, cui opera Tua splendidissima de numis Hebr. , Samar. et de Alphabeto et Lingua Phoen. inclusa erant, quorum aspectus incredibilem mihi voluptatem conciliabat. Quum , nemini, ut aiunt, per ventos assae columbae, multo minus libri in , Hispania editi veniant, non possum non mente augurari quod , munus hocce literarium ab eximia Tua sit profectum liberalitate , te, in qua mihi unicum perfugium reliquum erat. Gratus quidem mihi fuisset donum, si literis tuis desideratissimis comitatum fuisset; attamen memoria revocans aenigma rabbinicum , שליה שלהתי שלא בא והביא שבקשרי (quod de eo usurpant qui baculum in arborem pomorum decutiendorum causa coniciens poma , quidem icta obtinet, sed baculum frondibus implicatum non recuperat), impetratis quos anxie quaesiveram libris, utpote benevolentiae Tuae testibus veracissimis mihi erit acquiescendum. , Scias autem, Vir Illustrissime, Te nihil gratius mihi facere potuisse, quod harum dapium, omni licet adhibita apud amicis et bibliopolas diligentia, particeps reddi adhuc non poterim: de quibus quoties cogitabo, etiam de hoc beneficio cogitabo, dataque occasione pro merito celebrabo. Interea de hoc tuo beneficio accepto quammaximas Tibi ago referoque gratias, Tibi

, thelemiano nimiam habuisses fidem. Vidi enim exemplum huius
 , inscriptionis, cuius dictio quarta lineae primae scripta erat $\text{פ} \text{ר}$
 , pro $\text{פ} \text{ר}$ apud Barthelemyum; et vox prima lineae secundae: $\text{פ} \text{ר} \text{פ} \text{ר}$
 , עברי, et quidem, nisi me omnia fallunt, recte: quod ideo me com-
 , movit ad transferendum עברי שררו בעל צבא שררו, pro
 , Deo nostro Melicerta Domino exercitus (est) quod voverunt
 , eius Servi Ebedaser et frater eius etc. Quae sic translata non
 , modo cum Graeco $\text{Ἡρώδης ἀρχιεπίσκοπος}$ (כולקרת בעל צבא) optime con-
 , cinunt, sed etiam omnem tollunt dubitationem quaerenti, cur
 , homines Tyrii Herculem quem Deum suum dicebant, Tyrium
 , quoque nominaverint, quam hoc cognomen à Tyriis prolatum o-
 , minino supervacaneum et plane incongruum dici posset. In reli-
 , quis tuae subscribo interpretationi, quae omnes alias longe post
 , se relinquit. Hoc tamen à Te edoceri percuperem, utrum in utro-
 , que marmore cui inscriptio insculpta fuit, in literarum figuris
 , dentur varietates; deinde utrum super basibus istis marmoris
 , cum inscriptione insignitis simulacrum aut aliud donarium fue-
 , rit collocatum, quod vel adhuc conservatum, vel saltem memo-
 , ria custoditum fuit? De meo sensu si iudicem, crediderim, hos
 , Tyrios vel campanam nauticam, aut aliud quoddam tinnitum
 , edens instrumentum Herculi dedicasse, ut si eius sonitum au-
 , diret, successum eius prosperum in expeditionibus suis forte bel-
 , licis largiretur; atque hoc laudabile institutum verbis בשבע
 , קום ירכס exprimere voluisse; nam קום etiam de rebus inani-
 , matis in sacra scriptura adhibetur.

, Ad Samaritanos tuos quod attinet, implicatam eorum con-
 , troversis causam strenue defendisti. Stricturae tuae ex alieno
 , sen-

, sensu, quem interpres D. Scheindenburg causavit, ex parte or-
 , tae, libellum meum leviter tantum tangunt. Nam quae de si-
 , lentio Iosephi etc. dixi, idem ipse pag. 4. disertis verbis asse-
 , ruisti. Sed hoc non obstat quin magnitudine ingenii eruditio-
 , nis et agilis industriae tuae mirifice capiar; atque si causa ca-
 , dendum mihi sit, Te eam malim obtinere, quam quemvis alium.
 , Verum enim vero stet cadatve lis, liber tuus tamquam sanctius
 , aliquod tabularium ab iis semper adeundus erit, quibus hae
 , dapes sapiant. Deus autem vires animi et corporis tibi augeat,
 , ut promissum tractatum de numis Hispano-Phoeniciis etc. be-
 , ne feliciterque exire iubeas, quo Eruditi, qui ectypis marmorum
 , Phoenicum maximam partem negligenter expressis adhuc se tor-
 , quent, opere superbiunt quod classicum dici mereatur.

, Casirio vestro, viro summo, salutem meis verbis quam-
 , plurimam annuntia, meque sic ama ut ego Te ex animo vene-
 , ror. Vale. Dat. Butzovii in Academia Fridericiana ad d. xliix.
 , Decembr. MDCC. LXXXV.

, Est in manibus meis MStum. chartaceum in folii forma
 , exhibens Pentateuchum Hebraicum literis Latinis secundum
 , pronuntiationem Hebraicam, superiori ut videtur saeculo à
 , Iudaeo ni fallor Hispano transcriptum, quod paginis 487.
 , absolvitur. Quaelibet pagina duas habet columnas, quarum alte-
 , ra textum Hebraeum, altera vero versionem Hispanicam, quae
 , vero Geneseos cap. xlv. 6. subsistit, complectitur. En eius spe-
 , cimen è Genes. cap. xv. 1. 8. petitum.

, 1 Vohadam yadan et javah , 1 Y el hombre conociò à Ha-

, ysto. 2 Vatahar vateled et Ka- , va su muger. 2 y concibiò y pa-
 , yin : Vatomer Kaniti ys et A. , riò à Cain. y dixo adqueri va-
 , (Adonai) Vatosof laledet et , ron à A. Y añadiò por pa-
 , ajiu et habel. Vaihy habel ro- , rir à su hermano Hebel, y fue
 , eh son , vekayin hayah obed , Hebel pastor de ovejas, y Cain
 , adamah etc. , labrador de tierra etc.

, Ad significandam praestandamque gratam meam in Te,
 , Praesul doctissime, voluntatem, hunc librorum Phoenicem in
 , tuam gestio inferre bibliothecam (nihil enim aliud tua attentio-
 , ne dignum mihi nunc suppetit ad remunerandum) si modo vo-
 , lupe tibi sit levidense hoc munus accipere , et viam mihi indi-
 , care qua tuto ad Te curari queat.

Has ego D. Tychsenii literas ineunte Martio anni sequen-
 tis seu MDCCLXXXVI. cum accepissem subrustico me pudore,
 fateor , subfusum sensi meamque apud me cunctationem in
 persolvendo epistolari officio tacite incusans rescribendi pro-
 positum quoquo modo poteram sustentabam; cum ex inspe-
 rato sub autumni eiusdem anni initia redditus mihi fuit per
 cursores publicos literarum fasciculus è Vasconia, ut praese-
 ferebat inscriptio, re tamen ipsa ex Hollandia allatus, cui sub
 simplici involucro inerat libellus ille Hispanice editus, quem
 sub *Refutationis* titulo D. Tychsenio inscriptum huic tracta-
 tui causam dedisse dixi in eiusdem limine, sed absque D. Tych-
 senii manu et literis.

Atque hunc locum libellus iste proprio sibi iure vindica-
 bat. Quoniam vero nonnulla ex eodem superius à me ad-
 du-

ducta Latioque reddita atque in huius scripti textum admis-
 sa sunt (adiectis tamen è regione propriis Auctoris verbis),
 plurimaeque adhuc adiciendi supersunt: ne acrum egisse di-
 car ab eodem κατά λέξ hic describendo supersedebo, eumque,
 quod paulo longior et peculiari gentis nostrae dialecto scri-
 ptus sit, sub opusculi finem minore characterum forma typis
 edendum reiciam: illud interea Lectores monens non in eo
 positas Graeciae opes, immo vero vix quicquam eidem in-
 esse praeter coruscationes et Claudiana tonitrua, de quibus
 suo demum loco.

Cum autem divulgato Matrili libello rumor increbuisset
 falso eum D. Tychsenio adscribi atque in Hispania natum
 fuisse: quem ego rumorem ut ostenderem minime vanum
 esse libellum cum superioribus D. Tychsenii literis Hispani-
 ce item versis in vulgi gratiam committendum una edí cu-
 rassem, nonnullaque utriusque scripti exempla fide optima ad
 D. Tychsenium transmissem, ut pridem dixi: tum demum
 ad Eundem literas dedi rogatum ut quam discrete posset edi-
 ceret num libellus ad Se pertineret, plurima Eidem de nu-
 per acquisito semisiclo deque numis Hebraeo-Samaritanis per
 occasionem inculcans. En illa.

CLARISS. DOCTISSIMOQVE VIRO

DOMINO OLAO GERHARDO TYCHSEN

S. P. D.

FRANCISCVS PEREZIVS BAYERIVS

Butzovium.

Quod nec officii ratio, nec suavissimae Tuae atque iteratae literae, neque demum exhibita perbenigne literaria auro, que et gemmis pretiosiora munera solido triennio impetrare, à cunctatione mea potuere, nimirum ut nonnihil ad Te literarum darem, Vir Doctissime atque Eruditissime: id momento temporis exsculpsit à me inimici hominis improbitas, et audacia, cuius specimen mox edam ubi qualemcumque diuturni silentii ac cessationis meae excusationem obtendero, quae summam eo redit quod cum priores omnium literae Tuae mihi redditae sunt circumlustranda mihi esset, universa Hispaniae ac Lusitaniae littoralis ora ac propediem iter ingrediendum in quo sexdecim totos menses insumsi; quo demum elapso tempore parum opportuna responsio videri poterat. Itaque sensim frigescere diemque ut fit die trudere occoepe, donec occallui ad iteratos conscientiae stimulos, quoties eximia doctrina atque eruditio praecipue vero humanitas studiumque in me Tuum grato ac memori animo, recurrebant. Atque inerant mihi plurima et forsitan non poenitenda quae oborta Tibi de interpretatione inscriptionis, Phoe-

Phoenico-Melitensis dubia meo quidem iudicio facile diluuntur, quaeque Tecum communicata nimium quantum voluissem, permissemque tuo ac Tui simillimum, id est praestantium doctrina atque eruditione virorum, calculo diiudicanda: id quod et lubens nunc facerem nisi alia utrumque nostrum propius urgerent, non enim mea iam res tantum agitur sed ambo eadem navi vehimur. Ne Te diutius morer, nuperis hisce diebus perlatus est ad me literarum fasciculus, cui inerat libellus Hispanico sermone typis editus *Ἰσπανικὸς*, refutationem continens argumentorum quae olim in prologo numerorum Hebraeo-Samaritanorum pro eorum *γνωρίστη* adduxeram, sub splendido sed ementito Tuo nomine quod in fronte gerit ut vides ⁽¹⁾, quique in urbe hac Regia pluribus exemplis divulgatus est. Eum ego libellum ut primum in manus sumsi non modo fraudem sed et fraudis auctores subodoratus sum; ubi autem eundem raptim percurri sensi illico me adversariis meis arma quibus me impeterent ministrasse, tum nomine Tuo per summum flagitium abusos, ut putidis scurrilibusque suis naeniis auctoritatem conciliarent. Ac de utroque omnem iam cogitationem atque scrupulum abieci; sed haerebam dubius num quid regererem, an eos invidiae ac livori suo torquendos relinquerem. Et succurrebant interea novissimae omnium ac suavissimae literae, Tuae, quibus quid in reculis literariis meis et praesertim in opusculo de numis Samaritanis laude quid reprehensione

(1) Misi ego ad D. Tychsenium una cum his literis idem illud eius libelli exemplum quod ad me directum fuerat: bona nimirum fide existimans libellum in Hispania natum. Ipsique minime aliunde cognitum fore.

, dignum visum Tibi fuit, ingenue ut veritatis amatorem de-
 , cer ostendis: nimirum ut una earum cum edito libello col-
 , latio atque conflictus Te verum illarum parentem, libellum
 , autem subdititiam falsoque Tibi appictam prolem edoceret.
 , Amici vero ut nulla interiecta mora utrumque typis com-
 , mitterem suadebant, unum hoc ad fraudem detegendam
 , eventilandamque, ac praesentissimum fore affirmantes; sub-
 , verebar ego tamen Te inconsulto privata inter nos colloquia
 , in publicum emitte, tuamque proinde veniam causabar
 , expectandam. Contra illi intempestivam tunc atque inuti-
 , lem apologiam fore dictitabant, nimirum postquam fraudis
 , architecti labores meos apud congerrones sciolosque in com-
 , pitis et tabernis librariis, quod ipsis propositum fuisse vide-
 , batur, traduxissent diffamassentque: id quod cum saepius
 , et quotidiano fere convicio flagitarent, tandem ut iis acquie-
 , scerem perpulere. Itaque literae tuae, ut vides, una cum li-
 , bello Te inscio typis editae sunt, quod ut aequo animo
 , patiare pro tuo in me studio ac voluntate quaeso atque
 , obtestor. Habes igitur libelli exemplum alterum ex iis quae
 , ad nos primum è Gallia (an potius *ex Hollandia* ut conii-
 , cimus) delata fuere; tum idem typis nostris Matritensibus
 , recusum una cum literis tuis doctissimis atque eruditissi-
 , mis; et quoniam de his quin tuae sint ambigi minime por-
 , est, de libello *ἡ ἐνδ' ἀριμῶν* sententiam animi tui libere aperias,
 , disertisque quam potes verbis edicas quaeso, legitimusne in-
 , geniū tui foetus sit, an spurius nothusque et falso Tibi ac
 , per summam iniuriam adtriburus. Hoc ut mihi (qui nec
 , Ti-

, Tibi neque Pythio ipsi è tripode tuum esse affirmanti fi-
 , dem unquam adhibiturus essem) omnino superfluum ac su-
 , pervacaneum est, ita pernecessarium fore existimo ad eos
 , revincendos qui se misere decipi amant et veritatis um-
 , bram fucosque non veritatem ipsam consecantur. Rogo
 , insuper ut responsum tuum (si eo me dignabere) ubi opus
 , aut operae pretium sit publici iuris facere permittas; ego ve-
 , ro deinceps in epistolari officio nec Tibi neque mihi deero.
 , Et sunt adhuc plurima quibus numorum Hebraeo-Samari-
 , tanorum fides ac *γνώσις* confirmari ulterius potest, quae Te
 , cum libentissime communicabo. Interea vero semisicli ar-
 , gentei è Hierosolymis ante hoc quinquennium advecti, quem
 , ego in itinere littorali Hispanico, cuius antea memini, re-
 , culis meis adiunxi epigraphen habe:

Adversa $\Delta \Gamma \omega \epsilon \tau \alpha \beta$

4 W

Aversa $\epsilon \tau \omega \tau \epsilon \tau \alpha \beta \omega \tau \alpha \beta$

, Est autem mallei ictu percussus atque eximiae integritatis,
 , ut legitimum semisiclorum pondus aliquot granis exsuperet;
 , persimilisque illi qui in numophylacio Pembrochiano *Part.*
 , *II. Tab. 85. n. 2.* visitur; necnon qui exstat apud Ioannem
 , Baptistam Villalpandum *Appar. Urb. ac Templ. Hieros. I.*
 , *III. p. 580.* ab Alfonso Ciaconio mutuatus; nisi quod hic
 , ad primum Simonis annum pertinet (ob singularem lite-
 , ram ϵ calici insidentem) atque adeo decem tantum in aver-
 , sa literas exhibet; cum qui anno secundo percussi, ut no-
 , I , ster.

, ster, sunt tredecim perpetuo literis constant, ut olim à me
 , observatum; ac demum ei quem R. Moses Nachmanides Ge-
 , rundensis *Comment. in Pentat. in fin.* Accone in Palaestina à
 , se olim visum fuisse affirmat. Atque hunc ego numum,
 , Vir amicissime, praesens nunc in oculis meis contemplor
 , eumque unum, si alia deessent omnia, numorum Hebraeo-
 , Samaritanorum *γνώστους* testem sponsoremque optimum si-
 , stere nihil vereor, quem propterea magni thesauri loco ha-
 , beo pervellemque oculis Ipse tuis cerneret: valeant mihi
 , crede cum inanibus coniecturis suis Sperlingius, Basnagius,
 , Dobrousqius et si qui sunt qui inter nos dissidium volunt.

, De Pentateuchi MSto. Hispano-Hebraico sed Latinis li-
 , teris exarato què mihi perbenigne polliceris codice, quas
 , ego condignas Tibi grates exsolvam plane non habeo. Sum
 , enim harum dapum avidissimus ne dicam avarus et inexplē-
 , bilis, neque tamen ideo beneficiis vinci facile parior. Itaque
 , impotentissime eum exspecto ac videre cupio, Tibique sub
 , epistolae extremum indicabo qua via tuto ad me perferri
 , valeat, atque eadem ad Te nonnihil harum lautitiarum mit-
 , tam quibus languens Eruditorum gustus erigi interdum at-
 , que excitari solet.

, Ac ne omnino de studiis meis taceam totus sum in ap-
 , parandis prelo notulis ad Veterem Hispanicam Cl. Nicolai
 , Antonii Bibliothecam, quae una cum eiusdem Auctoris No-
 , va propediem typis Matritensibus in lucem prodibit Regia
 , Bibliotheca sumtus ministrante. In id me novi iniuncti mu-
 , neris rationes adegere, intermissis tantisper Phoenicum et
 , Grae-

, Graecorum in Hispania numis à quibus quindecim totos
 , menses atque aegerrime divulsus sum.

, Est hìc apud nos Ill. D. Daniel Moldenhaver Danus A-
 , cademiae Hafniensis Philologiae Professor Linguarum cogni-
 , tione atque eruditionis laude commendabilis, qui multa ac
 , praeclara de Te atque eximia doctrina atque eruditione tua
 , in privatis amicorum colloquiis, multa item de Cel. Ioan-
 , ne Davidis Michaëlis ac de Germanis vestris narravit: à qui-
 , bus nugas quoque literarias meas in Actis et Ephemeridibus
 , solere aliquid putari aiebat: id vero quamvis à Vestratium
 , urbanitate potius quam iudicio profectum credam, quic-
 , quid tandem illud est, laudi magis à vobis viris laudatissi-
 , mis quam vitio meam operam duci gaudeo ac triumpho.

, Cl. Michaël Casirus diu iam cum extrema senectute con-
 , sultans sed usque Tui memor salutem Tibi plurimam dicit.
 , Tu vero, Vir Doctissime atque amicissime me, quod mu-
 , tuo facies, amare perge. Matriti pridie Calend. Novembris
 , MDCCLXXXVI.

, P. S. Temperare mihi non possum quin ad Te Vir Do-
 , ctissime mittam semisicli nostri ectypum *ἀκριβῆς* ex archety-
 , po mutuatum. Confer illud quaeso, quod ad literarum nu-
 , merum et figuras attinet, in aversa quidem cum Villalpan-
 , di tetradrachmo num. III. in adversa vero sive in *ⲁⲗⲑ*
 , *ⲠⲧⲱⲤ* cum eiusdem didrachmo num. IV. Nihil omnino
 , discrepant, nisi quod in hoc singularis litera *Ϝ. anni primi*
 , principatus Simonis index, in nostro binae *ⲁ w.* sive *annus*
 , *secundus* calici insident. Fabrica in omnibus eadem. Obser-

, va item caulem sive ramum trifidum ternosque eiusdem
 , flosculos quorum valvulae extimae curvantur et in orbicu-
 , los desinunt, interior autem iridem atque in Villalpandi nu-
 , mis mucronata erigitur. Praeterea semisicli nostri periphe-
 , ria scabra est ac saepius interrupta tenuissimasque in rimas
 , diffissa, dehiscente scilicet metallo prae mallei compressio-
 , ne: quod numis conflatis raro aut nunquam accidit. Siclum
 , alterum argenteum tetradrachmum primo Simonis anno per-
 , cussum, *σισιαν* quidem ex mea sententia idque *ἀνατιππηνας*,
 , nonnihil tamen attritum, ponderis 2 4 9. granorum, Cordu-
 , bae in itinere meo Baetico ante hoc triennium vidi apud
 , Cl. Equitem D. Raphaëlem de Villacevallos Petri Leonardi
 , eximii dum vixit literarum veterisque rei numariae cultoris
 , filium: quem veluti praecipuum instructissimi numophyla-
 , cii ornamentum solido iam saeculo possessores eiusdem ia-
 , ctant. Praeter hos autem et Ariae Montani Escorialensem
 , Regiosque à me olim incisos vulgatosque siclos, vix scio an
 , alicubi apud nos alter in rota quam lare patet Hispania ex-
 , stet, nisi si quis inter Cathedralium Ecclesiarum aut Mona-
 , steriorum cimelia delitescit; ut vel hinc horum numerorum
 , pretium et raritatem aestimes. Semisicli longe rariores. Con-
 , tra vero Assyriacis sive vulgaribus Hebraeorum literis in-
 , scripti conflatique et variae atque indefinitae magnitudinis
 , et ponderis nullibi non apud nos obvii, ex Italia harum
 , mercium divite ut plurimum advecti. Est etiam penes me
 , siclus argenteus Samaritico caractere insignis primumque Si-
 , monis annum referens cum litera *Ϝ*. supra calicem in adversa,
 , de-

, decemque in aversa literis, elegans profecto atque à periti
 , artificis manu profectus; fucus tamen merus et incautorum
 , decipula quique sub leonina pelle ridiculam tegit simiam.
 , Hunc ego cum *σισιαν* conferendum penes me habeo, ut qui-
 , vis evestigio Mercurium Sosiamque facile internoscat. In-
 , terea vero nonnullorum confidentiam satis mirari nequeo
 , qui de numis quos nunquam oculis usurpaverunt pronun-
 , tiare audent. Hos nihil moror, neque prodere est animus.
 , Ego contra vel *ἀνατιππηνας* plerumque dubito mihiq; mer ipse
 , diffido; atque ut libere Tibi et candide animi mei sensa a-
 , periani existimo oborta nuper uni et alteri è Germanis ve-
 , stris de numis Hebraeo-Samaritanis dubia inde esse vel maxi-
 , me, quod perpauca ex illorum numero quos *σισιαν* adscri-
 , bimus ad vestras hactenus oras appulerint. Conringius certe,
 , Spanhemius, Kirkerus, Liebius, Froëlichius, ut Relandum
 , atque Ottrium mittam, quanti viri! qui saepius hos numos
 , in Italiae et Galliae numophylaciis contrectarunt nihil de iis
 , videntur haesisse. Demum, Vir amicissime, ut nostrae litis
 , arbitrium quodammodo Tibi permittam, reputes Tecum
 , quaeso, undenam mihi qui totos quadraginta annos in Sa-
 , mariticis sive Hebraeorum studiis exegi iisque me penitus
 , devovi: qui eius Gentis numos argenteos aereosque mini-
 , mum quinquaginta manualibus ut ita dicam oculis obser-
 , vavi; quique non Assyriacis tantum sed et Samariticis lite-
 , ris inscriptos, modo iis vel minimum fuci aut suspicionis sub-
 , sit, plane, ut vides, respuo atque abiicio: undenam, in-
 , quam, mihi atque animo meo de reliquis quorum causa in-
 , ter

, ter nos agitur tam vetus certaue ac rata de eorum *γνώμη*
 , opinio enasci et quasi trabali clavo infigi potuit? Certe non
 , aliunde quam ex liberali et ingenuo eorundem oris reliqui-
 , que corporis habitu, atque è nativa quam praesefereunt
 , quaeque in ipsis illico sese prodit simplicitate; tum quod
 , nihil absoni aut absurdi contineant quodque non et secum
 , et cum Hebraeorum historia chronologia et ritibus optime
 , congruat: item ex eorundem fabrica ac definito pondere,
 , necnon ex literarum figura, numero, singulariumque ex iis
 , inter se et cum affinibus Phoeniciis collatione etc. etc. Sed
 , inquis: Ex his nonnulla *ταυτολογίας* sive, ut in Scholis lo-
 , quantur, manifestam principii petitionem continent. Fateor.
 , Sed nec ideo tamen negligenda sunt aut nullo prorsus loco
 , habenda: quemadmodum si rogatus cur Caio Titiove fami-
 , liariter utar? respondeam, quia eius ingenium moresque et
 , fidem perpetuumque erga me studium optime novi ac per-
 , spectum habeo. Multus in hoc sum.

, MStum. Hebraeo-Hispanum codicem si Berolinum ad
 , Regium Hispaniae Legatum D. Michaëlem de Galvez mit-
 , tas tuto ad me deferetur etc....

, Ego vero, quod suo loco excidit, curabo ut Sallustius
 , Regius Hispanicus quantocyus ad Te deferatur. Nuntia item
 , mihi num Arabicis Hispanicisve numis quos *Incognitos* us-
 , que dicimus delecteris: mittam ad Te nonnullos ut in iis ex-
 , plicandis ingenium quid possit tuum experiare. Vale.

Hae literae illico à me Berolinum ut inde Butzovium
 quantocyus deferrentur directae fuere. D. autem Tychsenius,
 ut

ut mox videbimus, lentissimo ad Se gradu eas pervenisse dolet
 nimirum diu post quam superiorum Eiusdem literarum utro-
 que sermone Matrini una cum libello seu *Refutatione Hispa-
 nica* editarum exempla ab amicis Hispaniensibus accepisset.
 Quoniam autem Hispanus literarum D. Tychsenii interpres in
 earum versionis prologo Pseudo-Tychsenium, quocum nego-
 tium tunc sibi esse putabat, non semel perstringit et lepida
 nonnulla in eum iacit: D. Tychsenius lirem suam videtur fa-
 cere, edita Butzovii Idibus Ianuarii MDCCCLXXXVII. Latina
Refutationis Hispanicae vindicationis, cuius exemplum nudum
 per cursores publicos ad me transmittere curavit, nimirum

OLAI GERARDI TYCHSEN

SER. DVCI REGN. MECKLENBVRG. A CONSILII AVLAE,
 OO. LL. IN ACADEMIA FRIDERICIANA PROF. PVBL. ORD.
 ET BIBLIOTHECAE PRAEFECTI

VINDICATIO

REFVTATIONIS HISPANAE SCRIPTAE AB ANONYMI HISPANI OBIECTIONIBVS

*Butzovii MDCCCLXXXVII. Typis Joh. Gotth. Fritzi, Ser. Duc.
 Aul. et Acad. Typogr. L.B.*

, I. Nuper admodum incidit in manus meas schediasma
 , sub tit. *Carta Latina del Señor D. Olao Gerardo Tychsen al
 , Ill. Señor D. Francisco Perez Bayer con su traduccion Caste-
 , llana &c. Madrid 1786. 2 ½. pl. in 8. Fidem vix oculis*
 , ad-

L. B. Peculiarem Auctoris in hoc opusculo orthographiam servavimus.

, adhibebam, quum non modo epistolam, quam anno superiori ad ill. Bayerum scripseram, typis exscriptam et Hispanica veste donatam, adiuncta mea prologi Bayeriani refutatione, sed et praemissa iis ab editore anonymo dubia et argumenta, me verum refutationis auctorem non esse, contra omnem spem atque expectationem meam animadverterem. Res nova et subita, fateor, in admirationem me rapuit, nil tale unquam cogitantem, quod ad hoc paradoxum demonstrandum, litterae meae bona fide scriptae, me inscio, in lucem et aspectum hominum protraherentur, non quod contentorum pudor me capiat, sed quod sinistrae interpretationi, ni, apud lectores incautos nec bene instructos, fenestras aperire in meam aliorumque iniuriam queant, ut editor suo ipse, exemplo comprobatum dedit. Equidem ill. Bayero nequaquam vitio verto, litteras meas censori illiberali bono animo tradenti, qui vero hanc in sua virtute fiduciam in meam pestem convertit, ut refutationem meam hispanice scriptam, mihi abiudicaturus, alium sibi fingeret hostem quasi pictum, quem verbis asperioribus pro lubitu perstringeret, haud mente circumspectans, quam male olim cesserit ill. Bayero, qui, ut cl. *Gundisalvo Perez* Odysseae versionem hispanicam abiudicaret, *Ioannem Paëz de Castro* pro vero auctore venditabat, quum hunc errorem eximius polyhistor et ingens Hispaniae et reipublicae litterariae lumen b. *Ioannes de Yriarte* *)

*, in
 * In praestantissima cl. *Io. Ant. Pelliceri* bibliotheca de los traductores Espanoles Madridi 1778. 4. legere est pag. 186. etc. ill. *Bernardi de Yriarte* epistola, qua variis curiosa à summo suo avunculo v. c. de vita *Mich. de Ceramtes Saavedra* etc. detecta, quorum inventionis gloriam alii in Hispania sibi vindicarunt, candidè eleganterque commemoravit.

, in exercitatione quae immortalis eius recensione codicum graecae bibliothecae Regiae Mairitensis 1769. editae p. 122. inserta est, invictis argumentis detergeret. Res autem ita se habet.

2. , Comparaturus ill. Bayeri dissertationes, Germaniae, Galliae et Italiae bibliopolas et amicos, nullis parcens sumtibus, frustra adibam, donec S. R. *Io. Bern. de Rossi* mihi auctor erat, ut ipsum Auctorem compellarem. Litteras itaque ad virum cl. quem ephemeridum scriptores adversarium meum acerrimum praedicabant, raro forte exemplo, die x. Cal. Aug. MDCCXXXI. exaratas, ad quas tamen nihil responsum fuit. Triennio post, quum hoc intervallo nil intentatum, sed irritò conatu, reliquissem, sola coactus necessitate, et priorum litterarum forte iacturam suspicatus, iterum ad ill. Bayerum prid. Non. Iul. MDCCXXXIV. scripsi, quibus tandem effectum fuit ut fasciculus nomini meo inscriptus, qui diss. de numis Samar. et de lingua phoenicia complectebatur, cursu publico ad me mitteretur. Quamvis quidem Vir ill. quem censor meum correspondentem nominat, ad litteras meas respondere haud dignatus esset, et re vera dubius haererem, utrum ab eo, an ab ill. *Schlaegero*, qui horum operum communicationem dudum mihi promiserat, profectus esset fasciculus, tamen, ne quid in hac incertitudine peccarem, temperare mihi non potui, quin ipsis iisdem, quas anonymus edidit, litteris ex parte momentosis, d. d. XVIII. Dec. MDCCXXXV. debitas et infucatas ipsi gratias sine mora referrem.

3. , Lecta viri inclyti dissertatione et opusculi mei in , Prologo oppugnatione, responsionem ad eius argumenta le , vi admodum cura composita, ad novam libelli mei de nu , mis hebraicis editionem ob periculi in mora absentiam differ , re constitueram, nisi in prima parte Bibliothecae veteris lit , teraturae et artis, Goettingae anno superiori excusa, pag. , 201 fabulam: *me opinionem de fictitia numorum Samaritano , rum conditione deposuisse*, indignabundus relatum legissem. , Auctor huius relationis, quisquis demum ille sub litteris *Ch.* , latitans fuerit, vix suspicionem effugerit, quin hoc commen , tum festivum, quod nec poetae auctoritate,

Ipsa licet veniat Musis comitatus Homerus

, defenderetur, ex Hispania hauserit. Nam auctor praefationis , quam epistolae meae praemisit, novam prorsus exegeseos , viam ingressus, talem sensum è verbis meis, quae sequun , tur, elicit, quem ne somniando quidem cogitaveram, ne , dum ex iis quis eruere posset. Equidem scripseram p. 16:

, *Ad Samaritanos tuos quod attinet, implicatam eorum , controversiis causam strenue defendisti.* (Ergone vera? Mala , quoque causa strenue defendi potest.) *Stricturae tuae ex alie , no sensu, quem interpret D. Scheindenburg causavit, ex par , te ortae, libellum meum leviter tantum tangunt.* (Estne hoc , pro victo se declarare?) *Nam quae de silentio Iosephi etc. , dixi, idem ipse pag. 4. disertis verbis asseruisti. Sed hoc non , obstat quin magnitudine ingenii, eruditionis et agilis indu , striae tuae mirifice capiar,* (etiam in adversario virtus lau , danda est,) *et si causa cadendum mihi sit, Te eam malim obtinere , quam*

, *quam quemvis alium.* (Vocula: *Si*, non facta, sed futura si , ve possibilis sive impossibilis respicit. Ad iudices competen , tes, minime vero ad partes sententiam dicere pertinet.) *Ve , rum enim vero stet cadatve lis liber Tuus tanquam sanctius ali , quod tabularium ab iis semper adendum erit quibus hae dapes , sapiant.* (Nam in nullo alio opere, quod de numis hebr. ex , ponit, tot numos tam curate delineatos, et ab ipso auctore , scite descriptos possessosque reperire licet.)

4. , Iam audi praefationis auctorem sequentem in mo , dum p. 8. ratiocinantem: „ Este (verdadero Tychsen) juz , ga que los argumentos del Sr. Bayer en defensa de las mone , das Samaritanas son urgentes y vigorosos. En fuerza de ellos , „ recela perder su causa. Se explica con tal modestia, que no , „ se atreve à compararse con su antagonista.“ Tantum itaque , abest, ut victas ill. Bayero manus dederim, aut eum me do , ctiorem pronunciaverim, ut potius ex modo allatis appareat , defensore eius in ipsa meridie coecutientem, fucum impe , ritis et incautis vendere voluisse. Quae cum ita sint, inge , niosa inter verum et fictitium Tychsenum distinctio, ad , nihilum redigitur, et nequeo amplius is esse, quem me esse , vult Editor, dignus hercle qui tantae humanitatis et Vlyssci , acuminis nunc ferat fructum.

5. , Quibus, ut mea mihi vindicarem, praelibatis, nihil am , plius mihi restat, quam ut pedetentim ad criminationes per , risum ac iocum mihi factas accedam. Ac primo quidem , quae de lingua, qua conscripta est apologia mea, profert Edi , tor, infelix est coniectura. Ut linguam Castellanam quam

, b. avus meus, qui in bello Successionis, stipendia in Hispania
 , meritis fuerat, mihi gustandam in tenera aetate praebuerat,
 , quamque omnium dialectorum, quae Latinam matrem sa-
 , lutant, longe praestantissimam, ipsa experientia edoctus, li-
 , bere profiteor, familiarem mihi redderem, non modo omnis
 , generis libros Hispanicos, quos conquirere potui, studiose le-
 , gebam, sed et commercium epistolicum Castellanaum inter-
 , dum cum amicis instituebam, ut permirum adeo non esset,
 , si refutationem meam exercitii causa hispane scribendam exi-
 , stimassem. Sed alia aderat ratio quae linguam latinam dis-
 , suadebat. Rumor nimirum increbuerat, Matriti societatem
 , coaluisse, quae eruditorum septentrionalium lucubrationes,
 , vel lingua Castellana scriptas, vel in eam conversas, in po-
 , pularium gratiam esset editura. Ut itaque refutatio mea
 , Tomo edendo sine ambagibus inseri, et Societatis instituto
 , respondere posset, amici opera usus fui, qui stilum Castel-
 , lanum perficiendum benevole suscepit. Sciat quoque Editor,
 , opellam ob typorum ñ etc. in nostra officina defectum, hic
 , imprimi non potuisse, exterique typographi culpa unice
 , factum esse, ut locus expressus non sit. An typographus fur-
 , tive ex eius mente egerit, cum ipso bona cum mea venia
 , decidat.

6. , Asserit Censor nihil à me prolatum esse, nisi quod
 , ex ill. Bayeri diss. sumserim. Libellum edidi ante emissum
 , Bayerianum opus, quo tot tantaque à nemine unquam pro-
 , lata ex ipsa historia, scriptoribus iudaicis, samaritanis excita-
 , ta argumenta protuli, ut è rivulo bibere necesse non ha-
 , be-

, berem. Praeterea Bayeriana dissertatio superstructa est hypo-
 , thesi Conringiana, dudum mihi cognita, quam ipse inven-
 , tor paradoxis annumerare non dubitaverat, quamque cl. Ba-
 , yer novis paradoxis v. c. de numis Simonis incognitis, de Al-
 , phabeti hebr. primitiva constitutione, cui vero psalmi Da-
 , vidis alphabetici minime favent, rel. exornare omnibus vi-
 , ribus nisus erat.

7. , Vituperationem censoris eam quoque ob causam
 , subii quod numorum tempore Hadriani nova sicli percussu-
 , ra signarorum mentionem non inieci. Nulla suberat causa
 , cur hos Traiani numos, quos impostor sub incudem revo-
 , caverat, tentaturus, an typo Samaritano impresso deleri pos-
 , set impressio romana, in memoriam revocarem, quum ne-
 , que ill. Bayer eorum in prologo, contra quem refutatio
 , mea unice directa erat, meminerat, nec operae pretium mihi
 , esse videbatur, tales aperte falsos numos, vel leviter tangere,
 , ne difficiles nugae in re seria neectere me velle mihi viderer.
 , Frustrato impostoris tentamine numis antiquis typum suum
 , chalybeum adaptandi, nihil ipsi reliquum erat, quam ut *vel*
 , numorum antiquorum inscriptione affabre delimitata, novo
 , eos typo signaret, vel numis antiquis aut statuarum fragmen-
 , tis, tegendae suae technae causa fuis, inque laminas didu-
 , ctis, monetam suam hebraicam exiguis sumtribus fabricaret.
 , Ex hac fabrica quae saeculo XVI. ut videtur, in Italia, (ex
 , qua fere omnes numi Bayeriani, aliique innumeri quos vidit
 , *Schlaegerus* pervenerunt,) instituta fuit, omnes numi colo-
 , ris sublutei seu fuscii, qualis et noster est, ni fallor, prodie-
 , runt.

, runt. Operae sane pretium esset in caussas tam insolitae numomaniae, quae ex acri disputatione de litterarum Assy. et Samar. antiquitate orta videtur, qualemque nulla alia populorum moneta experta fuit, curare inquirere. Cl. *Otho Sperlingius* hominem noscebat propriam incudem his numis in aedibus suis exercentem, et *Tentzelius* *) refert, Ecclesiam Joachimsthalensem in Bohemia, *Io. Matthesium* in Philippi Melanchtonis gratiam multos siclos cudendos curasse, et in litteris ad cel. Matheseos et hebr. linguae professorem Witebergensem *Paullum Heberum* die Philippi 1552. datis, quae adhuc in Bibliotheca Gothana servantur, scripsisse: „Mitto tibi duos siclos. In literis desidero diligentiam. Igitur *alius artifex* nunc periculum faciet, quid ipse praestare possit“. Nec ipse ill. Bayerus pagina prologi penultima inficias it, se non semel vafris crumenarum emuncto-ribus ludibrium debuisse, indicio certo, adhuc vigere hanc adulteratorum sodalitatem. Mihi sufficit eruditus haud praecipue occupatis viam, qua impostoris antesignani vestigia persequi possint, monstrasse, eosque cautos et attentos reddidisse, ne in hac quaestione, quae magni omnino momenti est, nimium color, et nihil historiae silentio credentes, decipi se patiantur.

Quid iuvat amisso claudere septa grege?

, Falsas mihi quoque affingit conclusiones censor, affirmans, me dixisse, drachmas articas Aaronis aetate cognitae fuisse, quasi vero Iosephus non potuerit sicli veteris valorem ad decurrentis aevi monetam, quae Barbaris, in quorum gra-

(*) *Curiosae Bibliothecae repositio. II. reclusa I. Francofurti 1705. 8. pag. 356.*

, tiam scripsit, cognita erat, revocare. Nam si scripsisset: *siclus erat moneta Hebraeorum, quae xx. Geras* *) continebat, percipi ab eis non potuisset. Nec è Nachmanidis falso siclo, sed è communi omnium, qui eum praecesserunt, silentio, conclusionem feci, eum omnium, quorum extat memoria, antiquissimum, ob ridiculam suam inscriptionem esse aperte falsum et fictitium.

8. , Litteras Hebraeorum *επιγραφας* assyriacas fuisse, nec Iudaeos post Esdram Samaritanas adhibuisse, non modo è S. Patribus Origene, Hieronymo etc. sed et è Talmude et ex ipsa populi iudaici historia probari potest. Esdram damnatis litteris samariticis, assyriacas introduxisse, Origenes, Hieronymus et Talmudici uno ore testantur, quorum testimonium omnino gravissimum est. Cui traditioni maximum omnino robur addit populi iudaici, ante et post templum ultimum eversum, in Hispaniam, Italiam, Germaniam, Arabiam, Indiam etc. dispersi historia, qui si, ut quidam existimant, scriptura phoenicia et Samaritana in vita communi usi fuissent, fieri omnino non potuit, ut in tam distantibus regionibus degentes, unanimo eam consensu cum alia mirum quantum diversa, in qua ne vola quidem aut vestigium phoeniciae aut Samaritanae cernitur, commutassent, quum e contrario Samaritanos scripturam à maioribus traditionem ad hanc usque diem intemeratam servasse constet.

9. , Litterarum in numis figura, modo ad phoeniciam, Samaritanam et Hebraeam, modo ad graecam antiquam, alias,

(*) *Levitic. xxvii. 25.*

, que proxime accedit, nec raro versipellis, et sibi constans
 , est. Assumptio precaria est, Samariticas literas tot annorum
 , decursu à figura, qua Simonis tempore gaudebant, recessis-
 , se. Contra vero dubio nullo caret, quin earum moderna
 , figura eadem sit, quae Simonis tempore erat. Nam ut S.Hie-
 , ronymi testimonium in prologo ad Regg. libros, quod mo-
 , dernis litteris Samar. exacte responderet, taceam, in libris ad
 , sacros usus descriptis, teste experientia, neque apud Iudaeos,
 , neque apud Samaritanos, traditionis tenacissimos, ulla litte-
 , rarum à figura consueta mutatio locum habet. Simon ita-
 , que, Ioannes Hyrcanus, aut ut in suo numo inepte scribitur
 , *Iehochananhan etc.* scripturam in numis suis adhibitam fin-
 , xerint necesse est. Sed nulla Simonem necessitas urgebat, cur
 , vel novas characterum figuras, vel scripturam steganogra-
 , phicam et incognitam excogitaret, quum ipsius populi iu-
 , daici, qui in contractibus et actis publicis *annum regni et no-*
 , *men principis Simonis* (I.Macc.XIII. 42. coll. Ioseph.A.H.XIII.
 , c. VI. §. 6.) consignabat, exemplo et auctoritate stipatus, si-
 , ne cunctatione in numis, qui publica auctoritate signandi
 , erant, eadem litteris vulgaribus exprimere potuisset.

IO , Numi, quorum Aleschkarus quaest. 74. mentionem
 , inicit, quosque *Iudaei*, quod mireris, *Alemanni* fide, Sa-
 , mariticos pronunciat, puri puti graeco-phoenici, et Hispa-
 , nici *desconocidas* dicti, fuisse videntur, ut ex ipsa orationis
 , serie adparet. Hos vero numos siclos appellat, ut Talmudi-
 , cis in more positum erat, numos v. c. Neronis *siclos Nero-*
 , *nis* appellare. Ergo testimonia pro defendendis numis Sama-
 , rit.

, rit. è Nachmanide et Aleschkaro petita, admodum lubrica
 , et iciuna sunt. Quorum relationes si cum Samaritanorum
 , asserto *): *nos quoque numos à regibus Israël cusos habui-*
 , *mus scriptura Samaritica, in quorum uno latere figura vir-*
 , *gae amygdali, in altero vero imago vasis Mannae erant,* con-
 , tendantur, satis superque testantur, eos initio in fraudem
 , delatos fuisse, et postea ipsos fraudis viam iniisse. Sed obi-
 , ciat quis, quod ill. Bayerus numos suos Hasmonaeorum at-
 , tingere aetatem Iovem lapidem iuret. Ergone genuini sunt,
 , nec imago eorum dubia visum fefellit? *Relandus*, acerri-
 , mus numorum Sam. defensor, siclos adulterinos; *D.Baye-*
 , *rus* veros et integros statuit. *Schlaegerus* vir in re antiqua-
 , ria et numaria exercitatissimus et famigeratissimi numophy-
 , lacii Gothani per 50. annos praefectus, ne ullum unquam
 , numum vidit Samaritanum qui indubitata antiquitatis cri-
 , teria haberet **); ill. *Bayerus* numos xxxii, quos possidet,
 , sinceros et puros claris oculis videt. Quem itaque falsa vi-
 , sione et specie motum dicemus? *Eum ni fallor, qui falla-*
 , *ci oculorum fide solus incedit et nititur.* Alia ingeniosa censo-
 , ris asserta, quibus contumelia mihi factum itur, sicco pede
 , transeo; nam ad quaestionem ipsam decernendam nihil at-
 , tinent, sed merae cavillationes sunt. Censor tamen in er-
 , rore maximo versatur, existimans, personam ill. Bayeri cum
 , nu-

(*) Kircherus in *Oedipo* T. II. p. 90. 1782. 4. pag. 74. numos quoque Sa-
 maritanos supposititios esse statuit, ne-

(**) Nuperrime Fr. HYACINTHVS que promoveri ob eam causam, summo
 ARIZARRA Ord. Praed. in diss. de studio ac diligentia custodiantur in num-
 hebr. characterum antiquitate. Mutinae motheis etc.

, numis suis tam arcto nexu esse coniunctam, ut ridens numos suos, eum quoque rideat necesse sit, à qua labe, Deum testor, alienissimus sum. Nam latam privatam de hoc Viro, doctrina, meritis et muneribus conspicuo, in epistola mea, sententiam, non obstante opinionum et morum diversitate, publice nunc repetere et candide profiteri non erubesco. Postremo tandem loco Censor in me vibrat sententiam Phaedrinam:

Nolo irascaris libere si dixerò:

Diis est iratis natus qui similis est tibi.

, Non sane irascor. Per me licet mihi Dii sint irati, dummodo DEVS TRINVS, cui soli vivo, mihi sit propitius.
, Bützovii Idib. Ian. MDCCLXXXVII.

ATQVE hic erat controversiae status ineunte vere anni MDCCLXXXVII. quo tempore Latina D. Tychsenii Vindicatio ad manus meas pervenit, nec quicquam praeterea toto eo anno, cum frigus iam ingrueret, è Butzovio allatum aut nuntiatum mihi fuit, ut paene omnem à D. Tychsenio literarum spem abiicerem, deque epistolari inter nos deinceps commercio actum omnino existimarem; reviguit illa tamen cum sub initium Ianuarii MDCCLXXXVIII. literae manum Eius praeseferentes redditae mihi fuere, nimirum:

IL-

ILLVSTRISSIMO ET DOCTISSIMO

D. FRANCISCO PEREZIO BAYER

S. P. D.

OLAVS GERHARDVS TYCHSEN.

, Nudius tertius per cursores publicos Berolino ad me perlatæ sunt exoptatissimæ Tuæ pridie Cal. Nov. MDCCLXXXVI. scriptæ sed lentissimo gradu profectæ litteræ, quas mirifice vellem celerrime ad me pervolasse, ut exortæ è sensu alieno suspiciones statim praecaveri potuissent. Iuvat autem anteacta amplius non tangere; raro enim vita humana sine fabula est: quam veritatem nuper Cl. Io. Ge. Koch Aulæ Russicæ Consiliarius et Societatis Regiæ Goettingensis socius, egregie comprobatum dedit, novam prorsus numos Samaritanos explicandi viam ingressus, qua tota omnes, qui de his numis exposuerunt, errasse persuasum sibi habet. Haud ingratum Tibi fore spero si ex eius commentatione, quam manuscriptam L. B. de Asch. V. Cl. nuper mecum communicavit, quaedam novitatis gratia excerptam.

„ Illustrissimo D. Georgio L. Baroni de Asch Augustissimæ Imperatrici omnium Russiarum à consiliis Status, Eiusque exercituum Medico primario, Collegii Medici et plurimarum Societatum Scientiarum membro, fautori colendissimo I. G. Koch.

„ Lucubrationem D. Tychsenii et D. Klemmii de numis Hebraeorum libellum magna cum voluptate legi, eamque

L 2

„ ob

, An auctor hoc suum *ἔμφυτα* typis iam mandaverit aut com-
 , mentationibus Goettingensibus inserturus sit me prorsus later.

, Simile quiddam cum Cl. Kochio habere videtur Thomas
 , Christianus Tychsen Professor Theologiae extraordinarius
 , Goettingensis qui Tomo VIII. Commentat. Socier. Reg. Goet-
 , ting. anni 1787. pag. 122. 129. Commentationem: De
 , numis Hebraeo-Samaritanis ignotis characteribus inscriptis
 , inseruit, in qua probandum sibi sumsit litteras nomen : *שמש*
 , *שמש*

In numo Tuo I. *שמש שמש*

In II. *שמש שמש*

In Harduini . . *שמש שמש*

, repraesentantes, dummodo cochlearim aut in orbem legantur
 , cum solitis Samaritanis cognatas esse. Quamvis quidem Com-
 , mentator plus viderit quam oculorum acie attingere valeam,
 , tamen ex inde decernere nullus dubitavit:

„ Quod si enim ostendi potest primo, hosce numos Simo-
 „ nis vere esse et Simonis nomen praeferre, deinde proba-
 „ bilis aliqua ratio reddi cur diversos ab usitata scriptura
 „ hic adhibuerit characteres: vix puto fore qui et hos et
 „ omnes omnino Hebraeorum numos tam feliciter et hi-
 „ storiae Hasmonaeorum convenienter ab impostore ali-
 „ quo confictos esse iudicet.

, Fortuna nondum adiutus sum ut Iudaeorum Hierosolymita-
 , norum qui quotannis eleemosynarum colligendarum causa
 , urbem nostram transeuntes me invisunt interventu et ope
 , nu-

, numos Samaritanos Hierosolymis effossos quovis pretio acci-
 , perem. Omnes ad memoriam suam nullos ibi repertos esse
 , uno ore mihi asseverant. Nuperrime quoque egregiae indo-
 , lis Iudaeus Hierosolymitanus R. Iacobus Schor, qui quatuor
 , ultimos Scenopegiorum dies hic transegit, idem sanctissimo
 , iuramento confirmavit. Sed eiusmodi testimonia me parum
 , movent. Omnium autem pro et contra ventilatorum argu-
 , mentorum ea quae numor. Samar. *שמש שמש* debellant, sat fir-
 , mis praesidiis sepra mihi videntur. Quorsum v. c. spectant

1. , Iosephi etc. Patrum, eorum praecipue qui phoeniciam
 , scripturam et linguam callebant, et quod maximi quo-
 , que ponderis est, Talmudistarum fallere nescientium,
 , ut Iudaei credere tenentur ultra silentia.
2. , Characterum sententiarum et symbolorum mira varietas.
3. , Characterum tam à phoenicio-Canaanitica quam à Sa-
 , maritana scriptura discrepantia.
4. , Characterum cum Aethio-et Hispano-phoeniciis maior si-
 , militudo, quae in expiscanda numerorum origine omni-
 , no in censum venit, quum è S. Augustini Procopii alio-
 , rumque relationibus discimus, scripturam linguamque
 , phoeniciam sua aetate nondum intercidisse, quin potius
 , verosimile esse, eam longe post Arabum irruptiones ad-
 , huc viguisse.
5. , Characterum Assyriacorum apud Iudaeos longe ante Si-
 , monis tempora usus, et id genus alia.
 , Vtinam, Vir illustrissime, omnibus aliis sepositis negotiis
 , promissum de numis Hispano-phoeniciis etc. opus ad finem
 , per-

, perducas, de quo tamen cl. Anse de Villosion, nescio quibus
 , rationibus adductus, dubitat. Sic enim in litteris ad cl. Theoph.
 , Chr. de Murr 1783. datis et Tomo XII. diarii Murriani pag.
 , 308. etc. insertis: „Le chanoine Bayer, (scribit) le plus sca-
 „ vant homme de l'Espagne travaille depuis long tems au Ca-
 „ talogue bien plus important des MSS. Grecs de l'Escurial,
 „ qu'il ne finira jamais. Vous aurés vû son dernier ouvrage sur
 „ les medailles Samaritaines, ou il promet l'explication des
 „ Espagnoles. Dieu veuille, qu'il tienne parole, mais j'en
 „ doute“.*

, Numi phoenicii et cufici ad palaeographiam orientalem
 , facientes mihi quidem in deliciis, sed inventu hinc rarissimi
 , praesertim Hispanici sunt. Augustissimi Infantis versionem
 , Sallustianam cuius sitim vix fero brevi me accepturum esse,
 , litterae Tuae in magnum meum gaudium sperare me iubent.

, Nuper in manibus habui numum ei similem quem Cl.
 , Ekhel de numis anecdotis P. I. Tab. XVI. 15. aeri incidi cura-
 , vit, in cuius adversa parte à tergo Iovis, sive Herculis sedentis
 , verba *לֹא לְעָוֹן צָדִיק* legenda mihi videntur, quae et in
 , inscriptione Melitensi, ut equidem opinor, occurrunt. Sed
 , hoc tuo arbitrio sit permissum.

, MStum. Pentateuchi Hebraeo-Latini, quod nunc Tibi mit-
 , to olim à Iudaeo Hispano R. Iosepho Musaphia Altonae tunc
 , commorante aegerrime acquisivi. Facilius enim è pumice
 , aquam quam ex Iudaeis nostris libros exprimere licet, stu-
 , diose caventibus ne in manus gentilium veniant. Codex morte
 , pro-

* Vid. not. infr. sub fn. Cap. xv. Ex init. Append. not. 2.

, propinqui qui olim in Hispania cryptoiudaeum egerat, quos-
 , que *סוּסַיִם* appellant ad eum pervenerat. Tales *Onsim* Hebrai-
 , ca legere nescientes, suo satisfacisse officio dicuntur, si in so-
 , lennibus Sabbathicis Legis praelectionibus sonum verborum
 , imitari et verba blaterare possint. In eorum itaque gratiam
 , Pentateuchus hebraicus litteris Latinis, ut olim litteris Grae-
 , cis transcribi solet. Vt Codex hic singularissimus et in uni-
 , versa republica litteraria Christiana unicus, tuto ad manus
 , tuas perveniat, vehementer opto.

, Cl. Moldenhaverum. statim post reditum uxorem duxisse
 , nuper mihi nuntiabatur. Iter suum Hispanicum forte litteris
 , mandabit. Mallem tamen iter tuum Lusitanicum luci publi-
 , cae expositum. Nuper Tomus I. Codicis Syriaco-hexaplaris
 , prodiit sub titulo: Codex Syriaco-hexaplaris Ambrosiano-
 , Mediolanensis, editus et Latine versus à Matthia Norberg
 , LL. OO. Prof. Reg. et Ord. Londini Gorhorum 1787. 4-
 , pagg. 561. Pretium eius est Ducatus Hollandicus. Itaque
 , Cl. Bugattium, qui in sua admonitione in Norbergium gravi-
 , ter invehitur, nefas, quod mireris, habens Norbergium co-
 , dicem hunc descripsisse, praevenit. Vale Vir illustrissime,
 , et iube. Dat. Butzovii XVII. Cal. Dec. MDCCCLXXXVII.*

ATQUE haec sunt novissimae D. Tychsenii ad me literae,
 , quas paucis post diebus excepit transmissus ab Eodem Hebraeo-
 , Hispanus Pentateuchi Codex de quo in Ipsius literis XIX.
 , Dec. MDCCCLXXXV. Hunc autem ut quanti facerem ostende-
 , rem, simul ut gratum memoremque erga Donantem animum
 , pro-

* In hac quoque Epist. Auctoris Orthographiam presso pede sequuti sumus.
 M

perperuo testatum relinquerem, illico Regiae Bibliothecae inferendum atque in paucis custodiendum curavi, nimirum ut honestiore ac tutiore quam apud me hospitio deinceps uteretur, nemini iam eorum qui his lautitiis delectantur invidendus; interea vero de Hispana Serenissimi quondam Domini Infantis GABRIELIS Sallustii versione et numismaticis quibusdam xeniolis ad D. Tychsenium, cum primum occasio id ferret, hostimenti loco transmittendis non parum sollicitabar. Quibus praeiacis ad intermissam diu de numis Hebraeo-Samaritanis quaestionem redeamus.

CAPVT QVARTVM.

Expenduntur rationes et argumenta quibus D. Tychsenius in Refutatione Hispanica et literis numorum Hebraeo-Samaritanorum fidem impugnat.

HACTENVS pro Historici munere quae gesta sunt bona fide retulimus, nunc pro susceptae causae patrocinio advocati partes agenda nobis sunt ac D. Tychsenii obiectis adversus numorum Samaritanorum fidem pro virili occurrendum; ut tamen si minus id assequamur nihil inde illa detrimenti capiat.

PRIMUM autem omnium obiicit D. Tychsenius Iosephi, Hesychii, Suidae, Pollucis et Patrum, eorum praecipue qui Phoeniciam scripturam et linguam noverant, Talmudistarumque, quod maximi ponderis esse ait, altum de his numis silentium⁽¹⁾: quibus haec adiicit mecum colloquens: *Nam*

quae

(1) *In Refut. Hisp. m. II. VI. VII. MDCLXXXVII.*, Omnium autem (*inquii*) VIII. IX. . . *In lit. XVII. C. II. Decemb.*, pro et contra ventilatorum argumentorum,

quae de silentio Iosephi etc. dixi, idem ipse pag. 4. (opusculi mei scilicet De numis Hebraeo-Samaritanis) *disertis verbis asseruisti*⁽¹⁾; hoc vero, pace D. Tychsenii dixerim, incertum immo falsum falsissimum est. Numos ego Hebraicos eo loco à siclis distinxeram, ac priorum (id est numorum) nullam prorsus in toto corpore Mischnico et Gemarico, aut in veterum et recentium Rabbiorum commentariis, ac neque apud Iosephum et Philonem mentionem; et ne sicli quidem *quod ad scripturam et literarum formas attingit* (quae verba notanda sunt) *nisi perlevem, ne dum explicationem exstare dixeram*: quae non diversa modo sed plane contraria sunt. Locus patet omnibus, eum tamen extra ordinem in Lectorum gratiam repetere opportunum duxi⁽²⁾. Et quo pacto id mihi verbum vel incogitanti aut aliis distracto excidisse unquam potuit, qui paulo ante, nimirum in eiusdem opusculi prologo, Iosephi locum de siclo Hebraeorum numismate adversus D. Tychsenium vehementer urseram, eumque asserti mei praedem proramque, ut aiunt, et puppim statueram?

Ve-

rum, ea quae numorum Samaritanorum *numis etc.* debellant sat firmis praesidiis septa mihi videntur. Quorsum v. c. spectant I.º Iosephi etc. Patrum, eorum praecipue qui Phoeniciam scripturam et linguam callebant; et quod maximi quoque ponderis est Talmudistarum, fallere nescientium, ut Iudaei credere tenentur, alta silentia.⁽¹⁾

(1) *Lit. XIII. Dec. MDCLXXXV. circa fin.*

(2) *Iudaeorum Sapientes (inquam, Diss. de num. Hebr. Samar. cap. I. p. 4.)*, qui primi omnium nobis siclorum noti-

tiam ingenuerunt, de reliquis Hebraeo-Samaritanis numis, qui nunc teruntur Eruditorum manibus, suoque demum loco explicandi venient, ne meminere quidem: In toto certe, quam lato patet, corpore Mischnico et Gemarico, in veterum et recentium Rabbiorum commentariis, atque apud Iosephum et Philonem nulla prorsus numorum Hebraeo-Samaritanorum, ac ne sicli quidem quod ad scripturam et literarum formas attingit, nisi perlevit mentio, ne dum explicatio exstat. Vid. not. nostr. ad eum locum.

Verene autem Iosephus sicli *Hebraeorum numismatis*, id est *peculiaris suae gentis monetae* meminerit, quando ita D. Tychsenio placitum est ⁽¹⁾, iuxta nos cum Eo atque otiose examinemus. Agi in eo Iosephi loco, nimirum *Antiq. iii. c. viii. n. 2.* D. Tychsenius ait de semisiclo viritim ab Israëlitis ingenis ad tabernaculi fabricam persolvendo, *Exod. xxx. 13.* Iosephum autem, ut semisicli valorem declararet, asserere siclum integrum quatuor drachmis Atticis respondere; indeque continuo elicit *evidens esse Iosephum nullum nisi siclum Aaronis tempore receptum intelligere eo loco potuisse; absurdamque eius declarationem fore, si ad numos qui supponuntur sub Simone tot post Moysen saeculis percussi referatur* ⁽²⁾. Viriosa collectio, cuiusque ab utraque parte in propositione unde elicitur nec vola neque vestigium exstat. Sed quàm non optimus collector D. Tychsenius sit, inferius patebit.

Videamus igitur an Iosephus suam hanc de semisicli apud Hebraeos valore declarationem ad siclos Aaronis tempore receptos retulerit, quae D. Tychsenii sententia est, an de peculiari Hebraeorum numismate, quod eius aetate adhuc exstaret, loco citato egerit atque intelligi voluerit. Ο' δὲ σίκλος

(in-

(1) , Me detendrà (*inquit*) gustoso, en examinar este lugar de Josefo y de otros, para hacer ver que lejos de ser, favorables à la opinion de este Sabio, la destruyen enteramente. *Ref. Hisp. n. 11.*

(2) , Tratase (*inquit*) en aquel lugar de la contribucion de medio siclo por persona libre, que se impuso en el Pontificado de Aaron para la fabrica del Tabernaculo, conforme al cap. xxx. v. 13. y 14. del Exodo: y declarando Josefo

, el valor de este siclo (*immo huius semisicli*) dice que corresponde à quatro dracmas Aticas. Luego es evidente que no pudo entender (*Josefo*) sino el siclo recibido en tiempo de Aaron, el qual ciertamente fue una moneda imaginaria; y que seria un absurdo el aplicar dicha declaracion à las monedas que se suponen acuñadas en el gobierno de Simon, tantos siglos despues de Moyses. *Refut. Hisp. n. 111.*

(*inquit*) νόμισμα Ἑβραίων ὡν Ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας: id est: *Siclus autem Hebraeorum numus*, (sive ad literam, *qui Hebraeorum nimus est*) *valet quatuor drachmas Atticas*; atque eodem Tychseniana versio recidit ⁽¹⁾: cui thesi duo membra insunt, nimirum I. *Siclum quatuor drachmas Atticas valere*, II. *Eundem numisma Hebraeorum esse*. Vt autem Iosephus semisicli valorem declararet, prius illud membrum suffecturum si dixisset: ὁ δὲ σίκλος Ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας, *siclus valet quatuor drachmas Atticas*; posterius autem sive νόμισμα Ἑβραίων ὡν, nisi de peculiari eius gentis numismate ipsius aevo superstitie intelligi voluisset, superfluum omnino atque importunum fore. Ac si Iosephus eo loco ad receptos Aaronis aetate siclos respexisset, minime verbo praesentis temporis δέχεται *valet*, sed praeteriti ἔδεδετο *valebat* aut δέδειται *valuit* usus fuisset, ex more loquendi veterum ⁽²⁾; neque participio ὡν quod item praesentis est temporis. Et sane quories in Exodi, Levitici, Numerorum atque etiam in Ezechielis libris *siclus viginti geras sive obolos valere* dicitur ⁽³⁾, non de praeteritorum saeculorum siclis, sed de iis qui tum maxime apud Hebraeos appendebantur et in usu erant eorum Auctores intelligendi sunt; atque in eodem sensu Xenophon ⁽⁴⁾, Hesychius ⁽⁵⁾, alii.

Prae-

(1) , El siclo (*inquit*) moneda de los Hebreos vale quatro dracmas Aticas. *Ref. Hisp. n. 11.*

(2) Harpocration de statere aureo seu Darico loquens: Ἐβραῖος δ' εἷς (*valebat autem unus*) τριῶν ἑσπερ καὶ ἡ χροσῶς παρὰ τῶν Ἀττικῶν ἰσχυρῶς. *Ap. I. C. Hieremberg. Observ. Crit. in voc. ἰσχυρῶν Vgol. Thes. T. xxviii. col. 141 l.* Pollux: Ο' δὲ χροσῶς παρὰ δὲ εἷς (*habuit*) δραχμὰς Ἀτ-

τικὰς. *Lib. iv. c. xxiv. segm. 173.* *Et lib. ix. c. vi. segm. 57.* Ο' δὲ χροσῶς παρὰ τῶν μὲν ἑβραίων (*minam valebat*) etc.

(3) *Exod. xxxi. 13. Levit. xxvii. 25. Num. iii. 47. Ezech. xlv. 12.*

(4) Ο' δὲ σίκλος δέδειται (*valet*) ἰσχυρῶς καὶ ἡμιβόλιον Ἀττικῶν. *De Exp. Cyr. lib. i. p. 256. Ed. Par. 1625.*

(5) Σίγλαν νόμισμα Πισωκῶν (al. Ἑβραίων) δουάμιον (*valens*) ἰσχυρῶς Ἀττικῶν. v. Σίγλαν.

Practerea Iosephus dum Hebraeorum siclum cum Atticorum drachmis comparat, non rude argenti pondus cum numis seu signata pecunia, sed monetam monetae confert (quemadmodum paulo inferius Hebraeorum $\eta\eta$ *hin* cum *chóis* Atticis, mensuram scilicet ⁽¹⁾ mensurae); eam vero quae suo tempore minus nota erat, id est siclum (Iosephi enim aetate sicli iam paene exolevisse aut saltem rari apud Iudaeos esse existimandi sunt, cum pauco numero atque intra biennii angustias in hypothesi nostra percussos fuisse constet), per notiorrem et frequentiore, sive per drachmam Atticam, in quantum monetae species est, explicat.

Sed neque ut adductus Iosephi locus atque alius item Philonis de quo mox, intelligantur de pecunia signata seu $\pi\eta$ *κεχαγαγμένη* et non tantum de pondere seu *moneta* qualem eam D. Tychsenius vocat *imaginaría* ⁽²⁾ necesse utrique Scriptori fuit addere τὸ νόμισμα, contrà quam vir doctus existimat ⁽³⁾; cum una vox ἀργύριον, et ἀργύρια Xenophonti ⁽⁴⁾ Plutarcho ⁽⁵⁾

De-

(1) Ἐλαίοντε ἐλάϊου εἶς, μέτρον δ' ἑστὶ τοῦ τοῦ ἐπιχρήσιν, δύο χίλια Ἀττικαῖα δραχμίαι, id est: *Olei olivarum Hin: haec est mensura Hebraica, quae capit duo Choas Atticos.* Antiq. III. VIII. n. 3.. Et eod. libr. c. IX. n. 4. Ο' δὲ εἰς μέτρον ἀρχαῖο Ἐλαιοῦ δύνανται δύο χίλια Ἀττικαῖα αὐθαῖα, id est: *Hin antiqua Hebraeorum mensura; potest autem duos Choas Atticos facere:* quae indicant *Hin* Iosephi aevo iam exolevisse.

(2) La palabra *drachma* (inquit) indica claramente que Filon expresó la cantidad en moneda imaginaria. *Ref. Hisp. n. VI.*

(3) Siendo tambien (inquit) de observarse que Josefo en toda la historia de Simon y Juan Hircano siempre usa la palabra ἀργύριον sin hacer mención de siclos acuñados. *Ref. Hisp. n. III.*

(4) Στήματα δὲ εἰς ἀργύριον λεγόμενα. *Pecuniae vero summa ad argentum redacta.* Cyrop. III. è vers. Leunclavii pagin. 68.

(5) Πρῶτον (Τικελίνος) ἀπὸ πάντων καὶ εἰκοσι μυριάδας ἀργυρίων: Praebuit Tigellinus ipsi viginti quinque myriadas (CCL.M.) argenti, λεγόμενος scil. seu pecuniae numeratae. In Galb. Ed. Londin. 1724. vol. v. pag. 385.

Demostheni ⁽¹⁾, Polluci ⁽²⁾ atque etiam Scriptori sacro, ut mox dicemus, non rude argentum sive ἀσημιον sed pecuniam signatam numosque *praesertim* ⁽³⁾ argenteos valeat; immo vox ἀργύρια, *πληθυντικῶς*, seu plurativo numero, omnino de moneta sive de numis, Daricis puta aut Philippicis, usurpanda est; Attici enim nunquam *argenta* plurali numero dixere ⁽⁴⁾, unde ad nos mos idem deductus fuit.

Apud Matthaeum principes Sacerdotum Iudae *τριακοντα ἀργύρια* (non addit *numismata*) prodictionis auctoramentum constituerunt, pro quibus Vulgatus Interpres *triginta argenteos*, id est *numos* vertit ⁽⁵⁾; et pressius apud Marcum et Lucam vocem ἀργύριον *argentum* et phrasin ἀργύριον δύναναι *argentum dare* pro numis et signata pecunia ⁽⁶⁾.

Iuvat autem haec loca et praecipue priorem illum Matthaei committere cum Zachariae vaticinio de eodem argumento, את שכר שלשים כסף וישקלו *vaischkalú eth secarí sceliscím chéséph* i. e. *Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos* ⁽⁷⁾: quem nemo sanus nisi de rudi atque ἀσήμω argento, cum nul-

(1) Orat. advers. Timocr. init. ὁμοῦ μὲν ἔχει πρῶτον ἀργύριον: ut iste (nimirum Timocrates) ab illis numos accepit: idque saepius. Et in Exegesi: ἵνα πῶτος ἀργύριον λάβῃ ut ipse pecuniam accipiat.

(2) Τὸ δὲ ἀργύριον καλεῖται χρίματα καὶ νόμισματα, ὡς πρὸς καὶ τὸ χρυσίον *Argentum vero etiam pecunia vocatur, et monetis quemadmodum et aurum.* Lib. III. c. X. Segm. 86.

(3) Addere visum fuit τὸ *praesertim*; ἀργύριον enim generaliter pecuniam significat ex quocumque metallo sit, ut notat

H. Steph. in ea voce. Est enim pecunia ex carum rerum numero quas ICti. fungibiles appellant, id est quae in genere suo functionem recipere dicuntur, ut alia pro alia, id est aurum pro argento aut aere sive e contrario invito creditori solvi possit.

(4) Ἀργύρια δὲ κατὰ πλῆθος οὐκ εἰσὶν ἀττικὰ *Poll. III. x. segm. 87. Hispani Plata, Galli Argent sing. num.*

(5) *Cap. XXVI. v. 15.*

(6) Marc. XIV. 11. ἀργύριον δύναναι *pecuniam se daturos.* Luc. XXII. 5. ἀργύριον δύναναι *pecuniam dare.*

(7) *Zachar. XI. 12.*

nullus tunc apud Iudaeos esset signatae monetae usus, intellexerit; idque etiam manifeste indicat Hebraica vox הַרְשָׁה *vaisckalâ*, et appenderunt, pro qua Sacri Evangelistae Matthaeus ἑστησαν *constituerunt*, Marcus ἐπαγγελίατο *promiserunt*, Lucas ἀνέθεντο *pacti sunt*. Ioannes altum de hoc silet.

Et sane sicut ineptum foret siclos quorum exstat mentio in antiquioribus Veteris Testamenti libris, atque argenti drachmas ad annum Seleucidarum cXLVIII. à Iuda Machabaeo Hierosolymam remissas, solidoque duodecennio recentiores siclos à Demetrio Sotere in necessarios sumtus sanctorum Ionathae oblatos, de quibus in Machabaeorum gestis ⁽¹⁾, de signata pecunia sive de numis proprio Hebraeorum commate percussis usurpare: ita e contrario qui post Simonem apud Scriptores occurrunt Iudaeorum sicli et numi, nimirum postquam communis populorum consensus argentum ad lancem exigendi morem abiecerat, cur de rudi potius appensoque ad stateram argento atque aere, quam de τῷ κεχαραγμένῳ seu signata pecunia intelligendi sint, plane non video; ac proinde vel si Philo in adducto loco non addidisset vocem νομισματος, sed plane ac simpliciter edixisset δραχμαὶ διακοσίας ἀργυρίῳ, de signata pecunia intelligendus esset.

Quod autem D. Tychsenius ibidem subdit, *unum drachmae vocabulum clare indicare Philonem ταῖς δραχμαῖς διακοσίας*

mo-

(1) II. Mach. xii. 45. I. Mach. x. 40. 41. 42. Namque hi sicli non offerebantur Ionathae à Demetrio, peculiaribus Syriae Regum, id est percussis ab iisdem in Syria numismatis exsolvendi; alioqui

signati fuissent; sed è tributis quae à Iudaeis Syriae Regibus pendi solita erant, atque in Iudaea ad rationes Regis pertinebant ut v. 41. atque adeo appensi non signati fuere.

monetam imaginariam significasse ⁽¹⁾, an non id magis imaginarium est? Drachmae nomen, non secus ac minae atque etiam sicli, cum initio ponderum fuissent, post frequentiorum signatae pecuniae usum ad numerorum species significantas translata sunt ⁽²⁾. Non minus autem frivolum quod de voce νόμισμα paulo ante dixerat, nimirum: *Ad demonstrandum tandem vocabulum νόμισμα non semper monetam signatam exprimere, sufficet notare id Iosephi aere, immo ante hoc tempus, minime circumscriptum ut significaret pecuniam seu monetam qua in commerciis utimur* (Hispani effectivam dicimus); *sed etiam denotare imaginariam, id est certum pondus aut metalli summam lege definitam; immo et legem ipsam, ut elicitur ex Esdrae I. cap. VIII. v. 35. quo loco pro Hebraica voce סָלָה (lex) in textu Graeco est νόμισμα* ⁽³⁾. Nam prius horum gratis omnino, posterius falso asseritur; non enim eo loco nuda vox νόμισμα pro lege in textu Graeco ponitur, sed νόμισμα τῆ βασιλείας, ⁽⁴⁾ ut *edictum Regis sive edictalem legem* significet. Ac scio interdum etiam τὸ νόμισμα pro lege, eo quod à lege sit et à lege nomen habeat, quasi *legitimum* dixeris, ut Aristoteles do-

(1) Este pasage (Levit. xxxvii. 5.) se ha de referir al tiempo de Moises: fuera de que la palabra *dracma* indica claramente que Filon expresó la cantidad en moneda imaginaria. Ref. Hisp. n. vi.

(2) Ηὲ δὲ καὶ μὲν τὰ μὲν τὴν πρὸ νόμισμα-τος ὄνομα. Poll. ix. vi. sign. 57. Ηὲ δὲ ἡ δραχμὴ τὸ νόμισμα μόνον. Sign. 60.

(3) Para acabar de demostrar, inquit, que la palabra νόμισμα no siempre expresa la moneda acuñada, bastará advertir que

dicho vocablo en tiempo de Josefo y antes de él no se ceñía à significar la moneda efectiva, sino que tambien denotaba la imaginaria, es à saber cierto peso ó cantidad de metal determinada por la ley; y aun la misma ley, como se ve en un lugar de Esdras I. cap. VIII. v. 35. donde la voz Hebrea סָלָה (ley) se traduce en la version Griega νόμισμα. Ref. Hisp. n. v.

(4) Καὶ ἔδωκε τὸ νόμισμα τῷ βασιλείῳ τῆς διακείας τῷ βασιλείῳ. I. Esdr. VIII. 35. Et

docuit ⁽¹⁾; atque item pro νομισμένῳ ἴδει id est *pro legitimo ac recepto more* ⁽²⁾ ac pro aliis usurpari; sed haec ut singularia negligenda sunt. Sed quid si Septuaginta eo loco τὸ τῆ βασιλέως νόμισμα, ad *signum* sive ad *sigillum*, id est ad *bullam* qua Regium diploma muniebatur, quaeque figura instar numismatis est, retulerint, Regiumque edictum συνεδουχικῶς sub τῆ νομισματος vocabulo intellexerint?

Suidam ego, Hesychium, Pollucem inter Prologi angustias aversione tantum laudaveram, quin eorum loca ac ne verbum quidem ex iis adducerem, contentus dixisse hos Scriptores de siclo Hebraeorum numismate ad eum fere modum quo Iosephus et Philo disputare ⁽³⁾. D. autem Tychsenius Hesychii, Suidae ac Pollucis *allata à me*, ut ait, *testimonia, ac libenti animo sibi assumit examinanda, nimirum ut ostendat ea sententiam meam penitus evertere, tantum abest ut eidem faveant* ⁽⁴⁾: ampullas scilicet; nam ubi ad rem ventum est, nullo eorum Scriptorum loco adducto atque omnino gratis, unum hoc de iis pronuntiat: *Hesychii, Suidae, et Pollucis loca nihil ad rem pertinent; quippe in quibus de siclo tantum ut ponde- re aut moneta imaginaria agitur, nulla prorsus de adul-*

te-

Et dederunt edictum Regis procuratoribus Regis. Et in Hebraico: ויתנו את דברי המלך לאהשרפני המלך. *Et dederunt leges Regis Satrapis Regis.* Vulg. *Dederunt autem edicta Regis Satrapis qui erant de conspectu Regis.* I. Esdr. viii. 36.

(1) Καὶ διὰ τοῦτο τῶντων ἔχει νόμισμα, ἴδει ἢ φύσει ἀλλὰ νόμῳ ἴδει. v. *Ethic.* v.

(2) Ap. H. Stephan. in νόμισμα.

(3) Iosephus: Σίκλος νόμισμα Ἐβραίων

ἢ. Philo: Ἐβραϊκῶς διακρίσις νομισματος: ad quem fere modum disputant etiam Suidas, Pollux, Hesychius. *Prol. Diss. de num. Hebr. Samar.*

(4) Produce (*inquit*) el Sr. Perez Bayer los testimonios de Josefo, Filon, Hesychio, Suidas, y Pollux. Me detendré (*pergit*) gustoso en examinarlos para hacer ver, que lejos de ser favorables à la opinion de este Sabio la destruyen enteramente. *Ref. Hisp. n. 11.*

terinis Machabaeorum siclis mentione iniecta ⁽¹⁾: quasi vero nisi de siclis à Machabaeis percussis nominatim agerent, non potuissent siclum peculiarem Hebraeorum monetam fuisse edicere. Et quidem ad hunc modum hi Scriptores locuti sunt, quorum loca Latine sistere placuit. Suidas: *Siclus argenteorum numerum quinum* ⁽²⁾, Hesychius: *Siclus numisma Persicum* (al. *Hebraicum*) *octo obolos Atticos valens* ⁽³⁾, Pollux: *Puto autem siglos, quo nomine Xenophon uti consuevit, Barbaricae monetae nomen esse* ⁽⁴⁾: quibus addesis Epiphanium ⁽⁵⁾, Procopium ⁽⁶⁾, Photium ⁽⁷⁾, alios.

Patres autem qui Phoeniciam scripturam et linguam callebant generatim, id est absque designatione aliqua, allegare, mihi quidem germanae videntur gerrae, perindeque est ac Poëtarum ritu caelum terras maria in alicuius rei confirmationem testes adducere. Ac si definitus saltem in eorum scriptis locus certave sententia, aut concepta et circumscripta verba quaerenda forent, esset fortasse qui intemperanter otio ac literis abutens improbo huic labori se totum devoveret, donec in ea incideret; hic vero nihil horum quaeritur: Patrum qui Phoeniciam scripturam et linguam nōrunt silentium allegatur; ei vero comprobando primum qui qualesve ii fuerint

(1) Las autoridades (*inquit*) de Hesychio, Suidas, y Pollux tampoco vienen al caso; porque solo hablan del siclo como peso ò moneda imaginaria, sin hacer mencion de los supuestos siclos de los Machabeos. *Ref. Hisp. n. 11.*

(2) Σίκλος ἀργυρίων ἑ. *Lex. v. Σίκλος.*

(3) Σίκλος νόμισμα Περσικόν (al. Ἐβραϊ-

κόν) διστάμιον ἰσθὸ ἑβραϊκῶς Ἀττικῶδες. *Lex. v. Σίκλος.*

(4) Οἶμαι δὲ τὸς σίκλους ἢ Ζανοφῶν ἵμα βαρβαρικῶν νομισματος εἶπεῖν ἰφολάξια. *Lib. IX. c. VI. segm. 83.*

(5) *De pond. et mens.*

(6) *In r. Reg. XIII. Ed. Meursii p. 41.*

(7) *Lex. M. S. v. Στατήρ.*

N 2

rint internoscere, deinde eorum scripta à capite ad extremum legere aut percurrere necesse est. Viderit quaeso quam vasto pelago committere nos D. Tychsenius velit!

Ac mihi quidem, ubi Patres qui Phoeniciam scripturam et linguam nôrunt citari intellexi, illico Hieronymus atque ex Afris Tertullianus et Augustinus occurrebant, quod meminissent nonnulla ex eorum scriptis ad Punicam linguam spectantia à Samuele olim Bocharto collecta, et in peculiarem tractatum redacta fuisse ⁽¹⁾; neque dubito quin in eundem censum referendi sint Cyprianus, Lactantius, Tychonius, Vigilius, Facundus Hermianensis, alii ex iis praesertim qui littoralem olim Africae oram promontorio Lilybaeo obversam incoluère; cum rustici eius regionis accolae Augustini aevo à Phoenicibus sese oriundos et Chananaeos dicerent, ut Sanctus Doctor alicubi testatur ⁽²⁾; verum cum horum scripta maximam partem polemica et catechetica sint, atque ad eius aevi Concilia ac disciplinam pertineant, quis in iis siclorum numerumque Samariticorum notitiam quaesierit?

Talmudistas denique fallere, ut D. Tychsenius ait, nescientes si quis in eundem finem legerit, bellum otio suo indixisse existimandus est. Et video nihilominus nonnulla apud Relandum ⁽³⁾, Andr. Beyerum ⁽⁴⁾, Dan. Wulferum ⁽⁵⁾ de hoc argumento ex utroque Talmude mutuata, quae tamen parum ad nos attinent. Nec Talmudis auctores Samariticam scri-

(1) *Geogr. Sacr. lib. II. c. XVI. col. 763.*

(2) *In expos. inchoata Epist. ad Romanos.*

(3) *Diss. v. de mun. Sam. pag. 161. seqq.*

(4) *Sicl. sac. et Reg. ap. Vgolin. T. XXVIII. col. 890.*

(5) *Diss. de Siclo, ap. Vgol. T. XXVIII.*

scripturam noverant, ut ex Nachmanide elicitur ⁽¹⁾, ac vel si nôssent Israëlís siclos profano, ut putabant, infensissimae sibi Gentis caractere commaculatos evulgari aut per ora hominum incedere ullomodo sivissent: tantum abest ut quicquam de iisdem edituri essent, ut D. Tychsenius existimar ⁽²⁾. Immo mirandum quod ulla siclorum Israëlís mentio apud Iarchium, Nachmanidem, Alaskerum et Azariam exstet.

Quae quamquam ita sint, D. Tychsenius *ex hactenus dictis evidenter deduci*, ait, *nullum exstare Scriptoris Graeci testimonium concludens, in quo siclorum à Simone percussorum mentio fiat; ac neque eandem in Auctoribus Iudaeis XII. priorum saeculorum inveniri, donec Moses Nachmanides, qui saeculo XIII. vixit, alterum descripsit cum ridicula hac epigraphe SICLVS SICLORVM, quae evestigio falsitatem eius declarat* ⁽³⁾. Pulchre, inquam ego, bene, recte! Tanquam ad rem attineat quicquam, aut ex non bene lecta numerum epigraphe eorum ingenuitas aut *obvia* aestimanda aut elicienda esset. Atqui iam pridem illam R. Azarias restituerat, et pro SICLVS SICLORVM, quemadmodum male Cuthaei legerant, reposuit SICLVS IS-

RAE-

(1) Hanc scripturam (*inquit Nachmanides, Samariticam scilicet, Hebraeis ignotam*) ostenderunt Cuthaeis, qui evestigio eam legerunt; est enim scriptura Hebraea quae adhuc penes Cuthaeos remanet. *Ap. R. Azar. de Rubcis in ספר עינים מאור עינים* pag. 171. ex vers. Hottingeri *Cipp. Hebr. pag. 124.*

(2) Si los Talmudistas (*inquit*) huviesen tenido noticia de los siclos acuñados, es imposible que los huviesen pasado en silencio al tiempo que disputaban sobre su verdadero peso. *Ref. Hisp. n. ix.*

(3) De todo lo dicho hasta aquí (*inquit*) se deduce con evidencia que no hay testimonio alguno terminante de Escritor Griego que habie de los siclos acuñados en tiempo de Simon; ni tampoco se encuentra en los Autores Judios de los doce primeros siglos, hasta que Moises Ben Nachmán, que vivió en el siglo XIII. describió uno con esta ridicula inscripcion *ET SICLO DE LOS SICLOS*, que declara desde luego su falsedad. *Ref. Hisp. n. ix.*

RAELIS, ut in omnibus eius generis siclis legitur ⁽¹⁾. Salva res est.

Verum his omissis ego D. Tychsenio et quotquot numerum Hebraeo-Samaritanorum fidei refragantur libenter dederò nullam penitus apud Veteres usque ad XIII. Salutis saeculum eorum mentionem exstare, quae viri docti sententia est. Atqui numerorum veterum fere omnium qui hodie vulgi teruntur manibus notitia longe quam Hebraeo-Samaritanorum tardior, nec nisi saeculo demum XV. adolescere incipiente ad Europaeos pervenit, ut nòrunt Erudici omnes ⁽²⁾. Et Romanorum quidem exigua vix apud Horatium, Digestorum Auctores, atque apud Matthaeum, Prudentium etc. ⁽³⁾; Graecorum autem apud eius Gentis Comicos, itemque apud Horatium, Plautum, Terentium ⁽⁴⁾ mentionem reperias. Macedoniae autem, Syriae atque Aegypti Regum, item Arsacidarum, Armeniae, Cappadociae, Ponti, Bichyniae, Thraciae, Numidiae, Mauritaniae etc. etc. quos heri aut nudius tertius effossos atque in lucem prolatos novimus (ut Turdetanos et Celtibericos, nimirum Baetico-et Bastulo-Phoenicios Graecosque Hispanos quos *incognitos* vocant taceamus) numerum quis unquam veterum Scriptorum meminuit? An eos propterea adulterinos recentisve commatis D. Tychsenius eius-

que

(1) In סִיכָל עֵינַי. Tract. III. c. 56. Vid. Ez. Spanhem. de praes. et us. Diss. 7. §. 17. p. 711. Cl. Emm. Martinz Pingaron Hisp. Regi à Bibliotheca, Prod. ad scient. memismat.
 (2) Horat. Satyr. II. Sat. III. v. 129. alii. Digest. Tit. de cur. leg.
 (3) Aristophanissim. Plaut. Poenul. Act. III. sc. v. v. 129. Bacchid. Act. II. sc. II. alii. Terent. Andr. Act. II. sc. II. Eumich. Act. III. sc. II. Horat. II. Epist. Ep. 1. v. 272.

que sententiae populares edixerint? Aut unis Hebraeo-Samaritanis, non item aliarum Gentium numis, Veterum de iisdem silentium obesse debeat?

SECUNDO loco nobis D. Tychsenius obiicit: *si siclus reipsa fuit Hebraeorum numus, minime inscribi debuit characteribus Samaritanorum, qui Hebraeis schismaticorum loco erant.* Hactenus nihil πολυβυλλίτερον in cuius inventionem parum D. Tychsenio allaborandum fuit; pergit autem continuo ac de suo adiicit: *Et quidem Iosephus de literis Samaritanis nunquam locutus fuit; idque cum libro III. cap. VII. §. 6. legitimas Hebraicas nominet, quas cum epitheto ἐπιχρηστος distinguit, ut elicitur ex alio eiusdem loco libro XI. cap. VIII. §. 2. in quo peregrinas (Hebraeorum) uxores οὐκ ἐπιχρηστίαι vocat* ⁽¹⁾.

Sursum deorsum versa omnia. Iosephus in priore ex his locis, in quo Iacobi filiorum nomina γράμμασιν ἐπιχρηστίαι, literis Hebraeorum vernaculis, scripta fuisse ait, his vocibus, γράμμασιν ἐπιχρηστίαι non Assyriacas, quemadmodum D. Tychsenius existimavit, sed Samariticas literas, Mosis videlicet atque Aaronis aevo Iudaeis usitatas intellexit, easque Hebraeorum linguae vernaculas appellavit deque iis accipi voluit ⁽²⁾: id quod è Philone, Clemente Alexandrino, Hieronymo, Theodore-

to,

(1) Mas: Si el siclo (*inquit*) fue moneda efectiva de los Hebreos, se infiere que no debió tener los caracteres de los Samaritanos que estaban mirados como Cismaticos. Y en efecto Josefo jamas habló de las letras Samaritanas, siendo así que en el libro III. cap. VII. §. 6. nombra las legitimas Hebreas, que distingue con el adjetivo ἐπιχρηστίαι, como lo acredita otro pasage del mismo donde hablando de las mugeres estrañas las llama οὐκ ἐπιχρηστίαι lib. XI. cap. VIII. §. 2. Ref. Hisp. II. IV.
 (2) Ἐπιχρηστίαι δὲ οὐκ οὐκ ἐπιχρηστίαι τῶν Ἰσραηλῶν γράμμασιν ἐπιχρηστίαι γὰρ οὐκ ἐπιχρηστίαι. His autem insculpta erant filiorum Iacobi nomina literis vernaculis nostrae linguae. E vers. Hudsoni lib. III. cap. VIII. §. 6.

invidiam. Pergitque exclamans: *Egregium vero subterfugium!* *An non vidit D. Bayerius Simonem dum proprios numos insolentibus literis inscribit Iudaeorum curiositatem excitaturum, ut eorum significationem exquirerent, tandemque id quod Simon occultum ipsis vellet assequerentur?* ⁽¹⁾

In toto hoc D. Tychsenii ratiocinio Logicen ego et fidem quae scriptorem decet, ita me Deus amet, frustra quaesivi hactenus et vel nunc desidero. Numi Samaritici omnes quo tempore cusi feruntur inusitato quidem tunc Hebraeis caractere inscripti sunt; in iis tamen qui ad primum et secundum principatus Simonis annum pertinent, atque in aliis qui epoche carent eius nomen communibus Samariticis literis expressum frequentissime legitur. Sunt tamen inter eos bini longe rariores, quorum facies altera botrum et circum ipsum Samaritico item vulgari caractere: *Anno primo redemptionis Israel!*; altera palmam arborem et circa truncum novem ignotos prorsus *arcanosque* ut coniecimus *characteres* exhibet, quorum sententiam ac ne certam quidem lectionem nemo hactenus assecutus fuit. Exstant utriusque icones, ex archetypis in Regia Matritensi Bibliotheca servatis, accuratissime desumptae in tractatu nostro è regione pagin. 65.

Iam vero è duobus membris quae prior obiecti nobis ratiocinii pars continet, primum, nimirum *Simonem nullo modo*

(1) Pero para esquivar (*inquit*) la gran dificultad que resulta al considerar que Simon no debió acuñar moneda con caracteres que no se usaban, dice, que quiso ocultar su nombre con este medio por no atraherse la envidia (immo *el odio*)

de los Judios. Rara salida! No vió el Sr. Bayer que sirviendose Simon de letras extrañas en su moneda habian de excitar la curiosidad de los Judios para indagar su significacion y llegar à saber lo mismo que les queria ocultar? *Ref. Hisp. n. 17.*

do debuisse numos cudere iis caracteribus inscriptos qui tunc non erant in usu apud Hebraeos, in omnes generatim numos Samariticis literis inscriptos dirigitur; quippe cum omnes inusitato Hebraeis, quo tempore à Simone percussi sunt caractere, exaratos fuisse constet; posterius vero, nempe *Simonem hac via* (id est *inusitato scripturae genere*) *nomen suum occultare voluisse ne sibi Iudaeorum invidiam conflaret*, ad binos tantum illos numos pertinet, quos nedum inusitato, ut reliqui omnes, sed et arcano prorsusque ignoto caractere in altera eorum facie inscriptos diximus. Atque hinc simplex initio D. Tychsenii thesis in processu variat, planeque diversum scopum ferit. A diversis autem nulla est complexio: quae ad Logicen.

De fide autem, est quod cum D. Tychsenio iure conquerar. Numquam ego ut difficultatem quae ex inusitato apud Hebraeos caractere adversus numerorum Samaritanorum ingenuitatem illico insurgit, aut alii unquam bono, edixi aut protuli Simonem hac via nomen suum occultare voluisse ne sibi Iudaeorum invidiam conflaret; immo econtrario in iis numis qui ad primum et secundum principatus Simonis annum pertinent, atque in iis etiam qui epoche carent, eius nomen communibus Samariticis literis expressum planissime legi. (Videndae Tabulae nostrae I. II. VI.) Quidni autem? An putamus in ea Iudaici populi multitudine, cum nondum à reditu è Babylone in patriam quatuor saecula effluxissent, defuturos qui è veteribus monumentis auro argento aere aut ebore insculptis; sive è scriptis codicibus, aut à maiorum

traduce primigenias Hebraeorum sive Samariticas literas nõs-
sent atque alte retinerent? Aut si id minus, Samaritanos non
longe à Hierosolymis dissitos qui eas ut vernaculas legerent?
De binis tantum iis numis quos novem arcanos ignotosque
characteres gerere dixi, post varia de horum potestate ac si-
gnificatu doctorum Virorum placita, meas quidem coniecturas
exposui, nimirum *eos characteres ad scripturae genus quod
stegmographicum sive arcanum vocant pertinere, inque iis Si-
monis nomen et principatum Israëlitis occultari* (pag. 169.): *Si-
monem ex quo primum ei principatus à populo delatus fuit, et
maxime ex quo Iudaeorum opes et potentiam agnovit, de nu-
mis sub proprio nomine cudendis exemplo finitimorum Syriae at-
que Aegypti Regum cogitasse. Verum cum non unum sibi dis-
crimen subeundum fore animadverteret, nimirum à Demetrio
Nicatori cuius iura violanda erant, atque à Iudaeis fratribus
quibus in tyrannidis suspicionem venire poterat: alterum generose
contempsisse, alterum effugere posse existimasse si nomen suum
arcanis characteribus tegeret* (pag. 172.), atque adeo numos
de quibus sermo est (quosque primi anni siclis et numis coae-
vos, ac proinde omnium antiquissimos existimo) *quasi ex-
ploratum praemisisse* (pag. 173.) Haec autem quanti egomet
facere ostendunt quae iisdem praemisi, nimirum: *Itaque
meas de his numis deque ignotis eorum characteribus conie-
cturas plane ac simpliciter exponam, non tam ut eas Lectoribus
approbem, quam ne post decursum à Viris doctis cum laude sta-
dium ad metam otiosus sedere videar* (pag. 168. seq.) D. autem
Tychsenius ut liberius eas impugnaret pro ratis ac firmis the-

si-

sibus habuit. Ac ne tandem, quando tantum in hac re otii
contrivimus, posterum Eius erotema *de non animadverso*, ut
ait, *à me quod arcani numorum characteres à Simone adhibiti
Iudaeorum curiositatem excitaturi essent* cet. praetermisisse vi-
dear: an non potuit Simon eos characteres numis accommo-
dare quibus versatilis et ambigua, qualis Delphicorum olim
oraculorum fuit, sententia contineretur: ut si alter eorum
intellectus et lectio, nimirum quae nomen eius praesefere-
bat, minus Iudaeis probaretur, innocuam aliam quaeque nul-
lum popularibus suis scandalum paritura esset substitueret et
sensem alio detorqueret?

Iam vero ut ad causas cur Simon in iis quos cudit siclis
numisque Samariticam scripturam, quae iam inde ab Esdrae
temporibus vulgaris apud Hebraeos esse desierat, communi-
bus eiusque aevo usitatis Assytiacis literis praetulerit, omissis
nonnullorum hariolationibus ac discrepantibus Virorum do-
ctorum sententiis, nimirum *de sacra et profana apud Hebraeos
scriptura: de tachygraphicis: de vetustis peculiaribusque Ma-
chabaicis literis Hasmonaeorum aevo usitatis*, aliisque bene
multis apud Salomonem Deilingium videndis ⁽¹⁾; subductis
praeterea mecum rationibus quibus singuli opinionem quis-
que suam firmare satagunt, nulla magis arridet quam insi-
tum Simoni Iudaicae gentis gloriae amplificandae atque ad
altiora provehendae studium ubivis in priore Machabaeorum li-
bro occurrens et mirifice commendatum; nulla certe prae re-
liquis quae vulgo adduci solent causis planior est atque ex-
pe-

(1) *Observ. de re numar. Vet. Hebr.* Ap. Vgolin. *Thes. T. xxviii. col. dccx.*

peditor, minusque difficultatibus obnoxia. Id vero Simonis studium, quod fieri potest quin aurea illa florentis Hebraeorum Reipublicae et Monarchiae saecula saepius atque identidem eius animo obiiceret, ut si minus antiquum Israëliti populi splendorem ritusque et mores patrios restituere, priscae saltem ac digito Dei consecratae scripturae ideam Iudaeis fratribus sistere, eandemque siclis numisque insculptam ad extremas Orbis plagas provehere ac diffundere curaret? *

OBIIICIT praeterea D. Tychsenius neque concessae Simoni ab Antiocho cudendae monetae veniae mentionem alicubi à Iosepho iniectam: *Quid vero fieri potest* (inquit) *Iosephum, cum libro XIII. (Antiq.) c. VI. §. 6. agat de legibus quae binis prioribus Simonis principatus annis promulgatae fuere, ac praeterea erga Iudaeorum res propensiore animo sit, indictum reliquisse cudendae monetae privilegium, pomposasque siclorum inscriptiones, quando ne insculptam quidem aureae Pontificis bractae epigrapham silentio praeteriit?* (1)

Ha-

(*) Postquam haec scripseram. In publico Regiae Parisiensis Academiae Inscriptionum et Bonarum Literarum Consessu mense Maio MDCCCXC. celebrato lectum inter alia narratur opusculum hoc titulo, quem, ut in Novis publicis Matritensibus xxv. Maii eiusdem anni Hispanice typis editum exstat, sistere placuit: *Observaciones sobre varias medallas Samaritanas, por el Abate Barthelemi: quien intenta probar que debe señalarse un nuevo orden en las series; y que las letras Samaritanas se perpetuaron en las monedas de los Judios hasta el segundo siglo de nuestra Era; dexa para otras Me-*

morias varias observaciones sobre las medallas de Jonatas y Antigono Reyes de Judea. Quae si vera sunt, et novo hoc exemplo περιεργαστων D. Tychsenii et Sectatorum eius adversus num. Samaritic. fidem argumentum funditus concidat necesse est.

(1) Como es posible que tratando Josefo libro XIII. cap. VI. §. 6. de las leyes promulgadas en los dos primeros años de Simon, y siendo tan afecto à las cosas de los Judios, huviese callado el privilegio de acuñar moneda y las pomposas inscripciones de los siclos, quando vemos que no omitió ni aun el letrero gravado en la lamina de oro del Pontifice: *Ref. Hisp. n. VII.*

Hactenus tot fere dixerim lapsus quot verba.

I. Iosephus nec XIII. Antiq. VI. 6. neque alibi uspiam sub caelo, agit egritve de legibus quae binis prioribus Simonis annis promulgatae fuere; ac neque si leges aliquando ad populum tulit atque edidit aliunde constat: ut unde haec D. Tychsenius hauserit aut somniaverit, non facile divinare sit.

II. In hypothesi tamen, quo pacto inter leges quae primo et secundo principatus Simonis anno promulgatae fuerunt, cudendae monetae veniae meminisse Iosephus posset, cum haec non nisi biennio post (ut D. Tychsenius (1) agnoscit) id est anno Sel. CLXXXIII. seu Simonis quarto eidem ab Antiocho concessa fuerit?

III. Pomposas siclorum inscriptiones quam temere, immo quam falso D. Tychsenius edixerit, alibi à nobis ostensum.

IV. Auream demum laminam, quod inter ornamenta sacerdotalia summum ac praecipuum erat, quo unquam pacto Iosephus siluisse poterat, qui in sacerdotalium vestium recensione nec aurea tintinnabula, neque intermedia mala punica è zonae quae *Moeir* sive tunicam cingebat fimbriis alterno ordine pendentia praeteriit? Nisi autem illam insculptum Dei nomen gestasse edixisset, unde nobis hodie de qua lamina locutus fuisset constaret? Sed cur non potius binas fibulas sacerdotalem epomidem hinc inde connectentes, quibus duodecim Iacobi filiorum nomina item inscripta erant, D. Tychsenius, quod

(1) Es positivo (inquit) que el falsario (de las monedas) empezó à contar los años de la libertad de Jerusalem desde la fecha en que sabia que se despachò el privilegio de Antiocho (que es el año 173. de los Seleucidas). *Ref. Hisp. n. XIV.* Et *n. XV.* El año primero de la libertad de Sion corresponde segun el calculo del monedero al 173. de los Seleucidas: que es la data de dicho privilegio.

quod longe in rem suam praesentius foret, paradigmatis loco assumsit?

In reliquis quae in eodem num. VIII. D. Tychsenius affert vix est ubi pedem figas, nec facile quid demum sibi velit assequare. Etenim, ut vidimus, hinc ob Iosephi silentium de concessa Simoni ab Antiocho cudendae monetae venia, Machabaeorum historiae testimonio, in qua expressissime legitur, non omnino acquiescere, ac de eius fide subdubitare videtur; inde vero Iosephum quod eius veniae non meminerit veluti excusans, *Iosephus* (inquit) *expresse meminuit foederis Antiochi cum Simone initi, atque hoc sufficit* (id est uti ego interpretor, ut vel si Antiochi literas non laudet, concessaque ab eodem Simoni veniae expresse non meminerit, de ea tamen non omnino tacuisse dicendus sit). *Nam cum illius (Antiochi) literae tantum renovassent et confirmassent pacta (Simonis) cum Demetrio conventa, ut habetur i. Machab. III. v. 41. non fuit opus Iosepho eas describere* (1). Atqui in Antiochi foedere longe plura quam in Demetrii continebantur inque iis percussura proprii numismatis. Implexa haec sunt ac supra meum captum.

Quicquid autem de hoc sit illud constat Iosephum clarissimum alias ac diligentissimum Scriptorem plurima ad res Iudaeorum gestas pertinentia ac minime tacenda, aut levissime attigisse aut omnino in Antiquitatum libris praetermisisse, ni-

(1) Josefo (inquit) menciona expresamente la paz ajustada entre Antiocho y Simon, y esto basta; porque como la carta de aquel unicamente renovò ò confirmò la

capitulacion hecha con Demetrio, según refiere el libro I. de los Macabeos cap. XIII. v. 41. no tenia necesidad de copiarla. *Ref. Hisp. n. VIII.*

nimirum Eliae raptum, Nahamanis Syri lepram Elisaei ope curatam (1): Iudithae, Tobiae, ac probaticae piscinae historias (2): Berthehemicorum infantium caedem, vitulum aureum, aliaque permulta in peculiarem tractatum à Ioanne Baptista Ottrio relata (3); ac de Simonis etiam rebus non pauca in Machabaeorum libris exstantia, nimirum pugnam, clademque Cendebaeo illatam, renovatum cum Spartiatis foedus minoraque alia; initi autem cum Romanis, quod Simoni ac Iudaeorum genti omnium honestissimum fuit, tribus his verbis, *facta cum Romanis societate* (4) historiam absolvit: prorsus ut apud Iosephum gestorum Simonis in principatu idem initium et finis esse videatur; ac proinde Machabaicarum rerum historiae Scriptori nihil propterea detrahendum sit, quod Iosephus concessae ab Antiocho Simoni cudendae monetae veniae non meminerit.

RELIQVA quae in Refutatione Hispanica D. Tychsenius adducit, non iam argumenta sed observationes ac μελετήματα dicenda ac propterea in commodiorem locum reiicienda sunt. Nunc quae praecipue numorum Samariticorum, ut Ipse ait, γνωσίσματα debellant, ex Eius literis Butzovii XVII. Cal. Decembr. MDCLXXXVII. petenda sunt nimirum:

I. *Iosephi, Patrum et Talmudistarum de his numis altum silentium.*

II. *Characterum, sententiarum et symbolorum mira varietas.*

III.

(1) Alb. Alberthoma ap. Sig. Havercamp. *Præf. Oper. Iosephi* p. 10.

(2) Harduin. *De num. Herodias.* §. v. p. 109.

(3) *Tom. II. Oper. Iosephi Ed. Amst. 1726.* à p. 505. in *Appendic.*

(4) *συνεσθίσθη καὶ αὐτῶν τοῖς Ῥωμαίοις συμμαχίας.* XIII. ANT. VI. §. 3.

III. *Characterum tam à Phoenicio-Chanaanitica quam à Samaritana scriptura discrepantia.*

IV. *Characterum cum Afro et Hispano-Phoeniciis maior similitudo, quae in expiscanda numerorum origine omnino in censum venit: quum è S. Augustini, Procopii, aliorumque relationibus discernimus scripturam linguamque Phoeniciam sua aetate nondum intercidisse, quin potius verisimile esse eam longe post Arabum irruptiones adhuc viguisse.*

V. *Characterum Assyriacorum apud Iudaeos longe ante Simonis tempora usus, et id genus alia.*

Ea vero, si libere philosophandum est, araneorum potius telae quam argumenta dicenda, ac praeclusa ex parte, ex parte longe à proposito aliena ac parum explorata sunt. Et quidem de Iosephi, Patrum et Talmudistarum silentio, de sententiarum et symbolorum quae numi exhibent mirabili varietate, deque recepto longe ante Simonis tempora literarum Assyriacarum apud Iudaeos usu, quae bina sunt priora et postremum omnium ex allatis à D. Tychsenio capitibus, satis antea superque dictum.

De characterum autem, quibus sicli et numi Samaritici constant, à Phoenicio-Chanaanitica et Samaritana scriptura (nimirum ea quam MSti. codices librique Samaritici typorum formis excusi exhibent) discrepantia, et maiori cum Afro et Hispano-Phoeniciis similitudine, quae ad tertium et quartum ex allatis capitibus spectant, pauca admodum dicenda sunt. Et quidem quod ad Phoenicio-Chanaaniticam scripturam

spe-

spectat, Samariticae numerorum literae (nam in siclis et semi-siclis quadratiores et comtiores sunt, et fere quantum apud nos capitales versuum et propriorum nominum à communibus literis discrepant) mihi non tam ab iis quas Tyri et Sidonis numi quasque inscriptio Phoenico-Melitensis gerit distare videntur, quin eadem scripturae indoles, si quis ambas invicem committat pauloque attentius consideret, illico in oculis incurrat. Sed neque à Samaritanis quas MSti. codices atque editi Pentateuchi et peculiaris eius Gentis Chronici libri exhibent, multum absimiles sunt Samariticae numerorum literae à Beth, ḡ Ghímel, ḥ He, ṽ Vau, L Lámed, Mem, y Nun, ṽ Kof, ṽ Shin, ut conferenti patebit: quod in exiguo xvii. literarum numero non sine consilio factum unigue et communi omnium origini potius quam casui tribuendum existimo.

De maiori autem Samaritarum cum Afro et Hispano-Phoeniciis similitudine, quod D. Tychsenius subdit, libens illi assentior, modo tamen eam, quod ad Afro-Phoenicias literas spectat, ad illas tantum referat quas numi Carthagine atque in eius olim imperii urbibus ad utramque maris oram promontorio Lilybaeo obversam cusi exhibent; numerorum enim literae qui ad Africae mediterranea atque interiora pertinent longe alia ratio est⁽¹⁾: de quibus nos alibi.

De Hispano-Phoeniciis denique literis et maiori earum cum Samariticis affinitate plurima mihi per occasionem dicenda succurrebant, è quibus nonnulla in praesens tempus omittere de-

(1) Vid. Pellerini tab. ad Afr. spectantes T. III. p. 154. m. 15. 16. 17. Nostr. *De lit. et serm. Phoen.* pag. 367. praesertim, m. iv. v. viii. Velazq. *Ensayo de las moned. descon.*

decrevi. Interea vero dum inustam à D. Tychsenio Samariticis literis níl profecto tale merentibus notam ultum eo, liceat mihi Eundem amice rogare, quae è Sancti Augustini, Procopii et aliorum relationibus didicisse addit, nimirum *scripturam linguamque Phoeniciam non penitus eorum aëvo intercidisse, immo etiam viguisse post Arabum irruptiones*, quo tandem pertineant, quidve cum numis Samariticis eorumque ingenuitate aut *robia*, de quibus controversia inter nos erat, commune habeant? Quave ratione Phoenicia scriptura et lingua, diuturniorve utriusque in Africa littorali usus numerorum Samariticorum fidei post binas fere annorum chiliadas obesse tandem aut prodesse, numosve Samariticos contingere ullo pacto valeat?

IAM VERO videndum quid de Samariticis literis earumque antiquitate D. Tychsenius sentiat ac pronuntiet: *Bayerius* (inquit) *numorum Samariticorum characteres valde antiquos reputat, inque iis cabalístico quodam commentario illustrandis sese occupat. Edicam verbo. Omnes horum numorum literae nihil aliud sunt quam colluvies sive collectio ridicula è variis alphabetis Orientalibus à Postello, Theséo Ambrosio aliisque allatis conflata; namque alias Phoeniciis, aliae Coptis, Aethiopicis, Hebraicis similes sunt. Atque hae variationes in unaquaque earum, sive in singulis literis v. g. א. ב. ג. ad oculum patent* (1).

(1) El Señor Bayer (inquit) tiene por muy antiguos los caracteres de las medallas Samaritanas ocupandose en ilustrarlas pag. 162. y 237. con una especie de comentario cabalístico. En suma todas las letras de estas monedas no son otra cosa que un complejo ridiculo formado de va-

rios alfabetos Orientales que traen Postello Theséo Ambrosio y otros; porque unas se asemejan à las Fenicias, y otras à las Coptas Ethiopes y Hebreas. Estas variaciones son visibles en una sola letra, v. g. א. ב. ג. Ref. Hisp. n. XIX.

At-

Atqui idem Ipse stupendo trium circiter millium annorum saltu *easdem literas Samariticas vetustas Graecorum literas fuisse pari animi levitate atque inconstantia multo ante scripserat, perinde ac si à Graecis eas mutuatas Samaritani accepissent*: quod ego quamquam in D. Tychsenio non legerim, restatum reperi apud Cl. Gabrielem Fabricium in Diatribe Examini Operis Rossiani, cuius locum extra ordinem describere placuit (1). Parum iraque D. Tychsenio fuit siclos numosque Samariticos diffamasse, nisi Samariticam quoque scripturam omnium certe quotquot sub caelo sunt antiquissimam, atque ut putamus digito Dei consecratam id genus elogiis mactasset!

D. Hieronymus *Samaritanos Pentateuchum Mosis totidem* (atque Hebraei) *litteris scriptitare* ait, *figuris tantum et apicibus discrepantes* (2). Nachmanides saeculi XIII. inclinantis scriptor, pro praecipuo inter Rabbanitas doctore ex merito habitus, atque adeo, testibus Iacobo Basnagio (3) et Imm. Aboab (4), *per totam Hispaniam Rabbi aut Magister* נא"ר מִשְׁפָּחָא dictus siclum et semisiclum Samariticis characteribus exaratum Accone in Palaestina se vidisse perhibet ac describit (5); alios item RR. Azarias (6) et Alasckerus (7). Postellus quoque Samariticos numos

(1) , Ex qua sententia (inquit) ita à me exposita intelligere par est literas ipsas Samariticas non vetustas modo Graecorum, ut eas minus recte appellat Cl. Olau. Gerhard. Tychsen in *Tentamine de variis Cod. Hebr. Vet. Testam. generibus*, pag. 321. perinde ac si à Graecis eas mutuatas accepissent Samaritani. Gabriel Fabric. *Diatrib. Exam. op. Rossiani Rom. 1782. pag. 237.*

(2) *Prol. Gal. in libr. Reg.*

(3) *Hist. Iud. T. I. p. 465. Ed. noviss.*

(4) *Nontolog. sive Dissert. Legal. ap. Wolf. Bibl. in eo. T. I. p. 376.*

(5) *In fin. Comment. in Pentat. ap. Ben. Ar. Montan. in Ephron, sive de Siclo.*

(6) *In עֵינַי מִאֲוֵר Lumen oculor. tract. III. c. 56.*

(7) *In respons. n. 74. ap. Villalpand. Appar. T. III. de pond. et num.*

mos Hierosolymis effossos magnique thesauri loco à Iudaeis habitos sibi ostensos asserit, et siclum ad annum secundum libertatis Hierusalem pertinentem rudi quidem calamo sed simplicissime ac verissime depingit⁽¹⁾. An tot iisque oculatis testibus in facti quaestione propterea deneganda est fides quod D. Tychsenio, qui nullum unquam Samariticum numum fortassis hactenus vidit⁽²⁾, gratis de more ac pro lubricine placuerit asserere Samariticas literas nihil esse praeter characterum colluviem è variis linguarum Orientalium alphabetis temere conflata?

Praeterea exstant hodieque in Bibliothecis Samaritani Pentateuchi codices Postello ac Theseo Ambrosio longe antiquiores, quorum fundus et scripturae indoles, quamvis ut paulo ante dicebamus in aliquibus literis nonnihil discreper, eadem plane ac siclorum et maxime Samariticorum numerorum est, et facili negotio in unum idemque alphabetum conformanda. Ioannes Morinus alterum describit qui cum primo ad Phineam quendam filium Ithamar Damasci Samaritanorum Sacerdotem magnum pertinuisset, ut in eodem literis iam usu et vetustate attritis legitur, à Rabban postea Ioseph anno Ismaëliitarum DCCLXXXII. seu Christianorum MCCCIV. quadringentis argenteis coëmtus fuit, ut ibidem eius emtor et servus adnotat⁽³⁾. Iacobus quoque Vsserius magnis sumtibus anti-

(1) *Alphab. xii. Ling. in Samar.*
 (2) Fortuna nondum adiutus sum (*inquit in lit. ad me xvii. Cal. Dec. MDCLXXXVII.*) ut Iudaeorum Hierosolymitanorum, qui quotannis elemosynarum colligendarum

caussa urbem nostram transeuntes me invisunt interventus et ope numos Samarit. Hierosol. effossos quovis pretio acciperem.
 (3) *Exercit. I. Pentat. Samar. pagg. 8. 9.*

qua MSta. Pentateuchi Samaritani exemplaria comparasse atque ex Oriente in Europam intulisse à Waltonò dicitur⁽¹⁾; nosque etiam ad annum MDCLIV. Mediolani aliud in Bibliotheca Ambrosiana à Cl. eius Custode Balthasare Oltrochio perbenigne ostensum satisque uti apparebat antiquum vidimus, parum tamen tunc eius aetatem morabamur. Praeterea Iosephus Scaliger Samaritanum Chronicon proprio eius gentis caractere scriptum penes se magnoque in pretio habuit, ut ex eodem Waltonò discimus⁽²⁾. Novissime autem omnium Cl. Ioannes Bernardus de Rossi Parmensis vir elogio nostro maior Samaritanum, immo tritaplum, Pentateuchi codicem Romae in Bibliotheca Barberina exstantem, qui neglectis annorum minutiis, è Lunarium scilicet et Solarium discrimine enatis, adulto iam Christi saeculo XIII. exaratus fuit supra quam dici potest eximie descripsit, veramque eius epochen inquisivit, atque elicit⁽³⁾. An vero characteres horum codicum, et praecipue vetustioris è Morinianis è Postelli ac Thesei Ambrosii alphabetis mutuatos D. Tychsenius dicit?

Sed quid argumentis opus est, cum Ipse Samaritarum literarum cum Afro et cum Hispano-Phoeniciis similitudinem ultro agnoscat? An autem eam de nihilo esse putat? Non de nihilo neque aliunde est, nisi quod utriusque eius gentis scriptura genus et originem ad Samariticas literas quasi ad-

com-

(1) *Prologom. xi. de Samar. n. 10.*

(2) *Prolog. xi. de Samar. n. 10.*

(3) *Specim. variar. lection. sacri textus Append. vi. §. vi. p. 180. Romae MDCLXXXII.* idque ut omittam insignis olim amici, vel dissentientis de S. Lauren-

tii M. patria, Iosephi Blanchinii Congregationis Oratorii S. Philippi Nerii de Vrbe testimonium: qui in *Evangelario Quadruplici P. int. II. post pag. 604.* asserit in Biblioth. Vaticana exstare *Pentateuchi Samar. Codic. Barberiniano antiquorem.*

communem parentem referat. Quamvis enim Phoenices peculiare eius regionis literas in universum paene orbem invexerint, ac propterea literarum patres auctoresque passim audiant, eas tamen à Syris vel Assysiis (quod nomen commune etiam ⁽¹⁾ Hebraeis fuit) mutuo accepisse è Diodoro ⁽²⁾, Plinio ⁽³⁾, Clemente Alexandrino ⁽⁴⁾, Eusebio ⁽⁵⁾ et aliis discimus. Et quidem credibile est littorali primum Africae ad utrumque Carthaginis latus (quae propterea Phoenice Libyca sive Occidentalis ⁽⁶⁾ dicta fuit) ac vicinis insulis ab iisdem illatas, diuque ibidem in usu fuisse, aliquanto tamen deformatas, ut è Carthaginiensium et Lepitanorum numis ac praecipue ex inscriptione Phoenico-Melitensi elicimus; post haec autem in Hispaniam citra et ultra fretum delatas, ut ostendunt plurimi atque elegantissimi aerei atque argentei numi variaeque magnitudinis et ponderis ac mirandae integritatis passim apud nos obvii saltem non rari ⁽⁷⁾, quorum literae non similes modo sed eadem fere omnino cum Samariticis sunt: id quod in taeniola priori omnium huius tractatus paginae impressa, in qua terni ac terni hinc inde Samaritani et Gaditanorum numi invicem, quod ad literarum formas attinet, conferendi consulto atque accurate incisi conspiciuntur, observare licet; eoque etiam pertinet Decalogi scripturae specimen in fronte operis.

Haec

(1) Σύροι δ' αὖ εἶσι Εὐραῖα τῶν γέντων ἐπισημασμένοι. *Præpar. li. x. c. 5.*
 (2) Σύροι μὲν εὐραῖα γράμματα εἶσι Παρὰ δὲ τούτων Φοίνικες μάλιστα τῆς Ἑλλάδος παραδεδωκέναι. *Lib. v. pag. 275.*
 (3) Literas semper arbitror Assyrias fuisse. *Lib. vii. c. 56.*
 (4) Οἱ δὲ Φοίνικες καὶ Σύροι γράμματα ἐπισημασμένοι ἀπὸ τοῦ αἰῶνος λέγουσι. *I. Strom. p. 307.*
 (5) Εἰσι δὲ αἱ Σύροι γράμματα ἐπισημασμένα ἀπὸ τοῦ αἰῶνος. *Præpar. lib. x. c. 5.*
 (6) Bochart. *Geogr. ii. c. xii. fin. col. 746.* è Polyæno.
 (7) Vidend. apud Florezium, Velasquium, Lastanosam; atque in nostr. *De lit. et serm. Phoen.*

ALPHABETVM HEBRAEO-SAMARITANVM
*cum Punico-Bactico e numis Gaditanis, Caruacensibus
 Abderitanis quos vidimus archetypos collatum.*

Hebr. Vulg.	Hebr. Samaritanum.	Punico-Bacticum.
א. Aleph	FF<V<	𐤀 𐤁 𐤂 𐤃
ב. Beth	𐤀 𐤁 𐤂	𐤄 𐤅 𐤆
ג. Ghimel	𐤀 𐤁	𐤇 𐤈
ד. Daleth	𐤀 𐤁	𐤉 𐤊
ה. He	𐤀 𐤁	𐤋 𐤌
ו. Vau	𐤀 𐤁 𐤂 𐤃 𐤄 𐤅 𐤆	
ז. Zain		
ח. Cheth	𐤀 𐤁 𐤂	
ט. Theth		
י. Iod	𐤀 𐤁 𐤂 𐤃 𐤄 𐤅 𐤆	
כ. Caph	𐤀	
ל. Lamed	𐤀 𐤁 𐤂 𐤃 𐤄 𐤅 𐤆	𐤇 𐤈 𐤉 𐤊
מ. Mem	𐤀 𐤁 𐤂 𐤃 𐤄 𐤅 𐤆	𐤇 𐤈 𐤉 𐤊 𐤋 𐤌
נ. Nun	𐤀 𐤁 𐤂 𐤃 𐤄 𐤅 𐤆 𐤇 𐤈 𐤉 𐤊 𐤋 𐤌 𐤍 𐤎	𐤇 𐤈 𐤉 𐤊
ס. Samech		
ע. Hair	000 𐤀 𐤁 𐤂 𐤃 𐤄 𐤅 𐤆 𐤇 𐤈 𐤉 𐤊 𐤋 𐤌 𐤍 𐤎 𐤏 𐤐 𐤑 𐤒 𐤓 𐤔 𐤕 𐤖 𐤗 𐤘 𐤙 𐤚 𐤛 𐤜 𐤝 𐤞 𐤟 𐤠 𐤡 𐤢 𐤣 𐤤 𐤥 𐤦 𐤧 𐤨 𐤩 𐤪 𐤫 𐤬 𐤭 𐤮 𐤯 𐤰 𐤱 𐤲 𐤳 𐤴 𐤵 𐤶 𐤷 𐤸 𐤹 𐤺 𐤻 𐤼 𐤽 𐤾 𐤿	00
פ. Pe) (
צ. Tsade	𐤀 𐤁 𐤂 𐤃 𐤄 𐤅 𐤆 𐤇 𐤈 𐤉 𐤊 𐤋 𐤌 𐤍 𐤎 𐤏 𐤐 𐤑 𐤒 𐤓 𐤔 𐤕 𐤖 𐤗 𐤘 𐤙 𐤚 𐤛 𐤜 𐤝 𐤞 𐤟 𐤠 𐤡 𐤢 𐤣 𐤤 𐤥 𐤦 𐤧 𐤨 𐤩 𐤪 𐤫 𐤬 𐤭 𐤮 𐤯 𐤰 𐤱 𐤲 𐤳 𐤴 𐤵 𐤶 𐤷 𐤸 𐤹 𐤺 𐤻 𐤼 𐤽 𐤾 𐤿	
ק. Koph	𐤀 𐤁 𐤂 𐤃 𐤄 𐤅 𐤆 𐤇 𐤈 𐤉 𐤊 𐤋 𐤌 𐤍 𐤎 𐤏 𐤐 𐤑 𐤒 𐤓 𐤔 𐤕 𐤖 𐤗 𐤘 𐤙 𐤚 𐤛 𐤜 𐤝 𐤞 𐤟 𐤠 𐤡 𐤢 𐤣 𐤤 𐤥 𐤦 𐤧 𐤨 𐤩 𐤪 𐤫 𐤬 𐤭 𐤮 𐤯 𐤰 𐤱 𐤲 𐤳 𐤴 𐤵 𐤶 𐤷 𐤸 𐤹 𐤺 𐤻 𐤼 𐤽 𐤾 𐤿	𐤇 𐤈 𐤉 𐤊 𐤋 𐤌 𐤍 𐤎 𐤏 𐤐 𐤑 𐤒 𐤓 𐤔 𐤕 𐤖 𐤗 𐤘 𐤙 𐤚 𐤛 𐤜 𐤝 𐤞 𐤟 𐤠 𐤡 𐤢 𐤣 𐤤 𐤥 𐤦 𐤧 𐤨 𐤩 𐤪 𐤫 𐤬 𐤭 𐤮 𐤯 𐤰 𐤱 𐤲 𐤳 𐤴 𐤵 𐤶 𐤷 𐤸 𐤹 𐤺 𐤻 𐤼 𐤽 𐤾 𐤿
ר. Resch	𐤀 𐤁 𐤂 𐤃 𐤄 𐤅 𐤆 𐤇 𐤈 𐤉 𐤊 𐤋 𐤌 𐤍 𐤎 𐤏 𐤐 𐤑 𐤒 𐤓 𐤔 𐤕 𐤖 𐤗 𐤘 𐤙 𐤚 𐤛 𐤜 𐤝 𐤞 𐤟 𐤠 𐤡 𐤢 𐤣 𐤤 𐤥 𐤦 𐤧 𐤨 𐤩 𐤪 𐤫 𐤬 𐤭 𐤮 𐤯 𐤰 𐤱 𐤲 𐤳 𐤴 𐤵 𐤶 𐤷 𐤸 𐤹 𐤺 𐤻 𐤼 𐤽 𐤾 𐤿	𐤇 𐤈 𐤉 𐤊 𐤋 𐤌 𐤍 𐤎 𐤏 𐤐 𐤑 𐤒 𐤓 𐤔 𐤕 𐤖 𐤗 𐤘 𐤙 𐤚 𐤛 𐤜 𐤝 𐤞 𐤟 𐤠 𐤡 𐤢 𐤣 𐤤 𐤥 𐤦 𐤧 𐤨 𐤩 𐤪 𐤫 𐤬 𐤭 𐤮 𐤯 𐤰 𐤱 𐤲 𐤳 𐤴 𐤵 𐤶 𐤷 𐤸 𐤹 𐤺 𐤻 𐤼 𐤽 𐤾 𐤿
ש. Shin	𐤀 𐤁 𐤂 𐤃 𐤄 𐤅 𐤆 𐤇 𐤈 𐤉 𐤊 𐤋 𐤌 𐤍 𐤎 𐤏 𐤐 𐤑 𐤒 𐤓 𐤔 𐤕 𐤖 𐤗 𐤘 𐤙 𐤚 𐤛 𐤜 𐤝 𐤞 𐤟 𐤠 𐤡 𐤢 𐤣 𐤤 𐤥 𐤦 𐤧 𐤨 𐤩 𐤪 𐤫 𐤬 𐤭 𐤮 𐤯 𐤰 𐤱 𐤲 𐤳 𐤴 𐤵 𐤶 𐤷 𐤸 𐤹 𐤺 𐤻 𐤼 𐤽 𐤾 𐤿	𐤇 𐤈 𐤉 𐤊 𐤋 𐤌 𐤍 𐤎 𐤏 𐤐 𐤑 𐤒 𐤓 𐤔 𐤕 𐤖 𐤗 𐤘 𐤙 𐤚 𐤛 𐤜 𐤝 𐤞 𐤟 𐤠 𐤡 𐤢 𐤣 𐤤 𐤥 𐤦 𐤧 𐤨 𐤩 𐤪 𐤫 𐤬 𐤭 𐤮 𐤯 𐤰 𐤱 𐤲 𐤳 𐤴 𐤵 𐤶 𐤷 𐤸 𐤹 𐤺 𐤻 𐤼 𐤽 𐤾 𐤿
ת. Tau	𐤀 𐤁 𐤂 𐤃 𐤄 𐤅 𐤆 𐤇 𐤈 𐤉 𐤊 𐤋 𐤌 𐤍 𐤎 𐤏 𐤐 𐤑 𐤒 𐤓 𐤔 𐤕 𐤖 𐤗 𐤘 𐤙 𐤚 𐤛 𐤜 𐤝 𐤞 𐤟 𐤠 𐤡 𐤢 𐤣 𐤤 𐤥 𐤦 𐤧 𐤨 𐤩 𐤪 𐤫 𐤬 𐤭 𐤮 𐤯 𐤰 𐤱 𐤲 𐤳 𐤴 𐤵 𐤶 𐤷 𐤸 𐤹 𐤺 𐤻 𐤼 𐤽 𐤾 𐤿	𐤇 𐤈 𐤉 𐤊 𐤋 𐤌 𐤍 𐤎 𐤏 𐤐 𐤑 𐤒 𐤓 𐤔 𐤕 𐤖 𐤗 𐤘 𐤙 𐤚 𐤛 𐤜 𐤝 𐤞 𐤟 𐤠 𐤡 𐤢 𐤣 𐤤 𐤥 𐤦 𐤧 𐤨 𐤩 𐤪 𐤫 𐤬 𐤭 𐤮 𐤯 𐤰 𐤱 𐤲 𐤳 𐤴 𐤵 𐤶 𐤷 𐤸 𐤹 𐤺 𐤻 𐤼 𐤽 𐤾 𐤿

Haec autem si vera sunt, cum aliunde ex Herodoto ⁽¹⁾, Philostrato ⁽²⁾, Critia ⁽³⁾ et aliis ⁽⁴⁾ constet Cadmum primum omnium literas Graecis eatenus incognitas in eam regionem intulisse, communem quoque universi fere antiqui Orbis literaturae originem ad Phoenicum atque adeo ad Samariticas literas referamus necesse est: ut vel ex uno hoc inferre liceat non minus temere atque inconsiderate à D. Tychsenio hodie in Refutatione Hispanica *literarum colluvium undique collectam*, quam olim in Tentamine *vetustas Graecorum literas* appellari, *perinde ac si à Graecis eas mutatas accepissent Samaritani*.

Verum quando tantum boni otii in his utcumque ventilandis contrivimus, operae pretium me facturum spero si eorum occasione quibus gradibus, quia ratione, quamque propitio Numine sulcatis demum tot fluctibus ac peragrato immenso terrarum ambitu Phoenices proprias, id est Hebraeo-Samariticas, literas in Orbem eorum aetate cognitum atque in ultimam Thulen praecipue vero in Hispaniam nostram invexerint, quam brevissime possim edixero, eademque operâ cunctationi meae in eorum numis explicandis quaecumque interea velum obtendam.

Et quidem ex utriusque Historiae libris discimus Chananacos à Iosue atque Israëlitis è mediterraneis eorum regionis

op-

(1) Οἱ δὲ Φοίνικες εὐνοοῦσι αὐτὸν αἰεὶ Κάδμω ἀφικόμενον, τῶν ἑσπερίων Ἰνφορητικῶν, ἑσπερίων ἀποκαλιπόμενος τὰς τῶν ἑσπερίων ἰσχυροῦς διδασκάλου ἐς τοὺς Ἑλληνιστάς, καὶ δὲ καὶ γράμματα, εὐνοοῦσι αὐτὸν αἰεὶ ἑσπερίων ἀφικόμενον, ἑσπερίων ἀποκαλιπόμενος τὰς τῶν ἑσπερίων ἰσχυροῦς διδασκάλου ἐς τοὺς Ἑλληνιστάς. *de iust. ducibus Terpsichore Lib. v. c. 58.*

(2) Πάλιν ἐκ Φοίνικος γράμματα *Lib. 11. de vit. Sophistar. in Hadrianos et in Epi-*

stolis: *Ἐνταῦθα καὶ τὰ γράμματα ἐκ Φοίνικος γὰρ ἔλθουσι. In Morzania sive Deliciis.*

(3) Φοίνικος δὲ εἶργον γράμματα ἀπεξέλεγον. *Ap. Athenaeum lib. 1. c. xxii.*

(4) Zenodoto, Plinio, Lucano, Hesychio, Tacito ap. Bochart. *Geogr. sacr. lib. 1. c. xx.*

oppidis atque urbibus ad maritima Tyri, Sidonis, Sareprae, Ptolemaidis etc. compulsos fuisse. Cum autem solum iis alendis non sufficeret immo etiam cum vix eos caperet, diversas terras atque exilia quaerere coactos; eorum autem partem navibus, vicino Libano materiam ministrante, Occidentalem maris oram, cum pyxis nondum inventa esset, circumrasisse, praetervectoque quod Chanaanitidos reliquum erat et superaris Nili ostiis Africam ingressos, ac per Marmaricam, Pentapolin, Cyrenaicam, Syrtis, Tripolitanam et Byzacenam regiones ad Africam proprie dictam pervenisse, in qua Carthaginem, regiam deinde Poenorum imperii sedem, variasque hinc inde urbes, deductas scilicet è Chanaanitide colonias condidère: è quibus ulterius versus Occasum progressos, praeterlecta Numidia et utriusque Mauritaniae ora ad fretum Herculeum, brevique inde traiectu in Hispaniam et littoralem Baeticae et Bastetaniae plagam appulisse, in qua primum, ut fit, quaestum et mercaturam exercuere, mox cum à rudibus populis benigne habiti atque excepti essent, tuta sibi mercibusque suis loca ibidem construxisse, sensimque ad communia sacra et connubialia iura admissos commixtosque invicem facile indigenis coaluisse, iisque tandem imperitasse: prorsus ut ex mea sententia universa Baeticae littoralis citra et ultra fretum ora, nimirum à Charidemo promontorio ad Anae fluminis ostium, non minus quam Africanæ Carthaginis, Poenorum pareret imperio. Videndi de his Mela⁽¹⁾, Sallustius⁽²⁾, Avienus⁽³⁾, Solinus⁽⁴⁾, quique rem conficere viderur Plinius, cuius

(1) *Lib. II. c. VI. n. 75.*
 (2) *Historiar. lib. II.*

(3) *Ora marit. I. v. I 14. et 267. seqq.*
 (4) *Mirab. c. xxxv.*

cuius propterea locum extra ordinem placuit adducere⁽¹⁾; atque eodem Horatium respexisse existimo, cum Gadium incolas Poenos alicubi vocat⁽²⁾. Verum quidquid demum de hoc sit illud constat Phoenicas Poenosve in Baeticae ad utrumque mare oppidis nimirum Gadibus, Canacae, Abderae et fortassis alibi peculiare numos argenteos aereosque patrio caractere inscriptos percussisse, è quibus nonnullos olim vulgavinus⁽³⁾, quique omnium quotquot sub Sole exstant tutissimum incorruptissimumque ac nulli unquam aevo cessurum eorum in littorali Baetica nominis et potentiae monumentum sunt; legi autem ut hoc obiter moneam Hebraico more sinistrorsum debent, et in Hebraica lingua sententia eorum inquirenda est. Quae ad Occidentalem Phoenicum literaturam et Samariticas in Hispania literas spectant.

Chananaeorum autem versus Orientem exulum fatum longe dissimile ac proinde literarum quas secum vehebant varia et multiplex fortuna fuit. Primo enim Ciliciam, Pamphi-

(1) *Baetica... (inquit) A flumine Ana litore Oceani oppidum Onobasturii cognominatum: Interfluens Luxia et Vrium, Aenae montes, Baetis fluvius... mons Calpe. Dein litore interno oppidum Barbesuli cum fluvio, item Salduba: oppidum Suel: Malaca cum fluvio, foederatorum. Dein Maenobis cum fluvio, Sertiti Firmum cognomine Iulium, Selambina, Abdera. Murgis Baeticae finis. Oram (pergit) eam universam originis Poenorum existimavit M. Agrippa. Lib. III. c. I.*

(2) *Latus regnes avidum domando Spiritum, quam si Libyam remotis Gadibus iungas, et VTERQUE POENVS Serviat uni.*

Carmin. lib. II. 2. Quem locum à nonnullis ad utramque Carthaginem Africanam scilicet et Hispaniam referrí video; cum haec, quam Novam hodie vocant, longissime à Gadibus dissita sit, neque ad Baeticam sed ad sinum Virgitanum pertineat. Horatius autem hoc loco Libyam Gadibus, et Poenum Poeno, Libycum scilicet Gaditano comparat.

(3) *In D. lit. et serm. Phoenic. Q 2*

philiam, Lyciam, Cariam et littoralem minoris Asiae oram occiduo Soli obversam, deinde modico ad dextram flexu Ioniam, AEloliam et utramque Phrygiam praeternavigantes ad Hellepontis fauces pervenere, quin eatenus literae quicquam sinistri expertae fuissent. Postea vero quam Europam appulsi Thraciam, Boeotiam, Hellada ac Peloponnesum pervaserunt, mirum dictu est quot illae quantasque vices ac mutationes subierint (1). Nam primo Phoenices, neglecto sensim patrio vetereque sinistrorsum scribendi more, novum, quem Graeci εωτρεφδδν sive instar boum arantium vocant, alternoque linearum seu versuum nunc sinistrorsum nunc dextrorsum euntium ordine continetur, amplexi sunt; mox et hoc penitus eliminato perpetuum dextrorsum scribendi usum adoptavere: cui consequens fuit, ut quae primum literae sinistrorsum tendebant dextrorsum exinde peterent, novamque faciem induerent, ut in Sigea inscriptione apparet (2); haec autem literarum inversio, quamquam servata in reliquis earum

(1) Meminit harum mutationum Herodotus Terpsich. c. 58. αβδα μὲν τοῖσι (γράμμασι) καὶ εἰς αὐτοῖσι χθίστοισι φίνιστο μὲν τὰ β'. χθίστοισι περιβαλλόμενοι. ἄμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥηθὺν τῶν γραμμάτων: quo loco ῥηθὺς non, ut frequentius, numerum, sed situm et positionem significat. Vid. Interpr. Ed. Amstel. 1765. pag. 599.

(2) Ap. Chishull. in Antiq. Asiaticis pag. 4. Et in Cypselidarum aera in Iononis templo olim exstante apud Pausan. Eliacor. Prior. v. c. 17. Laertius quoque lib. v. init. Paeanem Hermaiae; et Harpocration v. χάρωτον ῥήμης, Solonis leges

εωτρεφδδν scriptas fuisse asserunt. De hoc scribendi genere egregie Isidorus Hispanensis noster Etymol. vi. c. 14. cuius locum quia in vulgatis, atque in Regio etiam Ioann. Grialii Matritensis mdic. exemplo, misere depravatum invenit, adducere et restituere placuit: Versus autem (inquit) vulgo vocati, quia sic scribebant Antiqui sicut aratur terra. A sinistra enim ad dextram primum deducebant stiliam; deinde convertiebantur ad inferiorem (in Not. ibid. pag. 107. col. 2. nihil melius: ad inferiorem: apud Bochartum Geogr. Sacr. t. c. xx. Vossium De Arte Gramm.

rum figura fieret (1), novam atque insolentem vernaculae Phoenicum scripturae faciem indidit, cum qua tandem et priscam eius

Gramm. t. xxxiv. Ingevaldum Hist. Graec. Ling. pag. 54. AB INFERIORE, atque ita passim) et rursum ad dextram versus: quos hodieque rusticè versus vocant. Legendum igitur omnino AD INTERIORA: quasi dixisset S. Doctor: Ad dextram primum (id est AD EXTERIORA) deducebant stiliam; deinde convertiebantur AD INTERIORA (sive ad sinistram). Latine enim INTERIOR pro sinistro ac sinistiore interdum usurpatur, ut apud Virgilium AEn. v. v. 170.

Redit iter lacuum interior..... Et v. 202.

..... dum proram ad saxi subarget Interior

ut merito Valesius Not. ad Hesych. in εωτρεφδδν, hoc scripturae genus ἔδδν (ἔδδ-ταρην) sive interius dictum existimet.

(1) Phoenices initio literarum figuras non immutavere sed ut novo εωτρεφδδν ac dextrorsum scribendi mori inservirent earum facies eatenus sinistrorsum euntes ad dextram convertere; atque adeo quae litera in vetere sive Hebraico scribendi usu Samariticum sive Phoenicum erat 9, sive beth: eadem inversa Graecanicum esset B, sive beta... quae 7 id est Hebraicum gubnel, Graecanicum Γ sive gamma, et sic deinceps; literarum enim situm seu positionem mutari necesse fuit postquam dextrorsum scribi coeptum est. Vide Bochart. Geogr. Sacr. lib. 1. c. xx. Id tamen perpetuum non fuit; neque enim omnes Phoenicum seu Samariticae literae hanc inversionem ferre commode poterant, unamque ex illis et alteram e.g. τὸ V scilicet dextrorsum sive sinistrorsum vertas eandem figuram referet, ac propterea eam

sursum invertere, hoc modo M, ut Latinae atque hodiernae Graecorum literae M figuram illico oculis obiciat. Atque ea forma in antiquissimis Graecorum numis et inscriptionibus expressam videmus. In Possidonatarum ΠΟΜ. et ΠΟΜΙ. pro ΠΟΣ. et ΠΟΣΙ. (Magan Lucan. Nuniismat. Tab. xx. iii. 1. 2. 5.). In columna Naniana Veneta, quam ego ad annum MDCCLVI. saepius vidi ac descripsi, ΠΑΙ ΔΙΟΜ pro ΠΑΙ ΔΙΟΣ, Fili Iovis... In Mus. March. Mailli Veron. Illustr. Part. III. c. VII. col. 261. ΠΟΑΥΚΡΑΤΕΜ pro ΠΟΑΥΚΡΑΤΕΣ etc. Novissime autem omnium in tessera hospitali aerea splendidissimi Musci Borgiani Veltrenensis, Romae 1789. edita in qua ΘΕΟΜ pro ΘΕΟΣ... ΜΑΟΤΙΜ pro ΣΑΟΤΙΣ etc. Atque ut è Celtibericis seu Graecis nostris exempla petamus in Sargentinis numis quos possidemus elegantissimos atque integerrimos ΗΡΚΟΑΕΣ (non Ηρακλῆς neque Ηρακλῆς) ita omnino ΗΣΟΖΛΥΜ. Vid. Cl. Florezius Medall. de las colon. y munic. de Esp. Part. II. Tab. XL. n. 9... Item in Saetabensibus, in quibus passim est ΜΡΝΨ. prior autem litera non Latinorum M. sed Sigma Graecorum est, et initialis eius urbis nomini, reliquae BIT. ut compendiarie legatur ΣBIT, pro ΣΑΙΤΑΒΙΤ... Ac demum (ut mittamus alios, nam in Celtibericis numis id frequentissimum est) in Calaguritanis argenteis rarissimis, item penes nos, in quibus ΡΟΛΡΥΝΖΜ ΡΟΛΥΠΕ clarissime legitur; postrema autem omnium litera non Latinum M, sed Graecum sigma est, quod postea verterunt in Σ. Et C. quod falcatum sive lunatum vocavere.

eius gentis dialectum sive Hebraicam linguam concidisse, atque inde Hellenicam seu Graecanicam è variis dissidentium invicem populorum et insularum sermonibus eorumque commixtione tunc primum emersisse verisimile est. De lingua tamen nihil dicere attinet, modo sciamus novas sive dextrorsum inversas Phoenicum literas per AEGaeum perque Ionii maris insulas brevi in Italiam ad frerum Siculum delatas, indeque per Bruttiorum agrum, Campaniam, Latium, Etruriam, Ligures et littoralem Galliam, in ultimam demum Hesperiam nostram invectas atque ubi per eam lateque disseminatas fuisse: id quod paene innumeri passim apud nos obvii populorum et urbium numi Graecis quidem sed obsoletis atque adeo ignotis characteribus inscripti, inque iis non pauci qui Locorum in quibus percussi fuere nomina utroque sermone Graecisque et Latinis literis expressa gerunt, manifestissime convincunt: quorum ignotae epigraphae dextrorsum legendae atque è Graeca dialecto interpretandae omnino sunt.

Atque ut hoc adiciam insuper, duabus his basibus ac veluti cardinibus quam diu ego mente agitavi de Turdetanis et Celtibericis, id est de Phoenicum et Graecorum in Hispania numis quos hactenus *Incognitos* iure vocamus explicandis, molem superimponebam spemque et conatus meos utcumque sustentabam; eos autem non irritos neque vanos, modo constanter opus urgeatur, fore certissimis rationibus atque indicibus immo plurimis experimentis et exemplis comprobaturum habeo, ut suscepti ad hanc diem laboris minime poeniteat.

Quo-

Quoniam autem è Strabone ⁽¹⁾ atque Ephoro ⁽²⁾ discimus Celtas primitus eam Hispaniae partem quae Tagum et Anam fluvios interiacet, plurimaque hinc inde Hispaniae loca ad Gades usque incoluisse; quodque propius nos attinet, Pyrenaeorum submontana occiduo Soli obversa atque utramque Vasconiam occupasse, inque eam atque adeo in Hispaniam nostram patriam dialectum, quam ad hanc diem indigenae retinent et *Lengua Vascongada* vernacule appellant, invexisse: liceat etiam qui dudum animo meo insidet de eius dialecti origine et progressu scrupulum Eruditis brevissime exponere, nimirum Celticam linguam non minus quam Graecam è Phoenicum atque adeo è Syrorum et Samariticae litteraturae fontibus derivari: Graecanae coevam germanamque immo eandem initio cum illa fuisse, subque eius in Hellade exordia è tot invicem dissidentium populorum atque insularum sermonibus eorumque permixtione enatam; sed alia longe via nimirum per Thraciam et utramque Pannoniam sive per Macedoniam et Illyricum in Germaniam dilapsam et per Septentrionales regiones late propagatam ⁽³⁾;

eo-

(1) Ο' μὲν (Τάγος) ἔσ' εὐθείας εἰς τὴν ἰσπανίαν ἀποδιδόσκει. ἔδ' ἄλλ' ἄς πρὸς τὴν ἰσπανίαν τὴν μεσοστασίαν ἀφ' ἧς ἔστιν, ἢ Κελτοὶ νήματα τὸ πλεον ἰ. c. Verum (Tagus) recte versus Occasum exit. Atlas versus Meridiem se convertit et interceptam amibus regionem circumscribit quam maiori ex parte Celtae incolunt. Lib. III. p. 159. Nec dissentiunt Mela lib. III. c. 1. et ibid. Is. Vossius Observat... Ptolemaeus Tab. Hisp. Plinius lib. III. c. 1.

(2) Apud Strabon. Lib. IV. p. 199. Ἐ' φησι δὲ, ὑπερβάλλουσι τε τῶ μεγέθει λίγυ

τὸν Κελτοὶν ἕσπε ἔσπε ἵν' ἰθὺς καλῶμα, ἰθαίως τὸ πλεον πρὸς τὴν ἰσπανίαν ἰ. c. Ephorus Celticam linguam ingenti facit magnitudine, quod ii (Celtae) pleraque Hispaniae nunc dictae locis que ad Gades temerint.

(3) M. Bullët, Celticam linguam primaevae omnium linguae, scilicet Hebraicae, dialectum esse asserit (Memoir sur la Lang. Celtiq. T. 1. Part. 1. c. III. pag. 5.) Gratis tamen; aut eadem opera Latinam immo et Hispanicam Gallicamque linguas è primigeniis esse conficiet.

Idem

eoque pertinere quod alicubi Strabo Celtas Thracibus et Illyriis permixtos memoret ⁽¹⁾ et Graecorum gentem studiosam vocet ⁽²⁾. Eius vero Linguae vectores, qui postea Celtae dicti sunt ac sinistrorsum in Oceanum occiduum versi Galliae Celticae nomen fecere, non solum eam Galliae partem quam posteri Lugdunensem appellaverunt incoluisse, sed eam quoque quae à Pyrene in Aquitaniam vergens per Tarbellos et Bituriges ad Garumnam usque protenditur, diuque in ea regione constitisse, indeque utrique Vasconiae Ibericae scilicet et Aquitanicae patriam seu Celticam dialectum intulisse (atque utinam et literas secum adduxissent!) ⁽³⁾ ne autem irrumperent atque in Hispaniae interiora penetrarent montium obiectu atque adversa Iberorum vi prohibitos initio fuisse existimandum est; postquam autem mutuis praeliis et cladibus afflicti pacem bello praetulerunt facile ad commercium admissi sensimque invicem coniuncti et commixti, communique utriusque gentis, id est *Celtiberorum* nomine appellati deinceps fuere: de quibus alicubi Silius ⁽⁴⁾

. *Celtae sociati nomen Iberis.*

Sed ut è diverticulo in viam.

CA-

Idem cap. xiv. pag. 27. Vasconum Aquitanorum linguam Celticae dialectum esse affirmat: de quo Arnold. item Oihenart Notit. utr. Vascon. Lib. I. cap. XII. XIII.

(1) Lib. VII. p. 504. Τὸς τὴν Κελτικὴν (inquit) τοῦ ἀναμισχυαίου τοῦ τε Θρακίου καὶ τοῦ Ἰλλυριοῦς ἕκαστου (Boerebistes Geta), id est: *Celtas Thracibus et Illyriis permixtos evastavit.* Et eod. lib. p. 296. Καὶ γὰρ οὗ ἀναμισχυαίου ταῦτα τὰ ἴδη τοῦ Θρακίου καὶ τοῦ Ἰλλυριοῦς. Id est: nam

etiamnum permixtae sunt istae gentes Thracibus...iisdemque etiam Celticae.

(2) Lib. IV. p. 199. Φασιμαὶς τὴν (τὴν Κελτικὴν) ἀποφάνη ἡ Ἑσπερος τοῦ ἀπὸ τοῦ Ἰλλυριοῦς. *Graecorum autem studiosam gentem Celtas esse testatur Ephorus.*

(3) Celtarum numi inscriptiones non exstant, saltem ad hanc diem detectae non sunt, vixque scio an huius gentis literas alicubi inveniendi spes supersit aliqua.

(4) Lib. III. v. 540.

CAPVT QVINTVM.

Varia de eodem argumento ex editis D. Tychsenii opusculis et literis.

EXTOLLIT D. Tychsenius versionis Syriacae Machabaeorum historiae fidem prae Arabica, qua in Tractatus mei *De num. Samar.* prologo concessam Simoni ab Antiocho cudendae monetae veniam mirifice confirmari aiebam, ex eo quod (ut ait) *Syriaca versio ex archetypo Hebraici textus fonte, Arabica vero è rivulo, nimirum è Graeca Machabaeorum historiae versione descendat; in illa autem nihil omnino de percussura proprii numismatis, sed tantum de legum ferendarum et iustitiae populo administrandae iure, quod Simon ab Antiocho obtinuit, sermonem haberi* ⁽¹⁾ asserit.

Cum autem olim haec scribens inter prologi angustias et typographicas operas nimium quantum premerer, nihil tunc in numerato quod reponerem fuit, nisi quod Syriaca versio (undecumque ad nos venerit) adespota multumque prae Graeca recentior et praeterea singularis sit; econtrario vero Graecam omnium antiquissimam atque Hebraico archetypo textui, quem Hieronymus à se repertum perhibet, coevam; ac praeterea iuvari Arabici interpretis testimonio apud quem

pro-

(1) Cita el Sr. Bayer (*inquit*) en su abono la version Arabiga del texto de los Macabeos que menciona el privilegio de acuñar moneda otorgado à Simon. Acerca de lo qual me contentaré con observar, que dicha version se hizo de la Griega; y

que la Syriaca es hija del original hebreo. Esta, como expuse largamente en mi Disertacion, solo habla del derecho de dar leyes y de administrar justicia que Simon obtuvo del Rey Antioco. *Ref. Hisp. n. x.*

R

proprii numismatis percussura Simoni ab Antiocho concessa totidem atque ipsis verbis atque apud Machabaeos legitur. Ea vero pro re nata paulo nunc otiosius consideranda sunt.

Et primo quidem, priorem Machabaeorum librum, in quo factum de quo agimus continetur, Hebraice ab Auctore scriptum atque à Hieronymo saepius lectum assiduoque usu attritum fuisse (1): prorsus ut Latina eius versio, quam Vulgatam dicimus, non magis ex antiquiore Graeca quam ex Hebraico fonte descendere existimanda sit: id quod etiam mirabilis inter utramque consensio suadet (2); atque adeo vel si Arabicam è Graeca desumptam D. Tychsenio gratis concesserimus, nihil quicquam eiusdem fidei propterea detractum putemus; duplici autem de causa gratis concedendum, cum et gratis asseratur, et alias Arabico (quisquis demum is fuerit) interpreti longe facilius fuisset ex Hebraica quam è Graeca lingua Machabaeorum historiam in Arabicum sermonem transtulisse ob longe maiorem huius cum Hebraica quam cum Graeca lingua affinitatem.

De Arabicae autem versionis verbis وعلمن لك ان تصنع ضرب الراهم *vaa'dan lechâ an tâsnah dhârab aldarâhem*, id est: *et permitto tibi ut facias percussuram numismatum*; cum in Prologo è Cl. Ioannis Davidis Michaëlis animadversione notâsem omnino intelligenda esse de numis mallei ictu percussis, exi-

(1) Machabaeorum primum librum (inquit Prol. Gal. in lib. Reg.) Hebraicum repertum.

(2) Versio Graeca: Καὶ ἐστὶν ἡ δὲ σου παλαιὰ κείμενα ἴδια κείμενα τῶ χείρα σου id

est ad litteram: *Et permiserunt tibi facere percussuram, proprium numisma regioni tuae.* VULGATA: *Et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua.* 1. Mach. xv. v. 6.

gente id energia verbi ضرب *dhârab*, quod *verberavit*, *icit*, *percussit* Latine valet: unum hoc addendum Lexicographos Eidem uno quasi ore adstipulari, Giggeium (1), Golium (2), Meninskium, qui pro eo Latine vertit *monetam cudit*, et pro ضرب *dhârib*, *verberans*, *monetarius*, *monetae cursor*; ac pro ضربخانه *dharabachâne*, *officina monetaria*, nimirum in qua numi feruendo id est mallei ictu sive, ut Ipse ait Italice loquens, *à percossa, botta, colpo* fabricantur (3): à qua voce non multum abludere videtur Hispanicum *zarpazo*, quod itidem ictum gravem, validum, Herculeum Latine valet (4). Synonyma autem fere his sunt Graeci textus verba ποῖσαι νόμματα, id est *facere percussuram*, numismatum scilicet, non legum; quippe quas *non fieri* aut *cudi*, neque qui eas ferunt *factores* aut *cursores*, sed *latores* et *conditores* dicimus.

Iam vero si Arabica verba ان تصنع ضرب الراهم *an tâsnah dhâ-*

(1) Tom. II. col. 1450. seq. in ضرب Silius III. 345.

(2) Col. 1408. seq. ضرب et ضرب misit Gallacia pubem,

(3) Tom. II. col. 5024. et col. 5054. in ضرب; et col. 5075. et 5078. *Barbara nunc patriis ululantem carmina linguis,*

(4) Atque Hispanicam vocem *zarabanda* sive *zarabanda* ab eadem Arabica voce ضرب *dhârab* descendere existimo. Est autem *zarabanda* vulgaris, id est è plebe hominum, saltationis apud nos genus cuius actores ad mensuram et numeros alterno terram pede quantientes, crebraque manuum complosione, interdum etiam collisis invicem cetris ferreisve parvulis ingentem edunt strepitum; atque ex intervallis alter alterum provocantes mutuis sese, sed innocuis ictibus excipiunt. Gallacis videtur olim frequens.

Nunc pedis alterno percussa verberare terra

Ad numerum resonans gaudentem plaudere cetras.

Hæc requies ludusque viris . . .

Cantum quoque huic saltationi olim adhibitum fuisse indicat vulgaris item Hispana phrasis, *lis coplas de la zarabanda*, pro re nihili. Lexicographis nostris saltatio turpis audit; puto autem turpitudinem, ut fit, eidem postea accessisse.

dhárab aldaráhem, ut facias percussuram numismatum de ferendarum legum iuraque populo administrandi potestate, quam Simonem ab Antiocho obtinuisse D. Tychsenius ait, intelligenda essent: quid absurdius quam quod Simon solido post initum principatum Israëlís quadriennio ea potestate caruerit, precariamque demum ab Antiocho acceperit? An non eatenus Simon aequè Israëlís Princeps magnusque Iudaeorum Dux existimandus esset ac sigillum raris olim à Iove pro rege datum? Si autem, quod superest, voces *proprii numismatis* de rudi metalli pondere, ut saepius alias, hoc etiam loco intelligi debere D. Tychsenius velit: egregiam tunc vero initi optatissimi foederis mercedem Simon ab Antiocho retulisse dicendus esset: nimirum ut eidem rudem argenti massam ad certum ac lege definitum pondus exaequare liceret, id quod cuiusvis è populo in privatis aedibus et sub angusto lare facere permissum erat.

NUMERO XI. Neganti D. Tychsenio signatam apud Iudaeos monetam unquam exstitisse, numos ego sigillosque Samariticos exhibui, nimirum ut falsum Eius assertum esse ostenderem. Is vero numos adulterinos illico edixit absque teste tamen ac probatione aliqua. Cum autem id gratis ac pro arbitrio affirmari Eidem obicerem, responderet: *ei qui negat nullam* (in iudiciis) *probationem incumbere; neque, qui numorum falsitatem probandi onus in Ipsum, ut ait, reieci, graviter in Dialecticorum regulas impegisse; neque semel eadem oberrasse chorda; quippe qui ad probandum Iudaeos reipsa monetam cudisse Simonis sigillos* (nimirum eos de quibus inter nos lis est) *quasi testes* ad-

adhibuerim: id quod principium petere est, sive ut in Scholis loquuntur: Respondere per quaestionem (1).

Ego vero sigillos numosque Hebraicos Samariticis literis et Simonis nomine, atque etiam Israëlís, Hierosolymorum et Sionis nominibus inscriptos protuli: nimirum eos qui nusquam sub caelo exstare aut exstitisse à D. Tychsenio dicebantur. Quos autem, quaeso, in mei asserti comprobationem nisi de quibus quaerebatur adducerem? An Romanos Graecosve, aut eos potius quos inter reflexos clavos strigilesque ac dimidiatas equorum soleas cum Abrahami et Sarae, cum Isaci ac Rebeccae cumque Mosis Cornuti iconibus pube tenus expressis in scrutatorum reculis passim prostare novimus? At qui postquam priores illos, utur de iis lis inter nos sit, protulimus, D. Tychsenii partes esse videbantur eorum falsitatem edocere. Arsenium olim Ariani ab Athanasio interfectum vulgaverant. Sistitur is Concilio vivens. Iam exinde ad Arianos pertinuit verusne an subditiuus is Arsenius esset internoscere. Peccavitne autem Arsenius Concilio se sistens in petitione principii contra Dialecticae regulas? Ridicula haec sunt. Sed neque si quid unquam de probandi onere, quod alterum è D. Tychsenii obiectis erat, mihi hactenus in mentem venit, aut si verbum de hoc alicubi excidit satis meminisse

nec

(1) Es tambien (*inquit*) muy digno de reparo que negando Yo la existencia de la moneda acuñada en la Republica Judaica, me diga el Sr. Bayer, que esta es una suposicion, y que no alego prueba alguna de ella: en lo que ha pecado gravemente contra las reglas de la Dialectica; pues siendo Yo el que niega, no es à mi à quien toca el hacer la prueba. Ha pecado segunda vez contra las mismas reglas produciendo los sigillos de Simon (sobre los quales disputamos) para acreditar que los Judios acuñaban moneda. Esto es lo que llaman en las Escuelas: *Responder por la question. Refut. Hispan. n. xi.*

nec locum quaerere vacat aut in his diutius immorari.

NVMERO XII. ac tribus sequentibus examinat D. Tychsenius argumentum quod in Prologo pro numorum Samariticorum ingenuitate adduxeram, nimirum *Antiochi ad Simonem literas quibus ei proprii numismatis percussuram permisit, exeunte Seleucidarum anno CLXXIII. et fortasse sub anni sequentis initium obsignatas fuisse; ac proinde qui ab impostoribus secundum eas literas percutiendi essent numi, eundem aut sequentes principatus Simonis annos exhibere omnino debuissent; cum econtrario quotquot exstant numi Samaritici cum expressa epoche Seleucidarum annum CLXXIII. et Antiochi literas antevertant.*

Huic argumento ut D. Tychsenius respondeat primum omnium statuit *numorum pseudoplastam numerare omnino coepisse annos libertatis Hierosolymorum à Seleucidarum CLXXIII. in quo Antiochi privilegium obsignatum fuisse noverat; neque ante eam epochen potuisse aut debuisse liberam reputare Sionis arcem: id quod nonnullis exemplis, mirum quantum à proposito alienis, confirmare nititur* ⁽¹⁾. Cum autem Simonis numi quatuor tantum expressis annis contineantur, elicit inde eorum pseudoplastam *quem pridem in assignanda ipsorum epoche nonnihil humani passum suspicatus pridem fuerat* ⁽²⁾, non modo non à scopo vel in re minima deflexisse, sed potius econ-

(1) Es positivo (*inquit*) que el falsario empezó à contar los años de la libertad de Jerusalem desde la fecha en que sabía que se despachò el Privilegio de Antiocho (que es el año 173. de los Seleucidarum) ni pudo ni debió reputar por li-

bre à Sion antes de la referida epoca. Esto se hará manifesto con exemplares Sec. *Ref. Hisp. n. xiv.*

(2) En primer lugar (*sic*) pudiera responder que el falsario se equivocò en la epoca expresada en sus monedas. *Ref. Hisp. n. xviii.*

econtrario admodum apposite quatuor annos in iis numis expressos Machabaeorum historiae accommodasse, idque sibi pro virili ostendendum assumit ⁽¹⁾; ac primo quidem ex uno eoque levissimo numorum quos adulterinos existimat indicio conficere sibi videtur, *quatuor quos numi continent annos, non esse, quemadmodum hactenus vulgo creditum fuit, qui à delato Simonis Israël's principatu, nimirum à Seleucidarum anno CLXX. ac deinceps ad CLXXIII. sed qui à concessa eidem ab Antiocho numorum cudendorum venia, sive à CLXXIII. usque ad Simonis mortem effluxere: ut primus libertatis Sionis annus in numis expressus ex pseudoplastae calculo respondeat Seleucidarum CLXXIII. in quo Antiochi privilegium obsignatum fuit; deinde: hanc veram causam esse cur ultra annum quartum, in quo nempe Simon obiit, percussi numi non exstant* ⁽²⁾.

Mirum autem quantum novum hoc paradoxum D. Tychsenio arrideat, quasi veram Is causam cur ultra quartum Simonis annum Samaritici numi non exstant, tot viris doctis inani hactenus labore quaesitam, primus omnium invenerit atque è Borealibus regionibus Hesperiae ultimae vulgari Gentis nostrae sermone editam, et in Togatorum, Negociatorum-

que

(1) Harè ver (*inquit*) que el Inven-tor de las monedas muy lejos de padecer equivocacion ajustò los años con mucho tino à lo que se lee en la historia de los Macabeos. *Ref. Hisp. n. xviii.*

(2) Lo que convence (*inquit*) que esta fue la idea del falsario (*inscribendae scilicet numis epoches non à delato Simonis principatu, sed à concessa eidem ab Antiocho diplomate*) es que solo expresó en sus monedas los quatro años que corrieron desde la fecha del supuesto privilegio de Antiocho hasta la muerte de Simon: de modo que el año primero de la libertad de Sion corresponde segun el calculo del monedero al 173. de los Seleucidarum, que es la data de dicho privilegio. Esta es (*pergit*) la verdadera causa porque no se hallan monedas acuñadas pasado el quarto año en que murió Simon. *Ref. Hisp. n. xv.*

que Matritensium atriis et circulis cuiusvis è populo legendam (quod unum Hispanis deerat ad fortunarum cumulum) intulerit, eoque munere universam sibi Hispaniam demeruerit. Parum tamen hoc est, cum nemini non sua satis placeant: *obaccatos qui his ridiculis numis favent, proprioque systemati deditos nihil horum quae alias cuiusvis, modo animo à praeiudiciis vacuo sit, illico occurrunt observasse* ⁽¹⁾ addit; immo etiam qui cum Bayerio primum horum numorum annum ad centesimum septuagesimum Seleucidarum PRO LVVIDINE (iteratque alio caractere τδ PRO LVVIDINE, quoniam nec in Iosepho neque apud Machabaeos indicium quod huic cessationi causam dedisse posset ullum exstare ait) referunt, nimum impeditos in reddenda huius rei ratione fore ⁽²⁾ asserit.

Haerebam equidem cum haec apud D. Tychsenium legedem; saliebatque interdum animus quasi ad iram pronior, sed bona utriusque nostrum fortunà purgaveram paulo ante, ut soleo, bilem omnem sub horam verni temporis, bisque terque iecur num intumesceret expertus frustra tentavi ac momento irasci velle desii, defixus videlicet in contemplanda Viri alias non vulgariter docti stupenda in hoc litis articulo levitate de qua mox; interea tamen, ne quis de hoc haec-

(1) Los defensores (*inquit*) de estas ridiculas monedas cegados con el sistema que siguen no han hecho esta observacion que se presenta desde luego al que no està preocupado; y así se quiebran la cabeza en averiguar la razon, porque no se encuentran pasados los quatro primeros años de Simon. *Ref. Hisp. n. xv.*

(2) En efecto (*inquit*) es preciso que

se hallen muy embarazados en señalar la causa de esta suspension los que con el Sr. Bayer quieren reducir arbitrariamente el primer año de dichas monedas al 170. de los Seleucidar: digo ARBITRARIAMENTE, porque ni en Josefo ni en los Macabeos se halla indicio alguno en que pueda fundarse tal suposición. *Ref. Hisp. n. xv.*

haereat, causam cur Simon ultra annum quartum numos non cuderit, si non certam (neque enim scire fas est omnia), saltem non improbabilem hoc loco reperere necessarium duxi, nimirum, *ne alienatum ab eo praepotentis Antiochi Regis animum amplius irritaret spemque omnem recuperandae cum eo pacis amitteret.*

Iam vero ostendere in novo hoc D. Tychsenii paradoxo (quod alterum ex iis est quae in Germanico Eiusdem de numis Samaritanis opere praetermissa ab Ipso dicuntur) plurima parum explorata, incerta et Machabaicae historiae adversantia contineri; immo vix quicquam eidem inesse praeter hariolationes atque aegri somnia, noster hic labor, nostra sollicitudo erit; id autem fiet illustrius si D. Tychsenio interea dederimus siclos numosque de quibus lis est adulterinos ac recentis commatis in universum esse: quo posito.

Primum omnium D. Tychsenius, ut paulo ante diximus, statuit: *indubium esse numorum pseudoplastam computare in iis coepisse annos libertatis Hierosolymorum ab epoche in qua noverat Antiochi privilegium obsignatum fuisse, nimirum à Seleucidarum anno CLXXIII.* ⁽¹⁾; *hanc autem pseudoplastae mentem fuisse ex hoc uno confici (ait) quod in numis quatuor tantum annos expresserit;* subdit autem de suo: *nimirum qui effluxere ab obsignato Antiochi privilegio ad Simonis mortem* ⁽²⁾: è quibus prius illud non modo non indubium, sed gratis as-

se-

(1) Es positivo (*inquit*) que el falsario &c. *ut supr.* expresó en sus monedas los quatro años que corrieron desde la fecha del supuesto privilegio de Antiocho hasta la muerte de Simon. *Ref. Hisp. n. xv.*

(2) Lo que convence (*inquit*) que esta fue la idea del falsario, es que solo

S

seritur meraque D. Tychsenii divinatio est; neque è posteriore, *id est ex eo quod impostor quatuor tantum annos in numis expresserit* conficitur, ut Idem autumat. Etenim cum re ipsa à delato Simoni Pontificatu ad concessam eidem ab Antiocho cudendae monetae veniam, id est à Seleucidarum anno CLXX. ad CLXXIII. quatuor hinc anni; à concessa autem venia usque ad Simonis mortem totidem inde (quemadmodum D. Tychsenius, falso ut mox dicemus, existimat) effluerint: utrum impostor cum numos effinxit eisque anni notam insculpsit prioris an posterioris quadriennii annos numeraverit atque in mente habuerit incertum prorsus atque inextricabile est; neque ex eo *quod quatuor tantum annos in numis expresserit* (cum vage atque indefinite id faciat) elici ullo modo potest ad posterius Simonis quadriennium annos in iis notatos retulisse; ac propterea non minus divinatorium esse quod D. Tychsenius de suo addit, nimirum *quatuor annos quos Samaritici numi exhibent, esse qui à concessa Simoni ab Antiocho venia usque ad illius mortem effluxere.*

Quid quòd non lubricae modo omnique prorsus fundamento destitutae coniecturae, immo uni quae nusquam fortasse sub caelo nisi in mente D. Tychsenii exstitit impostoris cogitationi, veram, ut Ipse iactat, causam cur ultra annum quartum Samaritici numi non exstent superstruit: quòd è phantasticis falsisque, ut passim eos appellat numos, veritatem elicuisse existimat, cum è falso verum sequi nequeat atque ex nihilo nihil fiat: quòd Iosephi et Machabaicae historiae fidem pseudoplastarum Germanorum et Italorum, humani scilicet

ge-

generis ut Ipse existimat propudii deliramentis, posthabet atque ex illorum somniis pendere facit; quodque omnium caput est, quòd supra quam dici potest falso, nullum in Iosepho aut in Machabaeorum libris indicium exstare ait, cuius intuitu numerum Samariticorum epoche à delato Simoni Israël's principatu auspicianda sit, ut modo dicemus.

Sed quid si à concessa Simoni ab Antiocho cudendae monetae venia usque ad illius mortem non quadriennium tantum, sed solidum, atque eo amplius, quinquennium effluxisset? En novum D. Tychsenii paradoxum instar aedicularum quas colludentes pueri è iuncis paleisve tumultuario sibi opere construunt levi talitro funditus eversum. Age vero, num ita res habeat videamus. Iosephus Simonem *solidos octo annos, ὅκτὰ τὰ πάλια ἔτη*, in Iudaea regnasse ait ⁽¹⁾. Vsserius qui tempora ad lancem exacte libravit, Simonis vitam et Pontificatum è Machabaica historia ad annos octo ac tres circiter menses protrahit ⁽²⁾. Et quidem Simonem una cum Mathathia et Iuda filiis exeunte Seleucidarum anno CLXXVII. nimirum undecimo eius mense Sabbath (*Ianuario*) in Hierichunta descendisse in Machabaeorum libris legimus ⁽³⁾, ut paene iam anni CLXXVIII. initium attigerit.

Ve-

(1) *Antiq. XIII. VII. 4.* Latinus interpretes reddit: *octo in universum annos; sed pro in universum, reddendum: solidos, totos: quemadmodum apud Thucydidem lib. II. §. 102. Σπέρωνος μίνας τρέκτα τὰς πάλιας ἡμέρας, id est triginta totos dies.* Et lib. I. §. 60. Ἐξαρτίωνος καὶ Χαλπίου τοῖς πάλιας ἡμέρας: omnes gravis arma-

turae milites; atque item alibi.

(2) Nos (*inquit*) post mortem tris Ionathanis per annos octo et menses tres circiter summo Pontificatu functum (*Simonem*) fuisse ex Machabaica historia colligimus. *Annal. ad ann. Mund. 3869.* Confirmat Euseb. *Chron. pag. 147. seq.*

(3) *I. Mach. XVI. 2. 14.*

Verum vel si solidos octo annos neglectis mensium minutius Simonem Pontificatum tenuisse dicimus, eius mortem ad annum demum Sel. CLXXVIII. referamus necesse est; ac proinde à concessa ipsi ab Antiocho venia ad eiusdem mortem quinquennium solidum ac fortasse sexennium effluxit; nam si primus in numis expressus annus è D. Tychsenii paradoxo est Sel. CLXXIII. quartus et postremus eorum incidet omnino in CLXXVI. atque adeo ad CLXXVIII. cui immortuum Simonem diximus, biennium adhuc deesse liquet.

Falso igitur D. Tychsenius asserit Simonem anno quarto à concessa eidem ab Antiocho venia seu, quod eodem recidit, anno CLXXVI. mortuum fuisse ⁽¹⁾, cum biennium aut saltem sesquiannum supervixerit; falsissima autem sunt quae huic errori superstruit, nimirum Simonis mortem veram esse causam cur ultra annum quartum Samaritici numi non extent: pseudoplastam in assignanda numerorum epoche ab anno Sel. CLXXIII. in quo Antiochi privilegium obsignatum fuisse noverat, non modo nihil humani passum, quin potius apposite admodum (*con mucho tino*, quasi rem acu tetigisset) numerorum annos Machabaeorum historiae accommodasse; ruitque alto à culmine splendidum ac plane divinum D. Tychsenii paradoxum. Atque haec de numis; siclos autem et semisiclos, quos annum secundum (sive Sel. CLXXIV. ex pseudoplastae calculo) nunquam praetergressos novimus, an ideo tertii

et

(1) Los quatro años (*inquit*) que corrieron desde la fecha del supuesto privilegio de Antiocho hasta la muerte de Simon... porque no se hallan monedas acu-

ñadas pasado el quarto año en que murió Simon... no son los quatro años primeros del gobierno sino los quatro ultimos de su vida. *Ref. Hisp. n. xv.*

et quarti Simonis anni non exstare D. Tychsenius dixerit, quod is morte praeventus fuisset? Piget taedetque cum his larvis congressi.

Sed illud videndum restat num in Iosepho et in Machabaeorum libris quicquam insit ex quo elici possit *primum libertatis Hierusalem et Israelis annum in Samariticis numis expressum, eundem esse Seleucidarum CENTESIMVM SEPTVAGESIMVM*: quando id ARBITRARIE, id est gratis à nobis affirmari gratissime ut ita loquar quodque caput est falsissime ⁽¹⁾ D. Tychsenius asserit. Et Iosephus quidem *Simonem postquam Pontifex constitutus fuit PRIMO SVI PONTIFICATVS ANNO populum à seruitute Macedonum liberasse*, ait; *hanc autem libertatem (Iudaeos) nactos fuisse POST ANNUM SEPTVAGESIMVM ET CENTESIMVM REGNI ASSYRIORVM* ⁽²⁾; Machabaicae autem historiae Scriptor: ANNO CENTESIMO SEPTVAGESIMO *ablatum est iugum Gentium ab Israël; et coepit populus Israël scribere in tabulis et gestis publicis ANNO PRIMO SVB SIMONE summo Sacerdote magno duce et principe Iudaeorum* ⁽³⁾. Et alibi: *Octava decima die mensis Elül (Augusti) ANNO CENTESIMO SEPTVAGESIMO SECVNDO, ANNO TERTIO SVB SIMONE Sacerdote magno in Asaramel* ⁽⁴⁾. Haec commentario non indigent.

NVM.

(1) Los que con el Sr. Bayer quieren reducir arbitrariamente el primer año de dichas monedas al 170. de los Seleucidias: digo ARBITRARIAMENTE, porque ni en Iosepho, ni en los Macabeos se halla indicio alguno, en que pueda fundarse tal suposición. *Ref. Hisp. n. xv. fin.*

(2) Σίμων δὲ καταράβησ ἀρχιερεὶς τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερείας ἐν τῆς ὑπὸ μακεδόσι δουλείας τῶν λαῶν ἠλευθέρωσεν: ἡ δὲ ἐλευθέρια Ἰουδαίας μετὰ ἰβδημίκωνται καὶ ἰκατῶν ἐν τῆς Ἀσσυρίων βασιλείας etc. *Antiq. XIII. c. VI. n. 6.*

(3) *I. Mach. XIII. vv. 41. 42.*

(4) *I. Mach. XIV. v. 27.*

NVM. XVI. et XVII. Cum in Prologo *De num. Samar.* D. Tychselium rogaverim *quis numorum pseudoplastas iustum siclorum pondus, aptissima symbola, exactam Historiae et Chronologiae rationem, statas Hebraeorum solemnitates earumque ritus* cer. cer. quae in siclis numisque ad amussim expressa et constantissime observata novimus edocere potuerit: pseudo-plastarum litrem quodammodo suam facere, putidissimisque exemplis et interrogatiunculis, quae nescio quo pacto chartae doctorum iudicium subiturae sustineant, illorum apologiam contexere videtur. Pudet ea describere, describenda tamen ut nôrint qui haec legerint quibus demum epulis D. Tychselius delectetur. Quid quòd me, quem perpetuum mendaciorum Granatensium à prima statim eorum abortione maleum fuisse constat, cum eorum auctoribus confundit commiscetque, dubium relinquens an turpissimo eorum gregi adnumerandus sim. Novit autem optime D. Tychselius quantum hae narratiunculae atque exempla captandae multitudini demulcendisq; imperitorum auribus opportuna sint ⁽¹⁾.

NVM. XVIII. ac duobus sequentibus *de portentosa figurarum quas numi exhibent varietate: de collecta undique literarum*

(1) Pregunta el Sr. Bayer, quien pudo enseñar à los falsarios &c. (*Respondet autem*): Por ventura ignora el Sr. Bayer que los monederos falsos, como ya hemos dicho, tienen las noticias suficientes para fingir con apariencias de verdad? Quando este Caballero entendió en las falsas inscripciones de Granada, pudo muy bien conocer que sus inventores no eran del todo ignorantes. Los impostores que se

dedicaron à fingir pudieron leer facilmente la historia de los Macabeos, y ajustar el peso de los siclos à lo que Josefo dice del imaginario. *Ref. Hisp. m. xvi. xvii.* Et n. *xiii.* Aunque los monederos falsos (*inquit*) estan dotados de un caudal suficiente de erudicion para exercer su officio, padecen con todo ciertos descuidos que no se ocultan à la perspicacia de los doctos.

rum Samar. colluvie: de numorum mirabili copia intra quadriennii angustias, deque aliis nihili: de quibus sat superque alibi.

NVM. XXI. Ignorare se D. Tychselius ait *cui bono quemvis in scopum siclos quadratis sive Assyriacis characteribus inscriptos ridiculos ac spernendos dixerim; lepidum autem est quod subdit, nimirum: Hoc item ego praedixeram, ac proinde nil erat opus ut nobis Bayerius inculcaret* ⁽¹⁾. Esto. Sed an non idem Spanhemius, Loydus, Deilingius, Relandus, Ortius, Toinardus, Soucietus, Froëlichius, et quis non post Conringium, longe ante D. Tychselium praedixere? Cur igitur invideor? Neque ultro id à me factum. Commiseram in operis mei prologo germanos et antiquos Hebraeorum numos cum iis qui vulgaribus quadratis Assyriacis literis inscripti sunt; hos autem ea occasione *putidas nugae et stultum ineptiarum laborum* (nihil amplius) esse dixi; nisi autem eos nominassem nulla futura esset comparatio.

NVM. XXII. Impugnat D. Tychselius quae de literarum Samaritarum apud Hebraeos abolitione in Prologo scripseram nimirum: *Neque enim Esdras primigenias Hebraeorum literas à sacris libris exulare iussit Samaritanorum odio, ut nonnullis placuisse video, aut ne Iudaei Samaritanis commiserentur; sed ideo factum quia eae literae sensim obsolescere, atque ex Hebraeorum memoria elabi coeperunt, ex quo primum populus in Babylonem traductus fuit, quem post LXX. annos re-*

(1) Ignoro (*inquit*) à què proposito dice el Sr. Bayer que los siclos con caracteres quadrados, que, como Yo confieso, se conocieron en la antigüedad, son ri-

diculos y despreciables. Esto tambien lo he dicho Yo, y no habia necesidad de que el Sr. Bayer nos lo repitiese. *Refut. Hisp. n. xvi.*

ducem et Chaldaeorum literis assuetum non adeo facile erat ad patriam scripturam revocare: ea vero meram esse ait fabulam ab Ipso in Germanica de numis Samaritanis Dissertatione refutatam: quae ad postremum asserti mei membrum de literarum apud Hebraeos desuetudine pertinere existimo; pergit enim: Et vero pro raro admodum et singulari habendum foret Iudaeos qui post bis mille circiter annorum dispersionem Hebraicam adhuc scripturam retinent, modico LXX. annorum spatio literarum Samaritarum penitus oblitos fuisse (1).

Pro cuius difficultatis solutione notandum captivatem Babylonicam, utut brevior Aegyptiaca, longe tamen prae hac durior et graviores fuisse, in qua nimirum Hebraeorum populus tributim ac per familias coquendis lateribus in privatis aedibus tuguriisve occupatus, cetera liber atque immunis fuit; Babylone vero viritum atque in capita divisus dispersusque privatis quisque dominis prout sors eis obtulerat inserviebat, neque peculiaribus habebat loca in quibus per Sabbatha sacri libri legerentur neomeniasque ac solemnes dies agerent: quo factum ut patresfamilias vix sibi atque aerumnosae vitae utcumque tolerandae sufficerent, parumque de liberis in patriis, id est Samariticis literis instruendis curarent; quodque huic consequens erat, ut ii vulgari Assyriacae scripturae sen-

(1) Por lo que mira (*inquit*) à la abolición de las letras Samaritanas pretende el Sr. Bayer, que Esdras no las suprimió por odio que tuviese à los Samaritanos, sino que los Judios las fueron olvidando en su cautividad. Esta (*pergit*) es una mera fabula que tengo refutada en mi Disertación.

A la verdad podría tenerse por cosa muy singular que en el espacio de 70. años hubiesen los Judios perdido el uso de los caracteres Samaritanos, quando vemos que hallandose dispersos cerca de dos mil años, no han podido olvidar la escritura Hebrea. *Ref. Hisp. n. xxii.*

sensim assuefierent. Atque hanc rationem vulgo Interpretes reddunt, cur post longe diuturnius prae Babylonico apud Aegyptios exilium Hebraei patriam scripturam retinuerint; eaque huic loco accommodari potest. Verum mihi undecumque id eveniret perinde est; cum nihil haec ad rem nostram id est ad siclorum numorumque Samaritanorum ingenuitatem aut *veritatem* faciant. Sub Christianis autem Principibus Hebraeos benignius habitos fuisse constat, ut minus mirandum sit quod non scripturam modo sed veteris quoque Legis ritus moresque patrios in iudicialibus et politicis, immo etiam in iis quae ad religiosum eorum cultum spectant, vel post tot saeculorum cursum in hanc usque diem retineant.

NVM. XXIII. Postellum qui numismata argentea Samariticis literis inscripta Hierosolymis apud Iudaeos se vidisse perhibet, è quibus alterum cum ne duobus quidem aureis redimere potuisset rudi ut potuit calamo adumbravit (1), *ut nimis credulum traducit, eique in facti negotio falsi crimen imputat*, subdens *Bayeriana numismata non aliunde quam è dolosa Itali nescio cuius artificis officina originem ducere* (2). Egregium vero responsum, quodque absque fideiussore expeditum cuius semper atque in numerato est! Quasi vero Postellus nisi siclum de quo agit vidisset archetypum eius utrimque iconem, iis siclis qui longe post eius aetatem Hierosolymis de-

(1) *Alphab. xii. Linguar. in Samar.*

(2) Ultimamente (*inquit*) asegura el Sr. Bayer refiriendose al testimonio de Postelo, que las medallas Samaritanas se descubren con frecuencia en Jerusalem.

Postelo fue un buen creyente; y las monedas del Sr. Bayer no tienen otro origen que el embuste y artificio de algun monedero Italiano. *Refut. Hisp. n. xxiii.*

derecti atque in Europam delati sunt omnino similem, è proprio cerebro confingere sibi potuisset; aut iam tum Patavinus ille numismaticorum mendaciorum parens aut Ecclesiastes Ioachimsthalensis, cuius Tentzelius meminit, curvae in terris animae! eximiam fallendi artem exercuissent. De Bayerianis autem numis (qui iam hodie CAROLI III. Hispaniarum Regis iussu in Regiam Bibliothecam Matritensem translati atque adeo Regii dicendi sunt) quae subdit, nisi à capite neque tribus Anticyris sanabili profecta dicimus, nosmet ipsos ut plumbeos planeque caudices damnemus necesse est. Quidnâ autem dicamus, cum eo D. Tychsenius audaciae processerit? Satis hactenus ineptiarum atque errorum patienter ex eo hausimus: non amplius in nos impune luserit. Quod ad rem facit: Bayerianos olim numos videre ac probavere qui vident, qui sapiunt. D. Tychsenius non vidit, neque huc pertinet.

NVM. XXIV. *Non amplius in his immorandum*, D. Tychsenius ait, *hoc praesertim tempore in quo viri Eruditi discuss tandem tenebris Simonis numos ut adulterinos respuunt ac reiiciunt*⁽¹⁾. Verum qua fronte, cum falsissimum id esse pridem ostenderimus? Cum praeter Dobrowskium, Arizarram, Diodarum, qui nihil aliud effecere quam ut veterem crambem recoquerent, omnes fere per Europam viri Eruditi uno quasi ore Samariticos numos ut ingenuos agnoscant consensuque suo approbent? Ac Dobrowskii locum eodem numero à D. Tychsenio adversus illorum fidem adductum, quia

(1) No hay necesidad (inquit) de desengañados reconocen y desprecian por estenderme mas en este asunto; y muchos falsas las monedas de Simon. *Ref. Hisp.* n. XXIV. menos en un tiempo en que los Literatos

sane quam prolixus est atque insulsiſſimus, alio reservamus. Viderint eum, si quos iuvat, in Hispanico D. Tychsenii libello quem ad perpetuam rei memoriam sub operis finem edendum curavimus.

NVM. demum XXV. Cl. Georgii Adleri locum alium adversus numos Samaritanos allegat, eoque libellum quem praediximus claudit, qua tamen, Bone Deus, fide! *Georgius* (inquit) *Adlerus Professor Linguae Syriacae Hafniensis in Museo Cusico-Borgiano edito Romae 1782. de quodam siclo à D. Bayerio explicato loquens, sequentia observat pag. 30. Unus argenteus est et ab aliquibus viris doctis geminus habitus, prorsus iis similis qui à cel. Perezio ad annum secundum Simonis referuntur, cum iisdem typis, eadem inscriptione, verbis, IERUSALEM SANCTA, cum XIII. literis scriptis; sed spurrius nisi me omnia fallunt. Mutua depressio et elevatio areae huius nummi, quae arte laevigata videtur, cavitas nummi in centro, vestigia aperta sole meridiano clariora, quo circa literas figurasque veluti sulcum sculpservnt, ut scriptura acutior appareret, indicia sunt adulterini nummi, quibus contradici non potest. Vix enim verosimile mihi videtur literarum angulos ne minima quidem iniuria in hoc nummo laesos, tantae siclorum vetustati responderi.* (quod nollem profecto D. Adlero excidisset) *Equidem nummum conflatum fuisse, deinde cum in fusione figurae literaeque crassae et obtusae evadant, scalpro expolitum cenſeo.* Hactenus D. Adlerus.

Hic autem Scriptor eo loco ⁽¹⁾ tres tantum numos Hebraeo-

(1) *Mus. Cusic. Borgian. pag. 30. Not.*

braeo-Samaritanos archetypos eatenus à Se visos asserit, quorum is primus est quem paulo ante descripsit atque adulterinum censuit. Pergit autem continuo: *Alter nummus Samariticus, quem vidi aeneus est, et in eodem Museo Borgiano adservatur. Hunc eadem facilitate cusum et antiquum, ideoque probabiliter genuinum esse censeo, qua illum (priorem nempe siclum) spurium dixi: Tandem tertium nummum aeneum vidi in Museo Seren. Ducis Megalopolitani, qui etiam integritatis signa habet, cum figura arboris forte opobalsami et litera ן ad unum latus quae שנת (scenath) indicat (1): ad alterum numerum anni sed detritum; in parte adversa figura vitis cum titulo ןרר (lechr. is) h. e. לחרות ישראל (lecheruth Israël) literis Samariticis scripto.*

Iam vero D. Tychsenius ut numerum Hebraeo-Samaritanorum falsitatem adstruat, in Refutatione Hispanica prius tantum de adulterino siclo D. Adleri iudicium affert, indictis quae proxime sequuntur atque eorum numerum fidei suffragantur. Quo consilio id factum alii iudicent. Anonymus vero Hispanus ille quem diximus, literarum olim D. Tychsenii XIII. Dec. MDCCLXXXV. ad me Interpres, cum postquam Hispanice et Latine unà cum Refutatione Hispanica eas edidisset nondum tamen evulgasset, crediti eatenus Pseudo-Tychsenii de binis quos praediximus Borgianis numis in eo opusculo silentium animadvertisset, pagellam lite-

(2) Labitur in hoc aperte D. Adlerus; cum eo loco ן non scenath sive annus significet, sed initialis sit nominis שמעון Simon; sequentes autem detritae literae

ad idem nomen pertineant; annus vero in numi aversa notatus olim fuit sed detritus est, ut in aliis eiusdem commatis numis. Vid. nostra Tab. II. pag. 95. m. 2. 3. 4.

rarum versioni addidit, in qua D. Adlerum à Refutationis auctore falso adversus numerum Samariticorum fidem allegari, callideque Eiusdem de binis quos *ymariis* censuerat numis iudicium in ea supprimi affirmat: quae pagella cum primum Butzowium perlata fuit D. Tychsenius apologiam illico apparavit eamque Matritum ad D. Thomam Firminum Arretam cuius olim meminimus direxit cum literis XXIV. Maii MDCCLXXXVII. edendam videlicet, ut edita quidem fuit in Actis Literariis Hispaniae mensis Iunii eiusdem anni, quarum summa haec est: *Adlerum de eo numo (quem falso item ad Ser. Ducem Megalopolitanum pertinere existimavit atque edixit, cum D. Tychsenii sit) falsissimum, memoriae forte lapsu, iudicium tulisse; eique amplius, si numerum Samariticorum antiquam et genuinam indolem spectet, fidendum non esse.* Quoniam autem in iis literis non tantum horum ratio redditur sed et numi de quo lis est ectypum exhibetur, integras extra ordinem sistere placuit (1).

Ve-

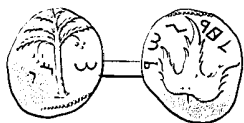
(1) E literis D. Tychsenii ad D. Thomam Firmin. de Arreta 24. Maii 1787. in Memoriali literario Matritensi mensis Iunii eiusdem anni editis à pag. 206.

Non satis mirari possum Anonymi antagonista acumen ultimum libelli sui post editam pugnam immutantis, eo forte consilio ut legentibus *Vindicationem meam*, quae contra libelli exemplar à novo hoc assumento immune directa erat, persuaderet, tanti me fecisse hoc Adleri testimonium, ut intactum illud relinquere, necesse haberem. Sed ab Adversario, cui nihil unquam nefas videtur fuisse in fa-

cinore, æquius aliquid expectari non poterat. Nescius tamen Anonymus fuisse, se videtur solem et trahere nebulas et mox easdem dispellere, ut radiis suis aciem hominum vincat. Nam Adlerus, V. C. falsissimum de numo nostro, memoriae forte lapsu, tulit iudicium. Nummum enim apud me, minime vero in museo Ser. Ducis nostri viderat, et ipsa numi descriptio quam dedit, hallucinationem eius in aprico ponit. En eius verba in museo Cusico-Borgiano pag. 30. *Tandem tertium nummum aeneum, vidi in museo Seren. Ducis Megalopolitani.*

Verum enim vero si D. Tychsenius tam lubricum de his numis D. Adleri testimonium existimavit, cur eius locum adversus priorem è tribus quos viderat Samariticis Borgianum siclum adducit; curve hunc Scriptorem iis qui numerum Hebraeo-Samaritanorum fidei refragantur accenset, qui paulo ante in eodem opere *Samaritanos numos egregia esse an-*

litani, qui etiam integritatis signa habet cum figura arboris forte opobalsami, et litera: ש ad unum latus, quae שנה indicat, ad alterum numerum anni sed

, Ex adiuncto ectypo Adleri lapsus facile deteguntur. Nam

I. *Littera ש est primus nominis שמעון, littera, ut vestigia טו ו et ו (ע & ט) ad alterum latus innumunt.*

II. *In parte adversa pampini, non vitis figura, itemque ור, non ור, cernitur.*

, Praeterea rime et inaequalitates in numi area glutine hermetico ad fallendum visum obductae, atque fusionis signa conspiciuntur, ut in ipsa meridie excoerere, dicendus sit, qui numum hunc integritatis signa habere iudicet. Ergo Adleri iudicio, si horum numorum antiquam et genuinam indolem spectet, fidendum non est. Quoniam Adlerum in critica sacra, diplomatica orientali &c. institueram,

, *icium et falsum eius de altero numo, Borgiano et de nostro iudicium et memoriae lapsus malui silere, quum atro carere, bone notare, verius ne sine fame ipsius, innumuntione id fieri posset. Sed Anonymus callido suppressit quae sequuntur verba: cum figura vitis, quae, quum nullus numus cum vitis figura detur, suspicionem in auctorem conferre potuissent, eum neque acute vidisse, neque accurate iudicasse. Hinc facile apparet, quam spuria et vilis sit numi primi Borgiani ab Adlero pro effietio declarati conditio, quum et alterum Borgianum, et nostrum integritatis signa habere contendat, quae, ut de nostro demonstravi, nulla omnino sunt.*

Hactenus D. Tychsenius.

antiquitatis monumenta disertis verbis edixerat ⁽¹⁾; Haec si quis invicem et cum bona fide quae Scriptorem decet conciliare studeat, operam meo iudicio ludet.

De controverso autem D. Tychsenii Samaritico numo iuvat repetere quae olim in Prologo *De numis Samar.* edixeram, nimirum: *Existimo numum illum unde fluxit ectypum quod D. Tychsenius in fronte operis exhibet, utut numus ipse adulterinus sit, (potest enim ex vero et antiquo esse conflatus) ex puris et incorruptis Samaritanorum fontibus derivari: quibus addo, eundem, aut si id minus archetypum unde desumptus fuit numum ex eorum numero esse quos Simon maioris moduli secundo principatus anno percussit, è quibus ternos in Tract. De num. Hebr. Samar. pag. 95. Tab. II. m. 2. 5. 4. videre licet. Et mirandum quod hoc D. Tychsenium latuerit. Sicut enim pictores et qui pictoria arte delectantur ubi in effigiem aut imaginem incidunt è Raphaëlis Vrbinatis aut Titiani tabula desumptam (quamvis infelicissime expressa sit) illico fontem atque archetypam unde effluxit manum agnoscunt: ita qui numerorum veterum studio dediti inque eo aliquantum exercitati sunt, vel in conflatis et adulterinis eorum origines inspiciunt; atque ex eorum *ἠροισμασι* num è veris et antiquis archetypis descendant subodorantur*

at-

(1) Si numi (inquit) Samaritici, licet paucis annis titulisque concludantur, sunt egregia antiquitatis monumenta, ut nuper demonstravit Cl. Franc. Perezius Bayerus, edito Valentiae Edetanorum anno MDCCLXXXI. *De numis Hebraeo-Samaritanis* egregio commentario, quo magno

tum eruditionis, tum linguarum apparatu illos docte diligenterque illustratos publicavit: quantivis omnino pretii atque insignis utilitatis esse etiam debent numi Arabici antiqui? *Mus. Cusic. Borgian. cap. III. pag. 29.*

atque eliciunt. Atque hactenus in *Refutatione Hispanica*.

IN VINDICATIONIS autem Latinae num. VII. D. Tychsenius vituperationem Anonymi Censoris (nimirum qui Latinas eius ad me literas una cum *Refutatione Hispanica Martiri vulgaverat*) se incurrisse scribit, quod numerorum tempore Hadriani nova percussurâ signatorum mentionem nullam iniecerit, cui his verbis responderet: *Nulla suberat causa cur hos Traiani numos, quos impostor sub incudem revocaverat:: in memoriam revocarem, quum neque ill. Bayer eorum in Prologo, contra quem Refutatio mea unice directa erat, meminerat etc.* (1) Haec autem quo pacto D. Tychsenio exciderint non video; cum de recuis Traiani numis in Prologo, quantum eius angustiae patiebantur, non perfunctorie egerim, eosque à *Viris doctis ad Barco-Kebam qui sub Hadriano maximas in Iudaea turbas excitavit* referri ibidem dixerim.

NVM. X. *Numi* (inquit) *quorum Aleschkarus quaest. 7 4. mentionem iniicit, quosque IVDAEI, quod mireris, ALEMANNI fide Samariticos pronunciat, puri puti graeco-phoenicij, et Hispanici, DESCNOCIDAS dicti fuisse videntur, ut ex ipsa orationis serie apparet.* Hoc vero merum D. Tychsenii somnium est. An vero non Aleschkarus modo, vir inter Hebraeos doctus plurimumque Tractatum scriptor (2), sed nec lippissimus Iudaeorum numos in quibus facies hominum, equi, boves, lupi, sphinges, pisces, ut in Hispanicis Graeco-Phoeniciis quos *Incognitos* dicimus passim insculpti sunt, Samariticos unquam appellasset?

EO-

(1) *Vindic. Lat. n. vii. Hebr. T. I. pag. 805. et Bartolocc. Vidend. ap. Wolfium Biblioth. T. IV. pag. 59.*

EODEM numero *Relandum, acerrimum alius numerum Samariticorum defensorem, siclos adulterinos statuere* ait. Falso. *Relandus siclos nunquam se vidisse perhibet* (1) deque iis nihil unquam pronuntiavit, ac vel postquam Samariticos numos accuratissime tractavit explicuit ac supra omnem *obstus* suspicionem esse intellexit, de siclis quos archetypos nunquam oculis usurpaverat dubius perpetuo haesit, ac propterea *rem hanc autopsia decidi debere* aiebat non ectypis (*Diss. IV. pag. 151.*) Atque existimo si in unum aliquem ex iis quos proculimus siclis incidisset, non tantam ei quantam olim numis fidem adhibiturum, certe non continuo neque temere sese ei crediturum; quippe cum siclorum probitas atque ingenuitas non aequè ac numerorum statim pateat atque in oculos incur-

rat.

(1) Praeterea quidem (inquit) sicli et semisicli habent N, nonnulli 2 supra calicem, indicem anni primi et secundi; sed quia eos non vidi nec constat mihi ubi asserventur, plura non addo. *Diss. v. De num. Sam. pag. 186. seq.* Atque his accommodanda sunt quae paulo ante, nimirum pag. 185. fin. seq. de *sicli Galliarum Regis ectypo* dixerat: Hic numus satis notus est et ab omnibus fere repraesentatus qui de numis Hebraeorum egerunt. Addere tamen liceat me, quamvis ipse possideam et apud alios viderim, nullum unquam huius commatis numum (agebatur autem de sicli ad annum secundum pertinentis ectypo) conspexisse indubiae antiquitatis: ideoque omnes ad quorum manus similes numi pervenient rogatos velle, ut eos bene examinent... *Et Diss. v. p. 47.* In ea opinione versatur vir doctus (*Otho nimirum Sperlingius*) non siclos tantum,

quod facile ipsi dederò, sed numos omnes qui Samaritanas aut Hebraeas literas praefereunt confictos fuisse à recentioribus etc. *Ad quem etiam modum Joann. Bapt. Otletius Epist. ad Reland. Tigur. prid. Cal. MDCCIV.* Argentci (inquit) numi qui siclorum nomine veniunt dubiam hactenus apud me fidem invenerunt: ex decem enim aut duodecim quos oculis manibusque tractavi, vix unus est quem originalem, ut aiunt, indubie agnoscere possim; si tamen sunt, diversis temporibus cusos arbitror... *Ex. Spanhemius de praest. et us. Diss. II. pag. 67.* In tribus nempe illis (inquit) numis aereis calix continuo certitur, sicut in aliis itidem Iudaicis qui Hasmonaeorum similiter aetate sunt cusus: cuius autem loco urna cum manna desuper signatur, ut notum in argenteis qui circumferuntur vulgo, quaecumque sit eorum fides etc.

V

rat. Atque idem ipsum Viris in hoc studio summis Ezechieli Spanhemio, Ioanni Baptistae Ottio et aliis (*Vid. cand. not.*) accidisse video, qui cum pro numorum Samariticorum fide vadimonium obire nihil dubitaverint, de siclis tamen et semisiclis aliquantum semper haerere visi sunt: id quod etiam expertos fuisse existimo quicumque mecum hanc de numis Samaritanis trivère aream. Sed, quod propius nos spectat, rogo nunc: an numos saltem Simon cudit? Aut Relando, sicut et Adlero, tantum neganti credimus? Si numos cudit, habuère monetam signatam Hebraei: salva res, immo dicta causa est.

EODEM numero pag. XI. *Schlaegerus* (inquit) *vir in re antiquaria et numaria exercitatissimus, et famigeratissimi numophylacii Gothani per quinquaginta annos praefectus, ne ullum unquam vidit numum Samaritanum qui INDVBITATA ANTIQVITATIS CRITERIA haberet; ill. Bayerus numos XXXII. (addeſis nunc denos) quos possidet sinceros et puros claris oculis videt. Quem itaque falsa visione et specie motum dicemus? EVM NÎ FALLOR* (pergit, nimirum Bayerum) *QVI FALLACI OCVLORVM FIDE SOLVS INCEDIT ET NITITVR; cur autem non addidit, qui quamquam totos fere sexaginta annos in rei numariae veteris atque in Antiquitatum studiis exegit, famosioraque Italiae, Lusitaniae atque Hispaniae numophylacia lustravit, Regiumque Matritense fidei suae concreditum ex munere saepius visiter, pretiosioraque eius numismata et cimelia frequens contrectet ac prae manibus habeat, nihil inde hausisse videretur nisi quod sub oculos et conspectum cadit:*
cer-

certe qui nullum hactenus siclum numumve Samariticum cum libripende et quinque testibus, civibus Romanis, puberibus, qui conceptis verbis eius ingenuitatem sacramento adacti declarent, vidisse ultro fateretur? Sed omissis ludicris.

Agnosco equidem lubricam et fallacem ad numos inter-noscendos esse oculorum fidem si rationibus aliisve adminiculis descituatur et maxime ubi de singulari aliquo numo, ingenuusne an adulterinus sit, dubium incidit: cuius generis lites ac discrepantia Eruditorum placita Romae olim ac saepius inaudivi, unique etiam et alteri ut suffragium ferrem rogatus interfui. Longe tamen dispar controversiae de qua nunc agimus ratio est, in qua et oculorum fidem certissimis argumentis ac Veterum testimoniis comprobata aliunde novimus, ac praeterea lis non ad unum aliquem definitumque numum oculorum iudicio sistendum sed ad omnes in universum siclos numosque Samariticos spectat, et vel postquam centum et amplius eiusmodi detecti binisque retro saeculis in famosiora Europae numophylacia admissi et fere *ἀναρτίστους* vulgari sunt in dubium eos revocat: quod mihi perinde esse videretur ac si quis hodie Seleucidarum aut Ptolemaeorum numis ingenuitatis actionem intenderet. Et quidem cum horum Regum numi priores omnium in lucem prolati fuere, existimo non defuisse qui rei novitate perculti adulterinos eos crederent aut non tuto fidem iisdem accommodarent; postea vero quam auctus in dies eorum numerus fuit sedatos Eruditorum animos sensimque de iisdem dubitari desitum; quippe cum numorum inter se collatio conflictusque mutuus eos invicem

confirmet aut suo ipsorum indicio adulterinos prodant. Atque hoc magis mirandum quod Arsacidarum, Thraciae, Armeniae, Cappadociae, Ponti aliorumque etiam Regum numis, cum multo serius, longeque pauciore quam Samaritici numero detectos vulgatosque fuisse constet, nemo quod sciam, haecrenus diem dixerit: quasi unis Machabaeorum rebus, ac proinde siclis numisque fatale fuerit cum infestis larvarum umbris perpetuo conflictari. Causa tamen in promptu est quam alibi indicavimus ⁽¹⁾.

IBIDEM extra ordinem Hyacinthum Arizarram nuperum Scriptorem è Praedicatorum Instituto laudat qui numos Samaritanos supposititios esse statuit, neque promereri ob eam causam, ait, summo studio ac diligentia custodiantur in numothecis; et cur non item Dominicum Diodatum I. C. Neapolitanum nuperum etiam eiusdem sententiae popularem? Ac prioris quidem locum integrum sistere placuit, ut liquidum fiat quam ieiuna et frigida, quamque pro lubricitate asserta nobis afferat, addesis et quam falsa ⁽²⁾.

Ne-

(1) *Sub init. cap. II. not. 1. p. 16. et 29.*
 (2) *Neminem arbitror esse (inquit, Disq. de Hebr. charact. in Sac. Bibl. orig. et antiq. Mutinae 1782. pag. 74.) qui non det libenter numos seu siclos illos qui exhibent vel Abrahæ, vel Mosi, vel Davidis, vel Salomonis imagines cum quadratarum literarum inscriptionibus spurios esse, et recenter cusos; sed tolerant etiam adversarii necesse est, (et tolerandum profecto, id est patienter ferendum) ut etiam suis numis cum literis Samariticis vetustatem abiudicemus, quam eis-*

dem tribuunt, constituamusque acque supposititios esse, neque promereri ut ob eam causam (ita omnino summo studio ac diligentia custodiantur in numothecis etc. Quid causae est merito quin illi Iuppiter ambas

Iratus buccas inflet?
 Addesis quod R. Mosem Nachmanidem ineunte saeculo XIV. et R. Azariam (de Rubens seu מִן הַרְוֹסִים) XV. in vivis fuisse ait ead. pag. idque è Wolfio part. II. Biblioth. Hebr. cum ex hoc scriptore (T. I. p. 876.) constet Nachmanidem Chri-

Neque his meliora Diodatus, qui Samariticis numos Simonis nomen nusquam praeseferre, eorumque *vobis* satis manifestam tenere ait; namque inscriptionibus Samariticis sunt insigniti: hoc est sermonibus et literis quae nusquam tunc quidem apud Iudaeos obtinebant: quorum prius falsissime asseri ex supradictis constat, posterius è medio trivio haustum est ac *ωλοβόδοι*; cumque nihil praeterea Samariticis numis obiiciat, nubes tamen et inania iactat eorumque patronos Calmetum, Soucierum, Allixium longe à se abire iubet. Valeant igitur (inquiens) tam belli homines secumque suos Samariticis numos ferant; ac si quem veteramentarium Iudaeum reppererint, illi vendant, non nobis, qui PVLCHRE novimus, quantopere impostorum ingenium in id genus monumentis sibi indulserit ⁽¹⁾.

Ac ne omnino Dobrowskium absque merito elogio praetereamus, tribus hic ridiculis *ερωτημασι* facta transacta omnia remque confectam putat: Quis enim (inquit) aut solidis rationibus aut idoneo testimonio probavit à Iudaeis unquam cusam monetam fuisse, cum illi pecuniam semper appenderent? Quo teste sumere liceat hos numos, qui sive in numophylaciis exstantes sive aere incisi in variis libris visuntur, in Palaestina fuisse effossos atque in Europam tanto numero tantaque formarum diversitate illatos? Quis facile assequi possit cur Samaritanis potius literis signarentur quam quadratis, cum negari non possit has

Christi anno 1194. natum et 1260. mortuum fuisse, quamquam Bousquetus Episcopus Lodovensis ad annum 1263. eius vitam protrahat, *Ibid. pag. 881.* Azariam autem saeculo XVI. eoque multum inclinante, nimirum anno Dom. 1573. vixisse constat ex eodem Wolfio T. I. pag. 944.
 (1) *Exercit. de Christo Graece loquente. Neapoli 1767. part. II. cap. I. pag. 90. 91.*

has iam eo tempore in usu fuisse? ⁽¹⁾ quibus ego quartum adde-
rem, nimirum: Quis hos rei monetariae Hebraeorum ever-
tendae triumvros tam facilem atque expeditam hostes sine
caede et sanguine immo absque armis et labore aliquo funden-
di et conterendi viam edocuerit?

D. Tychsenius causam cur Hispanice Refutationem scri-
pserit hanc indicat, ut olim dicebamus, *quia cum viro Hispano concertatio Ipsi inita fuit etc.* Idem tamen in Vindicatione Latina num. v. Anonymo literarum Eius interpreti cur Hispanice illam scripsisset curiosius inquirenti longo verborum ambitu respondet: *Ac primo quidem, quae de lingua, qua conscripta est apologia mea, profert Editor, infelix est coniectura. Vt linguam Castellanam, quam b. avus meus, qui in bello Successionis stipendia in Hispania meritus fuerat, mihi gustandam in tenera aetate praebuerat, quamque omnium dialectorum, quae Latinam matrem salutant, praestantissimam ipsa experientia edoctus libere profiteor, familiarem mihi redderem, non modo omnis generis libros Hispanicos, quos conquirere potui, studiose legebam, sed commercium epistolicum Castellanicum interdum cum amicis instituebam, ut permirum adeo non esset, si Refutationem meam exercitii causa Hispanice scribendam existimarem. Sed alia aderat ratio, quae Linguam Latinam dissuadebat. Rumor nimirum increbuerat, Matrivi Societatem coaluisse, quae Eruditorum Septentrionalium lucubrationes vel lingua Castellana scriptas vel in eam conversas in popularium gratiam esset editura.*

Vt

(2) De antiquis Hebraeorum cha- Apud D. Tychsenium Refut. Hispanica
racteribus, Pragae 1785. pag. 48. n. xxiii.

Vt itaque Refutatio mea Tomo edendo sine ambagibus inseri, et Societatis instituto responderi posset, Amici opera usus fui, qui stilum Castellanicum perficiendum benevole suscepit: quae quanti sint, quamque parum cum prioribus cohaereant secum quivis repute.

IDEM in literis ad me prid. Non. Iul. MCCCCLXXXIV. *Veritati* (inquit) *unice litans victas tibi lubenter tradam manus, statim ut cognoverim Te viam evadendi argumentis tuis mihi interclusisse. Est sane* (quaestio quae agimus) *materia ponderosissima et admodum intricata, quae aurificis statera omnino debet examinari.* Quo igitur iure, quae ratione in Refutatione Hispanica universae Hispanicae Nationi, atque adeo imperitae vulgi multitudini diiudicandam eam permittit?

MINVTIORA è D. Tychsenii Refutatione, Vindicatione et literis corradere supersedeo ne multus in hoc sim; immo subpudet me non semel iis refellendis demisisse quae nihil moranda ac sibilo potius explodenda essent. Sed illud tamen ac praecipuum ad siclorum numerorumque fidem consolidandam ex iisdem elicuisse gaudeo ac triumpho, nimirum à nemine tum Veterum tum etiam Recentiorum qui illam elevare nituntur, ac neque à D. Tychsenio, vel postquam diu multumque in hoc stadio desudavit ac misere se torsit, obiectum hactenus iis fuisse quod invicem sibi adversentur aut parum cohaereant: quod in Historiam temporumve rationem aut in Hebraeorum ritus legesque ullo pacto impingant vel ab iis in re minima discrepent, sive illorum sententiam seu symbola, literarum formas et numerum consideres; ac demum quod

si

si quid in eorum altero expressum inscriptumque exstat, non in aliis eiusdem generis siclis numisque constantissime observetur; id est *quod nullum hactenus adversus eos locum ex his quae intrinseca vocant invenerint*, ut sub capitis secundi initium notavimus.

Iam vero perpetua haec et plane mirabilis siclorum numerorumque Samariticorum et secum invicem et cum aliis consensio, nisi ex eodem omnes fonte manarent maturoque et provido consilio percussi essent, undenam quaeso alias, an forte à pseudoplastarum condito communibusque eorum sententiis ac suffragiis speranda? Mirro quae pro eorundem ingenuitate ex hac eadem consensione cuius elicere proclive est, eamque vel si alia desint controversiae de qua agimus definiendae praecipuum ac praesentissimum momentum esse existimo. Agnovit optime eius efficacitatem Eruditissimus Conringius qui in Paradoxorum prologo: *Enim vero* (inquit) *ἀδύνατον* arbitror potuisse imperitis saeculis, qualia utique fuerunt aliquot centenis annis, (scribebat autem paulo ante medium saeculi XVII.) *effingi numos Samaritanis inscriptionibus insignitos qui undequaque respondeant rebus Hebraeorum, quales fuisse Hasmonaeorum aetate Veterum indubitatae fidei monumentis accepimus.*

Sed neque aliter de his quae in siclis numisque sub oculis et conspectum cadunt statuendum. Etenim cum idem sit fere omnium oris habitus, idem singularium classium modulus typusque, eadem fabricae indoles ac circumsectionis ratio: incredibile omnino est absque unius alicuius qui publice ac

pro-

providentissime eos cudi iussisset ductu et auspiciis, proque solo qui eos heri aut nudius tertius in privatis officinis conflasse dicuntur placito ac lubricine, tot in eosdem veritatis notiones et caracterismos confluere et constanter observari potuisse; ac proinde in generali de siclis et numis Hebraeo-Samaritanis controversia non minus oculorum fidei ac iudicio quam rationibus et argumentis quae pro eorum ingenuitate militant tribuendum. Sed de his hactenus.

EXTREMVM nobis de hoc argumento restat, nimirum ingeniosum D. Tychsenii in Eius ad me literas XIX. Decembris MDCCCLXXXV. commentarium Vindicationi Ipsius Latinae insertum, quo Se sibi in Refutatione Hispanica conciliare studet nimirum:

. , *Equidem* (inquit in Vindic. n. III.) *scripseram p. 16.*
Ad Samaritanos tuos quod attinet, implicatam eorum controversiam causam strenue defendisti. (Ergone vera? Mala quae causa strenue defendi potest). *Structurae Tuae ex alieno sensu quem Interpres D. Scheindenburg causavit ex parte ortas libellum meum leviter tantum tangunt.* (Estne hoc pro victo se declarare?) *Nam quae de silentio Iosephi etc. dixi, idem Ipse pag. 4. disertis verbis asseruisti. Sed hoc non obstat quin, magnitudine ingenii, eruditionis et agilis industriae Tuae mirifice capiar,* (etiam in adversario virtus laudanda est,) *et si causa cadendum mihi sit, Te eam malim obtinere quam quemvis alium.* (Vocula *Si*, non facta sed futura sive possibilia, sive impossibilia respicit. Ad iudices competentes, minime, vero ad partes, sententiam dicere pertinet.) *Verum enim vero*

x

, *stet*

, *stet cadatve lis, liber Tuus tanquam sanctius aliquod tabularium ab iis semper adeundus erit, quibus hae dapes sapiant* (1). (Nam in nullo alio opere quod de numis hebr. exponit, tot numos tam curate delineatos et ab ipso auctore scite descriptos possessosque reperire licet.) Hactenus D. Tychsenius.

Atque ego quidem stultus ubi primum eas literas legi simplicem atque obvium illarum sensum absque commentario assecutum putaveram, donec Auctor idemque interpret alium longeque diversum iisdem subesse me docuit; verum eadem tamen operâ intellexi rem mihi cum Adversario hactenus fuisse qui Tenedia secure instructus ancipiti eam icu vibraret; ac propterea novum vereque duplicem Eius commentarium novo itidem sed simplicissimo glossemate explicandum ac refutandum duxi.

I. In eo primum omnium *implicatam controversiis numerum Samariticorum causam D. Tychsenius strenue me defendisse scribit, neque tamen propterea veram; cum mala quoque causa strenue defendi possit.* Optimum factum. Sed rogo, malane causa rationibus et argumentis quae nullius ponderis, quaeque indigna quibus respondeatur sunt, commentariisve cabalisticis locisve Auctorum nihil ad rem facientibus defendi quoque

(1) *Literarum xlix. Dec. MDCLXXXV. textus purus.* Ad Samaritanos tuos quod attinet implicatam eorum controversiis, causam strenue defendisti. Stricturae, Tuae ex alieno sensu quem Interpret D. Scheindenburg caussavit ex parte ortae, libellum meum leviter tantum tangunt. Nam quae de silentio Iosephi etc. dixi, idem Ipse pag. 4. disertis verbis asseruisti.

, Sed hoc non obstat quin magnitudine ingenii, eruditionis, et agilis industriae, Tuae mirifice capiar; atque si causâ eadem mihi sit, Te eam mâlim obtinere, quam quemvis alium. Verum enim vero stet cadatve lis, liber Tuus tanquam sanctius aliquod tabularium ab iis semper adeundus erit quibus hae dapes sapiant etc.

que strenue poterit? Atqui non melioris notae esse quibus numerum Samariticorum causam tuitus olim fui non ita pridem D. Tychsenius gratis ut solet pronuntiaverat (1). Sed cur pro *implicatam* non potius *malam*, ut nunc, aut *desperatam* causam aperte dixit, ut Sibi primum, nobisque etiam, atque Eruditis omnibus in putido commentario scribendo ac legendo parceret?

II. *Quae de Iosephi silentio etc. eadem à me ac disertis verbis asserta* D. Tychsenius affirmare nihil dubitat: id vero falsum falsissimum esse sub init. cap. IV. à nobis ostensum. Parum autem haec morari D. Tychsenius videtur.

III. *Si causa D. Tychsenio cadendum sit eam me obtinere mâlle ait quam quemvis alium:* quo loco voculam *Si* commentarii vice explicat, *eamque non facta sed futura sive possibilia sive impossibilia respicere asserit.* Ea vero explicatio, praeterquam quod puerilis et inepta est, *futura impossibilia*, id est *hircocerorum* et speciosa miracula, uni ut videtur D. Tychsenio per somnium obversata, nulli certe mortalium cognita aut literis hactenus consignata, promittit atque in scenam producit.

IV. *Verum enim vero (pergit) stet cadatve lis, etc.* Atqui, inquam ego, si numerum Samariticorum falsitas tertio quoque verbo à D. Tychsenio demonstrata dicitur (2): quoque

(1) Pero sus razones (*inquit de me loquens*) son de tan ningun valor que no me huviera detenido en responder à ellas sino fuera por aprovechar esta ocasion etc. *Ref. n. 1.* El Sr. Bayer se ocupa en ilustrar los caracteres de las medallas Samaritanas con una especie de comentario cabalístico. *Núm. xlix.* Las autoridades de

Hesychio Suidas y Pollux tampoco vienen al caso etc. *Núm. vii.* (2) El discurso (*inquit*) que publicó en 1779. demonstrando la falsedad de las monedas Samaritanas. *Ref. n. 1.* Para acabar de demostrar que la palabra *hircocerum* etc. *Núm. vii.* Los Literatos desengañados etc.

pacto lis non ab Eo perpetuo stare, sive adversus Eum ullo unquam tempore decidi poterit?

V. Demum *meum de numis Hebraeo-Samaritanis librum* in quocumque litis eventu *tanquam sanctius aliquod tabularium ab iis semper adeundum quibus hae dapes sapiant*; et in commentario: *Nam in nullo opere quod de numis hebr. exponit tot numos tam curate delineatos, et ab ipso auctore scite descriptos possessosque reperire licet.* Iam vero quibus demum nisi fungis planeque stipitibus hae dapes sapient aut placiturae sunt, postquam intellexerint *tot numis tam curate delineatis et ab ipso auctore scite descriptis* nihil inesse praeter vacuas rerum imagines et inania puerorum oblectamenta? Quisve unquam, nisi cui anima pro sale sit, *librum tanquam sanctius tabularium* adibit aut in manus sumet, postquam in D.Tychsenii Refutatione legerit contentos in eo generatim numos *phantasticos, ridiculos, heri aut nudius tertius confictos*, signanter autem Bayerianos, de quibus praecipue in eo agitur, *non aliunde quam ab obscuri impostoris Itali vafritie et artificio originem ducere?*

Valeat ergo longum formosus cum lepido suo commentario palpumque quibus possit obrudat; nos cautiore hinc effecti postrema eius verba, quamvis longe diversum sonent, reprehensionem nostram ducimus, quod scilicet in spuriis et adulterinis numis describendis tamque accurate delineandis atque aeri incidendis male operam collocaverimus oleumque et impensam misere prodegerimus: tantum abest ut quicquam laudis eo nomine in nos collarum à D. Tychsenio putemus; de quo tamen alii iudicabunt.

At-

Atque hinc rursum expositis iam quae pro tuenda numorum Hebraeo-Samaritanorum fide in numerato erant, consistendum. Sed alio nos ac longissime D. Tychsenius avocat. Nimirum parum Ipsi fuit ancipiti et sane quam molestae cum Eodem liti me implicuisse, nisi inflictam olim existimationi meae aliunde plagam, sed dudum iam cicatrice obductam cuique alias inultae aut immedicatae immoriendum mihi fuisset, omnino praeter rem atque importunissime in Vindicatione Latina refricasset. Sit igitur.

APPENDIX

De auctore Hispanae Homeri Odysseae versionis quae sub Gundisalvi Perezii nomine circumfertur.

INVITVS sane in causam descendo cui solidum paene tricennium indormieram, immo quam omni studio ex animo depellendam curaveram, ut nec saepius lacessitus neque amicorum precibus fatigatus ut aspersam eius occasione nomini meo maculam scripto diluerem ullo in id pacto adduci unquam potuerim. Vnum tamen D. Tychsenii verbulum atque, ut existimo, in aurem Eidem instillatum, certe quod aliud plane agentis atque omnino praeter rem in *Vindicationis Latinae* limine excidit, nimirum *me ut Cl. Gundisalvo Perezio Hispanam Odysseae Homeri versionem abiudicaret, Ioannem Paëzium de Castro pro vero eius auctore venditasse; maleque mihi cessisse inquit cum D. Ioanne de Yriarte literariam aleam, qui hunc errorem invictis argumentis detexit*,⁽¹⁾ sopori meo excitando longe praesentius atque efficacius fuit. Cum autem et eam ego *Vindicationem* inter alia D. Tychsenii opuscula pridem ediderim, si diutius de hoc sileam, immo nisi falso in me id iactari ostendam, idem ipse mihi inustam ab aliis notam adscripsero. Iuvat autem rem quo gesta est ordine primum enarrare.

In-

(1) *Haud mente* (inquit de Consore Anonymo loquens in *Vindicat. Lat. n. 1.*) *circumspiciens, quam male olim accesserit Ill. Bayero, qui ut Cl. Gundisalvo Perez Odysseae versionem Hispanam abiudicaret Ioannem Paëzium de Castro pro vero auctore venditabat, quum hunc errorem eximus polyhistor et ingens etc. b. Ioannes de Yriarte...invictis argumentis detegeret.*

Ineunte vere MDCCCLXII. CAROLI TERTII Regis, Optimi Principis, iussu è Toletana Hispaniarum Primate Ecclesia, cui tunc honestissimis Canonicatus et Cimeliarchatus sacerdotiis addictus inserviebam, in Regium S. Laurentii M. Escurialense Coenobium translatus ut Latinos Graecosque et Hebraicos eiusdem Bibliothecae codices manu exaratos recenserem describeremque, triennii spatio in eam curam incubui, donec iniuncto munere pro virili defunctus fui. Exstant penes me integri trium linguarum MStorum. catalogi quinque maioris formae iustaeque molis voluminibus comprehensi, cum speciminibus characterum rariorum atque antiquiorum codicum accuratissime ex autographis desumptis: quibus accessere varia Sanctorum Patrum, necnon Philosophorum, Historicorum ac Declamatorum veterum Graecorum opuscula magnam, ut putamus, partem inedita, è quibus unum item et alterum Latio à nobis donatum fuit. Ea vero ab anno MDCCCLXV. nimirum ex quo primum ab opere cessavimus in privatae bibliothecae angulis ad hanc diem latuere, atque à Viri Eximii obitu, cuius animo alte insederat, ut adhibitis *d'Europais*, quas vocant, *φροντιστρι* in publicum prodirent, vix scio an de his edendis ulterius actum aut deliberatum sit: quae fusius aliquanto commemoranda hoc loco fuere, quoniam, ut me D. Tychsenius monuit, sunt qui me Escurialensibus catalogis conficiendis consensuisse, iisque vel nunc tanquam Sirenum scopulis adhaerescere existimant⁽¹⁾.

Ea

(1) M. Anse de Villosion Gallus cum notis illustrando eximio Sacrorum Bibliothecae Sancti Mar-

Ea vero dum apud Sanctum Laurentium gererentur frequentes ad me Monachi salutarum veniebant, et praecipue quibus pro tempore Regiae Bibliothecae cura commissa erat, qui et ipsi describendos à me codices in dies singulos suppeditabant. Vbi autem noster ille labor paulatim emergere coepit, observatumque ab iisdem fuit non perfunctoriam in eo negotio locari operam, tum demum in familiaribus colloquiis significarunt in rem quoque Regiae Bibliothecae fore si recensionis meae exemplum penes eandem remaneret, subindeque innuerunt ut illud ex adversariis meis fide optima desumendum permitterem. Atque ego quidem initio abnuebam, causatus scilicet extemporalem, ut videbant, scriptionem esse plurimisque erroribus obnoxiam quaeque ulteriores curas et limam desideraret. Illi autem vel ita non parum usui aiebant fu-

Marci Venetae saeculo IX. aut X. sinistrorsum pro Iudaeis Hellenistis exarato; in vulgata Homeri Iliade Graeca cum variorum scholiis et aliis bene multis pro merito extollit singularis amicus ac conterraneus meus D. Abbas Ioannes André, Orbi notus, in literis ad Carolum fratrem Mantuae 17. Nov. 1788. (T. III. Epist. 5.) Is igitur Vir Cl. in literis ad D. Theoph. Chr. de Murr 1785. Tomo XII. Diar. Murriani pag. 508. insertis, referente D. Tyehsenio, scribit: *Le Chanoine Bazyer...travaille depuis long tems au catalogue bien plus important des MSS. Grecs de l'Escorial qu'il ne finira jamais. Vous (pergit) aurés vu son dernier ouvrage sur les medailles Samaritaines, ou il promet l'explication des Espagnoles. Dieu veuille qu'il tienne parole; mais j'en doute.* Qua in re vereri equidum incipio, ne non

vanum sit eius augurium, cum paene octogenerius sim et plurimis urgear; incumbam in id tamen, modo Deus vitam viresque indulgeat. Ac de Phoenicum seu Turdetanorum in Hispania numis, nimirum qui littoralem Baeticae oram incoluere, nonnulla olim speciminis loco edidi (*Del alfabeto y lengua de los Fenices*); de Celtibericis vero sive Graecorum, cum pro re nata agendum mihi paulo pridem fuisset ac paene innumera dicenda succurrerent, pauca de Saguntinis, Saetabensibus et Calagurritanis diligenda fuere: ut vel si minus fidem liberavero non omnino vacuus obligasse arguar. Etenim non minus vere à Iustiniano dictum *amplius saepe de facultatibus suis sperare homines quam in iis est*, atque à Sallustio *quae sibi quisque facilia facta putat aequo animo accipere; quae suprà veluti ficta pro falsis ducere.*

futuram, maxime cum in lacrymabili eius Bibliothecae incendio, quod anno MDCCLXXI. contigit, bona quoque catalogorum eiusdem portio conflagraverit. Quid plura? Mos iis gerendus, et quae de Bibliotheca Laurentiana Escorialensi deque universis Regii Coenobii Patribus, à quibus perbenigne exceptus fueram, benemerendi occasio sponte in manus meas deciderat, minime aspernanda aut vacua dimittenda fuit. Itaque ex eo tempore recensionis meae paginae adhuc à manu calentes ad Bibliothecam convolabant à librariis continuo describendae: quod in tribus Latinorum codicum voluminibus praestitum.

Ventum ordine fuit ad recensionem Codicis signati *Digrammate & Pluteo IV. num. 22.* in quo plurima eaque autographa Cl. Ioannis Paëzii de Castro Philippi II. Hispaniarum Regis Chronographi, Eidemque à Sacris, adversaria continentur, quem ut poteram (sunt enim in eo permixta ac perturbata fere omnia) hoc modo descripsi.

, RECENSIO

, Codicis Bibliothecae Regiae Laurentianae Escorialensis signati
, Digrammate & Plut. IV. n. 22. In catalogis nostris
, Tom. Latinor. II. pag. 254.

IOANNIS PAEZII DE CASTRO Historici Regii Miscellanea varii argumenti paene innumera, saltem non facile describenda, in quibus pleraque ipsius opera magna ex parte poetica legitur; ea vero potius adversaria dixeris, innumeris scilicet lituris deformata, atque in universum rubricis destituta, ut vix internoscas quae ipsum quaeve alios auctores habeant. In

, Vrbe tamen et Paëzii manu, si unicum excipias poëmation,
 , conscripta fuisse constat. Elicitur hinc quoque integram ab
 , eo Homeri Odysseam in patrium sermonem xxiv. libris con-
 , versam fuisse, quos Philippo II. Regi aut Carolo Caesari de-
 , dicavit; exstat enim in Codice nuncupatoriae epistolae bona
 , pars, operis autem, quod carmine trimetro constabat, non nisi
 , fragmenta supersunt aliqua in eadem epistola seu operis pro-
 , logo, quo loco de Homeri laudibus agit. Quod nobis univer-
 , si laboris reliquum est vix quaternionem implet, lituris ut
 , alia omnia undequaque respersum, foliis item uno aut altero
 , loco motis, prorsus ut nec pes nec caput uni reddatur for-
 , mae. Sistimus tamen eius gustum aliquem, ut conicere Le-
 , ctrores possint qua Paëzius et doctrinae copia, et dicendi polle-
 , ret in utroque sermone facundia.

„Primeramente muestra (inquit Paëzius Homerum com-
 mendans) „ que hai Providencia: que Dios castiga los malos;
 „ porque quando el viejo Laertes, que tan penado estaba por
 „ su hijo, supo que era venido y muerto à los que le destruían,
 „ dixo:

„ *Jupiter Padre, agora veo de cierto*
 „ *Que hai Dioses en el grande cielo Olympo,*
 „ *Si es verdad que los vanos amadores*
 „ *Han pagado los males que hacían.*

„ Y este argumento siguiò Claudiano y otros muchos. Des-
 „ pues en aquella question tan trillada del libre alvedrio, de la
 „ qual dependen las dos cosas que hemos dicho, puso su
 „ opinion qual convenia al gobierno del mundo. Porque pu-

„ so

„ so sabèr en Dios de las cosas por venir, la qual ciencia lla-
 „ mò hado, y dixo que era imposible faltar; pero la culpa de
 „ lo mal hecho atribuyò à los hombres como libres para lo
 „ poder liacer ò no. Introduce à Jupiter que habla con los
 „ otros Dioses de esta manera:

„ *Dioses quereis saber à dò hà llegado*
 „ *El juicio vano ya de los mortales,*
 „ *Que luego como algun mal trabajoso*
 „ *Les viene, nos dan culpa afirmando*
 „ *Que alguno de nosotros lo hà causado.*
 „ *No miran que les viene de sus culpas,*
 „ *Y no porque ello fuesse assi hadado.*

„ Echado este fundamento, dixo que en Dios no habia in-
 „ gratitud, y que oía y favorecía al miserable; y assi introduce
 „ à Jupiter que dice à Venus su hija, que le rogaba por Ulixes,

„ *Como quieres que ponga yo en olvido*
 „ *El gran valor de Ulixes el divino,*
 „ *Y el animo y virtud tan excelente*
 „ *Que le hà encumbrado tanto entre los hombres?*
 „ *Y como olvidarè que siempre ha hecho*
 „ *Tan grandes sacrificios à los Dioses*
 „ *Que viven en el Cielo eternamente?*

„ De manera que dà à entender que à hombre tan agrade-
 „ cido por lo que recibì de mano de Dios haciendole ofren-
 „ das y sacrificios, no le desampararia en su necesidad; y con
 „ esto manda que los votos que se hacen à Dios se cumplan
 „ luego, lo qual muestra en persona de Agamemnon, que

Y 2

„ di-

„ dice haver sido detenido en Egipto por no haver cumplido
 „ un sacrificio que havia votado; y añade:

„ *Porque quiéren siempre que se acuerden*
 „ *De cumplir sin tardar sus mandamientos.*

„ Muestra tambien que quando Dios quiere hacer algun cas-
 „ tigo, primero lo amonesta: como quando à Alitherses vie-
 „ jo prudente que los declara la voluntad de Dios; pero mues-
 „ tra juntamente quan malo es de quitar un vicio, en la res-
 „ puesta que le dio Eurymaco:

„ *O Viejo allá à tus hijos en tu casa*
 „ *Adivina las cosas que quisieres,*
 „ *Porque en lo por venir no les avenga*
 „ *Mal ó daño, si el hado assi lo quiere.*

, Multum iam in hac re me fuisse subvereor; sed quando
 , Paëzii Graecam atque Hispanam facundiam vidimus, iuvat
 , quoque ut Latinam eius phrasin poëticumque oestrum agno-
 , scamus. Sic is alicubi in Codice nostro Perezium (Gundisal-
 , vum, ut credimus, doctissimum virum Philippo II.º à secretis,
 , qui et ipse Odysseam Homeri in Hispanum sermonem con-
 , vertit) alloquitur:

„ *Haec tu carmina quae modo, Perezii,*
 „ *Tam laeto legis ore, si putasti*
 „ *Gratis esse data à tuo Poëta,*
 „ *Multum deciperis: tuus Poëta,*
 „ *Haec donat tibi ob aureum Philippum.*

„ *Rur-*

„ *Rursus falleris, et putas Philippum*
 „ *Regem dicere me, tuum patronum,*
 „ *Quamvis aureus ille sit. Quis ergo,*
 „ *Dices, aureus hic erit Philippus?*
 „ *Hic est quem pilulis tuis eburnis*
 „ *Lucratus fueras heri, per arctos*
 „ *Dum pontes melius globos minutos*
 „ *Transmittis. Nimum indicasse credis,*
 „ *Cum totos valeas decem poëtas*
 „ *Vel vili aureolo tibi parare.*
 „ *Sed si rem bene supputas, Perezii,*
 „ *Hos versus emero haud potes minoris,*
 „ *Aut hos vendere; nam iocum rependo*
 „ *Pro ludo tibi. Non placet sed ista*
 „ *Permutatio, clamitas? Philippum*
 „ *Ad Graecas dabo proximas Calendas.*

, Iam vero ad Codicem utcumque describendum accedamus.
 , In eo affecta fere omnia primisque tantum lineis adumbrati
 , coepta. Primo autem eryma quaedam Hispanica leguntur è
 , Graeco mutuata. 2.º De voce *μειψος*. 3.º Amatorium epi-
 , gramma. 4.º Petri Serrae Celtiberi epitaphium, perfectum.
 , 5.º Excerpta ex Alcyonio de Exilio. 6.º Quod non omnis de-
 , lectatio sit repletio; et è contrario, non omnem repletionem
 , esse voluptatem. 7.º Ad Pherussam epigramma. 8.º Ex Dios-
 , coride, De odoramentis. 9.º Ad incertum Hispanum *Carri-*
 , *zium* in patriam cogitantem, ne Urbem relinquat, insigne
 , poëmation, sed affectum:

„ *Tunc*

„Tunc (inquit) valédices Vrbi dominæ atque iocosis
 „Deliciis? Poteris veteres tu linq̄uere amicos,
 „Vestitu libero privatus vivere, barbâ
 „Derasa atque togâ ulnarum septem ire severus?
 „Composito vultu quasi sacra ÷ fercula ducas?
 „ O! si quid amico
 „Credis, si studio in te nostro das aliquid, si
 „Vita tibi est chara et tandem fato cupis ire
 „Ad manes quo cuncta ruent quocumque loco sint,
 „Munere telluris nutrita, memor brevis horae:
 „Vive tibi Romæ quod posthac Parca benigna
 „Staminis adiiciet &c.

- , 10. Ad Carolum V. puerum. 11. Epigramma eroticum.
 , 12. In Cosconem quendam. 13. Ad Alexandrum quendam
 , epistola familiaris, versu. 14. Excerpta ex Aristotelis me-
 , chanicis. 15. Ad Alexandrum epistola alia. 16. Ad Sophro-
 , synem quandam personatam ex Requesenia domo. 17. In
 , tabulam Penelopes, Ode Hispanica. 18. Ad Carrizium, re-
 , currit poëmatium de eodem in patriam regredi cogitante.
 , 19. Loca notata à Rabbinis quasi ea Septuaginta Interpretes
 , corruerint. 20. De Oratione et eius partibus. 21. De lite-
 , ris singularibus et earum significato, seu de Siglis. 22. Ex
 , Leone de Balneolis Hebraeo qui floruit Christi anno 1329.
 , excerpta è libris de anima. 23. De Adonide marmoreo atque
 , de Hyella, Epigrammata. 24. Hieronymi Frac(f. Fracastorii)
 , ad Franciscum Turrium poëmatium quo ipsum in villam
 , suam invitat. 25. M. Ant. Flaminii ad Petrum Viperam,
 , Ode

, Ode qua vitam atque otia eius laudat. 26. Incerti ad Steph.
 , Saulium, Ode egregia. 27. Tractatus an intellectus mate-
 , rialis possit immortalis fieri? (*Videtur integer, Auctor tamen*
 , *eius non indicatur*). 28. De divinatione. 29. De scientia
 , Dei. 30. De providentia Dei. 31. De vi astrorum. 32. De
 , ente abstracto (*Opuscula integra seu potius excerpta ex incer-*
 , *tis Auctoribus*). 33. Graeca nonnulla è Polybio, item è Lon-
 , gino Philosopho in Hephæstionis Enchiridion. 34. Fran-
 , chini *Hispania*, Ode elegantissima ad Ioannem Casam in-
 , cipiens

„Suavis voluptas est homini, Casa,
 „Mores et urbes conspicere exteras &c.

- , 35. Levini Torrentii ad Hippolytum Salvianum in eius li-
 , brum de piscibus, Ode. 36. Eiusdem alia de die festo S. Mar-
 , tini. 37. De imagine Francisci Vargas Oratoris Caesarei apud
 , Venetos, Epigramma. 38. De libro quodam, *De ordine crea-*
 , *turarum, et miro Creatoris artificio*: qui à Philippo II. con-
 , scriptus videtur, Paëzii iudicium. Incipit: *Leyendo este libro*
 , *de V. Magstad me vino al pensamiento &c.* quatuor chartis in-
 , tegris caractere minutissimo, mutilum tamen. 39. Excer-
 , pta ex Aristotelis Ethicis. 40. Incerti, Murium convivium,
 , versu. 41. Ioannes Casa ad Galateam. 42. Eiusdem: *Turdi*,
 , utrumque versu. 43. Excerpta ex Damasceno. 44. In A-
 , morem. 45. De Arithmetica ac de horologiis. 46. Ioannis
 , Casae, Ode: *Mentem blanditiae perdere credulam*. 47. Paëzii
 , ad personatam Pancalem Epigrammata. 48. Incipit *Prolo-*
 , *gus Paëzii de Homeri Odyssea in Hispanum sermonem conver-*
 , *sa.*

, *sa.* 49. Epistola Hispana Paëzii ad virum Summum itidem
 , Hispanum, cui adversi nonnihil in Vrbe acciderat et ab ea-
 , dem ex abrupto discedere cogitabat, ut sibi ab ira temperet,
 , et paulo consultius agat.. 50. Versus de templo quodam re-
 , cens exstructo.. 51. Nicolai Cabasilae Expositio compendia-
 , ria Missae.. 52. Paëzii, *Recurrit prologus in Homeri Odyss-*
 , *seam.* 53. Paëzii urbium praecipuarum Europae nomina or-
 , dine alphab.. 54. De Oratoris officio. Paëzii ad Papam po-
 , stulatum pro dispensatione quadam, et ad Summos Pont. allo-
 , cutiones variae.. 55. De Astronomia.. 56. *Recurrit Prolo-*
 , *gus Odyssae Homeri.* 57. Declaratio verborum quae in
 , Homero obscura sunt Hispanice; *Y porquē en Homero* (in-
 , quit Paëzius) *como mas antiguo hai mas palabras que no res-*
 , *ponden à cosa de las que agora usamos, no pude hacer menos*
 , *que dexar assi en Griego, ò à lo mas que ser pudo en Latin,*
 , *con intencion de juntarlas y hacer una declaracion por rodeo de*
 , *palabras, quanto baste à que se entiendan, como las siguien-*
 , *tes, HECATOMBE, quiere decir: Sacrificio de cien bueyes &c..*
 , 58. Paëzii Excerpta ex Epistola Maurolyci ad Simeon. Vi-
 , gintimillium, data Messanae VI. Non. Mar. MDLVI. Item ex
 , quarto libro Archimedis.. 59. Andreae Resendii Ode in Gal-
 , los: *Rursum tumultu Gallia turbido &c..* 60. In Romanam
 , quandam apud Belgas sepultam et ab Avila quodam Hispano
 , Caesareo Equestris Militiae Praefecto Romam relata.. 61. De
 , Mathesi quaedam.. 62. De providentia Dei et peculiari quam
 , habet Catholicae Religionis cura, Poëma. Videtur autem An-
 , tonii Augustini manu scriptum.. 63. Paëzii *Carta de Conse-*

, *jos*

, *jos en Español.* 64. Mich. Sylvii Cardinalis in statuam puell-
 , lae ad Aquam Virginem.. 65. In quendam Patrem Octa-
 , vium, qui integra valerudine carnibus vescebatur esuriali tem-
 , pore.. 66. Hispanica avium nomina.. 67. Ad Petrum Are-
 , tinum Poëtam.. 68. Decem numerationes Cabalae ab He-
 , braeis dictae *Sephiróth.* 69. Ex Martino Fernandez de En-
 , ciso, quaedam.. 70. Item ex Quintiliano et aliis, alia.. 71. Li-
 , lii Giraldi ad Card. Salviatum.. 71. Paëzii carmen ad Sum-
 , mum Pontificem de corruptis moribus ac dilapsa disciplina..
 , 72. Ad Litas seu preces, Paëzii carmen.. 73. In Patrem
 , Octavium quod Bacchanalibus larvarum festis frequens inter-
 , esset.. Ad Zanchium, carmen.. 75. De morte M. Ant. Fla-
 , minii.. 76. In Octavium, et Furrium, de causa cur tamdiu de
 , creando Pontifice in Conclavi deliberetur.. 77. De Ordonio
 , quodam Hispano subita morte praerepto.. 78. De Dromone
 , Sophista.. 79. In Gallos.. 80. In sepulcrum *de Cobos*, epi-
 , gramma.. 81. In Zelotypum quendam Pictorem.. 82. Ad
 , Gundisalvum Perezium Philippo II. Regi à secretis, Ode quam
 , superius integram descripsimus.. 83. Doctoris Matthaei Pas-
 , chalis Hispani versus quos ipse sepulcro suo inscribendos con-
 , scripserat,

„Matthaeus Paschalis moriens

„*Semper in adversis vixi, genus omne malorum*„*Expertus, quorum non fuit ulla quies.*„*Nunc morior, nunc finis erit, nunc ista valebunt.*„*Quod superest, animam suscipe, Christe, meam.*

, Sunt et adhuc de Iracio quodam Tiberis aquis absorpro et

z

, de

, de Bearrice quadam epigrammata, et minutiora alia in Codice, Paëzii manu ex asse descripto, praeter illud unum epigramma: *De Providentia Dei*. Quae nos paulo prolixius descripsimus, quod virum in paucis inter Hispanos doctum, quia nullis editis libris sui memoriam transmisit ad posteros, vix aliquo censu à plerisque haberi, saltem non satis pro meritis laudari intelleximus.

, Codex chartaceus, quarta forma, sub medium saeculi decimi sexti scriptus.

, ΠΑΡΕΡΓΟΝ

, *De Homeri Odyssea in Hispanum sermonem conversa quae, sub GUNDISALVI PEREZII nomine circumfertur.*

, Cum primum in hoc Ioannis Paëzii de Castro ἀπογράφου codice, seu potius adversariis, toties Homeri memoriam et laudes inculcari observassem; varia item hinc inde in eo sparsa huius Poëtae frustra Hispanico iure ac metro donata, quorum versus eadem omnino mensurâ, atque ii quibus Hispana Homericæ Odysseae versio Gundisalvo Perezio hactenus attributa constant; maxime vero cum in codice nostro legissem, id, que Paëzii manu tam Graeco quam Latino atque patrio sermone optime mihi cognita, integrum Odysseae opus ab ipso, in Hispanam Linguam translatum xxiv. libris, quos totidem, à Gundisalvo Perezio de eodem argumento editos fuisse non veram: iam tum suspicionis fumus, nescio quis, iniectus mihi fuit, num scilicet eximium illud opus Gundisalvi nominis hactenus circumlatum, re ipsa Ioannem Paëzium de Castro, stro

, stro auctorem haberet, atque ab eo (quem et ab evulgandis lucubrationibus alienissimo semper animo et erga Gundisalvum propensissimo fuisse constat) huic ut proprio illud ederet nomine contraditum fuisse. Rem autem ita habere, uti ego primus omnium affirmare atque in vulgus Eruditorum emittere plane non audeo, ne scilicet Gundisalvi memoriae, quam doctrinae suae ad posteros transmisit minime vulgarem, iniurius esse videar: ita silentio praeterire non possum tot in hanc suspicionem meam confirmandam amice coniurare, ut assensum vel ab invitis illico extorqueant. Ac mihi quidem, ut ingenue sententiam meam aperiam, omnis fere de ea re iam pridem scrupulus ademptus est; cautiores tamen atque oculatiores qui haec legerint tantisper haerere cupio, dum scilicet quae de hoc argumento hinc inde ex Paëzii adversariis, atque ex Perezio ipso collegi in medium suo loco profero; longiora enim sunt quam ut hinc subiici possint universa.

Hactenus Paëziani Escorialensis codicis descriptio.

ATQUE haec mihi dum Codicem de quo agimus describerem in numerato fuere. Ea vero totidem atque ipsis verbis legas in autographa eiusdem recensione, atque in primigenio unde Escorialense fluxit exemplo, quod penes me exstat elegantissime ac nitidissime exaratum absque litura interlinearive aut marginali nota; cui proinde non verbum modo, sed neque apex aut iota unum adici aut detrahi potuerit. Praeterea de hoc argumento nihil quicquam antea aut deinceps à me scriptum fuisse persancte affirmo: ut vel hinc pateat quam

non iure, immo quam non vere à D. Tychsenio in Vindicatione Latina proditum sit, me Hispanam Odysseae Homeri versionem Gundisalvo Perezio abiudicasse eamque Ioanni Paëzio de Castro falso adtribuisse; ac vel in ea hypothesi, uni hoc mihi atque in privatis adversariis scriptum, nimirum ut

*Membranis intus positis delere liceret
Quod non ediderim*

ex Venusini lege. Sed ut ad historiam redeam.

Confecto sub initium Iunii MDCCLXIV. recensioneis Escorialensium catalogorum negotio Toletum ego ad propria remeabam; cumque in transitu dies aliquot Matriti mansissem, ab amicis qui crebro ad me salutarum veniebant de praecipuis eximiae illius Bibliothecae codicibus multa rogitabar, inque his, cum de nuper in eadem inventis Ioannis Paëzii de Castro adversariis, deque nova eiusdem ut iam tum circumferri incoeperat, Hispana Homeri Odysseae versione (*nova* inquam, id est diversa ut vulgo tunc existimabatur qualisque initio mihi etiam visa fuit⁽¹⁾ à Gundisalvi Perezii edita) mentio incidisset: meam de hoc erotemate sententiam in nullo ab iis quae in Paëziani codicis recensione notaveram discrepantem libere ac simpliciter exposui.

Excitus hoc nuntio D. Ioannes Iriartius Regiae Bibliothecae Matritensis custos, qui tunc forte Graecorum eiusdem

CO-

(1) , Elicitur hinc quoque integram , in codice nostro Perezium (Gundisalvum, ut credimus, doctissimum virum, patrio sermonem xxiv. libris convertit, Philippo II. à secretis, qui et ipse Odysseam Homeri in Hispanum sermonem paulo inferius: Sic is (Paëzium) alicubi convertit) alloquitur.

codicum recensione atque editionem apparabat, Escorialensem Ioannis Paëzii codicem, praecipue vero Nuncupatorium eiusdem ad Philippum Regem epistolam in qua is ipse Hispanicae Homeri Odysseae versionis auctor ferebatur, sedulo inquisitum misit. Cui autem huius rei cura demandata fuit, Nuncupatoriae quidem initium sparsaque temere eiusdem in codice fragmenta, versus item aliquot Hispanicos cum Gundisalvi Perezii editis collatos, notulasque perbreves quas dum codicem describerem iisdem è regione adiunxeram ad D. Iriartium, ut ipse hic narrat, retulit; non tamen uti apparet, praemissam Paëziani codicis recensione: quam si vidisset aut saltem subiectum eidem parergon, sublata, opinor, Ipsi fuisset omnis de hoc argumento scribendi occasio. Iuvat autem in eorum gratiam quibus Iriartiana Bibliotheca ad manum non est locum ex eadem integrum sistere⁽¹⁾.

Sub idem tempus D. Iriartius in miscellaneo Regiae Bibliothecae

(1) Ego vero (inquit D. Iriartius Biblioth. Graec. pag. 122. col. 2.) opportunam investigandi Verum oppertus occasionem, ad memoratum alius Bernardum Yriarte in Escoriali degentem accuratissimè scripsi, ut eam Epistolam per diligentissimos et humanissimos Regiae illius Bibliothecae Custodes exquirendam curaret. Is mandato negotio strenuè perfunctus, rescripsit: nullam aliam Ioannis Paëz de Odysseae interpretatione ibi Epistolam inveniri, nisi quae, longae praefationi quam Epistolae similior, illius manu exarata extat in Codice MS. foris notato *iiiij. &c. 22.* varia eius Opuscula complectente, qua opus *Odysseae* in linguam Hispanicam conversum Regi nuncupatur,

cuius Epistolae hoc initium: *En esta translacion que de la Ulyxica de Homero hizo, Sacratissimo y muy grande Rey, Principe, y Señor nuestro; he entendido ser muy gran verdad lo que Aristoteles dice, que los poetas mas que otro genero de escritores aman sus trobas, y composiciones;* titulum eius intersertos contextui, eosdem fere versus legi, qui in *Gundisalvi Perezii* Odyssea leguntur, quosque ad memoratae Epistolae margines Criticus quidam cum *Pereziano* exemplari excuso contentis comparatos, manu sua annotavit, ut me supradictus *Bernardus* misso eorundem Versuum Annotationumque apographo, additis etiam suismet Animadversionibus, certiorum fecit. *Ita omnino.*

bibliothecae Matritensis codice, eoque autographo, cuius tamen hodie fatum ignoratur, Nuncupatoriae Paëzii ad Philippum Regem Homeri Odysseae exemplum alterum se vidisse perhibet, itemque aliam eiusdem ad Gundisalvum Perezium epistolam, pariter autographam, Bruxellis ultima die Maii MDLV. datam, in qua Paëzius non semel ac disertissime Hispanam Homeri Odysseae versionem Perezio adtribuit: cuius utriusque specimen mox dabimus, ne quid Lector desideret. His autem nihil iam moratus calamum in me distinxit nomenque meum proscidit, quasi levibus coniecturis inductus Gundisalvum Perezium debita Hispanae Homericae Odysseae versionis laude spoliasset, subdens (de suo scilicet atque omnino ex nihilo) *me, simul cum aliis, praeclarum inventum mirifice mihi gratulantem ubique pervulgasse* (1); id autem quam non sine felle et aculeis aestuante primum animo scripserit, facile ex iis conicias quae post quinquennium ab excuso non tamen evulgato Bibliothecae Graecae opere, nimirum anno MDCCLXIX. cum in lucem id prodit, in eodem spicula reliquit. Namque sciendum est Iriartianae Bibliothecae folium paginas 123. et 124. complectens, quale in editis quae vulgo circumferuntur exemplis exstat, non eius operis primigenium esse sed subditivum et in longe acerbioris, sub

(1) Haec porro Paëzii Epistola (*inquit D. Iriartius Biblioth. Graec. pag. 124. col. 1.*) Eruditorum animos hac ratione, si nescis, induxit: viderunt *Ioannis Paëzii* epistolam autographam, legerrunt ibi *Odysseae* in Hispanum translationem Regi nuncupatam, invenerunt versus

eidem insertos, quales apud *Perezium* leguntur; statimque *Odysseam*, quae *Perezii* nomine circumfertur, *Paëzii* opus esse sibi persuaserunt; ac *PRAECLARVM INVENTVM, SIBI MIRIFICE GRATVLANTES, VBIQVE PERVVLGARVNT.*

sub iisdem numeris ab Auctore suppressi, locum, in quo nomen meum propalam cumque appensa delicti tabella traducebatur, suffectum fuisse: id quod ego in omnibus quotquot viderim exemplis (vidi autem minimum triginta) periculo facto didici, mecumque agnoscent quicumque huius asserti fidem proprio experimento comprobaram velint (1).

Atque ut ne de huius mutationis causis taceam, alii id factum Cl. D. Ioannis Santanderii in Regiae Bibliothecae Matritensis Praefectura Decessoris mei humanitati, alii Regionum Hispaniae Infantium Institutoris muneri, quo me CAROLVS III. Rex Eorum Parens cum propediem Iriartiana Bibliotheca in lucem edenda esset honestaverat, tributum volebant. Ego Viro docto et gravi deque me optime semper merito acceptum retuli eoque nomine grates Eidem egi, quod scirem non parum Ipsi cum D. Iriartio ut nomini saltem meo parceret allaborandum fuisse (2). Quid vero, Deus bone! si Graecum aut Latinum distichon sexies ab Eo, ut saepe alias, Hispanice ac metrica reddendum, quod summum Ipsi in deliciis fuit, in folium quod supprimendum erat incidisset! Hic labor ille domus. Verum his omissis.

Illud constat, me solido postquam Iriartiana Bibliotheca in lu-

(1) In exemplis minoris seu vulgaris chartae, eius folii praepostere à Bibliopogo agglutinati vestigia supersunt manifestissima; in iis autem quae maiore seu grandiore charta edita sunt, id folium, quod minore aliquanto prae aliis forma sit, extimam superne atque inferne libri crepidinem non pertingit, neque Bibliopegi cultro abscissum est ut reliqua.

(2) Narrabat haec mihi dum gererentur, ac fide optima, Cl. Iosephus Rodriguez de Castro Regiae tunc Bibliothecae Matritensis Subcustos, quo praecipue in Graecis obstetricante Iriartiana Bibliotheca typis demum excusa fuit: quemadmodum ipse eius Auctor agnoscit in eiusdem prologo *num. 21. pag. XVII.*

lucem prodiit vicennio inustae in ea mihi levitatis atque erroris notae alte indormiisse et usque indormiturum, nisi me è perpetuo cui iam deditus fueram veterno è borealibus regionibus D. Tychsenius excitasset: cuius verba cum primum in eius Vindicatione Latina legerem, primigenii illico avulsique olim è Bibliotheca Iriartiana folii memoriam animo refricabant, immo eius partem, vocisque in Hispania emissae repercussum Butzovii sonum esse probe intellexi. Scilicet parum iis quorum intererat quorumque occulte res agebatur fuisset me clanculum et per cuniculos invasisse, nisi nomen proderent quisve demum Criticus ille esset qui Gundisalvum Perezium debita Hispanicae Homeri Odysseae versionis laude spoliasset propagam edicerent, et vel post tricennium quoquo modo possent Orbi literario deridendum sisterent. Nihil tamen hos moror quibus sua satis, immo unice placere novi; ac neque D. Tychsenium qui falsa illorum dictata pro Delphicis oraculis habuit fuditque: monendus propterea, suum illum *eximium polyhistorum et ingens Hispaniae et reipublicae literariae lumen b. Ioannem de Yriarte, qui varia curiosa v. c. de vita Mich. Cervantes Saavedra, quorum inventionis gloriam alii in Hispania sibi vindicarunt, primus omnium in lucem protulit*, non alienum, quemadmodum Is credidit atque in Vindicatione Latina scriptum reliquit, sed proprium Auctori, ut existimo, gratisimum ⁽¹⁾ errorem detexisse; unique Ipsi male cecidisse susce-

ptam

(1) His itaque postremum pertractatis, (ita Bibliothecam suam D. Iriartius claudit, in extremo eiusdem numero pag. 579. col. 2.) commode ac feliciter mecum actum sanè dixerim, cui ut sub initium huius voluminis suscipienda contigit am-

ptam mecum *immortalique*, ut Idem subdit, *Graecorum codicum Bibliothecae Regiae Matritensis recensione* insertam velitationis aleam; quippe cui, ut feriatum diu calamum solaretur, erraticorum equitum ritu confingendus hostis fuit quem pro libito funderet, deleteret,

..... *diffaretque spiritu,*

Quasi ventus folia, aut panniculam tectoriam.

Nunc iam, quod olim pollicitus fui, de *nuncupatoria* Paëzii ad Philippum Regem, ac de *familiari* eiusdem ad Gundisalvum Perezium epistola; quidve postquam utramque non semel atque attente legerim de Hispanae Homeri Odysseae versionis auctore sentiam candide ac simpliciter exponam. Sciendum est autem me fide optima animoque à partium studio omnino libero in Paëziano-Escorialensis codicis recensionem incidisse, atque adeo seu versionem quade agimus Perezio sive Paëzio tribuas perinde mihi esse ac fuisse hactenus. Atque initio quidem, id est cum primum in eo codice, manu Paëzii optime mihi cognita, legissem integrum Odysseae Homeri opus Hispanice ab eo versum et Philippo Regi nuncupatum, aliam atque aliam, ut iam supra monui, Perezii et Paëzii versionem fore existimasse, donec *nuncupatoriae* versuum cum Perezii editis collatio contrarium me docuit; exinde vero incertum quid agerem haesisse, sed aliquanto in

Paë-

amplissimi omnique doctrina ornatissimi Viri ab alieni Operis usurpati suspicione Vindicatio: ita in *sine* Literatoris omniscruditionis genere excelsissimi Accusatio de *Furto litterario* aggreddendam sese obtulerit. Ibi *Gundisalvi Perezii* Hispanae *Odysseae* Interpretationis Auctoris à quibusdam minus crediti mentio etc.

Paëzium propensiosem, ut parum abfuerit quin aleam pro eo iacerem. Quidn̄ autem? An viro docto et gravi in facto proprio affirmanti fides gratis deneganda? *Gratis* inquam; cum nemini tunc nota esset Paëzii ad Gundisalvum Perezium *familiaris* epistola, cui unice D. Iriartius innititur; ac vel si ad manum mihi fuisset, minime ipsi acquievissem, cum ea non magis Perezio quam *nuncupatoria* Paëzio faveat; immo vero, cum et aliquanto prae illa recentior sit ⁽¹⁾, erunt vel hodie qui ex utriusque temporum collatione coniecturam pro Paëzio faciant. In tanta igitur caligine nihil mihi aequè honestum ac tutum videbatur, ac si qua ratione aut probabili saltem indicio nuncupatoriam à Paëzio non ex propria persona sed aut sponte sua in Perezii gratiam, aut huius rogatu, eius certe nomine, scriptam fuisse è binis illius epistolis elicerem; idque mihi pro virili inquirendum propòsui ac nescio an praestiterim (*Vid. not. (2)*); feliciores autem esse cupio qui subiecta epi-

(1) Paëzii ad Gund. Perezium Epistola scripta fuit postrema die Maii (MDLV.) ut in exemplo nostro et ap. D. Iriartium *Biblioth. Gr. pag. 127. col. 1.* legitur: quo tempore Philippus Angliae quidem et Neapolis Rex, Hispaniae tamen Regnorum designatus tantum Successor erat; neque enim nisi anno proxime sequenti, die XVI. Ianuarii Carolus Parens Castellae et Indiae imperium in eum transtulit, ut docent Historici nostri, Lud. Cabrera *de gestis Phil. II. lib. 1. c. 8.* At Nuncupatoria, ut ex eadem liquet, ad Philippum II. iam tum Hispaniae Regem directa est.

(2) Paëzium in lumine Epistolae ad Gund. Perezium (ap. D. Iriartium *Bibl.*

Gr. pag. 127. Not. col. 1. atque in exemplo nostro) ait ad complendam Hispanam Odysseae Homeri versionem XIII. eiusdem libros Perezio deesse. Sistimus Hispanica eius verba: *Gran merced (inquit) recibí en que V. m. me diese parte de esta labor tan bien trabajada antes que se publicase entera con los XIII. LIBROS QUE FALTABAN.* In eo autem manifesto Paëzium labitur; non enim XIII. sed XI. tantum libri deerant ad eam versionem perficiendam; cum Homeri Odyssea XXIV. non amplius libris contineatur, è quibus Perezius XIII. priores ediderat Antuerpiae MDL. et Venetiis MDLIII. Atque idem Perezius in Nuncupatoria integrae Odysseae Homeri

ver-

epistolarum specimina legerint. Ac de his plus satis.

versionis, Antuerpiae anno MDLVI. Philippum II. alloquens ait: LOS ONCE LIBROS QUE ME FALTABAN DE LA ULYSSEA DE HOMERO (ap. D. Iriart. *Bibl. Gr. pag. 124. Not. col. 2.*) quae totidem verbis habentur in nov. edit. Matritensi MDCCCLXVII. Atqui si Paëzium Hispanae Odysseae Homeri versionis vere existisset auctor, nunquam ei tale verbum atque erratum excidisset; neque enim quot ipse pridem libros in Hispanum sermonem verterat non meminisse, nec nuperrime ab eo translatorum numerum non in promptu habuisse poterat.

ATQUE haec de circumlata Gundisalvi Perezii Hispana Odysseae Homeri versione. Verum ut de eiusdem eximii Operis in Latinam atque in Hispanam linguam metricis ac prosaicis translationibus obiter agam, primus omnium Livius Andronicus teste Cicorone, Gellio et aliis ap. I. Alb. Fabricium *Bibl. Gr. lib. 11. c. 111. n. 18.* Latino id carmine reddidit; item *Carolus Aretinus* (metrico ut videtur), cuius versionis, ut MS. meminit apud eundem Fabricium l. c. Labbeus *Bibl. nov. MStorum. pag. 575.* Quatuor eiusdem libros, nimirum IX. X. XI. et XII. elegiaco Latino carmine expressit *Iohannes Prassinus* ediditque Wittembergae MDXXXIX. 8°. Integram Odysseam unicum Batrachomyomachia (à *Isobelo Bul-*

de Iesuita elegantissimo poemate Latino ornata atque amplificata), carmine heroico *Sinton Lemnius Euphoris Curienis*, Basileae apud Oporinum, MDCLIX. 8°. Libros octo *Franciscus Floridus Sabinus* Parisiis MDXLV. 4°. Prosaico autem sermone *Raphaël Volaterranus*, Venetiis MDXVI. apud Bernardinum Venetum de Vitalibus fol. et ex officina Ioannis Graphici MDXXXVIII. 8°. *Georgius Mazillus*, Argentorati MDX. fol. *Andreas Dionysius Justinopolitinus*, Venetiis apud Aldum MDXXXVII. Parisiis MDXXXVIII. et Saligniani MDXLI. 8°. ac recentiores alii. E nostris Cardinalis Archiepiscopus Toletanus *Petrus Gonzalez de Mendoza* iuvenis adhuc Salmanticae, paulo ante medium saeculi XV. Odysseam è Latino in patrium sermonem transtulisset dicitur à Petro Salazar de Mendoza in *Chronico de eius gestis lib. 1. cap. 17.* «En los años (inquit) que me cursó y pasó en Salamanca, se dió à traducir algunos libros de Latin en Castellano: «Traduxo con harto primor y elegancia la *Ulysses de Homero*, la Eneida «de Virgilio y algunas Obras de Ovidio.» quorum hodie fatum ignoratur. *Vincen-tius Marinerius* Valentinus heroico carmine Odysseam, Iliada, Batrachomyomachiam etc. de quibus vid. *Biblioth. Gr. Iriartium pag. 504. seq.*

IOANNIS PAEZII DE CASTRO

AD PHILIPPVM II.

HISPANIARVM REGEM

NVNCVPATORIA

En esta translacion que de la Ulyxea de Homero hize, Sacratissimo y muy grande Rey Principe y Señor nuestro, he visto claramente ser verdad lo que Aristoteles dice, que los Poetas mas que otro genero de Escritores aman sus composiciones y trobas. Lo qual tambien afirma Tulio hablando de los versos de Dionisio Tirano; porque no siendo yo el autor de esta obra, con solo haber procurado que estubiese en lengua Castellana, le he cobrado tanta afición, que no mirando la grandeza de V. M. y las importantes ocupaciones tuyas, me he atrevido à la enderezar y consagrar à su felicísimo nombre como si fuera cosa digna del mayor Señor del mundo, qual V. M. es, sin que nadie se pueda agraviar: siendo conforme à todo derecho y razon que el padre y el hijo sean habidos por una persona; pero todavia templè esta afición de tal arte que no me atrevi à dar juntos veinte y quatro libros à V. M. sino en dos veces, partiendo la obra casi por medio; porque temi fastidiar, y con la culpa mia hacer perjuicio à tan excelente Autor como es Homero; y si yo estubiese seguro que mis manos no le han qui-

EIVSDEM

AD GYNDISALVVM PEREZIVM

BRVXELLIS VLT. DIE MAII M. D. L. V.

FAMILIARIS

Gran merced recibí en que Vmd. me diese parte de esta labor tan bien trabaxada, antes que se publicase entera con los XIII. libros que faltaban; porque allende que me diò tan buena ocasion para tornar à ver la Ulyxea de Homero, con tan gran recreacion, entendí mejor muchas cosas que antes, con la claridad y lustre que Vmd. les dà.

A Homero siempre le tuve por cosa mas que humana, pero con esta translacion de Vmd. entiendo muchos lugares dificultosos, y me parece que servirá de glosa para los que quisieren cotejar con esto lo griego. Ganè tambien, que con no estorvarme la dificultad del language, leo tan presto todo el libro, que alcanza à estar todo junto en la memoria: de donde vine à considerar muchas cosas de que pienso aprovecharme contra estos nuevos Zollos que agora se levantan.

Así acontece à los grandes autores quando se renueva su gloria y fama, como al fuego que suele salir de algunos montes à temporadas, que espanta mas que si siempre se viese arder. Vemos que muchos procuran escurecer esta luz de Homero puesta en cumbre tan alta, no acordandose

NVNCVPATORIA

FAMILIARIS

tado su gracia y frescura, como suele acontecer à las rosas que rusticamente se manosean, no pensaria ser aficionadamente dicho que no se le pudiera ofrecer cosa tan digna de V. M. como Homero, ni èl pudiera hallar en el mundo otro nido donde cupieran sus grandes partes con la autoridad que merece su saber y valor junto con la gracia y cortesía incomparable que usa. Mas por la parte que de mí tiene, fue cierto, atrevimiento ò por mejor decir calor poetico presumir de ponerle en tan alto lugar, dado que la empresa fue tan grande que me debía bastar el haber osado emprenderla para merecer no solo perdon pero alguna manera de alabanza; aunque haya quedado mil leguas lexos de la polida grandeza que Homero tiene en su lengua; y para no tenerse en poco que haya podido guardar el verdadero entendimiento de sus versos, en el qual muy claros y grandes hombres erraron, como claramente mostrarèmos en su vida. Pero porque algunos no piensan que Homero solamente fue tenido en precio de hombres filosofos y de otros que gastaron su vida en letras, no saliendo de la sombra ociosa al sol del gobierno (*de*) negocios, como conviene à los que con obras exercitan lo que los Sabios trataron de palabra: será bien mostrar que Homero es Autor dignísimo de ser leído de grandes Principes y Reyes, por testimonio de los mismos Emperadores y grandes Se-

que dice la Escritura que la lumbre puesta sobre el monte no se puede esconder. Con esta translacion de Vmd. le han encendido grandes luminarias del valor y virtud de Homero, principalmente en este libro de la Ulyxea, cuya claridad habia estado sepultada mas de mil y setecientos años, conocida solamente de los que sabian la lengua Griega.

Livio Andronico Poeta muy antiguo trasladò la Ulyxea en Latin, la qual, allende que era tosca y groseramente trasladada, no llegó à nuestros tiempos, salvo algunos versos della referidos por otros. No me acuerdo que Autor alguno digno de cuenta la haya vuelto en Latin, ni en lengua vulgar asta agora. Por esto no es maravilla que juntamente con la luz que agora sale, se mezcle algo de humo y embidia: principalmente viendo que Vmd. và volando junto con Homero por todo el mundo.

Diceme Vmd. que le escriba lo principal que me parece de la vida de este Poeta. Yo lo puse luego por obra, y juntábase tanta materia de lo que notan (*¶ sic omnino*) en diversos Autores, se haria un gran libro: por esto lo dilatè para quando Vmd. placiendo à Dios, traslade la Iliada. Del genero de verso, y pureza de la lengua Castellana y de su Ortografia muchas veces hemos tratado por cartas familiarmente, donde Vmd. pudo ver que mi voluntad era buena, aun-

ñores de quien ha durado la memoria asta nuestros tiempos; por donde se vea la calidad del presente, y que no sin razon le enderezè à V.M. De Alexandro Magno escribe Plinio y Plutarco y otros muchos, que habiendo vencido al Rey Dario le truxeron un cofrecito que se hallò en su recamara donde Dario tenia guardados sus olores y algunas joyas de gran precio, hecho todo de oro y perlas; y que tratando Alexandre con los suyos, para qué seria bueno, pues à él no le contentaban aquellos unguentos preciosos que los Asiaticos usaban, antes como hombre de guerra holgaba mas con el polvo y sudor; diciendo cada uno à qué cosa podia servir conforme à su parecer; viendo la diversidad de sentencias, dixo al fin el gran Rey y gran Capitan: mejor es para guardar en él à Homero que para quanto vosotros habeis dicho; porque así conviene que la obra mas subida que animo humano pudo hacer, se conserve y encierre en la mas rica y hermosa caxa del mundo. Solo este testimonio le pareció à Plinio que bastaba para todo quanto se quisiese decir de Homero, y así no quiso hacer otra prueba, siendo él Abogado tan sabio que supiera alegar muchas cosas aunque el pleyto fuera dudoso, quanto mas en tan buena causa; y cierto, así pareciera à todo el mundo si no se atravesara un autor muy grave que puso tacha en el juez,

aunque diferimos en algunas pocas cosas. En esta carta solamente quiero escribir mas largo que otras vezes, como el presente que Vmd. hace deste libro conviene mucho à la Magestar del Rey nuestro Señor por tres causas, la una por ser Rey: la segunda *por sucesor en los Reynos de España* y nacido en ellos: la tercera por particular inclinacion y calidad de S.Mt Esto tratarè como suelo otras cosas con Vmd. no muy entendidamente y como si huviese de salir à plaza, sino para que Vmd. tenga materia, y pueda añadir y quitar lo que le pareciere con la gracia y dotrina que Vmd. pone en todas sus cosas.

En esta obra mostrò Homero, segun todos dicen, maior fuerza y valor de ingenio que en la Iliada, por ser la materia esteril, y haber sido menester inventar cosas provechosas y dulces para aprovechar y entretenir al lector. Así escriben que la Ulyxea es mas moral y mas dulce y mas sutil; porque debaxo de una simplicidad de palabras están encerradas muy altas sentencias. Plutarco, cuya autoridad sabe Vmd. quanto vale, escribe que en la Iliada se trata de las fuerzas corporales, y en la Ulyxea de la virtud del animo: en la qual nos representò un hombre sabio en todas las cosas del mundo así en hacer, como en decir: que supo darse maña para escapar de tantos peligros, y saliendo desnudo del nau-

fra-

diciendo que no se le entendia nada de Poesia à Alexandro, el qual es Horacio excelente Poeta; pero responderle hemos adelante, y veràse claramente quanto se engañò en lo que dice y en la probanza que hace. Agora prosigamos esta prueba con el parecer de grandes Capitanes, concluyendo primero lo que Alexandre decia de Homero, no entremetendonos en lo que toca à la Poesia y artificio de las palabras, porque en esto no hay contradiccion bastante, como tratarèmos en su vida, sino quanto el provecho para los Reyes. De muchos Autores consta que Alexandro tenia à Homero por regla para saber gobernar el mundo; pero mas claro de Dion Chrisostomo en los libros que escribió del oficio y estado de los Reyes; porque introduciendo como en dialogo à Alexandre y Phillippo su padre, que tratan de la gobernacion, preguntando à su hijo, qué era la causa que tenia en tanto à Homero? Responde Alexandre, que la Poesia de Homero no era como la de los otros Poetas que escribieron cosas baxas para provecho de hombres particulares; porque era muy generosa y convenientisima para los que han de reynar como deben. Por esto llamaba à Homero grandísimo pregone-ro de toda virtud y cavalleria, y poeta de Reyes; y replicando Phillippo que el Poeta Hesiodo le habia vencido, le dixo, no debian ser Reyes los que juzgaron sino hombres de

fragio y brava tempestad, salió con el su esciencia y su valor, y se vido en lo que tanto descaba, que fue llegar à su tierra: no como los hombres vulgares, que perdiendo las alhajas que tienen ellos muy preciadas, por no entenderlas, no hallaràn en parte del mundo quien los meta en su casa. De manera que la Ulyxea es como el Alma, y la Iliada como el Cuerpo: entre las quales cosas bueno està de ver la diferencia que hay. Eustathio añade que por la excelencia de la Ulyxea tuvo muy maiores embidiosos y calumniadores que la Iliada: por donde Vmd. escogió la mejor parte y mas alta que Homero escribió. La primera de las tres cosas que propuse escribir probarè con los dichos y testimonios de grandes Emperadores y Reyes y Capitanes y Cibdades y naciones, que dixeron ser Homero digno de que los grandes Principes le leyesen y supiesen de coro: despues mostrarè que es así justo con pura razon sacada de sus versos.

Comenzemos del mas celebrado Principe que toda la Antigüedad tuvo que es Alexandro Magno, y veamos que dicen los Historiadores que sintió de Homero. Escribe Plinio y Plutarco y otros muchos que habiendo vencido Alexandre al Rey Dario le truxeron un cofrecito que se hallò en su recamara, hecho todo de oro y pedreria, donde aquel Rey tan poderoso tenia guardados sus olores y

al-

dias Legislador ; y los mismos Athenienses tenian por ley , que cada año se leyese Homero publicamente. Por esto queriendo hacer mui gran honra à un Poeta que escribió sus cosas, como adelante diremos, mandaron que se leyese cada año, como Homero. Notan con esto que los Oraculos antiguos respondian muchas veces con versos de Homero , que era la mayor honra que se le podia atribuir. Asi muchas Naciones le hicieron la honra que solian hacer à los Heròas que ellos tenian por casi Dioses, ò à los grandes Emperadores quando naciañ ò morian, ò à las mas insignes Cidades. Tito Livio escribe que los Alabandenses hicieron templo à la Ciudad de Roma; y Cornelio Tacito que muchas Cidades contendieron entre sí sobre qual de ellas era mas amiga del Pueblo Romano y de mas antigua amistad; porque à las Cidades tambien les señalaban fiestas de sus nacimientos como à los Reyes. Asi dice Plinio, que en el mes de Abril celebraban el nacimiento de Roma, como notan algunos que el Sabado se celebraba el nacimiento del mundo. Hacian tambien estatuas y monedas en nombre y imagen de las Cidades, como aun en nuestros tiempos han quedado muchas de Roma y otras. Estas mismas honras hicieron à Hercules y à los Càstores, y à Augusto Cesar, al qual los primeros que le hicieron templo siendo vivo fueron los Españoles, pidiendole primero licencia

cia. Asi dicen que ellos dieron exemplo à todas las otras Provincias. Pues quien leyere con atencion los autores antiguos hallará que todas estas honras se dieron à Homero y otras muchas mas. Siete Cidades y Provincias altercaron bravamente sobre cuyo era Homero : muchos celebraron su nacimiento. Tulio y Estrabon dicen que los de Esmirna le hicieron templo. Julio Poluce Maestro del Emperador Cómmodo dice que tambien los de Xio hicieron templo à Homero. El mesmo cuenta como hicieron moneda con el rostro de Homero los de Xio; y otros Autores escriben lo mesmo de otras Provincias, como mas largamente trataremos en su vida. Hieron Rey de Sicilia no quiso ayudar à Xenocrates, que le pidió para sustentarse , porque decia mal de Homero; antes le dixo que pues sabia mas que Homero, que lo supiese ganar, que Homero aun despues de muerto daba de comer à muchos : el qual dicho es muy semejante al que Alcibiades dixo al Gramatico que emendaba à Homero, que cómo enseñaba Gramatica sabiendo tanto? El mesmo Alcibiades dió un bofetón à un Gramatico , porque respondió que no tenia à Homero. Atalo Rey de Pergamo hizo ahorcar à Dáphidas gran enemigo de Homero y de los Reyes y de Dios; y es asi que diciendo mal de Homero no estaba bien con los Reyes , à quien él dió tan gran poder y preeminencia. De aquí vino que se puso acusacion à un Poe

Poeta en tiempo de Tiberio Empe-
 rador, porque en una Tragedia dixo
 mal de Agamemnon, interpretando
 que en nombre de Agamemnon se en-
 tendian todos los que tienen poder
 Real. Ptolomeo Philadelpho Rey de
 Egypto ahorcò à Zoylo que no solo
 fue enemigo de Homero, cuya esta-
 tua azorò, pero tambien de Socrates
 y Platon; puesto que otros dicen que
 recitando las cosas que escribió contra
 Homero en Olimpia, todas aquellas
 naciones que alli se juntaban dieron
 tras él persiguiendole hasta hacerle des-
 peñar. Archelao Rey de Macedonia,
 en cuya casa dicen que murió Cheri-
 lo, siempre leia algo en Homero quan-
 do se iba à dormir y quando se le-
 vantaba, llamandole su enamorado.
 Otras muchas cosas pudiera traer por
 donde se viera claro quanta cuenta
 hicieron de Homero los Reyes Empe-
 radores y Capitanes y muchas Nacio-
 nes juntas en tropel, las quales repre-
 sentan Magestad Real, sino remie-
 se la proligridad, y tuviese intencion
 de lo tratar en su vida; pero todavia
 con licencia de V. M. dirè lo que re-
 fiere un autor Griego y de gran au-
 toridad, de una Nacion de Scithia que
 se llama Boristhenitas: dice que estos
 hicieron templo à Homero dentro de
 Boristhenes Cibdad muy populosa, y
 que todos le saben de coro, y que
 al entrar en las batallas rezan ciertos
 versos de Homero conque se animan
 à pelear, como hacian los Lacedemo-
 nios con los versos de Tirteo Poeta;

y

y que no quieren oir que nadie diga
 mal de Homero, porque le tienen y
 honran casi por Dios; y añade por
 cosa estraña que todos los Poetas de
 Boristhenes son ciegos por parecer à
 Homero, como si del amor que le tie-
 nen se huviesen transformado en él,
 y pegadoles el mal de ojos. Puesto
 que por testimonio de tan grandes y
 tantas naciones consta claramente, quan-
 to convenga Homero para los Empe-
 radores y Reyes, todavia será bien
 traer alguna probanza por donde se
 vea que tuvieron muy gran razon
 en decir lo que dixeron, dado
 que si aquellos grandes Principes
 fueran demandados que dieran razon
 de sus dichos, fundaran muy mejor
 que yo con infinita ventaja sus pa-
 receres; y asi con mi rudeza dirè lo
 que puedo alcanzar en esto; pues que
 una de las cosas en que Homero es
 alabado muy encarecidamente es, que
 todos ingenios hallan de que con-
 tentarse y que notar, asi los grandes,
 como los medianos y ultimos.

Dos cosas pienso Yo ser neces-
 sarias en qualquiera Republica para
 conservarse largo tiempo, à las qua-
 les debe atender el que quiere esta-
 blecer Reyno ò Cibdad ò ser util
 para conseqjar al que quisiere hacer lo
 que tenemos dicho. La primera es Re-
 ligion, sin la qual todo lo demas vá
 sin fundamento: la segunda el go-
 bierno y administracion publica. En
 la primera es menester saber que se
 debe sentir de la naturaleza divina
 quan-

quanto à su sèr, y como se hà con las cosas de los hombres; y por otra parte como los hombres le deben servir. En la segunda se encierran tambien muchas partes, conviene à saber qué gobierno es mejor, el de uno ò el de muchos: qué obediencia se debe al que gobierna y qué honra; y de su parte à qué es obligado el buen Principe, y qué propiedades ha de tener; y por el contrario quales son las de los malos Reyes. En esto van las dos partes principales à que se refieren todas las cosas del mundo segun Homero: quiero decir la paz y la guerra, las quales dos cosas se gobiernan por justicia y fortaleza. Asi decia Favorino Filosofo, y Metrodoro Lampsaceno que toda la poesia de Homero trataba de estas dos virtudes. De manera que si en estas cosas tan necesarias hallàremos que Homero sintiò bien y como conviene al prò comun, osarèmos decir que tuvieron muy gran razon aquellos grandes Señores de hacer tanta cuenta de Homero, y en llamarle Poeta de Reyes. Primeramente por los renombres que dà à los Dioses se vè lo que sintiò de su sèr: llamalos Eternos, como que no proceden de otro principio: dadores de bienes, porque todo lo que es bueno es gracia que Dios hace, y que estas gracias las reparte como le plaze, dando à unos gracias en las cosas de la guerra, à otros en componer, à otros en desemboltura, como èl dice, que viven sin fati-

tiga, porque no hà menester à nadie ni fatigarse, como hacen con los que buscan lo que no tienen; porque Dios en sí mismo tiene todas las cosas y del proceden sin que le hagan falta. Padre de Dioses y Hombres para mostrar que es superior à todo lo criado, así espiritual como corporal; pero que reyna como Padre: llamale sabidor de todas las cosas y todo poderoso, juntando estas dos cosas de saber y poder en altísimo grado: de manera que por estos renombres declaró mucho de la naturaleza Divina, como en muchas partes lo declaran Platon, Aristoteles y Proclo y otros muchos así Gentiles como de nuestra Religion Christiana, que por ser cosa muy larga dexo para la vida. Muestra que hay providencia, y que Dios castiga los malos; porque quando el viejo Laertes, que tan penado estaba por su hijo, supo que Ulixes era venido y muerto à los que tanto daño le hacian dixo: *Jupiter Padre agora veo de cierto: que hay Dioses en el Cielo, siendo verdad que los vanos amadores tienen su merecido.* Este mesmo argumento y razon tomaron muchos de Homero, como Claudiano y otros Poetas y Filosofos. Allende desto en aquella question tan trillada del libre alvedrio, de la qual pende casi todo quanto propusimos, puso su opinion qual convenia al gobierno del mundo: poniendo saber en Dios así de lo pasado y presente como de lo por ve-

venir : el qual saber llamó *hado*; y atribuyendo la culpa de lo mal hecho à los hombres como libres para hacer lo que quieren. Asi introduce à Jupiter que dice à los otros Dioses de esta manera :

, Dioses quereis saber à dõ ha llegado
 , El juicio vano (*ya*) de los mortales:
 , Que luego como algun mal trabaxoso
 , Les viene, nos dan culpa, afirmando,
 , Que alguno de nosotros lo ha causado,
 , No miran que les viene de sus culpas,
 , Y no porque ello fuese asi hadado.(1)

Echado este fundamento tan necesario al mundo, como vemos por experiencia, dixo : que en Dios no habia ingratitude, para que entendiesen los hombres, que son bien pagados los que le sirven; y que oye y favorece al que se vé en miseria y afligimiento; para que no se desespere ninguno; y para que tengan miedo los que procuran hacer daño por enriquecerse ò por vengarse. Asi introduce à Jupiter que responde à su Hija quando le rogaba por Ulyxes

, Como quieres que yo ponga en olvido
 , El gran valor de Ulyxes el divino,
 , Y el animo y virtud tan excelente
 , Que le ha encumbrado tanto entre los hombres;
 , Y como olvidarè que siempre ha hecho,
 , Tan grandes sacrificios à los Dioses
 , Que viven en el Cielo eternamente?(2)

De manera que dà à entender que

(1) Ita omnino ap. Gund. Peresium *Lib. I. T. 1.* Edit. Matrit. *T. 1. pag. 3.*
 (2) Ita omnino ap. eund. *Lib. I. T. 1. Ed. Matr. p. 5.*

à hombre tan agradecido por lo que recibió de mano de Dios haciendole ofrendas y sacrificios, no le desampararia en su necesidad. Pone en Dios aquella manera de castigar los hombres, que los Sabios dan à los Padres para castigar à sus hijos y à los buenos Reyes contra sus vasallos; porque primero amenaza con señales para que se enmienden: como quando introduce à Alitherses viejo prudente que declara à los enamorados de Penelope la voluntad de Dios, poniendo todas aquellas señales, que por ser muchos versos dexo de referirlos; pero muestra juntamente quan dificultoso es dexar un vicio semejante, en la respuesta que le diò Eurymaco

, O viejo, allà à tus hijos en tu casa
 , Adivina las cosas que quisieres,
 , Porque en lo por venir no les avenga
 , Mal ò daño si el hado asi lo quiere.(1)

Allende desto burlando de su saber y amenazandole, como entre los Hebreos hacian à los Profetas, le hacen callar. Esto puso mas claro quando introduce al mesmo Eurymaco, que burla de la profecia de Teoclymeno desta manera :

, Desatina este huesped ciertamente
 , Como viene tan lexos y tan nuevos;
 , Por eso vení mozos y tomalde,
 , Y echalde allà fuera de Palacio:
 , Que se vaya à la plaza ò à la junta;
 , Pues todo le parece noche oscura.(2)

Para refrenar los hombres de pecar,

(1) Ita omn. *Lib. II. T. 1. Ed. Matr. p. 48. 49.*
 (2) Ita omn. ap. Gund. Perez. *Lib. XX. T. 2. Ed. Matrit. p. 725.*

dice que no hai nada secreto, y que
 Dios mesmo descubre las grandes mal-
 dades, aunque sean tan secretas que
 nadie las haya sabido, y sean hechas por
 ignorancia; porque vean quanto mas
 castigaria las que fuesen con malicia,
 como en el abominable hecho de Edipo.
 , Tras esta vi à Epicasta la hermosa
 , Madre de Edipo, que hizo de igno-
 rancia
 , Un caso muy extraño y nunca oido.
 , Casòse con su hijo el qual habia
 , Muerto à su proprio Padre en la
 batalla;
 , Mas los eternos Dioses no quisieron
 , Que una tan gran maldad fuese en-
 cubierta. (1)

Asi dice que permitieron que la Ma-
 dre se ahorcase, y el Padre viviese
 con gran miseria, y los hijos se ma-
 ratasen sobre la hacienda. . Porque los
 banquetes fueron ordenados para la
 conversacion humana y recreacion del
 trabaxo, en los quales suelen aconte-
 cer muchos males, asi por descubrir
 lo que no es razon, como por reñir:
 lo qual viene de beber desmesurada-
 mente, dixo, que los Dioses estaban
 presentes à los sacrificios y combites;
 porque asi tuviesen mas devocion y
 templanza en comer y beber. . Por-
 que los peregrinos que andan por el
 mundo fuesen bien tratados, y no se
 hiciesen injurias à los huespedes ni es-
 trangeros, dice que los Dioses en fi-
 gura de peregrinos andan por las Cib-
 dades; como quando uno de los ena-
 mo-

(1) It. omn. Lib. XI. Ed. Matr. T. 2. p. 394.

morados reprende à Antinoo que diò
 un golpe à Ulyxes:
 , No lo hiciste bien en dar tal golpe
 , A este pobre triste y peregrino &c. (1)

¶ *Hactenus scripta vix tertiam
 Nuncupatoriae epistolae partem
 continent. In reliquis Auctor de
 Dei erga homines indulgentia: de
 hominum erga Deum officiis: de
 Rege bono et malo: de inviolabi-
 li Regum persona: de immortalis
 virtutis gloria; quidque de sin-
 gulis Homerus sentiat, edicit: ad-
 ductis in comprobationem Eiusdem
 locis, quae Hispanico metro do-
 nata ac totidem atque his verbis
 apud Gundisalvum Perezium le-
 guntur. Circa finem autem pergit:*

Si V. M. ha tenido paciencia de oir
 lo que asta aqui tengo dicho, ve-
 rà claro quan de Reyes es Homero;
 y como se juntaron todos à loarle y
 defenderle, y quan grandes Principes
 le han reverenciado; y quantas Na-
 ciones casi adorado, y la gran ra-
 zon que para ello tuvieron. Dixe to-
 dos porque no hago caso de los Em-
 peradores Caligula y Adriano, à los
 quales responderè en la vida de Ho-
 mero satisfaciendo à Platon y à los
 otros; porque agora mi intento ha
 sido mostrar solamente que este Au-
 tor es digno de la grandeza de V. M.
 Resta una cosa con la qual podrè
 concluir, y es mostrar que à V. M.
 particularmente mas que à otro Prin-
 cipe ninguno pertenece que le sea
 de-

(1) It. omn. Lib. XVII. Ed. Matrit. T. 2. p. 620.

dedicado este gran Autor, y que V.M.
 reciba su proteccion, siendo Homero
 de tanta antiguedad y tenido por una
 Deidad entre Principes, y tan pru-
 dente en pintar las costumbres de los
 Heroas y buenos Reyes. Escribiendo
 la manera que tenian en comer quan-
 do se juntaban, nunca dixo que com-
 mian pescado, ni hace memoria que
 se pudiese à mesa de ninguno: lo qual
 no fue por no saberse en aquel tiem-
 po la manera de pescar, que antes
 pone muchas comparaciones de los pes-
 cadores, y cuenta entre la abundancia
 y provision de algunos Lugares que
 tenian el mar vecino para tener pes-
 cado; y quando los companeros de
 Ulyxes fueron costrefidos de la ham-
 bre à pescar, lo dice de manera que
 parece haber venido à comersz unos
 à otros. Ni fue tampoco porque el
 campo de los Griegos estuviese apar-
 tado del mar, que antes estaban jun-
 to al mar mas abundante de pesca-
 do del mundo; y mas claro se vè
 en aquellos cavalleros enamorados de
 Penelope, que siendo amigos de bien
 comer y estando en una Isla y Pue-
 blo junto al mar, nunca dicen que
 comieron pescado; sino por parecer-
 le que no convenia mantenerse de co-
 sa tan mal sana y que no sin cau-
 sa muere con el aire que nosotros vi-
 vimos, los Reyes que han de tener
 puro el entendimiento para gobernar
 el mundo, como trata muy bien A-
 theneo, y otros muchos Autores. Asi
 dice Philon que Dios en la creacion
 co-

comenzò de la mas vil y baxa ani-
 malia y parò en el mas excelente de
 todos; porque criò primero los peces,
 y à la postre el hombre; y Clemen-
 te Alexandrino nota que los Sacer-
 dotes de Egipto no comian pescado
 para mejor contemplar las cosas di-
 vinas: de manera que pues todas las
 virtudes que Homero dice convenir à
 un buen Rey, segun habemos refe-
 rido, concurren en V.M. con mas es-
 ta particular naturaleza de no comer
 pescado, con mas razon se puede de-
 cir que Homero profetizò de V.M.
 en quien lo vemos cumplido todo,
 que no de Alexandre Magno por el
 verso que èl pensaba convenirle mas
 que no al Rey Agamemnon. Hay
 tambien otra razon, *por ser V.M. Es-*
pañol y Rey de España, el qual Rey-
 no Homero tuvo en tan gran vene-
 racion, que dixo ser alli el Paraiso y
 Campos Elisios donde habia de ir Me-
 nelao à vivir, por haber casado con
 Elena hija de Jupiter, diciendo Proteo:
 , Que tus hados ordenan que no mueras
 , En Argos tierra fertil de caballos:
 , Antes quieren los Dioses inmortales
 , A los Elysios campos enviarte;
 , Al fin extremo de la inmensa tierra,
 , A donde juzga el rubio Rhadamante,
 , A dò los hombres tienen una vida
 , Facil y sin congoxa ni otra mengua.
 , Alli jamas hai nieve ni hai Ibierno,
 , Ni hai enojosa lluvia, antes contino
 , Espira el viento zefiro suave
 , Que viene del Oceano embiado,
 , Para dar à los hombres mas frescura.
 , Alli

Que tus hados ordenan que no mueras
En Argos tierra fertil de caballos;
Antes quieren los Dioses inmortales
A los Elysios campos enviarte,
Al fin extremo de la inmensa tierra,
A donde juzga el rubio Rhadamante,
A dò los hombres tienen una vida
Facil y sin congoxa ni otra mengua.
Alli jamas hai nieve ni hai Ibierno,
Ni hai enojosa lluvia, antes contino
Espira el viento zefiro suave
Que viene del Oceano embiado,
Para dar à los hombres mas frescura.
 Alli

Ulyxea se trata de la virtud del animo : en la qual nos representò un hombre sabio en todas las cosas del mundo , asi en hacer como en decir ; y en la Iliada de la virtud y fuerzas corporales ; y asi como obras excelentes , segun escribe Eustathio , tuvo mayores embidiosos que la calumniasen. Allende desto no ha sido por Latino ninguno digno de cuenta trasladada ; porque la traslacion que hizo Livio Andronico autor antiquisimo no llegó à nuestros tiempos , puesto que algunos Autores referen sus versos , en que se muestra su antigüedad de estilo. De manera que juntamente con ser la obra tal , se llega no haber sido en nuestros tiempos pasada à lengua Latina , como fuera razon , ni à otra lengua vulgar ; pero , como tengo muchas veces dicho , en la vida de Homero tratarè mas largamente todo esto , donde no estarè con temor de ofender con prolixidad , como agora.

¶ Finit Nuncupatoria , absque Loci dici atque anni notatione.

¶ Finit literae absque anni nota. D. de Iriarte in Biblioth. pag. 123. col. 1. addit à 1555.

VIRI CLARISS.

D. IACOBI BARTHELEMI

CHRISTIANISS. GALLIAR. REGIS NVMOPHIL. CVSTODIS PRIMARI

etc. etc.

DE NVMIS HEBR. SAMARITANIS

PRAESERTIM ANTIGONI ET IONATHANIS IVDAEAE REGVM

LITERAE

Parisiis xx. April. et ix. Iul. MDCCXC.

Dictum suprà pag. 110. Not. in Novis publicis Matritensibus xxv. Maii MDCCXC. nuntiari à Viro hoc eximio in consessu Regiae Parisiensis Inscriptionum et Bonarum Literarum Academiae mense Martio eiusdem anni celebrato lectum fuisse opusculum inscriptum : *Observaciones sobre varias medallas Samaritanas en que su Autor intenta probar, que debe señalarse un nuevo orden en las series ; y que las letras Samaritanas se perpetuaron en las monedas de los Judios hasta el segundo siglo de nuestra Era ; con otras sobre las medallas de Jonatas y Antigono Reyes de Judea &c.* ⁽¹⁾ Iam tum

(1) Consonant Nova publica Parisiensis 7. Maii 1790. , dans les suites , et que les lettres Samaritaines se sont perpétuées sur les monnoies des Juifs jusqu' au second siècle de l' ère vulgaire. Il a réservé pour les Mémoires de l' Académie d' autres observations sur les Médailles de Jonathan et d' Antigonus , Rois de Judée &c.

tum bona tractationis nostrae pars prelum evaserat ; continuo autem ad veterem et singularem amicum literas dedi rogatum ut eius opusculi priusquam in lucem prodiret argumentum et scopum mecum communicatum vellet. Annuuit votis meis Vir optimus atque humanissimus, nullaque interiecta morâ doctam ad me direxit epistolam in qua primum de recisis, ut creditur, sub Bar-Chocheba Traiani et Hadriani numis, item de Antigoni et Ionathanis Iudaeae Regum, ac praesertim de posterioris huius quem olim pro-rulerat singulari numo, deque Latina celeberrimae inscriptionis Phoenico-Melitensis versione, super quibus nonnihil inter nos dissidii fuerat, candide atque ingenue, ut Virum doctum et veritatis amatorem decet mentem suam aperit, quidque de iis demum sentiat ostendit; tum de semisiclo Regio Parisiensi, cuius ectypum ad me misit, deque iusto eiusdem et drachmae Atticae pondere ac de aliis bene multis suprâ quam dici potest egregie disputat. Iniurius profecto essem summi Viri doctrinae, immo etiam in publica Eruditorum commoda peccasse dicerer, nisi eam epistolam una cum lecti ab Eodem in Regia Inscriptionum et Bonarum Artium Academia opusculi synopsi, quam Is ipse ad Auctores Ephemeridum Literarum Parisiensium typis editam 20. April. 1790. direxit, eiusque exemplum benigne ad me transmisit, hic subiicerem. En utramque.

A

A MONSIEUR

*Monsieur l'Abbé François Perez Bayer Archidiacre
de Valence... A Madrid.*

MONSIEUR

J'avois depuis long temps abandonné la littérature orientale degouté des procédés des Critiques plus attentifs à relever les fautes que les succès, et assez injustes pour repousser avec la même chaleur les conjectures et les assertions, lorsqu'un Savant anglois, me fit l'honneur, il y a quelques mois, de me demander mon avis sur la manière dont il expliquoit quelques médailles Samaritaines. Je revis pour lui répondre mes anciens travaux, et j'y trouvai de plus de quoi composer un petit mémoire, que je lus le 13. Mars dernier à la rentrée publique de l'Académie des inscriptions. Comme il ne doit paroître dans notre recueil que dans quelques années, je demandai à l'Académie la permission de le réduire, et d'en publier le résultat par la voie du journal des Savans.

Je venois de livrer cet extrait à l'imprimeur, lorsque M. Fournier m'apporta la lettre que vous m'avez fait l'honneur de m'écrire le 28. de Mai dernier. Je lui répondis, que mon intention avoit été de vous envoyer un exemplaire de l'extrait; et je lui témoignai en même temps, combien j'étois touché de la continuation de votre amitié. Depuis ce moment, je n'ay cessé de presser les ouvriers, plus occupés de ce qui se passe parmi nous, que des monnoyes qu'on frappoit autre fois à Jerusalem. Pour ne pas vous faire attendre plus long temps, je vais remettre cette lettre à M. Fournier; il la fera partir par le prochain courrier, je lui remettrai ensuite l'exemplaire de mon extrait, de quoi l'imprimeur voudra bien me l'envoyer.

L'objet de mon mémoire n'est pas bien important. J'ay cru de mon devoir de légitimer la médaille surfrappée de Trajan, sur laquelle des membres de l'Académie avoient autrefois répandu des doutes. C'est celle qu'avoit produite M. Henrion et qui se trouve dans le 3.^e

vo-

volume de nos memoires, pag. 198. quoique je fusse assuré de son antiquité; Il falloit pour en convaincre ceux meme qui ne sont pas familiarisés avec ces monuments, avoir un plus grand nombre d'exemples. J'ay cité les deux médailles que vous avez rapportées du cabinet de feu M. Hunter d'après la description de M. Woide. J'en ay cité une quatrième qui se trouve a Paris et qui est également authentique, et d'après ces quatre monuments, il est démontré que les Juifs ont fait frapper des monnoyes en caracteres Samaritains sous le regne de Trajan ou sous celui d'Hadrien. Vous sentez aisement, Monsieur, qu'il resulte de là, que plusieurs médailles qu'on faisoit remonter au temps de Simon, n'ont été frappées que long temps après. Je ne parle pas seulement de celles dont les lettres sont défigurées par l'ignorance des ouvriers; il en est d'autres que des graveurs plus habiles ont pu produire, et qui par leur volume, ainsi que par la forme des lettres, pourroient bien ne pas appartenir aux premiers princes Asmonéens. Ainsi au lieu de fixer le temps des médailles Samaritaines, j'ay voulu prouver qu'il n'est pas possible jusqu'à present de le déterminer. Je ne rougirai jamais de proposer des doutes, parceque ce sont des dehors qu'il faut reconnoître et forcer pour parvenir à la vérité.

Vous verrez dans l'extrait de mon memoire deux autres médailles qui vous interesseront, l'une est d'Antigonus. Elle representoit sur un de ses cotés le nom de Mathathias, dont il reste plusieurs lettres, et que M. Pellerin avoit trouvé en entier sur une de ses médailles; il avoit crû que ce nom designoit le chef de la race des Asmonéens, uniquement fondé sur l'explication forcée du reste de la legende, qui est tres mal conservé. Je viens de la consulter de nouveau, car vous savez sans doute que toutes les médailles de M. Pellerin ont passé au Cabinet du Roy.

La 2.e médaille est de Jonathan. J'en avois cité de semblables dans ma dissertation sur les médailles d'Antigonus. (Voyez le volum. 24. des Mem. de l'Academie des Inscr. pag. 61.) Je n'y avois lû jusqu'alors que le *Thau* et le *Nim* qui terminent le nom de ce prince. J'en ai trois sous les yeux, dont l'une mieux conservée nous est parvenue depuis la lecture de ma dissertation. Les lettres tres menues ne sont pas toutes bien lisibles sur les trois médailles, mais elles s'éclaircissent mutuellement. Pour pousser l'exactitude jusqu'au scrupule, voici l'analyse de la legende, par rapport a la conservation des lettres. L' *Iod* et le *He*, qui commencent la legende, sont tres nets; le

le *Vau* l' est un peu moins, mais sa forme est clairement indiquée; le *Nim*, le *Thau* et l'autre *Nim* sont incontestables, de meme que le *He* qui vient après. La tête du *Mem* a un peu souffert, mais on voit sa configuration et l'obliquité de sa queue est tres sensible; nul doute sur le *Lamed* et sur le *Caph* qui terminent la legende. J'aurois voulu faire ponctuer le petit nombre de traits que le temps a alterés, mais il n'en resuiloit que de la confusion; et vous verrez aisement qu'il ne doit rester aucun doute sur la leçon; car avec les lettres qui sont incontestables il est impossible de tirer de la legende autre chose que ceux deux mots *Jonathan Rex*. Le nom de ce Prince est exprimé icy avec 6. lettres, tandis que sur les médailles precedentes il n'en contient que 4. difference que a ce que je pense ne doit pas nous arreter. Le titre de Roi prouve clairement que je m'étois trompé en attribuant ces médailles au frere de Simon.

Vous étiez persuadé qu'il falloit lire *Iohannes* par tout ou j'avois lû *Jonathan*, ou que le meme Prince avoit porté ces deux noms. Je suis assuré de la leçon que j'avois proposée. J'ay devant mes yeux six médailles, ou le nom de *Jonathan* est exprimé plus ou moins clairement en 4. ou 6. lettres. J'en ay cinq ou le nom de *Iohannes* est caracterisé par le *Hett* et par deux *Nim*. La ressemblance du metal, du volume, des types et du travail, ne prouvent nullement que ces monnoyes appartiennent au meme prince, mais seulement que Jean et Jonathan vivoient dans le meme temps ou dans des temps voisins. La médaille ou vous avez lû *ΙΟΥΔΙΑ* prouve qu'ils ont régné au temps d'Auguste. Je n'ay point fait des recherches à cet egard, et je m'en rapporte a vous.

J'ay vû avec plaisir le dessin du demisicle, que vous avez acquis. Le cabinet du Roi en conserve un absolument semblable pour les types et pour les legendes, excepté qu'il fut frappé dans la premiere année. Je vous en envoie le dessin. Il pese 132. de nos grains et $\frac{3}{4}$. J'ignore si ces grains sont de meme nature que les votres; Je vois seulement que nous differons essentiellement sur le poids de la drachme Attique. Je tacherai de vous envoyer une piece de plomb qui vous donnera exactement le poids du demisicle du cabinet du Roi. (1)

(1) Transmissum ad me à D. Barthelémyo plumbi frustulum cum edito pridem semisiclo accurate contuli, et utrumque eiusdem omnino ponderis inveni; nisi quod bilancis stilus qua parte semisiclium continet nonnihil vergat et modico flexu lancem alteram ad se trahere nitatur, sed illico ad aequilibrium redit: quae mi-

J'admire le zèle avec lequel vous soutenez l'honneur des médailles Samaritaines ; je n'aurois pas ce courage. Si l'on doutoit de leur authenticité, il faudroit douter de celle des médailles Grecques et des Romaines. Je n'ay pas lu l'ouvrage de M. Tychsen, mais quand même ses raisons seroient très ingénieuses, elles n'affoiblissent jamais l'autorité des monuments qu'il veut détruire. Tous les grands cabinets de l'Europe contiennent des médailles Samaritaines ; celui du Roi en particulier, par les nombreuses acquisitions qui se sont faites de mon temps, en conserve plus de 80. Partout elles ont été scrupuleusement examinées par des Antiquaires à qui une longue expérience avoit appris à discerner les pièces vraies d'avec les pièces fausses ; partout on a déposé en leur faveur. Quelques difficultés qu'on nous oppose, elles ne balanceront point les preuves tirées de l'inspection des monuments. Par exemple, je vois par le prologue que vous avez mis à la tête de votre ouvrage pag. première, que M. Tychsen prétendoit qu'avant le 13.e siècle les auteurs Juifs et même les Pères de l'Eglise n'avoient fait aucune mention des sicles. Que faudroit conclure de cet argument négatif, ou qu'ils n'avoient pas eu occasion d'en parler, ou que tous les ouvrages n'étoient pas venus jusqu'à nous ; mais cet argument n'est pas fondé. Plusieurs Critiques ont cité les passages qui le détruisent. Vous même avez rapporté entr'autres témoignages celui de l'historien Joseph, et à cette occasion, permettez moi de hasarder une conjecture.

Joseph donne au sicle hebreu 4. drachmes attiques. Je trouve dans mes papiers un passage de Saint Jerome, que vous connoissez sans doute. *Siclus enim viginti obolos habet, et quarta pars sicli quinque sunt oboli.* Hieron. in Mich. proph. Cap. 14. T. 3, p. 1520. Ici se présente une de ces contradictions si fréquentes parmi les Ecrivains, quand ils parlent de quelque usage. Suivant Joseph le sicle contenoit 4. drachmes attiques ; suivant Saint Jerome 3. drachmes $\frac{1}{3}$. Il est possible que l'un ou l'autre se soit trompé ; il est possible que le poids du sicle ou de la drachme ait éprouvé des changements ; il est possible que le hazard seul ait produit ces deux évaluations contraires ; et en effet, il se pourroit que Saint Jerome et Joseph fussent partis de différentes bases. Je m'explique.

Voi-

minutiae parum morandae sunt. Grana autem Gallica 132 $\frac{3}{4}$ quibus Galliarum Regis semisiclus constat aequivalent granis Hispanicis 141 $\frac{3}{4}$ quae semisiclum nostrum pensitare diximus supra pag. 44. Et Gallici semisicli ectypum sistimus. *Bayerius.*

Voici les poids de quelques sicles du cabinet du Roi.

Sicle de la première année	268. de nos grains.
Demisicle, même année	132. $\frac{3}{4}$.
Sicle de la 2. ^e année	267.
Sicle de la 3. ^e année	258. (1)
Autre, même année	256.

D'après un grand travail que je fis, il y a quelques années, sur le poids des monnoyes Attiques, il me parut que la drachme Attique, dans les beaux temps de la Grèce, vers le temps de Demosthène, pesoit environ 79. de nos grains. Suivant ce rapport, le sicle de Saint Jerome, équivalant à 3. drachmes et un tiers, avroit donné 263. grains, ce qui revient aux poids que nous offrent les sicles du cabinet du Roi.

Voicy maintenant comment on pourroit justifier l'évaluation de Joseph. Presque tous les tetradrachmes Attiques pesent plus de 300. de nos grains. Cependant je n'ay trouvé un qui ne pese que 268. grains, parce qu'il est fourré. Quand semblable médaillon fut tombé entre les mains de Joseph, il en auroit conclu que la drachme Attique n'étoit que de 67. grains, et que le sicle contenoit 4. de ces drachmes.

D'autres Ecrivains anciens n'ont donné que deux drachmes au sicle ; c'est peut être une faute de copiste ; au sur plus il n'est pas nécessaire d'entrer pour le présent dans ces discussions.

Je joins à cette longue lettre. 1.º ma 3.e lettre au Journal des Savans

(1) Et sicli huius quotquot sub caelo sunt omnium rarissimi, immo unici, ectypum ad nos transmissum sistere placuit; eique propterea accommodari debet canon primus à nostris, supra, pag. 19. De eius autem ingenuitate ac de siclorum ac semisiclorum quos D. Barthelemyus vidit et contractavit pondere, ita Vir Clarissimus in postremis eius literis Parisiis 16. Augusti ad me datus; Je vous envoie le dessin du sicle de la 3.e année. Il est bien conservé et d'une anti- quité incontestable. C'est par inadvertence que je vous en avois annoncé deux, de la même année; et je vous prie de vous en rapporter uniquement à la note suivante.

, Poids de quelques sicles du Cabinet du Roi.

, Sicle de la première année F...268. de nos grains.

, Demisicle de la même année F...132. $\frac{3}{4}$.

, Sicle de la 2.e année 4W...267.

, Autre de la même année 4W...258.

, Sicle de la 3.e année 7W...256.

, En comparant ces poids que j'ay vus, fiés de nouveau, avec ceux que je vous avois envoyez, vous n'y trouverez point de différence.

, Voici les poids de trois autres sicles du Cabinet de M. l'Abbé de Tersán.

, Sicle de la première année F...271 $\frac{3}{4}$.

, Sicle de la seconde 4W...267 $\frac{1}{4}$.

, Autre de la même année 4W...266 $\frac{1}{4}$.

Ee

vans qu' on m' apporte a l' instant, et qui contient le resultat de mon memoire lu recemment a l' Academie. Vous y verrez deux fautes de copiste dans le mot *Jonathan* escrit en caracteres hebreux.. 2.° le dessin du demisicle du cabinet du Roi.. 3.° une piece de plomb qui en represente exactement le poids.

Je viens de relire votre dissertation sur les monuments Pheniciens imprimés a la fin du beau Saluste que je dois a votre amitié. Je suis entierement de votre avis sur l' inscription de Malthe. Cette fatale lettre que je pris pour un *He*, que M. Swinthon prit ensuite pour un *Mem*, est certainement un *Schin*. M. Michaelis m' avoit mandé qu' elle devoit avoir cette valeur dans l' avant dernier mot. Je l' avois soupçonné plus d' une fois; mais je ne scavois qu' en faire dans les autres mots où elle se trouve. En supposant, comme vous avez fait, qu' on avoit supprimé les *Jod* et les *Vau*, vous avez levé toutes les difficultés. Je l' ay reconnu avec plaisir.

Mais je vous avoüe que je persiste dans mon opinion al' egard de plusieurs medailles pheniciennes ó puniques. Je voudrois avoir le temps de la justifier icy; vous y verriez par exemple qu' il est impossible d' attribuer a la Ville de Leptis, celles que je rapporte á Bochus. Le *Coph* est une lettre tellement caracteristique qu' il est impossible d' hesiter entre ces deux leçons. J' ay beaucoup de remarques sur les medailles Puniques frappées en Afrique et en Espagne; mais je n' ay pas le temps de les rediger, et je ne compte point en faire usage.

Je vous prie d' agreer les nouvelles assurances des sentiments qui m' attachent a vous, et avec les quels j' ay l' honneur d' etre.

MONSIEUR

a Paris ce 9. Juill. 1790.

*Votre tres humble
et tres obeissant servoiteur
Barthelemy.*

TROI-

MEDAILLES SAMARITAINES.

De Simon.

Legende Samaritaine.

7 A O 4 W Simon.

R. 4 L W 4 9 7 L X 4 9 B L Libération de Jérusalem.

d'Antigonus.

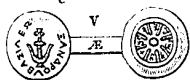

Legende Samaritaine.

N. III. B L A 7 4 3 I Sacerdos magnus.

IV. 3 3 X X S E Mathathias.

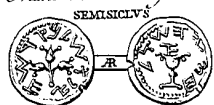
de Jonathan.

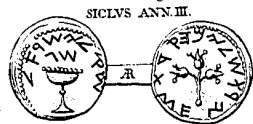
Legende Samaritaine.

7 L 4 7 4 + 9 X 7 2 Jonathan rex.

E Museo Christianis. Galliar. Regis. E Museo Christianis. Galliar. Regis.

Pond. 132. gr. Paris. Cabinet. 1700. 144. 2.

Pond. 237. gr. Paris.

TROISIEME LETTRE DE M. L'ABBE BARTHELEMY,
à MM. les Auteurs du Journal des Sçavans, sur quelques Mé-
dailles Samaritaines.

J'eus autrefois l'honneur, Messieurs, de vous adresser deux lettres sur des Médailles Phéniciennes. La première parut dans le Journal du mois d'Août de l'année 1760; la seconde dans celui de Novembre 1763. Celle que je prends la liberté de vous écrire aujourd'hui, contient des remarques sur quelques Médailles Samaritaines.

Dans les deux derniers siècles, de Savans Critiques, tels que Scaliger, Bochart, Villalpand, le P. Morin & beaucoup d'autres encore consacrerent quelquefois leurs veilles à ce genre de littérature. Ils eurent des succès, ils tomberent dans des erreurs, ils crurent découvrir sur les Médailles Samaritaines les noms de David, de Salomon & des plus célèbres personnages de l'Ancien Testament; mais le P. Kircher étant parvenu à lire sur une Médaille, que l'on attribuoit à Samuel, ces mots: *Simon Prince d'Israël*, on conclut de cette leçon & des découvertes qu'elle occasionna, que les Médailles Samaritaines devoient se rapporter au temps de Simon Machabée (1); enfin on a reconnu qu'il s'en étoit frappé jusqu'à la fin de la Dynastie des Princes Asmonéens, quand on a expliqué celles qui portent les noms de Jean, de Jonathan & d'Antigonus.

Cependant en 1713, M. Henrion lut un Mémoire à l'Académie des Inscriptions, sur une Médaille Samaritaine qui sembloit renverser toutes ces idées (2); elle étoit alors au cabinet de M. de Pontcarré, Premier Président au Parlement de Rouen, & c'est de là qu'elle a passé successivement dans celui de feu M. d'Ennery, & dans la collection des monumens antiques que M. l'Abbé de Tersen rassemble avec autant de soin que d'intelligence. Il a eu la bonté de me la confier, et je l'ai fait graver, sous le n.º 1, de la planche jointe à cette lettre. C'est d'un côté une grappe de raisin, avec un *Vau* & un *Nun* Samaritains, restes du nom de *Simon*; de l'autre une lyre, autour de laquelle sont tracés presq' en entier & en caractères Samaritains, deux mots orientaux, qui suivant tous les critiques, désignent la *délivrance*.

Ee 2 ce

(1) Souciet Dissert. sur les Méd. Hébr. (2) Mem. de l'Acad. des Belles-Lettres, t. 3. p. 198.

ce de Jérusalem. Outre les lettres Samaritaines, on en aperçoit de latines, parmi lesquelles se distinguent celles-ci; autour de la lyre, TRAI. P. M. TR. P. COS.; autour de la grappe, ... R. OPTI... INC., le tout devant s'expliquer par ces mots: ... TRAIANO... PONTIFICI MAXIMO... TRIBUNICIA POTESTATE CONSULI... S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI, légende qui se trouve sur quantité de Médailles de Trajan, & qui ne peut convenir qu'à ce Prince dont on reconnoit encore la tête à des vestiges qui paroissent sous le type de la lyre.

La Médaille avoit donc été frappée deux fois, l'une pour Trajan; l'autre par les Juifs, lorsqu'ils voulurent la faire servir à leur usage. Nous avons sur les Médailles des Grecs & des Romains de nombreux exemples, de ces doubles types appliqués l'un sur l'autre. Je n'en ai jamais vu sur les Médailles d'or; & comme ils se rencontrent plus rarement sur les Médailles d'argent que sur celles de bronze, je pense que c'étoit moins la rareté du métal que le désir d'accélérer la fabrication, ou d'en diminuer les frais, qui forçoit à sur-frapper des monnoies déjà reçues dans le commerce.

Quoiqu'il en soit, à la faveur de ce monumt, M. Henrion soutint que les Médailles Samaritaines qui présentent ou des dates, ou le nom de Simon, ne sont pas de Simon Machabée, mais de Simon Barcochebas, que les Juifs mirent à leur tête, lorsqu'ils se révolterent contre l'Empereur Hadrien. Cette guerre qui commença environ 16 ans après la mort de Trajan, dura trois ans & demi suivant le calcul des Juifs (1); et voilà pourquoi, disoit M. Henrion, les dates des Médailles Samaritaines ne vont que jusqu'à la quatrième année, au lieu qu'elles devroient s'étendre jusqu'à la huitième, si ces médailles se rapportoient à Simon Machabée.

Les Académies qui recueillent & mettent en ordre les faits de la nature & de l'histoire, doivent se tenir en garde contre un exemple isolé, qui vient inopinément contrarier d'anciennes observations. La Médaille dont se prevoit M. Henrion, chargée successivement de deux empreintes qui confondoient leurs traits, laissoit des nuages dans les esprits. On douta de son authenticité, on soupçonna le coin Romain d'être postérieur au coin Samaritain & les lettres latines d'avoir été récemment formées par le burin. Les preuves tirées de l'histoire se réunirent contre la nouvelle opinion, & la Médaille sortit de cet

(1) Hieronym. in Dan. cap. 9. t. 3. 15. t. 2. p. 387. p. 1117. Petav. de doct. temporum lib.

cet examen tellement discréditée, qui parmi ceux qui depuis ont écrit sur les Médailles Samaritaines, les uns ont négligé de la produire & les autres ne l'ont citée qu'avec des restrictions qui en affoiblissent le temoignage.

Ce n'est que depuis quelques années, qu'elle a repris son autorité. M. l'Abbé Bayer, Archidiacre de Valence, un des Savans des plus estimables de ce siècle, dans un ouvrage dont il enrichit la littérature en 1781 (1) rapporte une lettre de M. Woide, le même qui nous a donné la Grammaire & le Dictionnaire Copte de M. de la Croze. M. Woide y décrit deux Médailles Samaritaines, conservées à Londres dans le cabinet de feu M. Hunter, toutes deux en argent & représentant d'un côté une grappe de raisin avec le nom de Simon, & de l'autre une palme avec les deux mots qui font allusion à la délivrance de Jérusalem, toutes deux frappées sur des Médailles de Trajan, dont l'une présente encore les restes d'une légende Grecque qu'on trouve sur les Médailles de ce Prince, & qui lui donne les titres d'Auguste, de Germanique, de Dacique & de Consul pour la quatrième fois (2).

En fin, je publie une autre Médaille Samaritaine sur-frappée & conservée dans le cabinet de M. l'Abbé de Tersan; c'est celle du n.º 2. de la planche; d'un côté une grappe de raisin, autour ces trois lettres Samaritaines *Ain, Vau, Nun*, qui sont les dernières du nom de Simon, et ces deux lettres latines TR, c'est-à-dire, TRIBUNITIA...; de l'autre côté, la même légende Samaritaine qu'on a vue sur les Médailles précédentes, & qui désigne la délivrance de Jérusalem. Dans le champ, deux colonnes; sur celle de la droite, on voit poindre deux feuilles de laurier, qui terminoient une couronne, dont on retrouve le nœud en suivant le contour d'une tête que le nouveau coin a fait disparaître. Cependant on reconnoit celle de Trajan à différents indices, qu'il seroit trop long de rapporter.

Voilà donc quatre Médailles en caractères Samaritains, frappées sous le regne de Trajan, ou sous celui d'Hadrien son successeur. Voici maintenant quelques-unes des difficultés qui nous arrêtent.

Les légendes Samaritaines, à l'exception de celles des siècles & des demi siècles, se réduisent à celles-ci: *Simon, Prince d'Israël; 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.*

(1) De numm. Hebr. Samar.

(2) Ibid. in prol. p. 2. et ad calc. oper. p. XIII.

raël ou de Sion; & ces mots en si petit nombre sont tellement combinés, que toutes ces monnoies paroissent relatives au même événement. Faut-il fixer l'époque de cet événement au temps de Simon Machabée? Faut-il la rapprocher de nous d'environ 280 ans, & la faire descendre jusqu'au règne de Trajan & d'Hadrien. Rappelons en peu de mots, ce qu'on a dit & ce qu'on peut dire en faveur de l'une et de l'autre de ces opinions.

On lit dans les livres des Machabées, que l'an 170 de l'ère des Grecs (c'est-à-dire, l'an 143 avant J. C.) les Juifs affranchis du joug des Nations commencèrent à dater les actes publics de cette manière: *la première année sous Simon, Souverain Pontife, Chef & Prince des Juifs* (1). On y lit encore que Simon fit achever les murs de Jérusalem commencés par Jonathas son frère (2), qu'il s'en croit rendu maître de la Citadelle de Sion (3); que par un rescrit d'Antiochus, Roi de Syrie, il obtint le droit de faire frapper des monnoies en son nom, & que par le même rescrit Jérusalem fut déclarée sainte & inviolable (4); titre qu'elle avoit déjà obtenu de Démétrius prédécesseur d'Antiochus (5). Or sur quelques Médailles Samaritaines, Jérusalem prend la qualification de sainte & Simon celle de Prince d'Israël; sur d'autres, on trouve des dates qui vont depuis la première jusqu'à la quatrième année, & sur la plupart il est fait mention de la délivrance d'Israël, de Jérusalem, de Sion.

On peut être surpris que Simon Machabée ayant gouverné la Judée pendant huit ans, les dates des Médailles qu'on lui attribue ne s'étendent que jusqu'à la quatrième. On doit l'être d'avantage de n'y pas voir le titre de Grand Prêtre, qui lui attiroit tant de respect, & qui suivant les passages que je viens de citer, paroissoit dans tous les actes émanés de lui. Malgré ces deux observations, les rapports qui se trouvent dans cette occasion, entre l'histoire & les Médailles, sont si frappants qu'on se croiroit autorisé à regarder toutes les Médailles Samaritaines, comme relatives à son administration.

On pourroit établir la seconde opinion sur des raisons également fortes: 1.° les Médailles de Trajan sur-frappées d'un coin Samaritain prouvent que vers le commencement du second siècle, de l'ère vulgaire, on frappoit des Médailles Samaritaines: 2.° les Juifs révoltés contre

(1) Lib. 1. cap. 13. v. 41.

(2) Ibid. v. 10, et cap. 12. v. 36.

(3) Ibid. cap. 13. v. 49.

(4) Ibid. cap. 15. v. 6.

(5) Ibid. cap. 10. v. 31.

tre Hadrien obéissoient à Barcochebas, qui prit les titres de Roi & de Messie (1); & comme ils se rendirent maîtres de Jérusalem, ils purent se féliciter d'avoir rétabli cette Ville: 3.° Scaliger, Basnage & d'autres critiques assurent d'après d'anciens écrivains Juifs que Barcochebas fit frapper des monnoies à son coin (2): 4.° la durée de la guerre des Juifs sous Hadrien se concilie mieux avec les dates consignées sur certaines Médailles Samaritaines que cette continuité des guerres qu'eut à soutenir Simon Machabée. C'est donc moins à ce Prince qu'à Barcochebas qu'il faut rapporter les Médailles qui portent le nom de Simon, & même celles qui ne l'offrent pas à nos yeux, puisque tous ces monumens semblent avoir le même objet, en faisant une mention directe ou indirecte de la liberté que les Juifs s'étoient procurée.

Au milieu des vraisemblances qui justifient l'une et l'autre opinion, j'aurois mieux proposer des questions, qu'entreprendre de les résoudre, et je ne hasarde les réflexions suivantes que pour en solliciter de plus propres à répandre quelque jour sur cette matière.

Il ne s'agit ici que des Médailles qu'on attribuoit autre fois à Simon Machabée, soit qu'elles présentent son nom, soit qu'elles en soient privées. On s'étoit trompé sans doute en leur donnant à toutes la même origine; il faut aujourd'hui les classer différemment, ainsi que l'a déjà observé M. Woide (3).

Il en est dont la fabrique conforme à celle des Médailles des Rois de Syrie, qui vivoient dans le 2.° siècle avant J. C., peuvent remonter au temps de Simon Machabée ou des Princes Asmonéens; il en est d'autres où les lettres renversées, défigurées, transposées paroissent n'avoir été frappées qu'au 2.° siècle après J. C., dans un temps où les ouvriers commencent à n'être plus familiarisés avec les lettres Samaritaines; il en est enfin qui ne présentant aucun de ces traits qui caractérisent un siècle plutôt qu'un autre, n'obtiendront, qu'après de nouvelles découvertes, le rang qu'elles doivent occuper dans nos suites.

Quant aux Médailles de Trajan sur-frappées d'un coin Samaritain, il est plus facile d'en fixer l'époque que l'objet. Elles font toutes quatre mention de Simon, et de la délivrance de Jérusalem; il faut en

(1) Basnag. Hist. des Juifs, liv. 6. 10. Basnag. ibid. chap. 9. p. 1126. édit. d'Holland.

(2) Scal. animadv. in Euseb. p. 215. ad calc. p. XVII. Iohann. à lent. Sched. de Pseud. Mess. p.

(3) Bayer de numm. Hébr. Samar.

conclurre de deux choses l'une, ou que dans le second siècle de J. C. les Juifs obéirent à un Prince de ce nom, ou qu'ils se contentèrent de modeler leurs monnoies sur des monnoies plus anciennes; M. Henrion, & d'après lui quelques Savans (1), ont donné le nom de Simon à Barcochebas; je n'ai trouvé aucun Auteur ancien qui l'ait appelé de cette manière, & je crois plus convenable de recourir au second membre de l'alternative proposée.

Sous Hadrien les Juifs entreprirent de secouer le joug des Romains, comme leurs ancêtres secouèrent autrefois celui des Rois de Syrie. Des circonstances semblables devoient inspirer le même espoir, & pour l'entretenir dans la Nation, ses Chefs ne trouverent pas de meilleur moyen que de graver sur la monnoie courante le nom de Simon, avec des inscriptions qui éternisoient sa gloire. Les Médailles de la première époque attestoient des succès; celles de la seconde en promettoient.

En 1749, je lus à l'Académie des Inscriptions, un mémoire où je fis voir entr'autres choses que l'usage des lettres Samaritaines avoit subsisté parmi les Juifs jusqu'à l'an 40 avant J. C., & qu'il avoit dû se perpétuer au moins sur les monumens jusqu'au second siècle de la même ère (2). Les Médailles de Trajan surfrappées d'un coin Samaritain mettent ce fait dans la plus grande évidence.

Médailles d'Antigonus.

Dans le mémoire que je viens de citer, je publiai deux Médailles d'Antigonus, Roi de Judée, qui représentent d'un côté une couronne avec cette inscription: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ, & de l'autre une corne d'abondance, autour de laquelle il ne reste de l'ancienne légende Samaritaine que quelques lettres qui forment ces mots, *Kohen Gadol*, c'est-à-dire, Grand Prêtre. M. Pellerin a depuis fait graver une autre Médaille d'Antigonus présentant au revers deux cornes d'abondance avec une longue légende Samaritaine qui commence par le nom de *Mathathias* (3). Suivant cet antiquaire, ce nom désigne le Chef de la race des Princes Asmonéens, & la légende entière nous apprend qu'Antigonus avoit déclaré par ce monument que c'étoit en qualité de descendant de Mathathias, qu'il étoit Grand Prêtre. On pourroit

op-

(1) Mém. de l'Acad. des Belles-Lettres, t. 3. p. 199. Bianconi de antiq. littér. Bonon. 1748.

(2) Mém. de l'Acad. des Belles-Lettres, t. 24. p. 59.

(3) Pell. 4.e suppl. p. 119.

opposer plusieurs raisons à cette explication. Il suffit pour le présent d'observer que les derniers mots de la légende sont très-mal conservés, & diffèrent en plusieurs points de ceux qui se trouvent sur une Médaille semblable du Cabinet du Roi.

Les Médailles d'Antigonus ont été depuis quelque temps multipliées dans ce cabinet: elles sont toutes plus ou moins dégradées. J'en fais graver deux dans la planche ci jointe; j'avois publié celle du n.º 3, dans mon premier mémoire. Elle contient à gauche de la corne d'abondance qui paroît au revers, les mots *Kohen Gadol*, c'est-à-dire, *Sacerdos Magnus*, suivis de la lettre *Heth*, initiale d'un mot qui est effacé. Sur l'autre Médaille, indiquée par le n.º 4, on lit à droite de la corne d'abondance le nom de Mathathias. Joignons ces deux restes de légende & nous aurons: *Mathathias Grand Prêtre*, qui doivent à mon avis se rapporter à Antigonus.

Les Grecs s'étant établis dans la Judée & dans les pays voisins, les Souverains & même les particuliers prenoient quelquefois deux noms, l'un Grec & l'autre commun aux anciens habitans du pays. C'est ainsi que parmi les Princes Asmonéens, Aristobule premier, fils d'Hyracan premier, s'appelloit Judas (1), & que Salomé, sa femme, étoit nommée Alexandra par les Grecs (2). J'ai prouvé ailleurs que cet usage étoit connu des Phéniciens (3).

Médailles de Jonathan.

Les Médailles d'Antigonus me ramènent aux Médailles Samaritaines de Jonathan, dont j'eus occasion de parler dans le mémoire présenté en 1749 à l'Académie des Inscriptions (4). J'en fis graver une en petit bronze, où j'avois lu *Jonathan, Grand Prêtre*. Je citai une Médaille semblable du cabinet de M. Cary de Marseille, où sur l'un des côtés l'on voyoit des traces de ces mots: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. J'en citai d'autres, qui d'un côté représentoient une ancre avec la même légende grecque clairement exprimée, & de l'autre une espèce de roue avec des lettres Samaritaines distribuées entre les rayons, & si menues qu'on ne pouvoit y distinguer qu'un *Thau* & un *Nun*, qui terminoient le nom de Jonathan. J'attribuai ces Médailles à Jonathan, frère de Simon Machabée, & je crus qu'elles annoncoient l'

Ff al-

(1) Joseph. antiq. lib. 20. cap. 10. p. 666. p. 980.

(3) Mém. de l'Acad. t. 30. p. 411.

(2) Ibid. antiq. lib. 13. cap. 12.

(4) Tom. 24. p. 60.

alliance qui subsistait entre Jonathan avec Alexandre premier, Roi de Syrie. M. l' Abbé Bayer qui achevoit alors l'impression de son ouvrage sur les Médailles Samaritaines doutoit de la leçon de ces Médailles; il m' écrivit pour avoir des éclaircissemens, ma réponse étant arrivée trop tard, il daigna l' insérer à la fin de son livre (1).

Il m' attaque avec une érudition peu commune & une politesse qui l' est encore moins. Ses objections portent sur deux points: 1.° au lieu de *Jonathan*, ne faut il pas lire sur ces médailles *Johannes*, dont nous avons des Médailles absolument semblables pour le métal, le module & les types? Je réponds que quatre Médailles du cabinet du Roi, offrent certainement ces quatre lettres, *Jod, Nun, Thau, Nun*, qui ne peuvent former que le nom de Jonathan: 2.° en adoptant cette leçon, dit encore M. l' Abbé Bayer, les Médailles ne peuvent pas avoir été frappées pour Jonathan, frere de Simon Machabée; elles doivent être d' un Prince Asmonéen postérieur à ce dernier & qui au nom de Jonathan avoit joint celui d' Alexandre (2). Les raisons de M. l' Abbé Bayer son très fortes, elles me l' ont paru d' avantage depuis que j' ai réfléchi sur les Médailles d' Antigonus, nommé aussi Mathathias; depuis sur-tout que j' ai acquis pour le Cabinet du Roi une Médaille de Jonathan, beaucoup mieux conservée que celles qu' on connoissoit déjà; elle est gravée sous le n.° 5, d' un côté on lit autour d' une ancre ces deux mots: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ; au revers j' apperçois entre les rayons d' une espèce de roue ces deux mots: יהונתן המלך, c' est-à-dire, *Jonathan Rex*.

Si je ne me trompe point dans la leçon que je propose, cette Médaille doit répandre un grand jour sur la matière que je traite; en la comparant en effet avec celle que j' avois publiée en 1749, on verra que sur l' une le nom est composé de six lettres, & que sur l' autre il ne l' est que de quatre; mais comme sur ces deux Médailles le nom de Jonathan, se trouve associé avec celui d' Alexandre, on doit en conclure qu' elles appartiennent l' une & l' autre au même Prince. Je croyois autrefois que ce Prince ne pouvoit être que Jonathan, frere de Simon Machabée, parce que c' étoit le seul de sa Dynastie qui se fut incontestablement appelé de ce nom. La nouvelle Médaille que je produis, prouve que je m' étois trompé. Jamais Jonathan ne prit le titre de Roi, exprimé sur la Médaille. Le premier qui se l' attribua,

fut,

(1) Bayer. de numm. Hebr-Samar. p. XIX. ibid. cap. 8. p. 186.

(2) Ibid. pag. 198. &c.

fut, suivant Joseph (1), Judas Aristobule qui ne régna qu' un an, & suivant Strabon (2), Alexandre Jannæus, qui en régna 27, & qui monta sur le Trône vers l' an 105. avant J. C.

Maintenant nous n' avons plus que la ressource des conjectures. M. l' Abbé Bayer propose de rapporter les Médailles de Jonathan à l' un des deux Princes Asmonéens qui ont porté le nom d' Alexandre, & qui sont Alexandre Jannæus & un autre Alexandre frere d' Antigonus. Il faut attendre de nouvelles découvertes pour fixer notre choix; c' est ce que j' ai observé dans un mémoire que j' ai lu, récemment, à l' Académie des Inscriptions, & dont cette lettre contient en abrégé les principaux articles.

J' ai l' honneur d' être, &c.

A Paris ce 20. Avril 1790.

(1) Antiq. Jud. lib. 13. cap. 11. p. 664.

(2) Lib. 16. p. 762.

REFUTACION DE LOS ARGUMENTOS,
*que el Sr. D. Francisco Perez Bayer ha alegado nuevamente en fa-
 vor de las Monedas Samaritanas.*

POR

D. OLAO GERARDO TYCHSEN DEL CONSEJO DE S.A.S.
*el Duque de Mecklenburg, Profesor de Literatura Oriental, y Bi-
 bliotecario en la Universidad de Butzow. 1786.*

I. **H**abiendo llegado à noticia del Sr. D. Francisco Perez Bayer el Discurso, que publicò en 1779, demostrando la falsedad de las monedas Samaritanas al tiempo que imprimia su Libro de *Numis Hebraeo-Samaritanis*, quiso refutar en el Prologo mis argumentos, creyendo establecer con mas firmeza la legitimidad de dichas medallas. Pero sus razones son tan de ningun valor, que no me hubiera ocupado en responder à ellas, si no fuese por aprovechar esta ocasion de dar al publico algunas observaciones, que faltan en la edicion Alemana de mi Obrita, y conspiran à descubrir el engaño de los monederos falsos, que introduxeron en la Republica literaria estas fantasticas monedas. Habiendose pues empeñado la disputa con un Literato Español justamente acreditado por su vasta erudicion, y doctrina, me pareció conveniente, que mi Apologia se estampase en el idioma propio de su Nacion, à fin de ponerla en estado de que pueda pronunciar en la presente controversia. Hecha esta advertencia, entremos en el asunto.

II. Para rebatir el argumento negativo que fundè en el silencio de todos los Escritores de los XII. primeros Siglos, en los cuales no se halla la mas minima noticia de las monedas con caracteres Samaritanos, produce el Sr. Perez Bayer los testimonios de Josefo, Filon, Hesychio, Suidas, y Pollux. Me detendrà gustoso en examinarlos para hacer ver, que lejos de ser favorables à la opinion deste Sabio, la destruyen enteramente. Empezemos por el de Josefo, que dice asi Lib. III. Antiq. Cap. VIII. §. 2. *ὁ δὲ σικλος ἰσμερμα Ἐβραϊσῶν ἢ Ἀρμενίων δὲ καὶ δραχμῶν ἰσμερμας.* *El siclo, moneda de los Hebreos, vale 4. dracmas Aticas.*

III. Trátase en aquel lugar de la contribucion de medio siclo por persona libre, que se impuso en el Pontificado de Aaron para la fabrica del Tabernaculo, conforme al Cap. xxx. v. 13. y 14. del Exodo, que habla expresamente del medio siclo por cabeza; y declarando Josefo el valor de

de este siclo, dice que correspondia à 4. dracmas Aticas. Luego es evidente, que no pudo entender sino el siclo recibido en tiempo de Aaron, el qual ciertamente fue una moneda imaginaria; y que sería un absurdo el aplicar dicha declaracion à las monedas que se suponen acuñadas en el gobierno de Simon tantos siglos despues de Moises, y en el corto espacio de quatro años; particularmente si se considera, que refiriendo Josefo Lib. XIII. Antiq. c. VI. §. 6. y el Autor de la Historia de los Macabeos Lib. I. cap. XIII. v. 41. la costumbre, que tenian los Judios de notar en sus contratos, y Escrituras publicas el año 1. 2. &c. de su libertad, nada dicen absolutamente de las expresadas monedas: siendo tambien digno de observarse, que Josefo en toda la Historia de Simon y Juan Hyrcano siempre usa la palabra *ἀργύριον*, sin hacer mencion de siclos acuñados.

IV. Mas: si el siclo fue moneda efectiva de los Hebreos, se infiere que no debió tener los caracteres de los Samaritanos, que estaban mirados como Cismaticos. Y en efecto Josefo jamas habló de las letras Samaritanas, siendo asi que en el Lib. III. Cap. VII. §. 6. nombra las legitimas Hebreas, que distingue con el adjetivo *ἰσραηλῆσ*, como lo acredita otro pasaje del mismo, donde hablando de las mugeres estrañas, las llama *οὐκ ἰσραηλῆσ*, Lib. IX. Cap. VIII. §. 2. Ni hay para que detenernos en esto, pues que el mismo Sr. Bayer reconoce pag. 237. que en tiempo de los Macabeos ya se habia introducido la escritura quadrada. Pero para esquivar la gran dificultad, que resalta al considerar, que Simon no debió acuñar moneda con caracteres que no se usaban, dice quiso ocultar su nombre con este medio, para no atraerse la envidia de los Judios. Rara salida! No vió el Sr. Bayer, que sirviendose Simon de letras estrañas en su moneda, habian de excitar la curiosidad de los Judios para indagar su significacion y llegar à saber lo mismo que les queria ocultar? A mas de esto, siendo constante que Simon tuvo algun objeto en poner su nombre en la moneda, hubiera sido diametralmente opuesto à este fin el hacerlo con caracteres desconocidos, ò que estaban fuera de uso.

V. Para acabar de demostrar, que la palabra *ἰσμερμα* no siempre expresa la moneda acuñada, bastará advertir, que dicho vocablo en tiempo de Josefo y antes del, no se ceñia à significar la moneda efectiva, sino que tambien denotaba la imaginaria, es à saber cierto peso, ò cantidad de metal determinada por la ley, y aun la misma ley, como se vé en un lugar de Esdras c. VIII. v. 35. donde la voz Hebrea *לֵךְ* (*ley*) se traduce en la version Griega *ἰσμερμα*.

VI. El testimonio de Filon se halla en su Tratado de *spec. leg. quae*

referuntur ad 3. 4. et 5. *Decalogi capita*, donde establece, que el precio de la redencion del voto en los hombres fue la cantidad de 200. dracmas de moneda de buena ley: *δραχμάς διακοσίας νημισματες ελαγγιβου*; segun el Levitico Cap. xxxvii. v. 3: por consiguiente este pasage se ha de referir al tiempo de Moises, fuera de que la palabra *dragma* indica claramente, que Filon expresó la cantidad en moneda imaginaria. Quando el Sr. Bayer me opuso dicho texto, se contradixo visiblemente, ò se olvidò de que el mismo à lo menos habia dudado, que se hallase en Filon noticia alguna de siclos Samaritanos, pues, en la pag. 6. de su Obra se explica asi: *Neque apud Philonem numorum Hebraeo-Samaritanorum, ac ne sicli quidem, nec drachmarum mentionem aliquam extare arbitror; in eam saltem non incidit, nisi &c.* y luego cita el texto referido.

VII. Las autoridades de Hesychio, Suidas, y Pollux tampoco vienen al caso, por que solo hablan del siclo como peso ò moneda imaginaria, sin hacer mencion de los supuestos siclos de los Macabeos.

VIII. Como Josefo en toda la Historia de Simon no dexò memoria alguna del privilegio de acuñar moneda que Antioco le concediò, dice el Sr. Bayer que no hay que estrañar, pues tampoco habló de la Carta de gracia que el mismo Rey otorgò à Simon. Esto necesita alguna declaracion. Josefo menciona expresamente la paz ajustada entre Antioco y Simon; y esto basta, porque como la Carta de aquél unicamente renovò, ò confirmò la Capitulacion hecha con Demetrio, segun refiere el Lib. i. de los Macabeos c. xiii. v. 41. no tenia necesidad de copiarla. Como es posible que tratando Josefo Lib. xiii. c. vi. §. 6. de las Leyes promulgadas en los dos primeros años de Simon, y siendo tan afecto à las cosas de los Judios hubiese callado el privilegio de acuñar moneda, y las inscripciones pomposas de los siclos, quando vemos que no omitiò ni aun el letrero gravado en la lamina de oro del Pontífice?

IX. De todo lo dicho hasta aqui se deduce con evidencia, que no hay testimonio alguno terminante de Escritor Griego, que hable de los siclos acuñados de Simon; ni tampoco se encuentra en los Autores Judios de los doce primeros siglos, hasta que Moyses Ben Nachman que vivió en el siglo xiii. describió uno con esta ridicula inscripcion: *el siclo de los siclos*, que declara desde luego su falsedad. Lo que es tanto mas de admirar, por quanto si los Talmudistas hubiesen tenido noticia de los siclos acuñados, es imposible que los hubieran pasado en silencio al tiempo que disputaban sobre su verdadero peso. Es creible, que desenterrandose, como dicen, cada dia estas monedas en Jerusalem, se hayan ocul-

ta-

tado por espacio de 1200. años à tantos Escritores Judios establecidos en el Levante?

X. Cita el Sr. Bayer en su abono la Version Arabiga del texto de los Macabeos, que menciona el privilegio de acuñar moneda otorgado à Simon. Acerca de lo qual me contentaré con observar, que dicha Version se hizo de la Griega, y que la Syriaca es hija del original Hebreo. Esta, como expuse largamente en mi Disertacion, solo habla del derecho de dar leyes, y de administrar justicia, que Simon obtuvo del Rey Antioco.

XI. Es tambien muy digno de reparo, que negando yo la existencia de la moneda acuñada en la Republica Judaica, me diga el Sr. Bayer, que esta es una suposicion voluntaria, y que no alego prueba alguna de ella: en lo qual ha pecado gravemente contra las reglas de la Dialectica; pues siendo yo el que niega, no es à mi, à quien toca el hacer la prueba. Ha pecado segunda vez contra las mismas reglas, produciendo los siclos de Simon (sobre los quales disputamos) para acreditar, que los Judios acuñaron moneda. Esto es lo que llaman en las Escuelas, *responder por la question.*

XII. Otro argumento del Sr. Bayer consiste en esta reflexion. Si las monedas Samaritanas fuesen fingidas se debería leer en ellas el año 173. de los Seleucidas, en que se despachò el Privilegio de Antioco; lo qual no es asi, porque en ellas se expresa el año primero de Simon, que corresponde al 170. de dicha Era.

XIII. En primer lugar pudiera responder, que el falsario se equivocò en la época expresada en sus monedas; pues aunque los monederos falsos estan dotados de un caudal suficiente de erudicion para exercer su oficio, padecen con todo ciertos descuidos, que no se ocultan à la perspicacia de los doctos. Pero omitiendo esto, harè ver que el inventor de las monedas Samaritanas muy lejos de padecer equivocacion, ajustò los años con mucho tino à lo que se lee en la Historia de los Macabeos.

XIV. Es positivo, que el falsario empezó à contar los años de la libertad de Jerusalem desde la fecha, en que sabia que se despachò el Privilegio de Antioco (que es el año 173. de los Seleucidas), ni pudo, ni debió reputar por libre à Sion antes de la referida época. Esto se hará manifesto con exemplares muy obvios. Los Españoles no tubieron por independientes à los Holandeses, ni los Ingleses à los Americanos hasta aquel año, en que los reconocieron tales en los Tratados. El Papa nombra al Rey de Prusia Marques de Brandenburg, quando las demas Potencias de Europa lo reconocen por Rey: de manera, que si en este año lo reco-

no-

nociese tambien el Papa, es claro, que respeto de él comenzaria en 1786. la epoca del Reynado de Federico.

XV. Lo que convence, que esta fue la idea del falsario, es que solo expresó en sus monedas los 4. años, que corrieron desde la fecha del supuesto Privilegio de Antioco hasta la muerte de Simon; de modo que el año primero de la libertad de Sion corresponde segun el calculo del moderno al 173. de los Seleucidas, que es la data de dicho Privilegio. Esta es la verdadera causa, porque no se hallan monedas acuñadas pasado el quarto año en que murió Simon. Los defensores de estas ridiculas medallas cegados con el Systema que siguen, no han hecho esta observacion, que se presenta desde luego al que no está preocupado; y así se quiebra la cabeza en averiguar la razon, porque no se encuentran monedas pasados los 4. primeros años del gobierno de Simon, sin advertir, que los años señalados en las medallas no son los 4. primeros del gobierno, sino los 4. ultimos de su vida. En efecto es preciso, que se hallen muy embarazados en señalar la causa de esta suspension los que con el Sr. Bayer quieren reducir arbitrariamente el primer año de dichas monedas al 170. de los Seleucidas: digo *arbitrariamente*, porque ni en Josefo, ni en los Macabeos se halla indicio alguno, en que pueda fundarse tal suposicion.

XVI. Pregunta el Sr. Bayer, quien pudo enseñar à los falsarios la forma de las letras Samaritanas, el peso de los siclos, las figuras simbolicas, è inscripciones ajustadas à la Historia, Cronologia, y à los ritos y costumbres de los Hebreos?

XVII. Por ventura ignora el Sr. Bayer, que los monederos falsos, como ya hemos dicho, tienen las noticias suficientes para fingir con apariencias de verdad? Quando este Caballero entendiò en las falsas inscripciones de Granada, pudo muy bien conocer, que sus inventores no eran del todo ignorantes. Los impostores, que se dedicaron à fingir las monedas Samaritanas pudieron leer facilmente la Historia de los Macabeos, y ajustar el peso de los siclos à lo que dice Josefo del imaginario.

XVIII. Por lo que respeta à las figuras simbolicas, su estraña y portentosa variedad, especialmente en las medallas, que se atribuyen à los años 2. y 3. de Simon, manifiesta que son ajenas del genio, y costumbres de los Judios. Quien ha leído jamas, que estos tubiesen por armas hojas de vid, palmas, jarros, y otras figuras disparatadas? Lease à Josefo, si no se quiere dar credito al Talmud, y se hallará confirmada esta observacion.

XIX. La misma diversidad se vé en los caracteres de las medallas Sa-

ma-

maritanas, que el Sr. Bayer tiene por muy antiguos, ocupandose en ilustrarlos pag. 162. y 237. con una especie de Comentario Cabalístico. En suma todas las letras de estas monedas no son otra cosa, que un complejo ridiculo formado de varios alfabetos orientales que traen Postelo, Theseo Ambrosio, y otros; porque unas se asemejan à las Fenicias, y otras à las Coptas, Ethiopes, y Hebreas. Estas variaciones son visibiles en una sola letra v. g. \aleph .

XX. Tampoco es verosimil, que Simon en tanto apuro, y en el reducido espacio de 4. años acuñase moneda con tan notable diferencia de figuras, è inscripciones, porque en unas leemos su nombre, y en otras no: unas expresan el año, y en otras falta; y todas ellas lo señalan con distintos caracteres. Hay tambien algunas que no tienen inscripcion completa como las que trae Hauber n.º 6. 9. 11. 13. 17. 19. 20. 21. 22. Què hombre versado en la Numismatica ha visto, que à todas las medallas de una misma especie les faltan vocablos enteros? Y en fin para convencerse de tan singular variedad, bastará cotejar la medalla del quarto año que trae Pembroke *Numis. Part. II. p. 85.* con las figuras de la misma, que vemos en Frölich *Tab. 18. n. 12.* Kircher *p. 94. n. 5.* Reland *Tab. I. n. 1. 2. 3. 5.* Kennicott *Remarques sur I. Sam. VI, 19. p. 34.* Loscher *de causis L. H. Tab. num. Sam. f. 10, 13. 1, 15.* Hauber *n. 18.*

XXI. Ignoro à qué proposito dice el Sr. Bayer, que los siclos con caracteres cuadrados, que como yo confieso, se conocieron en la antigüedad, son ridiculos y despreciables. Esto tambien lo hé dicho yo, y no habia necesidad de que el Sr. Bayer nos lo repitiese. Lo que afirmo es, que à pesar de ser supuestos tales siclos, hálo testimonios antiguos, que hacen mencion de ellos antes que de los Samaritanos, como lo hé demostrado en mi Discurso.

XXII. Por lo que mira à la abolicion de las letras Samaritanas, pretende el Sr. Bayer que Esdras no las suprimió por odio que tubiese à los Samaritanos, sino que los Judios las fueron olvidando en su cautividad. Esta es una mera fabula, que tengo refutada en mi Disertacion. A la verdad podria tenerse por cosa muy singular, que en el espacio de 70. años hubiesen los Judios perdido el uso de los caracteres Samaritanos, quando vemos que hallandose dispersos hace cerca de 2. mil años no han podido olvidar la escritura Hebrea.

XXIII. Ultimamente asegura el Sr. Bayer refiriendose al testimonio de Postelo, que las medallas Samaritanas se descubren con frecuencia en Jerusalem. Postelo fue un buen creyente, y las monedas del Sr. Bayer no

Gg

tie-

tieneñ otro origen, que el embuste, y artificio de algun monedero Italiano. Lo cierto es, que de tantos viageros juiciosos, y buenos Antiquarios, que han estado en la Palestina como Maundrell, le Bruyn, Kortens, Shaw &c. ninguno nos ha dexado noticia de estos descubrimientos.

XXIV. No hay necesidad de estenderme mas en este asunto, y mucho menos en un tiempo, en que los Literatos desengañados reconocen, y desprecian por falsas las monedas de Simon. Es muy notable lo que dice à este proposito el sabio Josefo Dobrowsky en su Tratado: *de antiquis Hebraeorum characteribus*, impreso en Praga el año 1783. en la pag. 48. *Numos fortassis obiiçiet aliquis Machabaeorum tempore cunos, & Samaritanis literis signatos. Ast numi hi adeo mihi aliisque non paucis suspecti sunt, ut argumento ab iis petito nihil plane tribuendum censeam. Quis enim aut solidis rationibus, aut idoneo testimonio probavit à Judaëis unquam cusam monetam fuisse, cum illi pecuniam semper appenderent? Quo teste sumere liceat, hos numos, qui sive in numophylaciis exstantes, sive aeri incisii in variis libris visuntur, in Palaestina fuisse effossos, atque in Europam tanto numero, tantaque formarum diversitate illatos? Quis facile assequi possit, cur Samaritanis potius literis signarentur, quam quadratis, cum negari non possit has iam eo tempore in usu fuisse. Assentior itaque Othoni Sperlingio, qui omnes siclorum inscriptiones, ut absurdas et insulas merito reiecit; quorum unum inter Holsatos viventem, qui propriam incudem his siclis exerebat, et in aedibus suis eos prociudi curabat, se novisse affirmat. Nuper etiam numos Hebraicos exstare genuinos negavit Ol. Ger. Tychsenius in speciali libello Germanice edito.*

XXV. Jorge Adler Profesor de Lengua Syriaca en Copenhagen en su Museo Cufico-Borgiano estampado en Roma en 1782. hablando de un siclo explicado por el Sr. Bayer, hace la siguiente observacion pag. 30. *Vnus argenteus est, et ab aliquibus viris doctis genuinus habitus, prorsus iis similis, qui à Ccl. Perezio ad annum secundum Simonis referuntur; cum iisdem typis, eadem inscriptione verbis: Ierusalem sancta, cum XIII. literis scriptis; sed spurius, nisi me omnia fallunt. Mutua depressio, et elevatio areae huius numi, quae arte laevigata videtur, cavitas numi in centro, vestigia aperta sole meridiano clariora, quo circa literas figurisque veluti Sulcum sculperunt, ut scriptura acutior appareret, indicia sunt adulterini numi, quibus contradicci non potest. Vix etiam verosimile mihi videtur literarum angulos ne minima quidem iniuria in hoc numo laesae tantae siclorum vetustati respondere. Equidem numum constat fuisse, deinde cum in fusione figurarum literaque crassae, et obtusae evadant, scalpro expolitum censeo.*

INDEX.

A

- Adra* (hodie *Adra*) Poenorum oppidum. pag. 37.
- Aboab (Imm.) 117.
- Acle* nonnullis *Vreis* (hodie. Puerto de *Aguilas*) in sinu Virgitano. 36.
- Adlerus (D. Georgius) Auctor Musei Cufico-Borgiani. 32. 147. eius de numis quibusdam Samaritanis iudicium. ibid. et 148. in cuiusdam numi lectione et explicatione labitur. 148. not. 1. reprehenditur à D. Tychsenio. 149. not. qui et eius pro numis Samar. auctoritatem modo plurimi faciunt, modo nihili. 150.
- Africae littoralis incolae Augustini aevo à Phoenicibus seu Chananacis oriundi. 100.
- Agamemnon. Laudatur et reprehenditur. 192.
- Alascherus (R.) 117.
- Alexander Magnus quanti Homerum fecerit. 190. seqq. literarum fautor egregius. 206.
- Almazarron*. Murciae Regni oppidum, olim locus *Ficariensis*. 36. Ternae ibidem statuac Genii eiusdem loci, earumque icones. *E regione* pag. 36.
- Alon* Valentini Regni oppidum, hodie *Guardamar*. 35.
- Althaea* Valentini Regni oppidum. 32.
- Andronicus (Livius) Odysseam Homeri latino carmine reddidit. 187. not.
- Andres (D. Ioann.) 168. not.
- Angesa (Exc. Marchio de). Eius numophylacium Hispani. 38. not.
- Anonymus Interpres literarum D. Tychsenii. 9. 148. cuius bonam fidem in D. Adlero allegando desiderat. 149.
- Eum idcirco D. Tychsenius gratis capit. ibid. not.
- Antonii Nicol. Bibliothecae Hisp. Veteris et Novae recens editio Matritensis cum notis. 66.
- Apionis in Iudaeos calumnia quasi caput aureum asininum colerent. 26. not.
- Appia*, et *Appia* à se ipsis monetam signatam valent. 94. *Appia* Artifici nunquam plurativo numero dixerunt, sicut nec Hispani *platas*. 95.
- Arcerius (Carolus) Odysseam Homeri Latinae reddidit. 187. not.
- Aristophanes. 102.
- Aristoteles. 98.
- Arizarrac. (Hiacynti) Ord. Praed. adversus numos siclosque Samar. vanissimum testimonium. 81. not. 156. duplex in re historica lapsus. ibid. not. 2.
- Arteta (D. Thomas Firminus) latinam D. Tychsenii Vindicationem Hispanam facit, et utroque sermone in lucem edit Matriti MDCCCLXXXVI. 10. auctorem crassissimi erroris publice insultat. 11. palinodiam manu sua scribit. ibid. eius cum D. Tychsenio epistolare commercium. ibid.
- Auctoris de Graccor. et Phoenicum in Hispania numis studia et suscepti labores. 12. cur tamdiu intermissa. ibid. et 39. 126. et 168. not. eius controversiae cum D. Tychsenio historia. 1. seqq. iter per meridionale Hispaniae plagam. 32. seqq. eius opus de numis Hebraeo-Samar. sanctius quoddam tabularium à D. Tychsenio dicitur. 39. verbis tenus. 164. iussu regio Escorialens Codices

2
 Latinos, Graecos, Hebraicos recenset. 167. quinque maioris formae voluminibus *pariter* eius recensioneis *opere* absolvit. *ibid.*
 D. Tychsenium per literas rogat ut num. Refutationis libellus ad se pertineat, edicere velit. 8. literarum eius exemplum. 62. quàm non temere in versione Hispana Odysseae Homeri Auctori suo tribuenda pro Ioanne Pätzio de Castro coniecturam fecerit. 185. seq. cum immerito D. Tychsenius carpit quasi *responderit*, ut aiunt, *per quaestionem.* 132. seq. 100.
 S. Augustinus. 33. not. 122.
 Avicenus. 33. not. 122.
 Ayora (D. Emm. de). Eius numophylacium Hispani. 38. not.
 Azarias (R.) 117.

B

Baeticae ora à promontorio Charidemo ad Anae fluminis ostium in Oceano Pœnorum imperio paruit. 122.
 Balde (Iacobus) Soc. Ies. Batrachomyomachiam Homeri latino poemate eleganter ornavit, et amplificavit. 187. not.
 Barea (hod. *Ver.?*) Tarraconensis Hispaniae urbs, sed Baeticae contributa. 36.
 Bartholemius (D. Iacobus) Numophylacii Regis Galliar. primarius Custos, laudatur. 31. 110. not.
 — eius ad Auctorem literae. pag. III.
 ad AA. Ephemer. Literat. Paris. IX. quid novissime sentiat de Ionathanis numo. IV. seq. XV. seq. quid de famigeratissimae inscriptionis Phoenico-Melitensis interpretatione. VIII. 117.
 Basnagius (Iac.) 104.
 Bernardus (Eduard.) 31.
 Bianco (Io. Bapt.) 167.
 Bibliothecae Escorialensis conflagratio MDCXXI. 105. 120. 124.
 Bochartus (Samuel) 125. not. è Tertulliani, Hieronymi et Augustini scriptis nonnulla ad Punicam linguam spectantia collegit. 106.
 Bouterovius (Maud.) 43.
 Bouter. 26. not.
 Bruna (Ill. D. Franciscus de). Eius insigne numophylacium. 38. not.
 Bullêr (M.) 128. Celticam linguam Hebraicae dialectum et primigeniam esse frustra contendit. 127. not.
 Bustamantius (D. Guillel. Lopez) quatuor numos Samar. in Regia Biblioth. Matritensi detegit. 40. eorum icones. 46.

C

Cadmus primus omnium literas Graecis eatenus ignotas in eam regionem intulit. 121.
 Cantorum cap. I. 13. 24.
 Captivitas Hebraeorum Babylonica brevior quidem Aegyptiaca, sed gravior. 144.
 CAROLVS III. Hisp. Rex, nuper mortuilibus ereptus. 39.
 Carrascalus (N.) Cordubensis Ecclesiae Cimeterarcha. Eius olim numophylacium. 38. not.
 Casiri (D. Mich.) 67.
 Castulonis (hod. *Cazlona* in Baetica) rudera. 37.
 Celtæ Hispaniae incolae praecipue inter Tagum et Anam. 127. utramque Vascontiam obtinent. *ibid.*
 — Celtici numi inscriptionesve haectenus nullibi detectae. 128. et in not.
 — Linguae Celticae origo. 127. *ibid.*
 — Celtiberi. *ibid.*
 Chananaeorum victricibus Iosue armis è patriis sedibus expulsorum varia fortuna. 120. seqq.
 Chishullus (Edmund.) 124. not. 2.
 Chrysostomus (Dio.) 191.
 S. Clemens Alex. 120. Coe-

Coenaculo (Ill. mus. Emm. à) Pacensis Episc. Eius olim numophylacium. 38. not.
 Combius. 31.
 Conringius (Hermanus) ex mirifica numor. Samar. cum Hebraeorum rebus consensione eorum ingenuitatem colligit. 160.
 Cracherodius. 31.
 Critias. 121.

D

دخراة *dharab* Arabicae vocis vis et energia. 131.
 Deilingius (Samuel). 31. 109.
 Deitania Plinii. 36.
 Demosthenes. 95.
 Deuteronomii cap. I. 24. 24.
 Digestorum liber. 102.
 Diodatus (Dominicus) I. C. Neapolitanus. 24. Samariticos numos Simonis nomen nusquam praesefere falso asserit. 157. numor. Hebr. *schela* quòd Samariticis literis inscripti sint, manifestam tenere se falso item existimat. *ibid.*
 Diodorus. 120.
 Divus (Andreas) Iustinopolitan. 187. not.
 Dobrowskius (Ioseph.) tribus ridiculis *iguri* rem confectam deque numor. Samariticorum fide actum pronuntiat. 157.
 Donatus (Monsieur) Empiricus circulator binos numos Samar. Auctori venum exhibet. 40. eorum icones. 48.
 Drachmae minae et sieli nomina cum initio ponderum fuissent postea ad numor. species significandas translata. 97.

E

S. Epiphanius. 99.
 Ephorus. 127.
 Esdrae locus lib. I. VIII. 35. infelicitè à D. Tychsenio allegatus. 97. eiusd. lib. I. cap. VIII. 36. 98.
 Eusebius Caesariensis. 25. not. 120. 139. not. 2.
 Eusthathius. 191.
 Exodi cap. xxxi. 13. 93. not. 3.
 Ezechielis cap. xlv. 12. 93. not. 3.

F

Fabricius (Gabriel). 32. 117.
 Finetti (Bonif.) 32.
 Florez (Henricus). 33. not. 125. not.
 Floridus (Franciscus) Odysseae libros VIII. latino carmine expressit. 187. not.
 Froëlichius (Erasmus). 31.

G

Galvezius (Exc. D. Michæl) Catholici Hispan. Regis ad Borussiae Regem Legatus. 9.
 Gassendus (Petrus). 43.
 Giggeus. 131.
 Golius (Iac.) *ibid.*
 Graeci Alphabeti origo. 124. item Graecae dialecti. 125.
 — Graeci Hispanorum numi, aliis Celtiberici Saguntini Calagurritani. 125. not.

H

Harduinus. 24. 30. not.
 Haremburgius. 93. not. 2.
 Harpocration. 93. not. 2. 124. not. 2.
 Henleyus (Samuel). 31.
 Hermannus (Hugo). 105.
 Herodis M. filii Herodes et Philippus urbes aedificat et ab Imperatoris nomine appellatas volunt. 25. not.
 — utrumque Herodem cane peius et angue oderant Iudaei. 29. not.
 Herodotus. 121. 124.
 Hesiodus Homero inferior. 192. 193.
 Hesychius. 93. 99.
 S. Hieronymus. 117. 150.

Hh Hh

4
 Hispaniae laudes. 205. seq.
 Hispani priores omnium Augusto Caesari
 etiam in vivis agenti templa sacra-
 vere. 194.
 Homerus Dei virtutes agnovit et luculen-
 ter persecutus est. 170. seq. 199. seqq.
 de Deo praesertim deque bono regi-
 mine aptissime disseruit. 199. seqq.
 — eius laudes. 188. seqq. à summis Or-
 bis Principibus et populis semper in
 pretio habitus. 189. seqq.
 — nonnunquam difficilis. 188.
 — eius libri etiam in Indicam linguam
 conversi fuere. 209.
 — Odysseae Hispana versio. 170.
 Hottingerus. 31.
 Horatius Homerum simul et Alexandrum
 M. immerito carpit. 191.
 Hunterus. 31.

I

Ilice (vulgo *Elche*) colonia Romanorum
 immunis. 33.
 Ingewaldus (Laurent.) 125. not.
 Inscriptio Phoenico-Melitensis. 57. seq.
 Iosephus (Fl.) 24. 25. not. 26. 29. not.
 139. 141.
 — sicii valorem per drachmas exponens
 monetam monetae comparat. 94. quem-
 admodum cum Hebraeorum *Hin* cum
 Chois Atticis, mensuram mensurae. ib.
 — Samariticas literas *תשקופים* i. e. verna-
 culas; Photius peregrinas *Ἐξῆς* vocat:
 congruo uterque sensu. 103. seq.
 — vere meminit sicii Hebraeor. numisma-
 tis et quidem aetatis suae. 92. seq. de
 literis vero Samaritanis, contra ac D.
 Tychsenio visum est, disertissime. 103.
 nuspium egit de legibus quas Simon bi-
 nis prioribus principatus annis promul-
 gavit; nec si leges ad populum Simon
 tulit, satis constat. 110. not. 111.
 — plurima ad res Iudaeorum spectantia
 et minime tacenda praetermisit. 113.

Iriartius (D. Bernardus) Paëzianam Epi-
 stolam de Odysseae interpretatione
 agentem in Escorialensi Bibliotheca ex-
 quirendi munus suscipit eoque perfun-
 gitur. 181.
 Iriartius (D. Ioannes) Regiae Biblioth.
 Matritensis Custos, Graecorum eiusdem
 codicum Recensionis auctor. 180. seqq.
 autographam Paëzii Epistolam se vi-
 disse perhibet, in qua is Gundis. Pe-
 ruzium Hispanae Odysseae versionis
 auctorem profertur. 182. falso asserit
 Auctorem inventum suum de versione
 ista Paëzio tribuenda ubique pervul-
 gasse. ibid. quem idcirco maligne car-
 pit, licet eius nomen praepostera de-
 inde et fere invita opera suppresserit.
 185. temere nimis malaque fide vanis-
 simam litem aggressus hostem quem
 nullum habebat sibi confinxit. 185.
 Iriarte (Salvator Doroth. de) Toletanus
 I. C. Baccalaureus. 12.
 S. Isidori Hispal. locus depravatus resti-
 tuitur. 124. not.
 Iudaeae Iudaeorumque symbola. 25. seq.
 ΙΟΥΔΑΙΑ in Herodis aut Philippi fratrum
 Galilaeae et Gaulanitidos Tetrarcharum
 numo. 25. not.
 ΙΥΛΙΑΣ Galilaeae urbs, dicta olim Beth-
 aramphtha. 25. not.
 ΙΥΛΙΑ seu ΙΥΛΙΑΣ inferioris Gaulanitidos
 urbs, olim Bethsaida. ibid.

K

Kennicott (Beniam. cel.) 31. eius iudicium
 de duobus numis Samaritanis. 51. quod
 D. Tychsenio parum firmum appa-
 ret. ibid.
 Kircherus (Athanas.) 81. not. 1.
 Kochius (Ioann. Ge.) novam numos Sa-
 mar. explicandi viam ingressus, nimi-
 rum Linguae Arabicae usu ac praesidio,
 quasi Arabici essent. 85. seqq.
 La-

L

Laërtius. 127. not. 2.
 Lamina aurea summi Hebraeor. Pontificis
 ornamentum. 111.
 Lemnius (Simon) Odysseam Homeri he-
 roico carmine latino edidit. 187. not.
 Leviticus cap. xxxvii. 25. 93. not. 3.
 Libertatis Hierusalem Epoeche unde auspi-
 canda. 141.
 Lingua Graecanica unde ortum duxe-
 rit. 126.

— Celtica. *Vid.* Celtae.
 Literatura communis universi fere antiqui
 Orbis ad Samariticas literas referenda.
 121. eius historia. *Vid.* Phoenices.
 Literae Assyriacae Mosis et Aaronis tem-
 pore Hebraeis incognitae. 105. unde
 advectae. ibid. illas potius quam Sa-
 mariticas Hebraeorum vernaculas fuisse
 descendit D. Tychsenius. 79. 80.
 Literarum Samaritarum authenticae ve-
 tustatis argumentum. 117. seqq.
 — diversis illae nominibus à Iosepho et
 Photio appellatae, congruo tamen sen-
 su. 104. iis τερταρχιματων Dei et nomi-
 na XII. filiorum Iacob Sacerdotibus
 vestibus insculpta fuere. ibid. eae qui-
 bus aurea Pontificis lamina insculpta
 erat à Iosepho *sacrae*, à Hieronymo
antiquae appellatae. 104. 105. et not. ib.
 — cur in Captivitate Babylonica tam cito
 obsoleverint. 144. seq. quamvis Ma-
 chabaeorum aeco Hebraeis in usu esse
 desiissent, plurimis tamen Hebraeo-
 rum cognitae erant. 107. potuerunt fa-
 cile vel post Babylonicum exilium con-
 servari. ibid. et 110.
 — illarum quas sicii et numi exhibent
 cum Phoenicium literis affinitas. 115.
 in numis Tyri et Sidonis. ibid. in in-
 scriptione Phoenico-Melitensi. ibid.
 eadem cum literis Samaritarum Pen-
 tateuchi et Chronici codicum. ibid.

5
 eadem cum literis Afro et Hispano-
 Phoenicis. ib. unde illa descendat. 119.
 — de iis D. Tychsenii iudicium non sibi
 constans. 116. 117. 119.
 Livius. 37.
 Lorca Murciae Regni urbs (ol. *Ilorci*)
 non procul à Cn. Scipionis rogo. 36.
 Luc. cap. xxii. 5. 95.

M

Machab. lib. I. x. 40. 41. 42. II. xii.
 43, 96. I. xxi. 14, 159. xiii. 41.
 42. xiv. 27. 141.
 Machab. lib. prioris versio Syriaca adspo-
 ta multumque prae Graeca recentior.
 129. ex eodem libro locus male à D.
 Tychsenio expositus. 132.
 Machabaicae gentis gloria sub Mathathia
 et filiis Iuda, Ionathane et Simone. 27.
 bella cum utriusque Antiochi Epipha-
 nis scil. atque Eupatoris ac Demetrii
 Soteris F. ducibus. ibid. foedera cum
 Syriae atque Aegypti Regibus. ibid.
 cum Spartiatis, et cum Romanis. ibid.
 Mafeciis (III. Marchio). 32. 125. siclum
 Samariticum quem possidebat quanti-
 faceret. 41. seq.
 Magnan. 125. not.
 Marci Evang. cap. xiv. 2. 95.
 Marinerius (Vincentius) Homeri opera
 heroico carmine latine expressit. 187.
 not.
 Matthaei Evang. cap. xxvi. 15. ibid. xxxi.
 19. 102.
 Mavitania ac Deitania Plinii, tellus horri-
 da atque inhospitalis. 36.
 Maxillus (Georgius). 187. not.
 Mayansius (D. Ant.) 35. not.
 Mela (Pomponius). 122. 127. not. 1.
 Mendoza (Petr. Gonz. de) Card. Ar-
 chiep. Tolet. Odysseam Homeri è latino
 in patrium sermonem vertit. 187. not.
 Mendoza (Petrus Salazar de). ibid.
 Me-

Meniskius (Franc.) 131.
 Michaël (Ioann. David.) 32. eius locus illustatus. 130.
 Mina. *Vid.* Drachma.
 Moldenhaver (D. Daniel.) 67-89.
 Morinus (Ioann.) 43. 118.
 Mošti (D. Ant. Ios.) adulterinum siculum argenteum dono ad Auctorem mittit. 49. eius icon. ibid.

N

Nachmanides (R. Moses). 43. 101. semisiculum se vidisse affirmat. 66.
Népespa ponderis et monetæ nomen. 97. not. variae illius acceptiones. ibid. et seq.
 Numer. xlii. 24. xxxii. 9.
 — eiusd. libr. cap. iii. 47. 97. not. 3.
 Numariae rei peritia duplex. 17.
 — numerorum veterum fere omnium notitia recens. 102. in numis etiam adulterinis archetypa manus et antiqua origo (si quae sit) à peritis facile dignoscitur. 151. quando in iis internoscendis oculorum fides maximi facienda est. 18. 155.
 Numi quidam Samaritici de quibus D. Adlerus. 147. seq.
 Numi quatuor Alexandro Iannæo aut iuniori Aristobulo olim ab Auctore per coniecturam adscripti. 24. è Samariticorum albo expuncti, quamvis ad Iudæam pertineant. 25. not.
 Numus quidam cum ignotis characteribus, explicatus à D. Tychsenio. 88.
 — de numis Simonis ignotis etiam characteribus inscriptis coniecturæ. 108. quibus nihil cum primaria de eorum ingenuitate causa commune est. 107.
 Numi Io. Ger. Kochii quos ipse Arabicae linguae usu explicare aggreditur. 83. seqq.
 Numi Traiani recusi sub Hadriano Imp. ad Bar-Chochebam referendi. 152.
 Numi Gaditanorum Canacensium Abde-

ritanorum in Baetica ab Auctore olim vulgati atque explicati. 123.
 — Saguntini. 125. not. ibid.
 — Saetabenses, Calagurritani. ibid.
 Numi Iudaici conficti. 29. not.
 — inter numos vere Iudaicos mira harmonia. ibid.
 Numi Hebr. Samar. *Vid.* Samar.

O

Odyssea Homeri tanto praestat Iliade quanto praestantior est anima corpore. 190. seq.
 — variae illius translationes. 187. not. 209. seq.
 Oihenart (Arnold.) 128. not.
Onesim. Iudaei ita dicti. 89.
 Ottius (Io. Bapt.) siculos Samaritanos dubiam apud se fidem invenisse ait. 153. not.

P

Paëz de Castro (Ioann.) Regius Historicus. 169. eius operum M.S. Codex in Bibliotheca Escorialensi. ibid. seq. auctor Hispanae versionis Odysseae Homeri 24. libris non gratis creditus. ib. et 178. seq. 185. seq.
 — eius Graeca atque Hispana facundia. 172. latina phrasid poeticeque oestrum. ibid. opera varia. 173. seq. Epistola Familiaris ad Gund. Perezium quanto Nuncupatoria ad Philipp. II. antiquior. 186. not. utriusque exemplum. 188. fallitur Paëzium dum 13. libros ad complendam Hisp. Perezii versionem initio defuisse scribit. 186. not. 2.
 Pecunia signata dicta à I. Cris. *fungibilis.* 95. not.
 Pellerinius. 25. not. 115. not. eius numus. ibid.
 Pembrochia Comes. 43. 65.
 Pentateuchi Hebraici Codex M. S. literis la-

latinis cum versione Hispanica. 59. seq.
 — Samaritani Codices vetustissimi à Parisiis. 118. Romae. 119. et ib. not.
 Perezium (Gundisalvus). *Vid.* Paëz, Versio.
 Philo. 95. *Vid.* Iosephus.
 Philostratus. 121.
 Phoenices literas à Syriis vel Assyriis mutuarunt. 120. morem sinistrorsum scribendi sensim abiecerunt. 124. quibus gradibus literas in Orbem eorum aetate cognitum, praecipue vero in Hispaniam intulerint. 122. seq.
 Phorius. 99.
 Pingarron (Emm. Martinez). 102.
 Piscium esca veteribus Graecis fere incognita: cur ita? 204.
PLANASIA (insula) hodie: *la nueva Tabarca.* 35.
 Plautus. 102.
 Plinius. 24. 25. not. 37. 123. 127. not. 1. 190. seq.
 Plutarchus. 94. 191.
 Pollux. 93. not. 2. 95. 97. 99.
 Polus (Em. Card. S. R. E.) 120.
 Postellus siculum quem vidisse se narrat à proprio cerebro confingere minime potuit. 118. 145.
 Prassinus (Ioann.) iv. Odysseae libros latino carmine expressit. 187. not.
 Principes, Literarum fautores. 206.
 Procopius. 99.
 Prudentius. 102.
 Ptolemaeus. 25. not. 127. not. 1.
 Ptolemaeus Philadelphus Aegypti rex ingentem bibliothecam comparavit, et hebraicos V. T. libros graecanice reddi iussit. 206.

R

Reconsio Codicis Paëziano-Escorialensis. 167.
 Refutatio Hispanica num. Hebr. Samar. 3. quam praeter rem vernaculo sermone edita. 4. 159. apud rude vulgus sum-

mo plausu excepta. 4. 6.
 — illius edendae consilium. 5.
 — argumenta quanti faciendae sint. 113. seq.
 — eius exemplum. XVII.
 Relandus (Adrian.) 30. 43. 100. vel sola inspectione numorum Samar. genuinitatem probari ait. 18. de siclis vero quos archetypos nunquam vidit dubius haesit, contra quam D. Tychsenio visum est. 153. *praesert.* not.
 Respublica quaecumque illa sit Religione bonoque regimine duobus veluti fulcris sustentatur. 197. seq.
 Rodriguezius de Castro (Ioseph.) cuius adiutrice operâ Iriartiana Bibliotheca in lucem prodit. 183. not. 2.
 Rossi (Io. Bern. de). 119. eius Codex tritapulus Pentateuchi. ibid.
 Rubels (R. Azarias de). 43. sicli cuiusdam epigraphen à Iudaeis non bene lectam restituit. 101. et ib. not.

S

Sallustius. 122.
 Samaritici sicli et numi post editum de iis tractatum ab Auctore comparati. 2. eorum historia. 32. seq. eiusmodi numerorum sicularumque raritas. 15. 16. 45. 68. perpetui de illis canones. 19. seq. eorum symbola. 19. unica ac vera epochae annus Seleucidarum. clxx. 141.
 — literarum cum characteribus numerorum Gaditanorum affinitas. 120.
 — quam vanis argumentis à quibusdam impetantur. 156. plerumque impugnantur ab iis, qui illas nunquam oculis usurpaverunt. 69. 118. argumentorum synopsis. 87. à nemine hactenus obitici iis potuit quod invicem sibi adversentur, aut in historiam temporumque rationem, Hebraeorumque ritus ac leges impingant. 16. 159. novi illorum impugnatores nihil aliud effecerunt.
 Ii
 re,

- re, nisi ut veterem crambem recoque-
rent. 146. disceptatio de eorum inge-
nuitate facti controversia est. 17. in-
scriptiones neque pomposae neque alie-
nae à genio et moribus Iudaeorum, ut
D. Tychemus existimat, neque à
Chronologia aberrantes. 18. 22. seq.
undenam praedicta de numerum Sam-
maritanorum falsitate opinio initium
fortasse sumserit. 29. not.
- Samaritici numi ultra quartum Simonis
annum cur non exstant, probabilis ra-
tio redditur. 137. prioris et secundi anni
numi cur Sionis non meminere. 22. not.
- terni numi Samaritani ad secundum Si-
monis annum pertinentes. 45. terni mi-
nores eiusdem anni. 46. alius item eius-
dem epoches. 47. seq. numus alter
longe rarior anni tertii. 48. bini à Re-
gia Bibliotheca Matritensi, alter sub-
dubiae fidei, alter manifeste adulte-
rinus. 49.
- Samaritici numi vel sola inspectione
probandi. 48. seq. eos omnes fere per
Europam viri eruditi ut ingenuos agno-
scunt et probant. 30. seq. 145. 151.
—non eadem tamen ratio de siclis, et se-
misielis. 153. 154.
- Samaritici sicli quorum exstat mentio in
antiquioribus Veteris Testamenti libris
de signata pecunia inepte usurparentur:
haud ita vero dicendum est de siclis
numisque post Simonem. 96.
- hactenus detecti non ultra secundum
Simonis annum progrediebantur. 19. sed
tertii quoque anni siclum novissime
vulgavit D. Bartholemius. in *oper. praef.*
- pro siclis Samaritanis Auctorum quo-
rundam testimonia. 99. Patrum silen-
tium adversus eos ineptissime allega-
tur. ib. seq. non secus ac Talmudista-
rum. 100. seq. nullam siclorum men-
tionem apud Veteres exstare gratis à
D. Tychemus dicitur. 101. immo et
- frustra. 102. iis oculatisque testibus
fidem detrahit D. Tychemus qui nul-
lum se vidisse perhibet. 117. seq.
- semisicli inventi et acquisiti historia.
34. seq. eius icon. 42. siclus apud
Marchionem Mafficum. ibid.
- semisicli quorum hodie fatum ignora-
tur. 43.
- semisiclorum vulgare pondus. 44.
- Siclorum quam numismatum Romanorum
et Graecorum cognitio longe anti-
quior. 102.
- Santanderius (D. Ioannes) Regiae Biblio-
thecae Matritens. olim Praefectus. 183.
- Saravia (Silvester) *ἱεροδιδυμῆς*. 12. verum
eius nomen. ibid.
- Sarrio (Ignatius Perezius) Algorfae Mar-
chio. 33.
- Sarrio (Marianus Perezius). ibid.
- Savorus (Ludov.) 44.
- Scoidiacus (D. Elias) ternos Samariticos
numos ex Oriente affert. 39. eorum
icones. 45.
- Schlaegerus (N.) vir in re antiquaria
et numaria exercitatissimus, atque numo-
phylacii Gothani praefectus. 81. nul-
lum numum Samaritanum vidit indu-
biae fidei. 154.
- Schor (R. Iacob) persancte affirmat se
nullum hactenus vidisse Hierosolymis
numum ex his qui ibidem detegi vul-
go dicuntur. 81.
- Scriptura. *vid. Literatura.*
- Sequierius (Ioannes) Gallus Nemausen-
sis, Naturalis Historiae et Antiquitatis
peritissimus. 42.
- Signatae monetae nullus apud Iudaeos
usus Zachariae Prophetae tempore. 96.
- Silius. 128. 131.
- Simon Machabaeus arcanis quos edidit
numis potuit ambiguum sententiam in-
scribere. 109. cur in numis Samariti-
cas literas Assyriacis praetulerit. ibid.
prorum ei multis de causis fuit de numis

- mis eudendis cogitare. 27. seq.
- post concessam ei ab Antiocho euden-
dae monetae veniam quinquennium et
amplius supervixit. 139. seq.
- Sionis arx quondam recuperata à Simo-
ne fuerit. 22. not.
- Solinus. 122.
- Solisii (Ill. D. Antonii) Hispalensis Co-
mitis del Aguila insigne numophyla-
cium. 38. not.
- Solon Atheniensium Legislator rei poëti-
cae peritus. 193.
- Spanhemius (Ezech.) 24. 30. 102. de
siclis Samaritanis dubitat. 153. not.
- Sperlingius (Orho) siclos Samariticos, in-
mo et numos etiam confictos à recen-
tioribus fuisse putat. 153. not.
- Strabo. 127. 128.
- Swinthonus (Ioann.) 31.

T

- Tacitus. 24. 26.
- Talmudis utriusque auctores Samariti-
carum literarum ignari. 100. seq.
- Talmudistarum silentium infelicitè à D.
Tychemus adversus numos Samar. al-
legatum. 100. seq.
- Tarifae urbis ad fretum Gubernatoris nu-
mophylacium. 38. not.
- Terentius. 102.
- ἱεροδιδυμῆς* Dei nomen aureae laminae
quae Sacerdotalem frontem ambebat Sa-
mariticis literis insculptum fuit. 100. seq.
- Thucydides. 139. not. 1.
- Tormo (Ill. *roms* D. Iosephus) Episcopus
Oriolanus. 33.
- Trabucus (D. Emm.) Canonicus Malaci-
ensis. Eius numophylacium. 38. not.
- Tychemus (D. Olaus Gerardus) Sereniss.
Ducis Mecklenb. Consiliarius, auctor
Refutationis Hispanicae argumentorum
pro numis Hebraeo-Samaritanis. 3. et
Operis Germanici adversus numerum
- Samar. fidem. ibid. not. 3. atque etiam
Vindicationis Latinae Refutationis hi-
spane scriptae ab Anonymi Hispani
obiectionibus. 9. quae prostrat pag. 71.
- in prioribus ad Auctorem literis longe
aliter ac in vulgatis opusculis de numis
Samar. disputat. 6. eius literae per Sa-
raviam quendam *ἱεροδιδυμῆς* mira cir-
cutione ad Auctorem directae. 12. mi-
ratur in dubium vocatum esse num
verus ipse Refutationis Hispanicae auctor
sit. 72. et tamen ad Auctorem qui cum
hac de re sciscitatus fuerat rescribens
alte silet. 13. seq. indignatur quod ere-
ditum aliquando fuerit se opinionem de
fictitia numor. Samar. conditione de-
posuisse. 74. se nihil ab opere Baye-
riano sumsisse clamitat. 74. se ab Avo
in tenera aetate Hispanam linguam ac-
cepisse narrat. 76. eam omnium dia-
lectorum quae Latinam matrem salu-
tant praestantissimam esse ait. ibid. re-
centem M. Stum Pentateuchi Hebraici
Codicem latinis literis exaratum cum
hispana interpretatione dono ad Aucto-
rem mittit. 88. nullum se hactenus vi-
disse numum Samariticum faterur. 16.
Iudaeos pro *ἱεροδιδυμῆς* nunquam habuisse
vitis folia, palmas, urceos, cot. ingen-
ti errore affirmat. 25. seq.
- in Samaritico quem possidet numo, ut
is adulterinus sit; veri ex quo efflu-
xit vestigia non agnoscit. 151. Samariti-
cos Aieschhari numos Graeco-Phoc-
nicos Hispanos ex eorum genere quos
madallas desonocidas dicimus esse ex-
istimat, eumque non iure reprehendit.
152. Relandum siclos adulterinos sta-
tuere falso ait. 153. materiam de nu-
mis Samar. ponderosissimam esse fate-
tur et admodum intricatam. 54. et ta-
men imperitiae vulgi multitudini diu-
dicandam eam permittit. 159. ingenio-
sum eius vereque duplex commenta-
rium

rium in suas ad Auctorem literas XIX.
Dec. MDCCCLXXXV. 161. seq. de Iosephi
circa numos Machabaicos silentio. ea-
dem secum ab Auctore asserta falsissi-
me affirmat. 59. 165. futura impos-
sibilia comminiscitur. ibid. eius ratio-
cinium 2279. 106. seq.
—leves admodum coniecturas pro firmis
thesibus habet ut liberius eas impu-
gnet. 108. Samariticas literas colluuiem
ex Alphabetis Orientalibus conflaram
existimat. 116. not. idem tamen olim
verustas Graecorum literas fuisse scri-
psit atque edidit. 117. novum eius de
num. Samar. epoche paradoxum. 135.
falsum esse demonstratur. 139. et 140.
veram invenisse causam cur ultra quar-
tum Simonis annum Samaritici numi
non exstent falso sibi adblanditur. 135.
et ibid. not. & phantasticis quemadmo-
dum Samariticos passim appellat nu-
mos veritatem elicuisse existimat. 138.
Bayerianos olim, nunc Regios numos
Samariticos Itali nescio cuius impostor-
is opus esse temere pronuntiat. 145.
—cuius ad Auctorem literae XXIII. Iul.
MDCCCLXXXI. 50. aliae prid. non. Iul.
MDCCCLXXXIV. 52. aliae XVIII. Dec.
MDCCCLXXXV. 55. aliae XV. Decemb.
MDCCCLXXXVII. 83. aliae XIII. Decemb.
MDCCCLXXXV. 6.

V

Valesius. 125. not.
Vascongada Lingua, Celticae dialectus.
128.
Velazquez (Ludov.) 115. not.
Versio Hispana Odysseae Homeri Gundi-
salvi Perezii vulgo credita, num Ioan-

ni Paëzio adtribuenda sit: totius con-
troversiae ratio status atque histo-
ria. 176.

Versionum historiae Machabaeorum in-
stituta comparatio, utra nimirum prae-
stantior sit plurisque facienda. 129. seq.
Villalpandus (Io. Bapt.) 31. 43. semisi-
clum ab Alphonso Ciaconio mutuatum,
siculosque alios evulgar. 65.
Villazevalles (D. Raph. Maria de) Eques
Cordubensis Hebraici sicuti possessor. 37.
Villoison (M. Anse) Gallus, eiusque lau-
des. 167. seq. not. veretur promissum-
ne Auctor opus de numis Hispano-Phoe-
nicis ad exitum perducturus non sit. 88.
et 168. not.

Vindicatio Latina D. Tychsenii Refuta-
tionis suae hispano sermone editae. 9.
eius successus. ibid. exemplum. 71.
Virgilius. 125. not.
Vossius (Ger. Ioann.) 124. not. 2.
Vsserius (Iac.) 139.

W

Waltonus (Briann.) 119. semisiclum Sa-
mariticum sistit. 43.
Woide (G. Carolus). 31.
Wulferus (Dan.) 100.

X

Xenophon. 93. 94.

Z

Zachariae Proph. cap. XI. 12. locus ex-
plicatus. 95.
Zarabanda, zarpazo vocabulorum Hispa-
nicorum etymon. 121. not.